GRIGORE
BĂJENARU

Taina lui MIRCEA-VOIEVOD

GRIGORE BĂJENARU

GRIGORE BĂJENARU

Taina lui MIRCEA-VOIEVOD

roman istoric

e-book realizat după volumul apărut la
EDITURA ION CREANGĂ -1970

Mamei mele, ANA I. POPESCU-BĂJENARU, de la care am auzit cele dintîi şi cele mai frumoase legende istorice, îi închin cu dragoste şi recunoştinţă această povestire de străveche şi aleasă vitejie românească.

CAPITOLUL I

Ni se arată cum o grozavă întunecime de soare dintr-o zintîi de Ghenar, de-acum aproape şase sute de ani, tulbură multe minţi care pînă atunci păreau limpezi şi luminate.

ERA ZINTlI DE GHENAR, 1386, sărbătoarea sfîntului ierarh Vasile cel Mare şi oamenii se aflau în întreaga Ţară Românească strînşi la petrecere, cînd, deodată, în liniştea desăvîrşită ce cuprinsese întreaga fire, se porni o adiere primăvăratecă, neobişnuită şi ciudat de dulce pentru luna aceea de la mijlocul iernii.

Trecuseră aproape trei ceasuri şi jumătate de la nămiezi. La palatul domnesc de la Cetatea de Argeş, copiii de casă, la porunca lui Dan-Vodă, domnitorul ţării, deschiseră ferestrele, ca să pătrundă aerul tare, curat, rece, de afară şi să alunge duhoarea grea, rîspîndită de vin şi răsuflare omenească.

Încăperea în care se dădea ospăţul era mare; sfeşnice groase de argint cu luminări de ceară curată erau prinse în pereţi.

Sala avea o intrare largă cu uşi de tisă, bătute în fier, şi două ieşiri în părţi; patru ferestre mari străjuiau cei doi pereţi ce se aflau faţă în faţă.

*

După o bună şi chibzuită rînduială, femeile nu luau parte la oaspeţele bărbaţilor. Şi pe bună dreptate aceasta: de la cîteva pahare de vin în sus

limbile mesenilor prindeau a spune vorbe de măscară ce nu se cuvenea a fi auzite de urechiuşile femeieşti.

Dar dacă gingaşa făptură a semenului bărbătesc nu se arăta la petrecere, dibăcia, hărnicia şi priceperea ei se vădeau cu prisosinţă în tot ce se pregătise din belşug la acest ospăţ.

Mircea-Vodă, fratele vitreg al domnului, se ridică şi rosti cu multă bucurie în glas:

— Rugăm pe măria sa Dan-Vodă, prea iubitul nostru frate şi domn, precum şi pe cinstiţii oaspeţi ai mesei noastre să binevoiască a gusta acum dintr-o aleasă şi dulce mîncare, întru înfăptuirea căreia îndelung s-a străduit prea cinstita şi mult iubita noastră mamă Calinihia-Doamna.

— Să gustăm... să gustăm! strigară oaspeţii cu bucurie, dornici de a-şi îndulci gura după atîtea fripturi de iepuri şi mistreţi ardeiate şi stropite cu sosuri drese cu piper ce le pişcaseră limba.

Dan-Vodă zîmbi cu mîhnire şi-i şopti fratelui său mai mic:

— O, cît te fericesc, Mirceo, că Dumnezeu ţi-a ajutat să te bucuri de viaţa mamei tale. A mea m-a părăsit pe cînd mergeam de-a buşilea.

— Dar şi măria ta te-ai bucurat de îngrijirea Doamnei Calinihia, răspunse Mircea zîmbind cu dragoste. Doar ea te-a crescut, împreună cu mine.

— Şi pentru aceasta am să-i port recunoştinţă toată viaţa mea. Dar porunceşte acum să se aducă cele făgăduite mesenilor.

Mircea-Vodă făcu semn către una din uşile ce duceau spre cuhniile domneşti şi-ndată se iviră slujitori cu tăvi mari de argint în mîini din care se ridicau aburii plini de dulci miresme îmbietoare.

— Iată, iubiţi oaspeţi, aci aveţi mere creţeşti coapte în aluat. Poftiţi, gustaţi şi, de vă plac, nu vă sfiiţi a mai cere, că în cuptoare se mai află din belşug.

Într-adevăr că această gustoasă şi dulce mîncare de încheiere a ospăţului plăcu mai mult decît toate celelalte. Era de o bunătate nemaiîntîlnită pînă atunci. Mărului i se scosese cu dibăcie, spre a nu fi stricat cumva în rotunjimea lui, miezul cu sîmburi şi-n loc fuseseră puse stafide cu miere şi scorţişoară. Apoi, se acoperise mărul cu aluat de făină frămîntată cu lapte, unt alb de bivoliţă şi ouă. Iar merele, astfel învelite, la scosul lor din cuptor, fuseseră opărite din belşug cu miere fierbinte.

La această deosebită mîncare, se aduse un vin dulce cu iz de tămăioasă.

Feţele tuturor erau pline de surîs şi voie bună, cînd deodată, lumina zilei, puternică şi aurie pînă atunci, începu să pălească, acoperită de o umbră ce se lăsa uşor, învăluind totul parcă într-o pătură cenuşie.

Adierea prinse apoi putere, se-ntări şi brusc se preschimbă-ntr-un vînt tăios, aspru, şuierător, care-ţi da fiori de nelinişte.

Orătăniile curții domneşti începură a sburătăci de colo-colo, fără astîmpăr, negăsindu-şi locul, cotcodăcind şi îndreptîndu-se spre cotețe la culcare; caii, cuprinşi de o grozavă tulburare băteau cu copitele în duşumele, nechezînd speriați şi lovind uşile grajdului cu capul, spre a ieşi afară; pisicile miorlăiau înebunite de spaimă; iar cîinii, cu ochii ațintiți pe cer, urlau a pustiu, prelung şi înfiorător.

Şi astfel, în toiul zilei, se lăsă o noapte grea, întunericul se făcuse de nepătruns.

Un murmur de groază se ridică din mijlocul mesenilor care săriră în picioare, punînd mîna pe mînerele spadelor, ca şi cum acestea ar fi putut înlătura grozava primejdie ce credeau că-i paşte.

— Sfîrşitul lumii! — îngăimară boierii înspăimîntați. Pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatele noastre! Se văd stelele strălucind mai aprig ca-n toiul nopții. Priviți pe fereastră!

Şi-atunci, se auzi glasul lui Mircea-Vodă:

— Închideți ferestrele şi aprindeți făcliile. Stați liniştiți, boieri dumneavoastră, precum mă vedeți că sînt şi eu şi măria sa Dan-Vodă.

— Dar cum am putea sta nepăsători, măria ta, cînd soarele a pierit de pe cer, iar noi ne-am cufundat în întuneric, grăi cu obidă boierul Alăman, cel mai bătrîn dintre toți şi cu o barbă mare ca de patriarh.

În vremea aceasta, făcliile fuseseră aprinse şi aruncau o lumină tremurătoare pe pereții înnegriți de vreme şi fum. Acum grăi Dan-Vodă, ridicînd mîna a tăcere:

— Boieri dumneavoastră, nu-i nici o price de teamă şi nelinişte. Să-l rugăm pe prea cinstitul Filos-Logofăt, boierul nostru cel mai învățat, să ne aducă lămurirea de cuviință, aşa cum o ştie şi domnia lui de la dascălii ce i-au luminat mintea cîndva prin alte părți de lume.

Atunci Filos-Logofăt spuse cu glas liniştit şi sigur de sine:

— Pînă voi isprăvi de vorbit ce am a vă spune, cinstiți boieri, lumina soarelui se va revărsa iarăşi asupra pămîntului. De mă veți asculta cu luare aminte, vă veți da seama că nu aveți pricină să vă neliniştiți. De cîte ori n-ați văzut nori negri care trec prin fața soarelui şi-l întunecă, aruncînd totodată umbră asupra pămîntului. Asta înseamnă oare că a pierit soarele de pe cer şi nu mai are putere să ne lumineze? Nu! Domniile voastre ați văzut că soarele nu stă pe loc pe bolta cerească, ci de la răsărit se ridică în crugul cerului şi-apoi coboară spre apus. Asemenea şi luna îşi are mersul ei. Dar uneori luna se aşază în dreptul soarelui şi aruncîndu-şi umbra asupra lui, îl întunecă pentru scurtă vreme, adică atîta cît îi stă în față. Aşa s-au petrecut şi acum lucrurile.

— Oare aşa să fie...? rostiră boierii neîncrezători.

— Aşa şi necum altfel! Aceasta, în limba greacă a ţării mele de baştină se numeşte „*eklipsis*”, adică întunecime, şi nu prevesteşte nimic rău.

— Ba eu, după cîte am aflat din bătrîni, ştiu că asemenea semne tocmai sînt prevestitoare de mari nenorociri! se scuturã ca de friguri boierul Coman.

— Da, da, încuviinţă şi jupînul Baldovin. Ne aşteaptă molime, războaie şi omoruri! Mai bine să ne ferească Dumnezeu de ce va urma!

— Acestea nu-s semne bune, boieri dumneavoastră, se căina şi vistierul Manciu. Cine ştie ce vremuri grele vom mai întîmpina?

— Şi ce se va mai abate peste capetele noastre nenorocite! oftă din adîncul rărunchilor pitarul Ghinea.

La care vorbe, Mircea-Vodă prinse a rîde cu poftă şi spuse înveselit:

— Dar nu băgaţi de seamă, boieri dumneavoastră, că-n timp ce vă văicăriţi ca nişte babe neputincioase, întunericul s-a şi risipit?

Ca la o poruncă, toţi boierii îşi întoarseră capetele spre ferestre , unde lumina se arăta aidoma ca-n revărsatul zorilor, şi scoaseră un oftat prelung de uşurare:

— ... Aşa e!

— Întîmplatu-vi-s-a ceva, cinstiţi boieri? — zice Mircea-Vodă, privindu-l cu coada ochiului pe Filos-Logofăt, prea bunul său prieten.

— Ba, măriile voastre şi prea cinstite Logofete Filos, dădu răspuns boierul Alăman, — ba, acum; dar nu se ştie ce va fi mai tîrziu.

— Ce va fi — spuse cu glas tare Filos — vă-ncredinţez că nu va fi din pricina acestor eklipsis, cum v-am spus că se numesc, ci pentru că nu vom fi noi chibzuiţi şi nu vom şti să ne călăuzim paşii cum se cuvine.

— Şi-acum, boieri dumneavoastră, spuse Dan-Vodă, să mai grăim şi despre trebile domniei, că doar de aceea ne-am adunat la această cinstită masă. Pohtiţi de vă aşezaţi, rogu-vă, din nou, în jilţuri. Nădăjduim că luna n-a izbutit să ne întunece şi nouă dreapta judecată şi că vom găsi calea cea mai bună de urmat, în sfatul ce v-am rugat să binevoiţi a mi-l da. Să-l ascultăm dară pe banul Radu Berivoescu.

Boierul numit de către Dan-Vodă să-şi spună părerea se ridică sprinten din jilţul care parcă-l lenevise. Era un bărbat tînăr încă, falnic la înfăţişare şi bine legat.

Privi înainte-i la cei doi fraţi vitregi şi strînse puţin ochii-i vioi, încruntîndu-şi sprîncenele, parcă spre a-i vedea mai bine.

Dan şi Mircea erau cam de-o vîrstă şi crescuseră împreună la curtea răposatului Radu Negru-Vodă, fiul domnului de strălucită amintire Nicolae-Alexandru-Vodă.

Banul Radu Berivoescu nu se miră că, dintre toţi boierii, Dan-Vodă îi ceruse lui să-şi spună părerea mai întîi. Nu se prea înţelegea cu tînărul

domn, care i se părea grăbit întotdeauna a-şi aduce la îndeplinire gîndurile, fără a judeca mai adînc asupra lor.

Cumpănit, Banul Radu se lăsa greu, ceea ce nu-i era pe placul voievodului care, în cele din urmă, făcea tot ce-şi pusese el în gînd, fără a ține seamă de sfatul boierilor.

„Cîtă deosebire între aceşti doi fraţi", cugetă boierul, „amîndoi din acelaşi tată, dar avînd mame deosebite."

Îşi aminti de stingerea din viață a Doamnei Ana, cea dintîi soție a lui Radu-Negru-Vodă, îndată după naşterea lui Dan. Apoi, de căsătoria domnului văduv cu Calinihia Doamna, o grecoaică bizantină, frumoasă şi harnică fără pereche. Aceasta îi dărui doi feciori: pe Mircea şi pe Staicu, om cucernic şi de o mare bunătate, care trăia singuratec prin părțile Buzăului.

„Bine că lîngă Dan-Vodă se află Mircea", se gîndi Banul Radu Berivoescu, „şi-l mai domoleşte uneori, că altminteri ar lua-o razna de tot. Ciudat! N-au pic de asemănare, nici la fire şi nici la înfățişare", îşi spuse el, privindu-i pe amîndoi fraţii, ce-i stăteau în față: „cel dintîi, plin de neastîmpăr, iar al doilea, liniştit şi cu zîmbetul pe buze".

Dan-Vodă era bălan şi cu ochi albaştri, scurt şi îndesat, de parcă ar fi cărat saci la moară toată viața; o bărbuță rară şi o mustață pe oală îi încadrau fața palidă, trasă şi îmbătrînită înainte de vreme.

Lîngă el, sta zvelt şi respirînd sănătate Mircea-Vodă: cu părul castaniu, lung, revărsat pe umeri în plete? cu ochii căprui, arătînd isteţime şi dîrzenie, cu o mustață lungă adusă în jur şi frumos răsucită, după portul unguresc.

Dar gîndurile fugare ale banului ținură cîteva frînturi de clipă; glasul lui se auzi limpede:

— Măriile voastre şi cinstiți boieri, în țara vecină nouă, a Bulgariei, se petrec lucruri triste şi toate vin de la nepotolita sete de mărire, care, după cum spune jupîn Staicu, fratele mai mic al măriilor voastre, este cel mai mare rău din lume!

— Fii ceva mai lămurit, rogu-te, bane, îi ceru Dan-Vodă.

— Adică, măria ta, acolo se luptă între ei, pentru cîştigarea puterii, doi fraţi de acelaşi tată şi de alte mame. Cel mai vîrstnic, țarul Straţimir, unchiul măriilor voastre şi stăpîn în părțile Vidinului, e hărțuit şi duşmănit de frate-său mai mic Sişman, domn peste Tîrnova, fosta cetate a împăraților Asăneşti, şi pînă-n Balcani.

— Acestea le ştim cu toţii, măre, bane, vorba e care-i părerea domniei tale: pe cine se cade să ajutăm noi, românii, în această luptă?

— De bună seamă că pe țarul Straţimir, care e nepotul de fiică al lui Basarab-Vodă cel Mare, şi poartă-n vine acelaşi sînge ca măriile voastre.

— Atunci?

— Mă-ntreb eu pe bună dreptate: au de ce nu se înțeleg şi ei doi, precum măria ta cu Mircea-Vodă, şi să domnească în pace împreună, că sfîntă vorba: „*Unde-s doi puterea creşte*”.

— Ce-ai face domnia ta, bane, în locu-mi? Moşul nostru Straţimir ne-a cerut ajutor. Şi fiică-sa, prea frumoasa mea vară Dragodana, mi-a trimis carte călduroasă, în care mă roagă ca pe Christos să nu-i părăsesc în această grea izbelişte în care se află ei, cu toţi ai lor.

Aci, boierii prinseră a zîmbi furiş pe sub mustaţă, întrucît ştiau că Dan-Vodă ţine foarte mult la vară-sa Dragodana, care era o tînără de o rară frumuseţe, vestită în Balcani, o adevărată domniţă din basme.

Şi banul Radu nu întîrzie cu răspunsul plin de ascuns tîlc:

— De-ar fi numai să zăreşti chipul gingaş şi plin de farmec al Dragodanei şi tot ar merita să mergem la Vidin, măria ta, numai că...

— Numai că... ce? Isprăveşte, bane, odată ce-ai început, grăi parcă ceva mai apăsat Dan-Vodă.

— Ţi-o spun cinstit, doamne, mi-e teamă de viaţa măriei tale... Uzurpatorul acela de Sişman e mai tare decît Straţimir; se are bine acum cu otomanii, care au năpădit ţinuturile balcanice. Au nu ştiţi că Sişman a mers pînă acolo, încît, ca să se ia bine cu turcii i-a dat-o pentru haremul sultanului Amurat chiar pe soră-sa, prea frumoasa ţariţă Tamara? Şi cînd i-a venit bine, s-a întors iarăşi împotriva păgînilor. Şişman se pleacă după cum bate vîntul.

— Vreau să ştiu cuvîntul domniei tale hotărît, bane. Pe al celorlalţi boieri îl ştiu de mult. Mergi sau nu mergi cu mine?

La această întrebare, banul Radu îşi umflă pieptul şi-nălţîndu-se pe călcîie, de-i trosniră oasele, spuse răguşit:

— Dar oare s-ar putea altfel, măria ta? Numai că zarea lumii se arată tare tulbure... şi din fundul ei năvălesc ca un puhoi de ape mari ce fac prăpăd în calea lor, otomanii. Noi n-avem nici aşa prea mulţi prieteni adevăraţi, ca să ne facem alţi duşmani. Şi-apoi, nu de viaţa mea mi-e teamă, ţi-am mai spus-o doar.

— De-ar fi ca eu să mă pierd pe-acolo, spuse Dan-Vodă, aci va să rămînă măria sa Mircea-Vodă pe deplin în scaunul domnesc. Dar cînd o rudă a mea de sînge îmi cere ajutor, eu nu pot face altcum.

CAPITOLUL II

Se pune la cale o bătălie şi se pregăteşte o nunta.

NIȚU, COPILUL DE CASĂ cel mai iubit al lui Mircea-Vodă, făcu o plecăciune în fața domnului şi spuse cu sfiala-i dintotdeauna:

— Măria ta, a venit pisarul şi... aşteaptă şi boierii chemați.

— Să vină cu toții deodată — grăi Mircea-Vodă cu blîndeță, încruntîndu-se ca de-o dureroasă amintire ce-i fulgeră gîndurile adormite o clipită.

Uşa grea de stejar se deschise larg, scîrțiind prelung şi răguşit, ca neunsă de un veac, şi în pragul ei se iviră: banul Radu Berivoescu, marele spătar Boian şi Filos-logofăt, boierii cei mai de credință ai lui Mircea-Vodă, urmați de pisarul domnesc, care se opri lîngă pervaz, aşteptînd cu mîinile încrucişate.

— Să trăieşti, măria ta! răsunară puternic glasurile celor trei boieri.

— Fiți bine veniți, boieri dumneavoastră. Mai înainte de a vă grăi, însă îngăduiți-mi, rogu-vă, să stau puțin de vorbă cu pisarul. Apropie-te, Vîlcule.

— La porunca măriei tale.

— Ai vorbit cu meşterul pietrar?

— Aşteaptă cuvintele ce trebuie să le cioplească în marmora aleasă de măria ta.

— Scrie dară, pisare:

Vodă îşi ridică privirea în tavanul înnegrit de fumul lumînărilor şi tăria vremii, căutînd parcă cuvintele ce avea să le rostească. Spuse apoi în şoaptă cu multă cucernicie: *„Aici odihneşte robul lui Dumnezeu, sfînt răposatul Dan-Voievod, ce a pierit în luptă vitejească, pentru dreptate, credință şi prietenie, în țară străină, în luna lui septembrie a anului de la Christos 1386. Şi de-a pururea fie pomenit cu tot neamul lui trecut la cele veşnice.”*

Un oftat adînc încheie epitaful domnului. Pisarul abia îndrăzni să îngăimeze:

— Am scris întocmai, măria ta.

— Să văd. Aşa... Numele măriei sale Dan-Vodă, Domnul să-l odihnească cu drepții, să fie scris cu slove mai mari decît celelalte. Şi cînd va fi asupra lucrului, să mă cheme meşterul pietrar şi pe mine, că nu mă supăr. Mergi sănătos.

Pisarul închise uşa încet după el, iar Mircea-Vodă îngîndurat îşi pierdu privirea pe fereastra largă ce dădea în grădină, unde se răsfățau în bătaia soarelui de vară tot soiul de trandafiri.

Oftînd din nou domnul îşi mîngîie fruntea cu mîna dreaptă, parcă spre a-şi alunga mîhnirea ce-l stăpînea încă; apoi se-nturnă uşor către boierii care-l aşteptau în picioare, cu smerenia cuvenită.

— Ați zice că au trecut de-atuncea patru ani, boieri dumneavoastră? întrebă Vodă, clătinîndu-şi capul. Am cugetat că se cuvine a-i pune altă piatră pe locul său de veşnică odihnă, întrucît pe cea veche am aflat-o prea ştearsă de vînturi şi ploi.

— Măria ta, într-adevăr Dan-Voievod şi-a încheiat viața mult prea devreme, dar ca un viteaz de frunte, măcar că Sişman a biruit — spuse cu năduf banul Radu Berivoescu. Dar îi va sosi şi lui vremea, fiți fără grijă, aşa precum le-a venit întotdeauna văleatul tuturor acelora ce-au semănat vrajba, nedreptatea şi asuprirea.

Vodă dete din cap a încuviințare şi spuse cu glasul obosit:

— Iubiților mei boieri şi cei mai de credință ai mei prieteni, aşezați-vă pe aceste lavițe ale odăii mele de veghe şi socotiți-vă ca la domniile voastre acasă. Aşa! Şi-acum să vă grăiesc pe şleau, aşa cum ne-au deprins strămunii.

— Apăi, îl întrerupse spătarul Boian, mai marele oştirii, măria ta ştii că nouă nu ne-au plăcut niciodată ocolişurile şi vorbele meşteşugite, care-ntotdeauna vor să ascundă ceva de primejdie.

— Dragul meu Boiane, continuă Mircea-Vodă, eu ştiu că mulți boieri ce mi se arată binevoitori în față, şoşotesc în spate şi, dacă li s-ar ivi prilejul, nu s-ar trage înapoi de la un rău ce ar putea să mi-l facă.

— Să nu se mai mire atunci şi nici să nu se mai văicărească — sări Filos-logofăt cu aprinderea-i de grec, ce nu şi-o putea stăpîni mai niciodată — să nu se mai mire, doamne, că, fără a fi pedepsiți, precum ar merita, sînt ținuți mai la o parte şi priviți doar cu neîncredere.

— Noi îi ştim, mărite stăpîne, întări banul Radu, şi-i ținem sub tainică supraveghere.

— Vă mulțămesc şi-n inima mea să ştiți că vă socotesc drept bunii mei frați şi cei mai de nădejde bărbați ai țării, împreună cu vărul meu Dan, carele, fiind bolnav, n-a putut veni şi el.

Iată acum pentru ce v-am chemat la acest sfat de taină. Am a vă spune mai multe lucruri tare deosebite unele de altele.

— Ascultăm, măria ta! — rostiră într-un glas tustrei boierii deodată şi îşi pironiră privirile asupra lui Mircea-Vodă, aşteptîndu-i cu vie nerăbdare cuvîntul.

Deşi trecuseră numai patru ani de la suirea sa în scaunul Țării Româneşti, Mircea-Vodă îşi schimbase mult înfățişarea. Era acum mai legat, mai tare parcă, şi chipul său, deşi blînd, arăta mai plin de bărbăție, mai dîrz, poate unde-şi lăsase barbă, aşa precum se cuvenea să poarte un voievod în plină putere.

— Iubiții mei prieteni, cunoaşteți cu toți la fel de temeinic ca şi mine greutățile cu care-am avut de luptat pînă acum şi cele ce ne stau în față încă. Gîndindu-mă că după marea bătălie de la Cîmpia Mierlei, Baiazid Sultan nu ne va lăsa liniştiți, întrucît am cutezat a trimite şi noi atunci oaste românească împotrivă-i, am făcut înțelegerea de ajutor cu maiestatea sa Vladislav Iagelo al Poloniei.

— Prea bine au fost chibzuite şi aduse la îndeplinire toate acestea, încuviințară boierii.

— Am împărțit întreaga țară în județe, spre a-i purta de grijă mai bine şi mai îndeaproape; iar în fruntea lor am pus să privegheze ca județi, boieri de seamă, adevărați oameni de nădejde.

— Şi acestea se cunosc, mărite doamne!

— Ştiu, boieri dumneavoastră, ştiu! Dar aşa e vorba românească: spre a ajunge la locul ce-l țintesc va să vă spun,... să vă reamintesc la început toate acestea. Am căutat să grijesc şi de oaste, precum bine ştiți, întrucît sînteți cu toții printre cele dintîi căpetenii ale ei.

— Aşa este, slăvite stăpîne, şi aceasta!

— Şi-acum am ajuns unde doream. Am aflat că Baiazid Ilderim plănuieşte să ne calce țara în curînd. Oamenii mei de la Brusa şi Adrianopol mi-au trimis veste că-ndată ce-şi va isprăvi trebile ce le mai are cu vecinii, sultanul va porni spre noi cu mare urgie.

— N-are decît, măria ta! sări de pe laviță spătarul Boian, ridicînd pumnii, îl aşteptăm cu brațele deschise, ca să-l îmbrățişem ca ursul din codrii noştri pre vînătorul său.

— Pesemne c-a uitat năbădăiosul Ilderim ce-a pățit tată-său Amurat Sultan cu sîrbii! — mîrîi Filos-logofăt. El nu ştie poate că românii nu sînt mai prejos ca vitejie şi dragoste de țară şi gata la orice jertfă, cînd e vorba să-şi apere pămîntul strămoşesc!

Mircea surîse cu plăcere la înflăcărarea logofătului şi spuse liniştit:

— Pesemne, Filos, precum domnia-ta bine zici. Dar noi cată a fi pregătiți, ca să-l primim cum se cuvine unui mare sultan cu faima lui Ilderim.

— Ne vom pregăti, măria ta! se auzi şi banul Radu Berivoescu. Şi poate fi el cît de fulger o pohti, precum îi place a i se spune, că şi fulgerul ceresc cel

mai puternic străluceşte şi trăzneşte doar atîta vreme cît ține ploaia; dar cînd soarele răzbeşte norii şi stăpîneşte seninul, fulgerul s-a mistuit în genunile fără de fund ale cerului.

— Bine-ai grăit, bane Radule, şi tare aş dori să ți se împlinească proorocirea, surîse domnul.

Şi iată că deodată înfățişarea acestuia se schimbă şi mai mult. Îşi miji ochii, încrețindu-i la colțuri, într-un zîmbet de şiretenie, şi spuse, cam cu sfială parcă, ceea ce nu-l prindea pe Mircea-Vodă:

— Şi-acum alta, la care n-aş dori să vă aud că-mi răspundeți că „*țara piere şi baba se piaptănă*”.

Boierii se clătinară în jilțuri şi îşi ridicară sprîncenele a nedumerire; apoi ridicară şi din umeri, aşteptînd nerăbdători. Domnul îi privea surîzînd înveselit şi spuse mai departe:

— Întrucît, prea iubiții mei boieri, eu nu sînt babă, ci om în putere încă.

— Iacă, măria-ta, că de astă dată nu mai pricepem o iotă. Binevoieşte, rogu-te, a ne lămuri — dădu răspuns Filos, ca cel mai apropiat domnului.

— Dragii mei, socot că a sosit timpul să-mi iau doamnă, spre a lăsa şi eu țării vrednici urmaşi, precum înaintaşii mei de cinstită pomenire.

— Asta de mult am cugetat-o noi, luminate stăpîne, şi ne miram foarte că nu te mai hotărăşti odată. Dar n-am îndrăznit a-ți spune, spre a nu te supăra, răspunse banul Radu.

— Şi cine va fi, măria ta, cinstita noastră stăpînă şi fericita Doamnă a Țării Româneşti? — voi să afle mai degrabă Filos-logofăt.

Mircea-Vodă însă, îşi mîngîie barba-i castanie, oftă şi grăi de astă dată în şoaptă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva din afară:

— Vă rog să fiți încredințați, boieri dumneavoastră, că m-am gîndit îndelung la prea frumoasele noastre domnițe şi jupînițe, şi vă spun cinstit, curat, că tare mi-ar mai fi dat inima brînci la unele dintre ele; însă treburile țării îmi cer să-mi iau de soție o domniță dintre acelea ale vecinilor noştri.

— Ah, ah, ah, luminate doamne, se căina Filos, nu mi-ar fi ruşine cu măria ta nici la filozofeştile adunări, unde cred că ai ține tot fruntea, ca şi la cele politiceşti. Ci spune-ne o dată cine este aceea... şi-ntru mulți ani să ne trăiască!

— E domnița Mara de la sîrbi, boieri dumneavoastră, fiica despotului Dobromir şi bună rudă a răposatului rege Lazăr, care a pierit la Cîmpia Mierlei. E o fată crescută la curtea lui, în frica lui Dumnezeu.

— Aha, făcu Boian, prea frumoasa şi buna prietenă a domniței Dragodana.

— Chiar ea, Boiane, încuviință Mircea-Vodă. Şi aş dori să ştiți că la alegerea acestei domnițe cel mai greu cuvînt l-a avut, după inima mea, prea

cinstita femeie ce mi-a dat viață, buna şi iubita mea maică, Doamna Calinihia.

— Şiii, lungi cuvîntul Filos, spre a chibziui bine cum să spună mai cuviincios... atunci... mărite doamne, pe cînd nunta?

— Îndată ce va sosi domnița-n țară! răspunse Mircea încet, de parc-ar fi rostit o taină.

— Şiii, făcu la fel Filos, cînd soseşte-n țară domnița Mara?

— Cînd va fi adusă! spuse rîzînd de astă dată Mircea-Vodă.

— Şi cine-o va aduce, doamne?

— Aceia dintre prietenii mei care vor fi în stare să facă aceasta!

Aci, Boian izbucni, prefăcîndu-se supărat:

— Că doar n-o trebui s-o furăm de la părinți, aşa cum se obişnuieşte pe la noi cîte-odată, şi nici n-o fi cine ştie ce mare scofală să aduci o mireasă la mirele ei!?

— Ba iată că de-astă dată, Boiane, este — întări Mircea-Vodă.

— Cum aşa? — se burzului mai marele oştilor.

— Vezi că vară-mea, Dragodana, cunoscîndu-mi gîndurile mi-a trimis răvaş, precum că sînt mulți: atît dintre boierii sîrbi, cît şi dintre ai noştri, ce nu doresc să se facă această cununie.

— Şi-atunci?

— Şi-atunci, călătoria domniței Mara spre noi nu va fi lipsită de unele primejdii. Şi cum mie nu-mi dau răgaz trebile țării să plec...

— Plecăm noi — strigă Boian cu înflăcărarea unui flăcău de douăzeci de ani.

— Aceasta e marea mea rugăminte, boieri dumneavoastră. Cîțiva oameni de nădejde, însoțiți de oşteni aleşi pe sprînceană şi...

— Eu o aduc, doamne, îi luă din nou cuvîntul din gură Boian, eu o aduc pe măria sa Mara, viitoarea doamnă a Țării Româneşti.

— De-i aşa, Boiane, atunci o socotesc ca şi adusă, grăi Mircea-Vodă rîzînd cu poftă şi deplină încredințare.

— Numai că am o mică rugăminte, adaogă Boian, să îngădui a ne însoți la această gingaşă şi totuşi grea treabă, credinciosul măriei tale, căpitanul de oaste Petrovan, care ne va fi de mare ajutor.

— De bună seamă, Boiane, eşti liber să-ți alegi pe cine pofteşti dintre cei mai buni oşteni ai mei încuviință Mircea-Vodă. Apoi bătu de trei ori din palme şi-i porunci lui Nițu care se ivise de îndată în pragul uşii:

— Nițule, spune-i, rogu-te, pivnicerului să aducă patru cupe şi o carafă din vinul păstrat de la naşterea mea.

— Două! strigă Boian, ridicîndu-şi degetul arătător şi cel mijlociu ale mîinii drepte. Două carafe, Nițule!

Şi întorcîndu-şi capul spre dreapta, spuse şăgalnic, cu oarecare sfială:

— Iartă-mă că îndrăznii, stăpîne!

— Ba nu te iert de loc, i-o întoarse Mircea-Vodă. Domnia ta să mă ierți pe mine că am uitat cu ce băutor de seamă am de-a face. Şi-acum, boieri, să stăm de vorbă mai cu de-amănuntul despre călătoria domniței Mara, care de pe acum vă aşteaptă nerăbdătoare la cetatea Niş.

CAPITOLUL III

Apele nu se revarsă mari numai primăvara.

ERA ACEST STRĂVECHI ORAŞ, Niş, una din cele mai întărite cetăți ale Serbiei, o adevărată fortăreață. Ridicat pe rîul Nişova, cu zid gros împrejmuitor şi turnuri înalte cu creneluri şi foişoare de observație, avînd şi apă din belşug, precum şi subterane cunoscute doar de către localnici şi care răspundeau în păduri bătrîne de nepătruns, era cu neputință să fie cucerit de cineva, oricît de îndelungat ar fi fost asediul.

Dar dacă pe dinafară era de o cutremurătoare măreție, aşa cum românii nu mai văzuseră cetăți decît poate la Curtea de Argeş şi la Giurgiu, pe dinăuntru oraşul era şi mai grozav cu străzile lui drepte de piatră, cu casele înalte avînd două şi trei caturi, cu foişoarele de apă şi cu grădinile cu felurite soiuri de pomi roditori şi flori rare de toate culorile curcubeului.

*

Pe calea cea mare a Nişului, ce străbătea cetatea de la răsărit la apus în linie dreaptă, mergeau agale, scîrțiind din greu, trei care încărcate cu sare.

Sărarii, mergînd pe jos, îndemnau caii scunzi, dar vîrtoşi, mai mult din gură decît cu biciul; iar cînd îl foloseau îi îmboldeau cu codiriştea, nu-i plezneau cu şfichiul înflorat, spre a nu-i obosi şi mai mult.

— Mai văzurăți vreodată asemenea cetate măreață, fraților? grăi cel mai vîrstnic, că iată eu, măcar că m-apropiu de cincizeci de ani, mărturisesc cinstit că nu... şi-am colindat ceva la viața mea! Zău că nu vă mint, dar parc-aş merge printr-o cetate din basme, aşa cum se spune, de pe tărîmul celălalt!

— Nici nu-i de mirare, măre Dobre! îi răspunse un bărbat în putere, foarte plăcut la înfățişare, cu ochii negri ca tăciunele şi mustața în furculiță. Nu-ți aminteşti ce ne-a spus stăpînul, cînd am pornit la drum...: că aci, la Niş, e locul de naştere al aceluia care, mai tîrziu a fost Constantin cel Mare Împărat?

— Aşa e, vere. Acum venii eu acasă!

— Hei, bată-te norocul, — rîse cel de-adinioară, — ba de mult plecarăm noi cu toții de-acasă, să vedem însă cum ne-om înapoia! Şi-acu, ca să nu-mi uit vorba, era firesc ca marele împărat Constatin să aibă grijă de locul său de baştină.

— Atunci are ceva ani, nea Boiane, ai?

— Ceva, măi,nepricopsitule?! Păi cetatea asta e rămasă de la romani, răspunse rîzînd cu poftă acela căruia-i spuneau Boian. Pe-atunci i se zicea Naissus, aşa să ştii. Numai de la Constantin Împărat şi au trecut o mie şi mai bine de ani. Auzi, colo! Dar ian să mai lăsăm vorba; îmi pare c-am ajuns.

— Şi mie, încuviință unul din sărari ce părea mai isteț. După spusele celor de la straja porții, aci trebuie să fie casa cu pricina.

Boian, care mergea în fruntea carelor, ridică biciul, fluturîndu-l o clipă şi strigă:

— Pppttrrruuu, caii! Hoo, zmeii tatii!

— Pptrruu! se auzi repetat îndemnul de oprire de către ceilalți.

Dinaintea lor se vedea o împrejmuire de zid de un stat de om înalt, iar înăuntru se ridica falnică o casă mare cu un cat, avînd tencuiala portocalie, iar ferestrele largi şi luminoase, vopsite-n verde, ca şi acoperişul de şindrilă măruntă. Casa era aşezată în mijlocul curții, lăsînd în față loc pentru grădina cu flori.

Boian îşi sumese iții, strîngîndu-şi brîul mai bine, tuşi spre a-şi drege glasul, apoi prinse ciocanul de aramă şi bătu cu tărie în poartă de trei ori. Aşteptă răbdător şi, cînd auzi zgomot dinapoia zidului, îi spuse lui Petrovan:

— Dă tu o gură pe sîrbeşte c-a sosit sarea. Petrovan se trase doi paşi înapoi şi punîndu-şi miinile pîlnie la gură, strigă umflîndu-şi bucile obrazului, de parc-ar fi suflat într-o trîmbiță:

— A sosit sarea! Deschideți poarta mare! Dar nu se deschise decît un căpăcel la poarta cea mică, prin care priviră doi ochi iscoditori. Abia apoi scîrții din țîțîni poarta cea mică şi-n cadrul ei se arătă un slujitor tînăr cu spanga-n mînă.

— Fiu! Fiu! Fiu! ... măăă, să fie-a naibii de treabă! — fluieră Boian cu adîncă mirare. Ăştia se ferecă mai dihai ca la o monastire de maici. Mai strigă-i o dată, Petrovane, că poate e surd, sărmanul! Nu vezi cum se zgîieşte la noi?

Petrovan îi grăi mai tare decît s-ar fi cuvenit, fiind încredințat că vorbind într-o limbă străină va fi mai bine înțeles astfel:

— Fii bun, prietene, şi spune-i domniței Mara că a sosit sarea! Atît! Dar ceva mai repejor! şi-i trase o înjurătură pe româneşte în hohotul de rîs al tovarăşilor săi de drum.

Omul le trînti poarta-n nas şi se duse grăbit. Şi îndată după aceea se auziră răpăind pe treptele scării de sus nişte picioruşe repezi, ce mergeau mai grăbite decît vorbele ce le rostea stăpîna şi din care nimeni nu-nțelegea nimic.

Poarta mică se dete-n lături şi-n fața sărarilor se ivi o fată aşa de frumoasă cum cei sosiți cu carele credeau că putea fi numai Ileana Cosînzeana din basmele româneşti.

Boian abia-şi stăpîni un fluierat de admirație şi se uită la Petrovan care înțelese şi spuse din nou în sîrbeşte, de astă dată molcom:

— Sărutăm dreapta, măria ta. Am sosit cu sarea după porunca ştiută şi, de s-ar putea, am voi să stăm puțin de vorbă.

— Poftiți de intrați! spuse fata cu un glas de parcă ar fi sunat o salbă de clopoței de argint.

Sărarii intrară fără a-şi lua ochii de la ea. Şi-ntr-adevăr că aveau ce privi. Era ca la şaptesprezece ani, înăltuță, împlinită; avea fața albă, părul castaniu şi ochii albaştri cum e cerul în cea dintîi zi senină de primăvară; mijlocul, cît să-l cuprinzi în două palme.

Mara o luase înainte şi spuse ceva în şoaptă slujitorului care aştepta cu gura căscată, neştiind ce să creadă că e cu cei nouă căruțaşi plini de praf şi sudoare.

Iar sărarii, după dînsa.

Ajunseră într-o odaie spațioasă, cu ferestrele ca nişte mari ochi de lumină la care se vedeau în ghivece flori gingaşe din țări străine. Pe de margini, lavițe cu scoarțe înflorate. Peretele din spre răsărit era străjuit de icoana sfîntului ierarh Nicolae, făcătorul de minuni, cu o candelă aprinsă dedesubt. În mijloc, o masă mare şi grea de stejar afumat, la care-ar fi putut mînca peste treizeci de oameni.

Fata întinse mînuța-i subțire şi albă ca de crin spre lavițe, făcîndu-le semn să şadă, ceea ce sărarii, obosiți de mersul pe jos, făcură de-ndată, fără să aştepte a mai fi rugați a doua oară. Apoi, auziră că i se dă slujitorului o poruncă şi se bucurară foarte cînd Petrovan, tălmaciul lor, le spuse scurt: „Ne-aduce de băut, fraților!”

Şi-ntr-adevăr, că slujitorul se-ntoarse cu două femei tinere, frumos şi curat îmbrăcate, ce purtau două tăvi cu două carafe mari cît nişte donicioare şi nouă cupe, atîtea cîți oaspeți erau, întrucît unei fete nu-i era îngăduit a bea sau a mînca laolaltă cu bărbații ce nu-i erau nici rude şi nici prieteni.

Dar nici nu apucară căruțaşii să bea pînă-n fund cupele ce le fuseseră umplute, că în odaie intră cu paşi grei şi apăsați un munte de om între două vîrste, care le grăi cu multă bunăvoință:

— Fiți bine veniți, cinstiți oaspeți! Spuneți-mi, rogu-vă, cine e mai marele domniilor voastre?

Atunci se ridică Boian, punînd pocalul pe masă, şi grăi întinzînd mîna-i aspră şi arsă de soare:

— Eu, măria ta, marele spătar Boian, şi... aci se opri zîmbind şi privi la fată cu nespus drag, acum peţitorul domniţei Mara pentru măria sa Mircea-Vodă, domnul Ţării Româneşti.

Uriaşul strînse mîna întinsă cu atîta voie bună şi grăi din nou:

— Încă o dată, fiţi bine veniţi! Apoi strigă cu un glas ca de tunet:

— O cupă şi pentru mine, spre a bea cu aceşti prea cinstiţi oaspeţi!

Slujitorul îndeplini de îndată porunca stăpînului şi rămase neclintit lîngă uşă, spre a fi gata la alte porunci. El privea ţintă la domniţa Mara şi tresări cînd îl auzi pe despotul Dobromir că grăieşte încruntat:

— Cunoaştem totul dinainte cum se cuvine şi ştim că sînt mulţi rău voitori ce nu văd cu ochi buni această legătură.

— Le-om veni noi de hac, măria ta, răspunse hotărît Boian, dar ne e tare degrabă. Cu cît vom sfîrşi mai repede treaba ce ni s-a încredinţat, cu atît mai bine pentru toţi. Dacă dormim cumsecade în această noapte, noi mîine sîntem gata de întoarcere. Că, de venit, venirăm noi bine chiar, părînd a fi nişte bieţi negustori de sare; dar la înapoiere n-o să mai meargă la fel de uşor. Aşa că să le facem pe toate cît mai degrabă, după cum spusei.

— Prea bine, încuviință bătrînul. Şi vă-ntoarceți tot cu carele?

— Dar ce Dumnezeu să mai ducem în ele, mărită gazdă? — se uimi Boian.

— Cum ce? — fu de astă dată rîndul uriaşului să se mire. Cîte ceva din zestrea miresei şi darurile de nuntă pentru prea cinstitul şi măritul meu ginere.

Aci, Boian izbucni într-un hohot de rîs de zornăiră ferestrele şi cupele de pe masă. Şi cum tatăl fetei îl privea cu adîncă nedumerire, el îl lămuri de-ndată:

— Păi s-ar putea să facem asemenea greşeală de neiertat? Dacă vom fi cumva opriți în drum, ce vom spune, avînd cu noi aceste care pline de toate minunățiile? Că sîntem negustători de mărunțişuri atît de deosebite unele de altele?! Las-că măria sa Mircea-Vodă este mulțămit să-i sosească mai bine mireasa fără zestre, decît zestrea fără mireasă. Şi-apoi, de vreți, le puteți aduce mai uşor măriile voastre, cînd o să veniți la nuntă. Măcar că Mircea-Vodă are el destule şi de toate din belşug. Eu sînt încredințat că vom fi urmăriți, dacă nu pas cu pas, cel puțin pe-aproape. Doar se ştie, după cum spuseşi şi măria ta, că sînt mulți potrivnici acestei căsătorii domneşti.

Aci, slujitorul de lîngă uşă îşi muşcă fără de voie buzele şi schimbă, fără pricină, dintr-o mînă în cealaltă, tava pe care adusese cupa pentru stăpînul său.

Despotul îngăimă cu adîncă uimire şi grijă:

— Şi-atunci?

— Porunca măriei sale Mircea-Vodă e alta pentru înapoiere.

— Care? — întrebă de astă dată cu nerăbdare Mara.

— Spre a da cît mai puțin de bănuit vrăjmaşilor şi spre a ne apăra cît mai bine cu putință comoara de mare preț ce o ducem cu noi..., (aci, fata îl privi pe tată-său cu coada ochiului şi-l văzu că zîmbeşte cu plăcere, ca şi ea de altfel), vom merge spre țară pe alte căi decît la venire. Şi iată cum a chibzuit măria sa domnul nostru că e mai bine să facem spre a ne pierde urma de fiecare dată, de ne-ar fi cumva calea aținută sau de se va lua cineva după noi.

Şi spătarul Boian îşi desfăşură pe de-a-ntregul planul de înapoiere, întocmit cu dibăcie, ca să le înlăture cît mai mult cu putință primejdiile la care se aşteptau şi care nu aveau să-i ocolească în această grea călătorie.

*

De astă dată, petitorii domniței Mara, din sărari, se preschimbaseră în cinstiți negustători de cai ce mergeau în Țara Românească spre a vedea cîteva herghelii şi cîțiva armăsari tretini, tare prețioşi pentru întrecerile la fugă, dar mai cu seamă pentru prăsilă.

În spatele convoiului venea trasă de doi cai înalți, o căruță acoperită cu două rogojini bine prinse de loitre, de n-ar fi putut ghici nimeni cam ce se află înăuntru. Mînatorul de pe capră plesnea de mama focului cu un bici înflorat, fără să-i pese de cutia pe roți care sărea, troznind din încheieturi pe drumul plin de pietre, praf şi noroi.

Acum, călătorii erau în număr de treisprezece, cu patru mai mulți ca la venire.

De la Niş, ei hotărîseră să meargă călare de-a lungul Timocului, în sus, pînă la Zaiciar; iar de aci, de va fi apa rîului mare, cu pluta pînă în dreptul Negotinului, unde urmau să facă popas mare, înainte de a trece Dunărea, spre a intra în Țara Românească.

Aceasta era socotită de ei calea cea mai scurtă şi mai lipsită de primejdii. Dar dacă ar fi bănuit cîte peripeții aveau să întîmpine, ar fi ales, de bună seamă, un drum cît mai lung, numai să fie scutiți de atîtea neaşteptate şi primejdioase întîmplări.

*

Pe la jumătatea drumului, între Niş şi Zaiciar, într-o luncă deasă, udată de apa Timocului, poposi în amurg un pîlc de şase călăreți cu caii înspumați şi leoarcă de năduşeală. Oamenii erau şi ei toți asudați de parcă i-ar fi muiat o ploaie grozavă, însă gurile le erau uscate şi abia mai puteau înghiți în sec.

— Trage plosca aia de la oblînc, Mihailo, şi trece-o-ncoace, spuse unul din ei că ni s-au uscat gîtlejurile de-atîta goană!

Acel pe care-l numise Mihailo le-ntinse o ploscă pîntecoasă, zugrăvită cu flori albastre şi roşii răspunzîndu-i:

— De n-ar fi fost goana asta, n-am fi putut să le-o luăm înainte ...

Bătrînul puse plosca la gură, gîlgîi de cîteva ori cu poftă, o şterse cu podul palmei şi-o-ntinse tovarăşului său de-alături, oftînd din adînc:

— Apoi că nici aşa nu se ştie încă de ne-o fi truda cu vreun cîştig. Rămîne de văzut. Românii sînt mai mulți.

— Da noi sîntem mai aprigi şi mai iscusiți ca ei, moş Petro! îi răspunse Mihailo înciudat.

— Cu românii nu se ştie niciodată de unde sare iepurele! Rămîne de văzut — îi repetă Petro. Şi-acum, jos de pe cai şi la pîndă, că nu mai au nici ei mult pînă să se apropie. Dacă cele ce ni le-ai spus sînt întocmai, de bună seamă.

— Întocmai aşa cum le-ai auzit.

— Om vedea, oftă din nou Petro şi sărind de pe cal îşi îndemnă tovarăşii să fie gata.

Dar cei aşteptaţi nu erau chiar atît de departe cum ar fi voit poate urmăritorii lor din luncă, spre a se odihni în tihnă, a-şi mai trage sufletul şi a chibzui ce aveau să facă.

Cam la jumătate de ceas de la popasul pe malul Timocului, urechea lui Mihailo prinse îndepărtat tropot de copite şi uruit de căruţă.

— Auzi, moş Petro... ei sînt! Noroc că s-a lăsat întunericul. Nu pot trece decît prin vîlceaua asta de mesteceni şi sălcii. Parcă s-au ivit la porunca noastră ulmii ăştia subţiri din părţi.

— Bine, bine... prea multă vorbă acum! Hai să ne-ascundem iute.

— Nu ştiu ce e cu mine, se vaită Mihailo, de m-apucă un tremur al naibii.

— Apăi de-om face aşa şi-n faţa lor, mai bine-i să ne lăsăm păgubaşi. Nu ştiu de n-am făcut eu rău că m-am luat după gura ta.

— Ai să vezi, moş Petro, c-o să-ţi pară bine. Urma alege.

Bătrînul dădu din cap fără să mai răspundă. Apoi trecu în spatele unor aluni cu frunza deasă şi le strigă celorlalţi să facă la fel.

*

Petrovan se simţea în al nouălea cer şi-l binecuvînta pe tată-său că în copilărie îl dăduse ucenic la un grădinar, sîrb, unde stătuse trei ani încheiaţi. Acum vorbea sîrbeşte aproape ca un om de baştină. Călărea alături de un flăcăiaş cu faţa smeadă şi zîmbitoare care nu mai înceta cu întrebările despre Ţara Românească.

După ei, veneau călare Boian şi alt flăcăiaş care parc-ar fi fost frate geamăn cu cel dintîi.

În faţa convoiului mergeau cu ochii în patru, doi oşteni sîrbi, atît de voinici, încît abia li se găsiseră cai pe măsura lor. Dar nici aceştia nu li se potriveau prea bine. Ţi se părea că le atîrnă picioarele pe păimînt, măcar că ei le ţineau în scări.

După Boian şi tovarăşul său, veneau românii, în număr de şapte, sporovăind şi glumind cu multă voie bună, de parcă s-ar fi simţit chiar de pe acum vornicei de nuntă domnească.

Cei doi sîrbi, oamenii despotului Dobromir, fuseseră într-adins aleşi să meargă în frunte, atît pentru că erau bărbaţi puternici şi încercaţi în lupte, cît şi pentru că ştiau bine drumul.

Convoiul mergea lin, în trap uşor. Drumul era neted de-a lungul rîului şi bine bătut, fără bolovani şi hîrtoape. Dar iată că flăcăiaşul, tovarăş de drum al lui Petrovan, izbucni deodată într-un rîs grozav, dar frumos, subţire şi gingaş, ca gîlgîitul unui izvor de munte. Iar Petrovan rîdea şi el de mama focului.

Atunci, tînărul de lîngă Boian îşi îndemnă calul cu pintenii înstelaţi şi se apropie de înaintaşi:

— Hei, Muşato, spune-mi şi mie, rogu-te, de ce rîzi cu atîta poftă, ca să rîd şi eu?!

Muşata, buna prietenă şi însoțitoare a domniței Mara, răspunse, icnind sub straiele bărbăteşti, ce-o prindeau de minune:

— Auzi ce-i trece prin minte lui Petrovan? Cică-ndată ce-ajungem la Cetatea de Argeş, vrea să mă ceară măriei sale Mircea-Vodă, că el fără mine nu mai poate să trăiască!

— Ce spui? Amarnic l-a mai fulgerat dragostea! Nici nu-i de minune cu o fată ca tine. Nu degeaba te-au botezat Muşata! Şi tu ce răspuns i-ai dat?

— Că să mă ceară de la tine, că tu-mi eşti stăpînă şi nu Mircea-Vodă.

Aci, Petrovan îşi întoarse capul, rîzînd şi el pe sub mustață şi grăi:

— Iară eu, mărită domniță, i-am întors vorba, spunîndu-i că odată ce vei fi cinstita doamnă a lui Mircea-Vodă, tot măria sa e stăpînul cel mare... şi tot lui va să-i fie cerută.

Mara răspunse rîzînd şi ea:

— Toate bune şi cum nu se poate mai adevărate, Petrovane, dar gînditu-te-ai adînc şi nu crezi că ar fi bine ca totuşi doamna lui Mircea-Vodă să pună o vorbă bună pe lîngă cinstitul ei soț?

Muşata ciripi iarăşi de astă dată, mai sigură:

— Văzuşi, măre, Petrovane, că tot femeia e mai iscusită la astfel de treburi?

Boian rabdă ce rabdă şi-n cele din urmă izbucni, prefăcîndu-se supărat:

— Da' spuneți-mi şi mie despre ce e vorba, oameni buni?

Cînd tocmai deschisese gura să-i răspundă, Petrovan nu mai apucă să-i spună ce voia. Se auziră două urlete îngrozitoare şi cei doi oşteni sîrbi, parcă săltați din şei de-o putere nevăzută, se treziră aruncați în fața cailor ce căzuseră în genunchi unul lîngă celălalt.

Convoiul se opri deodată, iar cei doi sîrbi uriaşi ce fuseseră azvîrliți de pe cai, se ridicară fulger de la pămînt, înfiorători la vedere şi cu spadele-n mîini, gata de luptă.

Şi iarăşi se auziră două urlete de mare mînie şi mai îngrozitoare decît cele dintîi.

Românii nici n-avură timp să se dezmeticească sau să se avînte şi ei în luptă, că totul se terminase în cîteva clipite.

Patru dintre tîlhari erau la pămînt, iar ceilalți doi se zbăteau cu grumazul prins ca-n cleşte în degetele de fier ale sîrbilor.

— Stați! țipă Mara ridicînd dreapta. Păstrați-i vii! Vreau să vorbesc cu ei, să aflu din partea cui ne vine atîta mîrşăvie. Aduceți-i la mine. Ce s-a-ntîmplat?

— Au retezat de la pămînt doi copaci şi i-au aşezat de-a lungul locului pe unde trebuia să trecem. Caii nu i-au văzut, s-au împiedecat şi ne-au aruncat din şa, spuse unul.

— Numai că ei n-au avut de unde şti că noi oricum am cădea, de pe cal, tot în picioare cădem, adaogă celălalt, rîzînd.

Românii prinseră a rîde cu poftă, cu mare uşurare. Straşnici bărbaţi sîrbii aceştia, nu glumă!

— Aduceţi-mi-i mai aproape, spuse Mara, încruntîndu-şi sprîncenele ce-i străjuiau cele două mici ape albastre ale frumoşilor ei ochi. Cine eşti tu? Ridică-ţi privirea spre mine! Cum se poate? strigă ea aproape îngrozită. Nu-mi vine a crede ochilor! Mihailo? Tu, tîlhar de drumul mare?

Şi-atunci, cu adîncă uimire, văzură românii că-n faţa lor, tremurînd, se află slujitorul ce le deschisese poarta şi le adusese vin la casa din Niş. Nimănui dintre cei de faţă nu-i veni a crede că gura ca un potir de floare rară şi scumpă a domniţei Mara poate glăsui atît de tăios şi înfiorător:

— Cum de-ai îndrăznit să-mi aţii calea, asemenea unui tîlhar, şi mai ales pentru ce?

Mihailo, însă, îşi frămînta mîinile în neştire şi, fără să poată rosti o vorbă, se prăbuşi în genunchi, dinaintea fetei ce clocotea de mînie.

— Cine te-a plătit să faci asta? — îl întrebă Petrovan cu scîrbă.

— Nu m-a plătit nimeni! strigă Mihailo grozav de tulburat şi cu ochii scăldaţi în lacrimi.

— Atunci? — strigă domniţa Mara.

Slujitorul se-ncruntă ca de-o mare durere şi grăi cu glasul sugrumat:

— Nu puteam suferi gîndul că pleci de la noi pentru totdeauna.

— Cum asa?

— Stăpînă,.. . lumina ochilor mei, gemu flăcăul, am crescut împreună, te-am văzut zi de zi şi... şi..., dar nu-ndrăzni să-şi sfîrşească gîndul.

Sîrbul care-l prinsese şi-l ţinea învierşunat întrebă cu glasul şuierător:

— Să-i iau capul, stăpînă?

Domniţa stete o toană pe gînduri, bătînd pămîntul cu piciorul încălţat în cizmă şi spuse moale:

— Nu, Vasili! Îi iert de moarte pe-amîndoi: şi pe cel tînăr şi pe cel bătrîn. Dar lui Mihailo i se cuvine totuşi o pedeapsă care să-l facă să cugete mai adînc la fapta-i nelegiuită...

— La temniţă pe toată viaţa, măria ta?

— Nu, se cade să-şi sfîrşească zilele într-o mînăstire şi să se căiască de marea-i îndrăzneală.

Aci, Boian spuse binevoitor:

— Măria ta,... de ţi-e voia a-l trimite la o mînăstire, bine-ar fi să-l ducem în dar preasfîntului părinte Nicodim, de la noi, de la Tismana, carele tot sîrb

este de neam, şi va face ascultare la acest minunat călugăr, vestit peste hotare, în Balcani şi Ungaria, li va prinde mai bine ca oriunde în altă parte.

Aci, Mihailo grăi cu adîncă tristeţe:

— Şi aşa mă simt ca şi mort, măcar că mi-aţi lăsat viaţa. De aci înainte, nu mai am ce face cu ea.

— Nu vorbi aşa! îl mustră Mara, poate că noi vom avea ce face cu viaţa ta, cîndva, Mihailo!

*

În seara aceea, doamna Calinihia se simţea nelinişţită, încercase să-şi alunge această neplăcută stare sufletească, lucrînd pentru masa de la mînăstirea Cozia, la un sfînt aer cu alese înflorituri din fire de aur, argint şi mătase, dar tot nu izbuti să-şi recapete liniştea mult dorită.

Atunci, lăsă de-o parte lucrul şi porunci:

— Zamfiro, apă proaspătă, rogu-te!

Şi-ndată se-nfăţişă o codană bălaie cu ochii verzi, cu o carafă pe o tavă de argint, o aşează pe masă şi se-nclină, aşteptînd cu smerenie.

— Fii bună acum şi adă-mi puţin fagure. Mi-e gura amară ca de sabur.

Zamfira plecă cu paşi uşori, de nici nu se simţi, şi se-ntoarse la fel cu o bucată de fagure galben-auriu într-o strachină mică de pămînt.

Dar în aceeaşi clipă se auziră bătăi puternice în uşă şi intră, fără a mai aştepta să audă încuviinţarea, oşteanul de pază:

— Iartă, luminată doamnă, graba înfăţişării mele; dar o bătrînă cere a intra la măria voastră, avînd a vă încredinţa, zice ea, o mare taină, ce nu suferă întîrziere!

— Cine e?

— N-am mai văzut-o, înaltă stăpînă; am întrebat-o, dar nu vrea să spună. De cum a tocat de vecernie s-a ivit în faţa palatului, foindu-se de colo-colo, pînă să se hotărască a intra.

— Să vină.

— Prea bine, mărită doamnă.

Cînd oşteanul se aşează în dreptul uşii, punîndu-şi amîndouă mîinile pe spadă, bătrîna, ce nu era o femeie de rînd, spuse în şoaptă:

— Prea cinstită doamnă Calinihia, eu numai cu măria ta am a grăire.

— Fie! îi răspunse doamna, după cîteva clipe de gîndire. Rogu-te treci dincolo, Ispase, şi aşteaptă chemarea mea. Acum te ascult.

— Mărită stăpînă, începu cu glasul stins femeia, lucrul e fără zăbavă. Sînt femeie bătrînă, mamă şi bunică de fete mari şi nu mint, că m-ar bate Dumnezeu şi Maica Precista. Am prins, fără să vreau, firul unei grozave mîrşăvii, care trebuie împiedecată cu orice preţ şi care ar zdrobi poate sufletul şi-ntreaga viaţă a fiului măriei tale, prea vrednicul nostru domn Mircea-Vodă.

— Şezi pe jilț, rogu-te, şi linişteşte-te. Iar mai înaintea tuturor, spune-mi cine eşti şi cum ai ajuns să descoperi toate aceste fapte de care-mi vorbeşti?

Bătrîna oftă ca de-o grea suferință:

— Mărită doamnă Calinihia, află că eu de-aici nu mai plec la casa mea, pînă nu se limpezesc apele. Atît pentru ca să ai măria ta încredere în mine, cît şi pentru că, aflîndu-se de la cine a pornit pîra, viața mi-ar fi în primejdie. Şi-acum, ascultă-mă.

.....

Cînd femeia isprăvi ce-avusese de spus, doamna Calinihia era galbenă ca ceara şi tremura toată. Abia mai avu putere să-ngaime către oşteanul pe care-l chemă:

— Ispase, mergi acum chiar la măria sa Mircea-Vodă. Spune-i că mă simt tare bolnavă, că-l rog să lase tot la pămînt, orice-ar fi, şi să vină grabnic la mine. De cumva este Filos-logofăt cu măria sa, spune-i să vină şi domnia lui. Te-ntorci cu dînşii!

— Am înțeles, mărită stăpînă.

Apoi, doamna Calinihina, îndreptîndu-se către femeia ce o privea cu mihnire îi spuse:

— Îți mulțămesc din suflet şi-ți voi purta recunoştință, jupănească Saftă. Eu n-aş fi putut să mă duc la Mircea-Vodă, aşa m-a pălit de cumplit vestea îngrozitoare ce mi-ai dat. Şi-apoi, am socotit că e mai bine să audă totul chiar din gura doamnei tale. Iar pînă vine fiul meu, gustă, rogu-te, din acest fagure proaspăt şi bea o gură de apă rece, aşa precum voi face şi eu. Mierea e cel mai bun liniştitor din lume, s-o ştii asta de la mine.

*

— A cutezat a spune toate acestea boierul Vlad despre viitoarea doamnă a Țării Româneşti?! întrebă Mircea-Vodă, scrîşnindu-şi dinții, cu ochii flăcări de mînie.

— Da... şi-a mai adăogat că Baiazid Sultan va fi bucuros să aibă în haremu-i pe lîngă Olivera, fiica regelui Lazarevici al sîrbilor, pe care i-a dat-o însăşi doamna Milița maică-sa, şi pe domnița Mara, nepoata aceluiaşi rege.

— Şi-acum?

— Au şi pornit-o la drum, ca să le iasă-n cale, după ce vor pleca din cetatea Severinului, oftă jupîneasa Safta cu lacrimile-n ochi.

Mircea-Vodă se-ncruntă o clipă, îşi aruncă privirea pe fereastra mare şi-apoi, întorcîndu-se brusc, îi repezii femeii altă întrebare:

— Dar cum de ți-au ajuns la cunoştință toate acestea, jupînească Saftă? Prin ce împrejurări anume? Nu zic că pun la îndoială ce mi-ai spus, dar spre a fi şi mai încredințat, şi a nu avea nici fir de bănuială, răspunde-mi, rogu-te.

— Luminate stăpîne,... ți le spun ca părintelui țării şi te rog să-i iei sub ocrotirea măriei tale pe acela ce mi le-a spus şi mie, că altminteri un ban nu

mai face viața lui. Am aflat totul de la finul meu de botez şi de cununie, carele mă iubeşte mai presus de maica lui, că eu l-am crescut şi l-am făcut om: e Costea-armăşel, în slujbă la boierul Vlad.

— Aha..., dar de ce n-a venit el a-mi spune, că doar intrarea la curte e slobodă pentru oricine-?

— I-a fost teamă, măria ta. Aşa,... o bătrînă ca mine, ... venind la doamna țării, nu putea isca prepusuri.

— Şi va merge şi Costea-armăşel cu ceata netrebnicului de Vlad? întrebă Mircea-Vodă.

— Aşa a rămas, slăvite doamne, dar el se va face nevăzut; n-o să-şi păteze cinstea în această faptă tîlhărească!

— Dar cum se face, jupînească Saftă, de ştiu ei aşa de bine pe unde va trece domnița Mara cu convoiul său?

— Şi-au răspîndit oamenii prin sate, măria ta, şi-aceştia trimit cu ştiri porumbeii călători primiți de la Vlad cu mult înainte.

— Ah, ah, ah! se căina Mircea aşa de furios cum nu-l mai văzuse niciodată nici maică-sa şi nici Filos-logofăt, care rămăsese încremenit. Le voi răspunde la toate acestea cu vîrf şi-ndesat, aşa precum nu se aşteaptă nici unul dintre ei. Să-i ferească Dumnezeu de mînia mea! Adică, nu, se scutură Mircea-Vodă, nu,... să nu-i ferească! Îți mulțămesc din suflet, jupînească Saftă, şi te voi răsplăti la timpul cuvenit. Rămîi aci, precum ai spus că vroieşti, şi adastă întoarcerea mea, a noastră, apăsă domnul pe cuvinte. Avem timp să le ieşim înainte pe drum tăiat. Să mergem, Filos! Sărutăm dreapta şi noapte bună, maică. Şi, rogu-te, fii liniştită; ştiindu-te astfel, le voi face pe toate mai bine.

CAPITOLUL IV

Dar şi revărsate, apele pot fi silite de către oamenii destoinici să intre în matca lor şi să-şi urmeze cursul liniştit.

CONVOIUL CE-O ADUCEA PE DOMNIȚA MARA în Țara Românească îşi pierduse voioşia. Acum călărea în față, împreună cu cei doi sîrbi, spătarul Boian, adînc îngrijorat de ce li s-ar mai putea întîmpla pe drum din partea răufăcătorilor. Era nu numai îngrijorat, dar şi nespus de îndîrjit, că nu-şi putea da drumul obişnuitei sale mînii, ca atunci cînd se afla în mijlocul tovarăşilor săi de arme. Nu îndrăznea să-şi lase slobozenie gurii, din pricina domniței Mara şi a prietenei acesteia, Muşata, şi, ca să-şi verse focul, bombănea şi suduia pe sub mustață, aşa de unul singur.

După ei veneau Dobre şi cele două domnițe, avîndu-i în părți pe Stan şi Petrovan. În urma lor mergea Mihailo cu doi români. Tînărul sîrb călărea cu mîinile libere, cu stînga ținea frîul, iar cu dreapta îşi mîngîia într-una gîtul care îl ustura şi-l furnica de parcă l-ar fi străpuns mii de ace înroşite-n foc.

Domnița Mara dăduse poruncă să i se lase spada şi-i spuse cu blîndețe:

— Trag nădejde, Mihailo, că vei răspunde aşa precum se cuvine încrederii oarbe ce-ți arăt.

Tînărul sîrb îşi dusese dreapta la inimă şi se-nclinase cu smerenie, dar de rostit nu putuse rosti nici un cuvînt; un nod i se pusese-n gîtul ce i se zbătea ca o vrabie prinsă-n pumn şi era încredințat că, de-ar fi spus o vorbuliță măcar, ar fi izbucnit într-un hohot de plîns asemenea unui copil.

Trecuse o zi de la întîmplarea din lunca Timocului, unde bătrînul Petro rămăsese să-i privegheze fără lumînare şi să-i îngroape pe cei morți, şi să-i oblojească pe cei răniți.

Acum, călăreții noştri se-ndreptau de sîrg către cetatea Severinului ce-şi arăta din depărtare înaltele-i clădiri de piatră şi turnurile cu cîte două şi trei caturi de strajă şi apărare, fiind totodată şi foişoare de foc.

.....

Decum pusese piciorul pe pământ românesc, spătarului Boian parcă-i venise inima la loc. De unde să ştie el ce primejdii îl aşteptau chiar aci, acasă?

Grozav de mîndru îi grăi domniței Mara, avîndu-l pe Petrovan lîngă sine ca tălmaci:

— Slăvită domniță, ne aflăm într-una din marile noastre cetăți: a Severinului, care, dacă nu-i asemenea aceleia de la Niş, e totuşi bine întărită şi bine apărată. Iată turnul ei cel mare dinspre miazănoapte, cu trei caturi, de unde străjerii privesc pînă hăt, în depărtare, şi dau de veste la ivirea vreunei primejdii.

— E-ntr-adevăr un turn măreț! răspunse fata privind cu încîntare, şi cred că mi-ar veni amețeală, dacă m-aş uita din vîrful lui, unde se vede acel oştean cu sulița-n mînă.

— Spre marginile cetății se zăresc celelalte două turnuri, ceva mai mici, care străjuiesc: unul spre răsărit şi celălalt spre miazăzi, de-a lungul Dunării, la corăbiile şi luntrile ce-i străbat apa: în sus spre Marea, şi-n jos, către Ungaria şi celelalte țări pe care le udă. De aci, cînd îți va fi dor de-acasă, măria ta, poți veni să-ți pierzi privirea pe-ntinsul Serbiei, pînă-n zarea cea mai îndepărtată.

— Numai să-mi dea răgaz trebile, boierule! îi răspunse rîzînd domnița Mara. Apoi adaogă: îmi place tare mult această mică biserică din cuprinsul cetății şi-mi pare rău că n-am nimerit nici la slujba de utrenie şi nici ia cea de vecernie.

— Mărită stăpînă, colea unde se simte puternic valul de căldură se făuresc: spade şi lănci, sulițe şi platoşe, precum şi coifuri şi scuturi, de care ne slujim în luptele noastre cu vrăjmaşii țării.

— Frumoase şi mai ales vrednice de ținut în seamă lucruri îmi arăți, boierule, şi-ți mulțămesc.

— Slăvită domniță, grăi mai departe Boian cu mîndrie nestăpînită, fiindcă vei fi cinstita noastră doamnă, îți pot spune fără de nici o oprelişte că, în afară de oaste, marea putere a țării noastre, de care se minunează străinii, în cetățile ei de apărare stă.

— Mai aveți multe asemenea cetăți ca aceasta de la Severin, boierule?

— Luminată domniță, mai avem răspîndite pe întreg cujarinsul Țării Româneşti, nu prea multe, că nici aceasta n-ar fi bine, dar atîtea cîte ne trebuie! Şi măcar că ele par împrăştiate aşa cum îți spusei, fără nici o noimă, fiecare îşi are rostul ei bine chibzuit acolo unde se află. Aşa, cea mai puternică şi mai mare este la Giurgiu, ridicată pe un ostrov al Dunării şi zidită din piatră tare de munte, nu din bolovani de rîu ca Severinul. Cetatea de la Giurgiu a fost clădită din temelii de către Mircea-Vodă, căruia de multe ori îi place să şadă într-însa şi să cugete la trebile țării, tot aşa precum îi place foarte în foişorul său de la sfînta mînăstire Cozia.

— Mă bucur să aflu toate acestea, răspunse Mara.

— He, hei,... şi cum spune stăpînul nostru, fiecare piatră din cetatea Giurgiului a fost plătită de noi cu cîte-un drob mare de sare românească de la Slănic.

— Ce spui? se minună Mara.

— Întocmai, măria ta! Şi-acum, pentru că ne aflăm la Dunăre, în afară de cetatea Giurgiului, de care-ți spusei, şi de aceasta a Severinului, se mai află şi cetatea de la Brăila şi de la Turnu. Mai avem apoi la Milcov, la hotarul cu Moldova, numita cetate Crăciuna; iar la hotarul dinspre Ardeal avem cetatea Dîmboviței, către izvoarele rîului Dîmbovița; şi-apoi către izvoarele Argeşului în sus, cetatea Căpățîneni. Dar vei avea prilejul să le vezi pe toate cu timpul şi să te minunezi de frumusețea şi măreția lor.

— O doresc din tot sufletul, boierule!

— Aceste cetăți sînt, luminată domniță, tăria Țării Româneşti, iar izbînzile le datorăm şi lor în bună parte, s-o ştii de la mine!

*

Din apa învolburată a Dunării prinseră a se-nălța nişte trîmbe de fum plumburiu ce se ridicară repede în tăria cerului. Şi dinspre miazănoapte, nori vineți luați de o adiere neaşteptată se-ngemănară cu cei dintîi. Deodată, suflarea uşoară a vîntului se-nteți pe negîndite şi-aruncă tulburare în frunzele copacilor ce se treziră fremătînd şi plecîndu-se cu gingăşie sub apăsarea primilor stropi de ploaie ce porniră să picure domol.

—- A-nceput să plouă, boierule Boian! spuse domnița Mara, trăgîndu-şi căciulița de samur mai pe urechi.

— Era de-aşteptat, măria ta, după zăduful de azi. Bine, însă, că a venit o dată cu lăsarea nopții. Tot trebuia să poposim undeva pentru hrană şi odihnă, răspunse spătarul. E prin apropiere, în Tîrgul Severin, un han bun, de-i zice Hanul lui Potroc, porecla hangiului, care face o ciorbă grozavă cu măruntaie de pasăre şi zeamă de varză murată sau de castraveți, de te lingi pe degete, spuse Boian, plescăind cu poftă la amintirea minunatei ciorbe.

— Poate vom gusta şi noi în această seară asemenea bunătăți, rîse fata zglobiu.

— Să-ndemnăm caii mai cu sîrg, spuse cu grijă Boian, că iată cerul şi-a desfăcut băierile şi apa vine acum de parcă ar turna cu găleata.

.....

Boierul Vlad, udat pînă la piele, fu cuprins de-un tremur scurt şi spuse înciudat către însoțitorii săi:

— Afurisită ploaie,... ne-a încurcat de-a-binelea.

— Aşa mă tem şi eu, măria ta! spuse cu năduf omul din dreapta sa, şi cred că o să țină aşa toată noaptea. Ploaie păcătoasă de toamnă.

— Trebuie să ne adăpostim undeva, Ghinea, vorbi Vlad. Altminteri e prăpăd. Că ne face ciuciulete n-ar fi nimica, dar cînd ne-o prinde răceala nu ne mai iese din oase. Drăguşin zace şi acuma de la ploaia de anțărț.

— Şi unde zici să mergem, boierule? Să tragem la han?

— Ferit-a Sfîntul? sări ca ars Vlad. Dacă ne-ntîlnim acolo cu cine nu trebuie şi tocmai cînd nu trebuie. Parcă te lăudai că ai prieteni în Tîrgul Severin.

— Eh, nu chiar prieteni, ci fini de cununie. E alde Brateț, cojocarul. Om cu stare,... o să ne primească aşa cum se cuvine.

— La el, atunci; însă fără multă zarvă; ia-o domnia ta înainte. Unde e Costea-armăşel?

— Aci sînt, măria ta! zise un glas tineresc, oftînd.

— De ce oftaşi, Costeo? întrebă boierul Vlad.

— Mă cam luă cu frig în spate, stăpîne..., şi vorba măriei tale de-adineaori, mi-e să nu rămîn bolînd din potopul ăsta.

— Las-că fierul rău nu piere, Costeo, rînji boierul Vlad. Scutură-te şi tu puțin, precum fac cîinii, şi-o să-ți treacă. Brateț va şti el să ne pună dinainte cîte-o bărdacă cu zeamă de prune. Dar pînă atunci, ca să nu-ți pleznească cumva fierea de frig, ia-l şi pe Manciu cu tine, dați împreună o raită prin tîrg, pe la hanuri şi ospătarii, şi veniți să-mi spuneți ce-ați oblicit. Şi boierul Vlad porni în trap după Ghinea şi ceilalți, care se îndepărtaseră binişor. .

Manciu îşi îndemnă calul către Costea şi spuse, strîmbîndu-şi buzele cu dispreț:

— După vorbele pe care le aruncă n-ai zice că-i boier de viță domnească şi în aşa de mare cinste.

— Fiecare cum îi e felul, Manciule, răspunse Costea amărît, şi ca să zic şi eu cu înțelepciunea românească din bătrîni: fiecare pasăre pe limba ei piere.

— Numai de n-am pieri şi noi din pricina limbii şi ambiției lui nemăsurate. Că nu ştiu zău, ce-o ieşi din toată povestea asta.

— Treaba lor, răspunse Costea cam în silă. Vorba e că acu trebuie să colindăm pe la toate cîrciumile, să prindem cîte ceva despre nuntaşii lui Mircea-Vodă. Şi de n-ar fi răpăiala asta, mai du-te-vino, dar aşa, parcă aş fi un dulău ciobănesc de pripas, uitat în ploaie la poarta unei stîne cu uluci înalte.

.....

Cucurigul prelung şi pătrunzător al cocoşilor din Tîrgul Severin vesteau ascuțit, ca din nişte trîmbițe subțiri, că se crăpa de ziuă.

Boierul Vlad sări din aşternut gata îmbrăcat, precum dormise, şi-şi sudui tovarăşii cu asprime:

— Hai, mişcați-vă o dată, mai repede, treziți-vă, şi pe cai! Nu e timp de odihnă acuma. Bine că s-a-ndreptat vremea.

Ghinea căscă, se frecă la ochii cîrpiți de somnul iepuresc, mai mult ca să se-ntindă, şi spuse întretăiat:

— Ploaia te trage la somn, măria ta.

— Las-c-o să tot dormiți pe lumea ailaltă. Barem pe asta să faceți cîte-o treabă mai de ispravă. Haidem, că-i zor mare.

În cîteva clipe, oamenii lui Vlad ieşiră din casă şi se aruncară pe caii ce aşteptau la conovăț, gata înşeuați.

— Ieşim din tîrg, spuse în şoaptă Vlad, îi aşteptăm în dumbrava ce li-e-n drum, şi-apoi: văzînd şi făcînd. Iar acum, cu tine vorbesc, Costeo, grăi cu neaşteptată dulceață în glas boierul; dacă îndeplineşti întocmai tot ce ți-am spus aseară, te fac om, să ştii!

— Păi sînt gata făcut, măria ta! îşi îngădui să glumească Costea.

— Eşti făcut aşa cum eşti, un fleac de boiernaş acolo, de către Mircea-Vodă, n-ar mai fi. Dar eu, cînd îmi va veni bine, şi-mi va veni odată şi odată, să ştii că te ridic în boierie şi..., ce să mai vorbim, ai să vezi!

— Am înțeles stăpîne, şi-ți răspund la cele spuse: „ai să vezi şi măria ta că voi şti să răspund cu prisosință acestor făgăduieli”, grăi cu tîlc Costea.

— Atunci e bine! încuviință Vlad încrezător. După mine!

.....

Soarele începuse să urce uşor spre înaltul cerului, cînd călăreții lui Boian dădură să ocolească dumbrava din marginea Tîrgului Severin, pornind pe un drum de cărare.

Dar nici n-apucaseră să intre bine pe şleau, că dintre arborii ce musteau de ploaie, țîşniră vreo zece călăreți cu arcurile-ncordate şi se năpustiră asupra drumeților, zăpăciți de-aşa vedenie neaşteptată şi nevenindu-le să-şi creadă ochilor.

— Stați pe loc! strigă căpetenia lor, înaintînd cu un rînjet înfiorător pe buze. N-are nici un rost să vă-mpotriviți. Spadele voastre se odihnesc în teci, iar noi avem arcurile ațintite asupră-vă.

Un freamăt de mînie se ridică din mijlocul cetei lui Boian. Marele spătar, înălțîndu-se în şa îşi ridică fruntea lată şi pletoasă ca de zimbru, dădu din cap şi grăi cu scîrbă:

— De multe treburi urîte te-am ştiut în stare, boier Vlade, da'ca să fii şi tîlhar de codru, n-aş fi crezut-o.

Şi năpristan slobozi un „ppttiu” şi aruncă cu dezgust un scuipat drept în fruntea calului lui Vlad, care tresări, scuturîndu-şi capul. Apoi, spătarul adaogă, fără să le dea răgaz vrăjmaşilor să se desmeticească:

— Ce doreşti de la noi, că iată eu sînt nedumerit şi nu ştiu ce să cred?!

— De ți-e limba prea lungă, Boiane, țipă mînios la culme cel înfruntat, vezi să nu ți-o scurtez eu pe dată, mai înainte de a-ți scurta trupul cu-n cap. Cată a vorbi şi a te purta cuviincios cu acela care în curînd va fi domnul țării!

— Thii, sărmană țară, că nu i-o fi dat să-ndure această pacoste şi ruşine.

— Ajunge! îşi scîrşni dinții Vlad, de mai să-i scuipe afară. Apoi urlă ca scos din minți: Jos de pe cai, netrebnicilor! Şi domnița Mara să binevoiască a veni în fața noastră, s-o vedem şi noi cum arată.

— Care domniță Mara, Vlade? Mă uit la tine şi mă-ntreb dacă eşti teafăr? strigă Boian înfiorat de teamă. Ce vrei să spui? cătă el să mai lungească puțin vorba, nădăjduind să găsească în cele din urmă ceva, spre a ieşi din acest groaznic impas.

— Lasă că ştii tu mai bine care, că doară n-ai fost la Niş numai pentru sare. Pe mine nu mă poate îmbrobodi nimeni. Descălecați cît mai de grabă.

De astă dată, chiar că Boian nu mai ştia ce să facă. Nădejdea ce-i licărise în suflet cu cîteva clipe mai înainte se stinsese. Dacă n-ar fi fost călare, simțea că s-ar fi prăbuşit la picioarele tîlharilor. Îşi amintea de ce-i spusese odată sfîntul părinte Nicodim de la Tismana: „*Spătare, să nu-ți pierzi niciodată nădejdea, în orice împrejurare, oricît ar fi de grea. Întotdeauna se va găsi ceva care să te scoată la liman*”.

Deşi era în fruntea alor săi şi nu putea să-i vadă ce fac, simțea cum privirile lor îi sfredelesc ceafa, arzîndu-l parcă şi cerîndu-i să-i scoată din această grozavă încurcătură.

Şi atunci, marele spătar, cuprins de o frică fără margini, ce-i dădea puteri înzecite, îşi desprinse călcîiele din scări şi se înălță în şa, aruncîndu-se asupra lui Vlad, pe care-l răsturnă de pe cal.

Oamenii lui Vlad, zăpăciți, scăpară săgețile din mîini, căci tovarăşii spătarului Boian săriseră pe ei cu aceeaşi învierşunare ca şi căpetenia lor, prăbuşindu-i la pămînt.

Vlad abia avu timp să fugă, înspăimîntat de moarte, chiar în clipa cînd, dintre copaci, se ivea o ceată de oşteni în frunte cu Mircea-Vodă.

Lupta a fost scurtă. Tîlharii, cîți au mai scăpat cu viață, au fost legați fedeleş şi aruncați cu burțile pe cai.

Domnul o căuta nerăbdător din ochi pe Mara, care sta rezemată de un stejar, tremurînd de spaimă şi mînie, cu ochii scăldați în lacrimi. Mircea Vodă o prinse-n brațele-i vînjoase şi-o strînse la pieptul său puternic, cuprins de o grijă nemărginită. Abia putu să rostească:

— Iartă-mă, draga mea, de cele întîmplate. Dar se vede că aşa este: comorile de preț se dobîndesc întotdeauna cu multă primejdie şi greutate!

— Doamne, îi răspunse Mara, liniştindu-se ca prin farmec, dragostea ce se călește în mari primejdii este nepieritoare. Măria ta să mă ierți pe mine că mă-nfățişez în straie bărbăteşti, dar nu se putea altfel, la un asemenea drum.

Mircea-Vodă o prinse de mijloc şi-o ridică cu gingăşie, aşezînd-o cu multă grijă ca pe un giuvaier rar, pe calul, care fără să-l fi chemat nimeni, venise agale lîngă stăpîna-sa şi aştepta cuminte.

Apoi, domnul grăi cu drag, către aceea ce avea să fie doamna Țării Românești:

— Măria ta Mara, de-aici înainte nimeni nu va mai cuteza să te supere cu nimic. Pentru aceasta pun chezăşie capul meu!

Mara îi mîngîie mîna, ce ținea frîul de piele neagră bătută-n stele de aur, şi răspunse privindu-l galeş:

— Ştiam, măria ta. Din clipa aceasta, sfîntă pentru mine, asupra vieții mele veghează, pentru totdeauna, domnul şi stăpînul meu Mircea-Voievod.

CAPITOLUL V

Frământări înainte de marea vijelie

NOAPTEA DE UNDREA se lăsase repede asupra cetății de Argeş; gerul se mai domolise, dar nori negri amenințau dinspre miazăzi şi deodată începu să ningă cu fulgi mari şi deşi. Zăpada se prinse repede de pământul înghețat şi strălucea cu sclipiri argintii ce-ți luau ochii.

La jupîn Roman Herăscu era sfat mare. Toți boierii cei mai de nădejde ai țării se aflau strînşi în jurul unei mese, cu bărdacele pline cu vin de Drăgăşani, şi-l ascultau pe măria sa Mircea-Vodă, care tocmai le grăia cu aprinde-re-n glas:

— Acestea le veți spune maiestății sale regelui Vladislav Iaghelonul, boier Manea şi boier Roman, nici mai mult, nici mai puțin. Şi numai dacă s-ar împotrivi, ceea ce n-aş crede, la vreuna din spusele voastre, adăugă domnul cu un zîmbet subțire, numai atunci scoateți cele scrise de Filos-logofăt, la porunca mea, spre a-i întări că aceasta este voința mea şi alta nu, orice s-ar întîmpla!

Boierul Manea mustăci puțin şi răspunse cu năduf:

— Da'mai dă-l focului de Jaghelon cu maiestatea lui cu tot, că doar pînă mai ieri era un sărman vînător de tron, păgîn fără de lege, umblînd besmetic prin Litvania.

— Aşa e, măria ta, întări şi Roman Herescu burzuluit.

Dacă nu era principesa Hedviga, să-l ia de bărbat, nu mai pupa el tronul Poloniei, cît îi lumea. E rege prin nevastă. Şi creştinat de ieri, de azi. Halal de-aşa rege!

— De ce vorbiți aşa, boieri dumneavoastră? se supără Mircea-Vodă.

— S-ar cuveni mai curînd să te miri, slăvite stăpîne, de-am vorbi altminteri. Păi întrucît e legat Jaghelonul de pământul Poloniei? Au udat oare cu sîngele lor acest pământ: tat-su, bunică-su, străbunică-su, precum în stirpea măriei tale sfinții răposați întru domnul: Negru Vodă, Ni-colae-Alexandru Vodă şi bătrînul Basarab cel Mare? Aud?

Mircea Vodă prinse a rîde şi grăi către ceilalți boieri, în glumă:

— Iată pe cine am ales eu spre a-i trimite să tocmească înțelegerea şi să apere țara în fața străinătății! Să mă duc eu însumi, spre a înfăptui această treabă? Nu!

Şi-apoi, întorcîndu-se către cei doi boieri, spuse su-rîzînd:

— Eu cam pricep încotro bate cuvîntul domniilor voastre. Ştiu că nu-l prea aveți la inimă pe Vladislav Jaghelonul; e mai bine însă, a ni-l avea prietin, decît vrăjmaş.

— De bună seamă, aşa este, măria ta! — răspunseră toți ceilalți boieri chemați la sfat, afară de Manea şi Roman.

Domnul continuă rar şi apăsat, oftînd din adînc:

— Eu, boieri dumneavoastră, multe nopți de nesomn am avut şi îndelung am chibzuit cum e mai bine a tocmi liniştea şi paza țării noastre, dinspre cele două țări vecine: Polonia şi Ungaria. Şi iată că am luat această hotărîre, şi de veți socoti cumva că am greşit în gîndul meu, carele pentru binele țării este, sînt gata să-l las în locu-mi pe altul mai destoinic.

— Măria ta, sări Manea supărat, nu la asta am vrut eu s-ajung.

— Savai, Maneo, că tu n-ai vrut a ajunge, dar sînt alții, precum Vlad fugitul, carele abia aşteaptă pe lîngă Ilderim să mă piardă. Şi-acum ascultați.

Boierii se foiră puțin în jilțuri, ca să se aşeze mai bine şi se făcură numai ochi şi urechi, de-ai fi zis că sînt o ceată de copii ce ascultă cu sfințenie un basm din bătrîni, povestit de-un bunic sfătos.

Mircea-Vodă sorbi cu nesaț o înghițitură de vin, îşi mîngîie uşor barba castanie ce-i încadra fața smeadă, încruntîndu-se, parcă spre a cugeta mai adînc la cele ce avea să le spună:

— Pînă acum, turcii n-au călcat încă pămîntul românesc, dar bine ştim cu toții că Baiazid nu va întîrzia să vină asupra noastră. Doar însuşi a spus-o. Să-l aşteptăm cu brațele încrucişate?

— Ferit-a Sfîntul, măria ta, grăiră toți boierii într-un glas.

— Ca să ne pregătim pentru marea luptă ce se va da, cînd sultanul va socoti de cuviință, că noi n-am pornit şi nici nu vom porni vreodată împotriva nimănui, decît spre a ne apăra şi a ne păstra libertatea, trebuie să avem linişte din partea vecinilor. În Moldova, domneşte prea bunul meu prieten Petru Muşat, pe la care vor merge mai întîi trimişii noştri Manea şi Roman. În Polonia e rege de puțină vreme Vladislav Iaghelonul, iar în Ungaria, de asemenea, Sigismund de Luxemburg.

— Care-i tot străin de țara ce-o stăpîneşte, că e de neam nemțesc! sări Manea din nou.

— E,... taman aci e clenciul, boieri dumneavoastră. Eu, ca să v-o spun curat, nu ştiu bine ce hram poartă nici unul din aceşti doi regi, în ce ne priveşte pe noi românii. Dar ştiu că ei doi nu se au prea bine, deşi sînt

cumnați, că țin amîndoi două surori pe Măria şi pe Hedviga, fiicele răposatului rege Ludovic cel Mare al Ungariei.

Dar nici unul nu e sigur pe domnia lui, căci fiecare se teme că celălalt se gîndeşte să-i ia tronul, spre a fi rege şi-n Ungaria şi-n Polonia. Şi prietenia noastră cu unul, l-ar pune îndată pe gînduri pe celălalt, care va căuta să ne fie pe plac, spre a nu-l primejdui cumva la vreo încercare.

— Aşa e, măria ta, bine-ai chibzuit!

— Şi cum Iaghelonul, de bine de rău, ne arată mai multă prietenie, poate unde ştie că şi Petru Muşat Vodă al Moldovei ține mult la noi şi-i stă în coastă, m-am gîndit că deocamdată e bine să avem o legătură de prietenie şi ajutor cu Polonii, pentru orice împrejurare. Eu însă am cugetat ceva mai departe de aceasta... şi sînt încredințat că toate se vor desfăşura după socotelile mele. Dar e mai bine să lăsăm lucrurile să-şi meargă cursul lor. Om trăi şi-om vedea.

— Le-am înțeles pe toate cum nu se poate mai bine, măria ta, spuse Roman Herescu. Porunceşte şi le vom aduce la îndeplinire întocmai.

— Vă aşteaptă două sănii, spuse Mircea-Vodă. În cea dintîi merg doi mînatori, cu schimbul, şi doi oşteni. În a doua, domniile voastre: Manea şi Herescu. Vă opriți la Suceava, unde-l luați pe vornicul Drăgoi, omul măriei sale Petru Muşat, prea cinstitul şi iubitul nostru prieten, care ne-a înlesnit această înțelegere cu Polonia. De la Suceava vă opriți la Radom, unde-i veți întîlni pe împuterniciții poloni.

Mircea-Vodă întinse mîinile celor doi boieri care le sărutară şi le duseră la frunte, după obicei.

— Abia v-aştept înapoi, boieri dumneavoastră, să-mi veniți sănătoşi! spuse cu tremur în glas domnul.

— Să te găsim sănătos şi voios, măria ta! Şi pe domniile voastre, aşijderea, boieri. Cu bine!

*

Peste cîteva zile numai de la acest sfat, în frumosul palat regal de la Buda era zarvă mare.

Sala tronului, de obicei întunecoasă din pricina ferestrelor cu sticle colorate, prin care razele soarelui pătrundeau greu, era luminată ca ziua de torțe îmbibate în răşină de brad.

Magnații unguri cei mai de credință ai regelui Sigismund fuseseră chemați în grabă şi-acum aşteptau murmurînd neliniştiți, curioşi să afle care e cauza acestei convocări la ora nepotrivită a prînzului.

La intrarea lui Sigismund, ei îşi îndreptară trupurile vînjoase, pocnind cîlcîiele zgomotos; iar pintenii lor înstelați zornăiră de parcă s-ar fi încrucişat brusc patrusprezece spade deodată.

Tînărul rege se urcă agale pe tron şi înainte de a se aşeza rosti cu voce stinsă:

— Vă rog să staţi, domnilor mei, şi fără vreun preambul, să-mi acordaţi toată atenţia dumneavoastră de la început chiar.

Zgomotul aşezării pe scaune dură cîteva clipite doar. Glasul rece al lui Sigismund se auzi din nou supărat:

— Este vorba, domnilor, despre doi din vecinii noştri: Mircea-Vodă, domnul Ţării Româneşti, şi Vladislav, rege al Poloniei, prea bunul şi iubitul meu cumnat.

Aici, regele, cu toată iritarea ce i se citea pe faţă, nu-şi putu stîpîni un zîmbet ironic, mai cu seamă că la aceste cuvinte, magnaţii murmurară, clătitîndu-şi capetele a nemulţumire. Apoi continuă pe acelaşi ton:

— Şi chiar, nu ştiţi nimic, absolut nimic din ce s-a petrecut între aceşti doi prieteni? Nici chiar tînărul conte Forgáş, care-i întotdeauna atît de bine informat?

Cel numit se ridică repede, arătîndu-şi statura-i zveltă, şi răspunse mirat de tonul folosit de suveranul său.

— Nu, maiestate, iertaţi-mi ignoranţa de astă dată; apăsă el, folosind cuvintele regelui, absolut nimic. Poate că toate sînt atît de recente, încît n-au avut timp să sosească pînă la urechile mele! Şi aşteptă în picioare, întrucît îşi dădea seama că regele nu sfîrşise tot ce avea de spus.

— Mă surprinde, conte, continuă regele cu severitate. Dacă n-aţi fi fiul aceluia care şi-a sacrificat viaţa cu atîta dăruire pentru regina mamă Elisabeta şi pentru mult iubita mea soţie, regina Măria, aş avea toate motivele să mă îndoiesc de sinceritatea domniei voastre. Dar să cred totuşi că ştirea încă n-a avut timp să sosească şi aci!

Fără să se poată stăpîni de astă dată, tînărul conte Forgáş se răsuci spre stînga şi-i privi înciudat pe cei doi prieteni ai săi: contele Gàrai, al cărui tată pierise în aceleaşi împrejurări, ca şi părintele său, şi contele Tèleki, unul dintre cei mai avuţi magnaţi, căutînd la ei parcă o explicaţie a celor insinuate de rege.

Aci, însă, interveni bătrînul conte Làczky, faimosul învingător al tătarilor, care era în mare stimă la curtea regală şi spuse molcom:

— Maiestatea voastră trebuie să aibă în vedere faptul că omul nostru n-a putut ajunge cu vestea chiar atît de repede, oricît de straşnic i-ar fi fost calul, pe aşa vreme rea de iarnă.

— Dar porumbeii noştri călători, care-s mai buni decît şoimii de vînătoare?

— La hulubărie n-a sosit încă nici un porumbel, maiestate, cu nici o misivă. Nu-mi vine a crede că s-au rătăcit, întrucît le cunosc prea bine simţul de orientare, dar s-ar putea să fi fost prinşi, dacă nu cumva şi ei au fost

împiedicați de aceeaşi vreme păcătoasă. Dar dacă mi-e permis să întreb, maiestatea voastră cum de-a aflat ceea ce spune acum? rosti neted bătrînul oştean întrebarea, descumpănindu-l o clipă pe tînărul rege.

— Printr-un trimis al lui Ràcotzi,... cu o carte,... a schimbat trei cai, care i-au murit de oboseală pînă aci.

— Atunci, maiestate, dacă ați fost totuşi aşa de grabnic informat,... nu înțeleg... şi Làczky se opri zîmbind cu îngăduință, ca unui copil răsfățat.

— Bine, bine, eu nu doresc decît să ştie la timp, chiar înaintea mea, şi cei cărora le-am încredințat cele mai înalte secrete ale statului. Pe scurt, între Mircea şi VLadislav s-a încheiat un tratat de alianță pus la cale de către Petru Muşat al Moldovei, sub a cărui oblăduire, de altfel, s-a şi făcut totul. Prin acest tratat, cei doi suverani au hotărît ca, în împrejurarea unui război din partea Ungariei, să se ajute unul pe altul, cu toată puterea, împotriva noastră...

— Aha! făcu bătrînul Làczky. Dar dacă vor fi atacați de altă țară?

— Au prevăzut şi asta, se încruntă Sigismund. Ei, ce ziceți, domnilor conți, de această abilitate diplomatică a prea iscusitului nostru vecin Mircea-Vodă, de la care sînt convins că a pornit totul? întrebă regele enervat.

— Zic, maiestatea voastră, răspunse tărăgănat contele Làczky că n-ar fi rău de loc să căutați a cădea la o înțelegere cît de cît asemănătoare cu Mircea-Vodă, care este într-adevăr şi un cap politic deosebit, nu numai un ostaş de nădejde. O alianță puternică şi cinstită cu acest domn nu poate fi decît în folosul Ungariei, care este la fel de amenințată de puhoiul otoman, ca şi celelalte trei țări vecine.

*

Prevederile lui Mircea-Vodă se îndepliniră întocmai. La numai cîteva zile de la iscălirea tratatului de către boierii Manea şi Roman, la Curtea de Argeş, se înfățişă un trimis al maiestății sale regale Sigismund al Ungariei, care ceru să fie de îndată primit.

De bună seamă că domnul român îi îndeplini neîntîrziat rugămintea. Convorbirea nu dură mai mult de o jumătate de ceas, după care, slujitorii şi oştenii de strajă îl văzură pe solul maghiar, care nu era altul decît tînărul conte Forgáş, că ieşea cu fața strălucitoare de mulțumire, împărțind fiorini de aur în dreapta şi-n stînga.

Cînd puse piciorul pe scara caleştei, înainte de a se urca, se întoarse uşor spuse zîmbind cu nețărmurită admirație şi curtenie, către tălmaciul care-l însoțise pînă acolo, împreună cu spătarul Boian:

— Domnul Țării Româneşti este într-adevăr un mare om de stat... şi noi sîntem foarte bucuroşi de a-l avea aliat în orice împrejurare, fie aceasta bună sau rea.

.....

— E, acu să vedem pe unde scoatem cămaşa, măria ta, că asta-i cămaşe de zale pentru război, iar nu de in sau cînepă pentru munca cîmpului!? spuse spătarul Boian cu adîncă uimire şi îngrijorare.

— Adică ce vrei a spune, măre Boiane, că iată nu pricep o iotă? îl opri Mircea-Vodă din turuiala. Grăieşte pe şleau, creştine, şi nu în pilde. Asta-i treaba popilor, iar nu a oştenilor!

— Apăi de-i aşa, mărite doamne şi cinstiți boieri, iată ce mă frămîntă: cum o s-o întoarcem cu Iaghelonul, că învoiala cu noi e ca şi făcută. Au iscălit la 20 de Ghenar, boierii noştri, alde Manea şi Roman Herăscul, înțelegerea de ajutor la un război cu Ungaria? Au iscălit! încuviință tot el, fără a mai aştepta răspunsul cuvenit la întrebare. Atunci? Se cheamă că sîntem legați de Polonia. Cum dară să facem aceeaşi învoială şi cu Ungaria? Asta voiesc eu a mă face să pricep. Adicătălea, cum o s-o aducem din condei, vorba prea învățatului nostru prieten Filos-logofăt?

Şi spătarul Boian răsuflă adînc uşurat şi îşi scutură coama-i pletoasă, oftînd.

— Ai terminat, zimbrule? îl întrebă Mircea-Vodă, ori ți-ai mai adus aminte de ceva?

— Ba iacă, terminai şi-acu aştept!

Domnul veni în fața lui şi îi puse mîinile pe umerii lați cu mare dragoste şi prietenie:

— Mi-e drag de tine, Boiane, şi de toți cei în felul tău. Savai, boierii dumneavoastră, că unii mă sapă şi că se va găsi o Iudă şi pentru mine, dar eu voi merge cu fruntea sus şi cu viața-mi în palmă pentru binele țării. Şi-acum iată, Boiane, cum stau lucrurile, spre a nu mai fi neliniştit şi a avea cugetul împăcat. Iar ce spun eu acu, n-o spun numai pentru domnia ta, ci pentru toți cei de față. Şi atît! Nu tuturor li-e dat a şti despre trebile țării, ci numai celor aleşi şi tari de virtute. Dacă am purces, o, cinstiților şi înțelepților mei boieri, cu ajutorul lui Petru Muşat Vodă, la învoiala cu Vladislav Iaghelonul, a fost cu un scop mai îndepărtat, care iată-l că s-a apropiat cum nu mă aşteptam mai curînd. Totul este că eu mi-am ochit bine ținta ce-mi alesesem: l-am făcut pe regele Sigismund să cată a ajunge şi cu el la o învoială de ajutor cu noi şi, ca să vă spun cinstit, mai aproape şi mai de nădejde ni-i regele Sigismund, decît Iaghelonul. Dar atunci nu aveam cum face altfel, că Sigismund privea surd şi mut, rămînînd nepăsător la toate încercările noastre, cu toată strădania de a-l face să-ncline la o înțelegere cu noi. Acum iacă o cere chiar el, întrucît marea primejdie ce se ridică mai amenințătoare, pe zi ce trece, din partea otomanilor, la fel e pentru toate țările creştine.

— Şi cum se va face, doamne, aceasta şi cu Sigismund? voi să ştie tot Boian.

— Prea bine, şi iată cum: după ce va trece puțin timp, să zicem o lună, o lună şi jumătate de la iscălire, eu voi cere a se mai adăoga cîte ceva la această învoială, a se vorbi ceva mai pe larg despre cutare lucruri pe care eu le socotesc nu îndeajuns de lămurite. Şi-atunci voi grăi cam aşa,... şi-l rog pe domnia sa Filos-logofăt să însemne de pe acum cele spuse spre a avea răgaz să le rotunjească şi să le închege mai bine la timpul potrivit: „întrucît cel mai de folos lucru este a trăi în bună înțelegere cu toți vecinii, e mai bine şi mai sănătos să ținem seama şi de trebile Ungariei; aşadar, spre a nu da prilej de supărare, regele Poloniei să nu înceapă război cu Ungaria mai înainte de a ne vesti pe noi, precum şi noi, românii, de vom face război sau pace, sau vreo altă înțelegere de altfel, cu regele Ungariei, să-l vestim mai înainte, din timp, pe regele Poloniei”.

În acest fel, toată lumea va fi mulțămită; iar noi, ceva mai tîrzior, vom încheia o înțelegere de prietenie şi cu regele Ungariei, care ne e mai aproape şi ne poate sări mai repede în ajutor la nevoie, decît cel al Poloniei, de care ne despart două țări.

— Bine chibzuit, măria ta, încuviință Boian. Acum sînt pe deplin liniştit şi pot răsufla în voie!

CAPITOLUL VI

Condeiele lui Mircea-Vodă

ILDERIM SE ȚINUSE DE CUVlNT pînă acum. Chiar din primul ceas al domniei lui, în împrejurările crîncene de la Cîmpia Mierlei, le arătase tuturor că nu va fi de glumit cu el şi că acela, care va îndrăzni să crîcnească sau să şovăie în fața unei porunci, va pieri.

Era iubit la culme de către ienicerii săi, atît pentru marea-i vitejie şi îndrăzneală, cît şi pentru neasemuita-i iuțeală în hotărîri şi mişcări. De aceea, tinerii oşteni de sub conducerea lui îl supranumiseră „Fulgerul".

Toți supuşii, care fuseseră de față, îşi aminteau cu groază de felul cum înțelesese noul sultan Baiazid să ia în mîinile sale puternice frînele împărăției otomane.

Abia se dăduse semn de începerea luptei la Cîmpia Mierlei între turci şi sîrbi, cînd iată că, mînat de un nemaipomenit curaj, viteazul sîrb Milos Obilici pătrunde în cortul sultanului Murat şi-l loveşte de moarte cu un pumnal.

La luptă luau parte în fruntea oştirii lor şi cei doi fii ai bătrînului sultan: Iacub, cel mai mare, deci moştenitorul tronului, şi Baiazid, cel mai mic.

Dar cînd sultanul Murad îşi dădu ultima suflare, toți conducătorii de oaste şi paşalele în frunte cu marele vizir trimiseră degrabă să fie chemat, în cortul padişahului, Baiazid.

Sosind mai degrabă decît fusese chemat, adus ca de vînt, toți i se prosternară, proclamîndu-l sultan: pentru vitejia şi priceperea sa în lupte, cum şi pentru istețimea şi învățătura aleasă de care dăduse întotdeauna dovadă pînă atunci.

La auzul unei asemenea neaşteptate veşti, Baiazid dădu cea dintîi poruncă a sa ca sultan: să fie adus de îndată Iacub, care şi veni, cuprins de mare emoție, întrucît aflase că tatăl său nu mai e în viață.

Dar nici nu sosise bine în fața cortului, că Baiazid îi făcu semn gîdelui, ce aştepta lîngă el, şi cu mîinile întinse, porni către Iacub care, înfiorat de această neaşteptată şi groaznică primire din partea fratelui său mai mic, se-ntoarse şi voi să fugă. Gealatul, însă, îl ajunse iar nefericitul principe, înainte de a fi gîtuit, mai avu putere să spună, horcăind, cu ochii holbați:

— Fii blestemat, împreună cu toată stirpea ta, fiară sălbatecă!

Povestea acestei groaznice întîmplări se răspîndi ca fulgerul pretutindeni, în toate țările vecine şi chiar în cele mai îndepărtate. Din cumplita faptă se desprindeau: strășnicia, cruzimea şi răutatea de suflet a noului sultan.

La toate acestea se gîndeau acum şi oştenii români ce-l însoțeau pe Mircea-Vodă în călătoria ce pornise a o face prin cîteva locuri din țară, spre a vedea cum mai merg treburile, ce mai spun oamenii, dar mai cu seamă spre a căuta şi alege cel mai bun şi mai potrivit loc pentru lupta cu Baiazid, aşteptată cu nerăbdare, dar şi încredere în izbîndă de întreg norodul românesc.

Era o dimineață frumoasă de duminică şi pîlcul de călăreți străbătuse de-a lungul lui județul Jaleş, mergînd acum la pas uşor pe un drumeag de munte ce ducea la mînăstirea Tismana, unde hotărîseră popas de noapte.

Domnul călărea între Boian şi Petrovan, avîndu-i în față pe cei doi sîrbi Vasile şi Pavel, care o însoțiseră pe doamna Mara şi care nu mai voiseră în ruptul capului să se întoarcă în Serbia. Se gospodăriseră aci şi-l rugaseră pe Vodă să-i ia oşteni în plată, dacă socoteşte că-i pot fi de vreun folos. Măria sa, care auzise de la doamna Mara despre minunatele isprăvi ale celor doi uriaşi, se învoi pe dată şi-i luă chiar în slujba sa.

În spatele lui Mircea-Vodă veneau oştenii săi cei mai de nădejde, de care nu se despărțea în nici o împrejurare, în fruntea lor aflîndu-se credinciosul său Costea Armăşel, care acum era mîna dreaptă a domnului, după încercarea de răpire pusă la cale de Vlad.

Tăcerea se aşternuse apăsătoare. Nu se auzeau decît: tropotul căpițelor, sforăitul cailor care, din cînd în cînd, strănutau puternic, împroşcînd pe cei din față cu stropi albi de spumă deasă, şi răsuflarea repede a celor săltați în şa.

În cele din urmă, spătarul Boian sparse liniştea ce începuse parcă să-i obosească:

— Grozavă treabă!

— Care, Boiane? dori Mircea-Vodă să afle, aplecîndu-se spre dreapta, ca să audă mai bine ce va spune tovarăşul său de arme.

— Apăi, ... asta cu vrăjmaşul nostru de moarte, Baiazid, măria ta. Mă gîndesc eu aşa: dacă a avut el inima să-i ia viața fratelui său mai mare, ce ne putem aştepta noi de la sufletul lui?! El nu cunoaşte mila,... e neînduplecat!

— Aşa e, Boiane, încuviință vodă, oftînd. Şi cată a fi şi noi neînduplecați.

— Dar mă-ntorc şi zic, măria ta, continuă Boian gîndul ce nu-i da pace, că tot cu o moarte de beizade s-ar fi sfîrşit toată povestea! Că, de nu-i făcea de petrecanie Baiazid lui Iacub, îl curăța acesta pe el, mai devreme ori mai tîrziu.

— Dar putea să-l închidă sau să-l surghiunească undeva sub pază straşnică, sări Petrovan.

Mircea-Vodă dădu din cap îndoielnic şi răspunse molcom:

— He, hei, Petrovane, nimic nu-i mai sigur ca mormîntul! Din surghiun şi temniță mai poți scăpa, dar... vorba noastră din străbuni: „*Mortul de la groapă nu se mai întoarce*.”

— Mă gîndesc şi la cei doi vecini ai noştri de la miază-zi, grăi Boian mai departe, la alde Straţimir, moşul măriei tale, şi la avanul acela de Sişman, frate-său. În loc să fie uniți, să viețuiască în pace, au trăit dezbinați şi s-au duşmănit tot timpul. Şi Baiazid i-a luat frumos, la rînd, pe fiecare. Acu, Bulgaria e paşalîc turcesc şi țarul Sişman se află prins şi pus la păstru.

— D-aia vezi, măre Boiane, socotesc eu că se apropie funia de steajer. Macedonia şi Serbia, supuse; Bulgaria, paşalîc; acu, venim noi la rînd, după făgăduiala lui Baiazid, care nu ne iartă că am trimis oaste la Cîmpia Mierlii.

— Chiar dacă n-am fi trimis, el tot scornea vreo pricină ca să vină cu năpastă asupra noastră. Cînd vrei să găseşti noduri în papură, apăi găseşti! Oh, Doamne, făcu spătarul, înălțîndu-se în şa deodată, cu fulgere în priviri, de parcă s-ar fi aflat înaintea unei bătălii, abia aştept să mă ciocnesc cu otomanii!

Mircea-Vodă rosti, clătinîndu-şi capul cu grijă şi oftînd:

— Eh,... prietene,... teamă mi-e că aşteptarea ta nu va fi de prea lungă durată.

La aceste din urmă cuvinte ale domnului, Petrovan scoase un oftat pătrunzător, care-i făcu pe toți să-şi îndrepte privirile spre el.

Foarte mirat, Mircea-Vodă îl întrebă:

— De ce oftaşi aşa din greu, Petrovane?!

— Doamne, zise cu sfială căpitanul de oaste, mă gîndeam şi eu la ai miei, la Muşata şi la fiu-miu Mirciu, finul măriei tale, oare după crîncenele lupte ce-or să vină, oi mai avea parte să mă-ntorc acasă?

— Dumnezeu unul ştie asta, fătul meu, răspunse vodă posomorit, şi să nu crezi că pe noi nu ne frămîntă aceleaşi gînduri. Şi mie la fel îmi zboară gîndul la doamna Mara şi mai cu seamă la fecioraşul meu Mihail, căruia grozav aş dori să-i las o țară puternică, temută de vecini şi paşnică.

Şi tăcerea puse stăpînire din nou pe călăreții care simțeau nevoia să stea fiecare singur de taină cu gîndurile lui.

.....

Toamna se ivise abia de cîteva zile şi vremea era călduță cu un soare dulce, mîngîietor. Puținele frunze veştede se desprindeau la suflarea blîndă a vîntului ce n-avea de gînd să-şi arate încă tăria.

Castanii îşi întindeau cu mîndrie parcă crengile pline de rod, iar roşcovii sălbateci, pripăşiți printre ei, aduceau cu tecile lor roşii-vinete o schimbare

plăcută vederii, în verdele palid al frunzişului bogat. În stînga drumului de deal, alerga sprinten şi voios, murmurînd parcă un cîntec de leagăn, rîuleţul Tismana pe pat îngust de bolovani mari şi mici, din care săreau jucăuşi lipani cenuşii şi păstrăvi argintii; stropiţi cu broboane mici, roşii ca de zmeură.

— Îi vezi, Boiane, cum se zbenguie la soarele dulce de toamnă? glumi domnul cu tovarăşul său din dreapta.

Boian zîmbi şi răspunse tărăgănat, a lene:

— Îi văd, doamne, şi mă bucur de aşa privelişte înveselitoare, care-mi mîngîie sufletul; dar parcă mai mult m-aş bucura să-i văd prăjiţi în unt sau untdelemn şi să mă zbenguiesc eu cu ei.

Un hohot de rîs acoperi ultimele cuvinte ale spătarului. Mai vesel, domnul adaogă apoi:

— Cum, Boiane, şi i-ai primi aşa uscaţi de prăjeala untdelemnului?

— Ba, măria ta, că doar nu i-aş mînca în inima pădurii, ci aş căta să-i ud cu sîngele Domnului, ca să nu-mi dea bătaie de cap vreun oscior mai afurisit. Dar aşa, numai să-i văd că sar prin apa repede şi limpede ca cleştarul, împroşcînd malul cu stropi, n-are nici un haz!

— Lasă boierule, spuse Petrovan, că de n-om găsi la prea sfinţitul părinte Nicodim, păstrăvi sau lipani, nu ştiu ce să zic, zău aşa!

— Ba eu ştiu ce să zic, Petrovane, îi întoarse vorba spătarul Boian, rîzînd cu şiretenie. Că de n-om găsi păstrăvi la mînăstire, precum spuseşi, apăi te trimit să prinzi tu cîţiva măcar acolo, de poftă!

— Mă leg, boierule, să fac întocmai precum ai spus domnia ta. Doar mai marele meu se cheamă că eşti şi va să-ţi dau ascultare! încuviinţă Petrovan rîzînd.

Dar iată că, pe nesimţite, ceata ajunse în satul Tismana, sat mare şi bogat, vestit prin hărnicia şi credinţa locuitorilor săi. Din depărtare se auzea glasul puternic al clopotelor de aramă de la mînăstire, vestind pe credincioşi să vină la sfînta slujbă de duminică.

Trecînd prin faţa casei judeţului, Mircea Vodă nu fu mirat că nu i-a ieşit nimeni înainte cu pîine şi sare, după datină, întrucît oamenii n-aveau de unde şti că domnul ţării va veni în satul lor; dar se uimi cînd văzu că o sumedenie de bărbaţi tineri şi bătrîni lucrau de zor cu nişte cuţitoaie şi custuri, pe care le mînuiau cu multă repeziciune şi îndemînare, cioplind nişte lemne.

De mînie, vodă nu-şi putu da seama cam ce lucrau oamenii. Îşi struni calul şi-ntrebă cu stăpînire, dar străşnicie în glas:

— Da' cum se poate, oameni buni, ca în sfînta zi de duminică, în loc să fiţi la biserică, să staţi şi să lucraţi ca nişte nelegiuţi? Unde-i judeţul satului?

Oamenii se ridicară cu sfială şi smerenie, scoţîndu-şi căciulile cu stînga, dar păstrînd încă uneltele în mîini şi zîmbiră pe sub mustăţi.

— Da? chiar județul ne-a chemat, măria ta! Iată-l că se-ndreaptă încoace. Hai mai repejor, nea Bădilă, că măria sa vroieşte a-ți grăi.

Județul veni cu pas repede şi se descoperi, plecîndu-şi capul. Apoi, privind țintă în ochii domnului, strigă:

— Să trăieşti, măria ta, şi bine-ai venit în satul nostru că de mult n-ai mai fost!

— De venit, bine-am venit, dar văd că rău te-am găsit, moş Bădilă, de-ai chemat oamenii să lucreze aci, în sfînta zi de duminică? Cum de-ai cutezat şi te-a îndemnat mintea să faci una ca asta?

— Apăi, slăvite stăpîne, la biserică s-au dus babele şi fetele mari, că muierile au rămas acasă la plozi şi pirostrii.

— Cum aşa? La ce lucrați aci, de-i atîta grabă, încît nici într-o zi de sărbătoare nu vă găsiți odihna?!

— Apăi, în celelalte zile ale săptămînii, ne cheamă cîmpul, mărite doamne. Şi iată, în zi de duminică, ne-am gîndit să facem şi noi nişte condeie pentru măria ta.

Vodă îşi ridică sprîncenele a mirare şi-ntrebă nedumerit:

— Condeie pentru mine, ziseşi?! Ce noimă au aceste vorbe?! Ia să văd şi eu ce fel de condeie faceți voi?

Aci, județul se-ntoarse pe cîlcîie, smulse dintr-o grămadă ce nu era la vedere cîteva condeie, cum le spunea el, şi zîmbind le arătă lui Vodă şi însoțitorilor acestuia.

— Iacă-le, măria ta, pohteşte şi le vezi.

Vodă nu se mai putu stăpîni şi izbucni în rîs, deopotrivă cu oamenii săi.

— Dar bine, moş Bădilă, pe acestea le numeşti domnia ta, condeie? Eu văd că sînt săgeți ca toate săgețile! De ce le botezarăți condeie?

— Păi, luminate stăpîne, nu cu asemenea condeie se scrie vrăjmaşului ca să fii bine înțeles? Şi dacă le-am făcut în zi de duminică ne-am gîndit că la război nu se ține seamă de-i zi de lucru sau de sărbătoare, ci cată a lupta, c-altminteri e prăpăd! Şi iacă am hotărît să-ți facem astfel de condeie, cu care vom putea scrie carte vrăjmaşului, chiar şi noi aceştia ce nu ştim boabă de-nvățătură.

Domnul se înduioşa de-i veniră lacrimile în ochi la asemenea vorbe spuse din tot sufletul şi cu toată credința. Îi întinse mîna județului, pe care acesta o prinse şi o sărută cu evlavie. Apoi Mircea-Vodă grăi:

— Atunci se cade să vă mulțămesc, oameni buni, pentru strădania voastră în zi de odihnă. Şi-am să vă chem în curînd să scrieți carte vrăjmaşilor noştri cu aceste condeie făcute cu atîta meşteşug. Iară pînă atunci, moş Bădilă, te rog să fii pe la vremea prînzului, la sfînta monastire, că am a-ți mai grăi cîteva vorbe. Rămîneți sănătoşi, oameni buni, şi nu uitați că ne vom vedea în curînd în alte împrejurări mai grele.

— Să trăieşti, măria ta, şi izbîndă! îi grăiră oamenii cu însufleţire, întorcîndu-se de grabă la săgeţile lor.

.....

Mircea-Vodă ridică mîna dreaptă şi convoiul se opri în faţa unei privelişti de o măreţie neaşteptată, ca de basm.

— Să adăstăm o clipă în faţa acestei minuni de frumuseţe, iubiţi prieteni. Eu, de cîte ori mă aflu aci, nu mă mai satur să privesc şi, dacă trebile mele, mult prea grabnice întotdeauna, nu mi-ar da ghies, aş sta o zi şi o noapte de veghe neclintit în acest loc plin de neasemuit farmec.

Într-adevăr că priveliştea era de o frumuseşe fără seamăn. În stînga drumului, pe o stîncă înaltă, se ridica falnică mînăstirea Tismana, dominînd cu turnurile ei întreg ţinutul sălbatec de castani, roşcovi şi fagi.

Părea un castel ivit acolo la voinţa unui vrăjitor mîndru de a-şi arăta puterea-i neasemuită, spre a-i uimi pe cei ce-l priveau şi cărora nu le venea să creadă că este în stare să facă asemenea minuni.

De sub talpa mînăstirii izbucnea vijelios rîul Gurnia, ce se arunca îndrăzneţ, şuierînd asemenea unui balaur înfuriat în apa învolburată a Tismaniei ce pleca apoi în salturi la vale, liniştindu-se din ce înainta spre sat.

Se auzi glasul molcom al domnului:

— I-aş putea spune ctitoria sfîntului părinte Nicodim, care a ridicat-o la început dintr-un tis bătrîn şi tare ca piatra, de i-a şi zis Tismana, măcar că mai tîrziu au ctitorit-o răposaţii Radu Negru Vodă, tatăl meu, şi Dan Vodă fratele meu mai mare, odihnească-se în pace. Frumos loc a găsit şi îndelung s-a ostenit cucernicul părinte în vremea tinereţii sale, spre a dărui ţării acest cel dintîi sfînt lăcaş de închinăciune, odihnă şi cugetare. Dar să mergem, boieri, iată: caii noştri, neobişnuiţi cu şederea îndelungată, au început să dea semne de nelinişte.

.....

Costea sări de pe şargul său drept în picioare în faţa porţii mari de stejar prinsă în balamale grele şi ferecate ca o intrare de cetate. Bătu cu ciocanul de aramă de trei ori şi strigă, fără să aştepte răspuns:

— Oameni de la domnie!

Cheia mare să răsuci în broască şi poarta se deschise scîrţîind asurzitor, ca o cumpănă de fîntînă veche, prelung şi ascuţit, şi-n pragul ei se ivi un călugăr înalt şi bărbos cu privirile crunte ca de haiduc. Iar din spatele lui apăru un bătrîn într-o rasă lungă de şiac, avînd pe cap o tichiuţă neagră şi în mîini nişte mătănii din lemn de abanos legate cu fir galben.

Cînd îl văzu, Mircea-Vodă porni repede către dînsul, îi luă mîna uscată şi tremurătoare, i-o sărută apăsat şi-i spuse cu mirare:

— Nu mă gîndeam, tată, să-mi ieşi întru întîmpinare chiar sfinţia ta.

Bătrînul răspunse cu multă dragoste, zîmbind:

— Mi s-au făcut semne că ai să vii şi te-am aşteptat cu nerăbdare. Aşa că, fratele Paisie, ce sta de strajă în turla clopotniței, văzînd alaiul, m-a vestit din timp. Cînd voi băteați în poartă, eu eram în dosul ei.

Şi, luîndu-i mîna domnului, bătrînul călugăr vroi s-o ducă şi el la buze, dar Vodă îl opri ca ars, spunîndu-i:

— Nu se cade, tată! Ştii că nu-mi place asta din partea sfinției tale.

Dar bătrînul îi răspunse:

— Mîna sfînta a voievodului țării, care este, după Dumnezeu, de-asupra noastră, a tuturor, se cade a fi sărutată chiar şi de către mitropolit. Aş spune că tu nu se cade, fiind domn, să-mi săruți mie mîna.

— Dar, tată, mă ştii de pe cînd eram un țînc şi-am crescut sub ochii tăi, şi doar tu m-ai învățat atîtea şi atîtea de-a lungul vremii. Dacă ştiu limba greacă şi pe cea sîrbă, ție ți-o datorez. Şi alte şi alte învățături, ce mi-au fost de mult folos în atîtea împrejurări, de multe ori grele. De aceea eşti în cea mai mare dragoste şi cinste în inima mea şi la curtea mea, şi de cîte ori mă aflu la vreun impas vin să mă sfătuiesc cu tine.

— Acum, pohtiți, să vă spălați, după drumul lung, şi să vă răcoriți. Pohtiți în arhondaric, masa e pregătită şi vă aşteaptă.

Aci, Boian veni lîngă domn şi grăi cu bătrînul călugăr:

— Sărutăm dreapta, prea sfinte Nicodime, şi iartă-mă de îndrăzneală,... dar sfinția ta aduseşi vorba de masă. S-or găsi şi ceva păstrăvi sau lipani, printre alte bunătăți?

Părintele Nicodim dădu să răspundă, dar Petrovan i-o luă înainte şi spuse grăbit:

— Prea sfinte Nicodime, de nu e peşte, nu-i spune, ci la masă fă şi de astă dată o minune, cum ai mai făcut atîtea.

Nicodim zîmbi cu îngăduință şi întrebă:

— Şi ce minune ai dori să fac anume, căpitan Petrovane?

— Să blagosloveşti, prea sfinte, mîncarea oricare ar fi ea, ca să i se pară boierului Boian că mănîncă păstrăvi sau lipani, că altminteri mă mînă pe mine să-i pescuiesc şi tare greu se mai prind!

— Nu-i nevoie de nici o minune, căpitane. Peştele dorit vă aşteaptă pe masă, iar alături de el se află mujdeiul şi mămăliguța de mei, care ştiu că vă plac nespus de mult.

— Da' ca udeală, prea sfinte? întrebă Boian grijuliu.

— Apă de izvor, că-i cea mai bună, spătarule, răspunse Nicodim în glumă, zîmbind cu dragoste.

Boian dădu din cap şi grăi:

— De-i aşa, tare mă tem, sfinte Nicodime, că de-astă dată va trebui să mai faci o minune, nu chiar ca aceea de pe timpuri de la nunta din Cana Galileii, dar pe-aproape! Că eu apă, după peşte, nu beau, să ştiu că mor de sete!

*

Masa fu îmbelşugată, avînd în afară de peştele făgăduit, pastrama de căprior, ouă coapte în jar şi-o tocană sîrbească cu: carne de berbec, roşii, ardei gras, ceapă verde, cimbru din belşug şi piper, toate proaspete şi pregătite în aceeaşi zi, de-ți lingeai degetele, nu alta.

Cît a durat masa călugărească, nu s-a prea auzit vorbă. Hămesiți de oboseala drumului, toți, de la domn pînă la cel din urmă oştean, înfulecau pe întrecute.

Dar cînd sațul puse stăpînire pe oaspeți şi vinul stăruia în cupele de argint, dăruite de Mircea-Vodă mînăstirii pentru asemenea împrejurări, limbile începură să se deslege. Şi cel dintîi ce ridică cuvîntul fu chiar domnul Țării Româneşti, care spuse, zîmbindu-i cu multă dragoste şi căldură, părintelui Nicodim ce i se afla în dreapta:

— Îți mărturisesc, tată, că mi se făcuse tare dor de tine, şi cum tu nu mai poți veni acum la curte,... iată-mă-s...

Nicodim îi mîngîie mîna cu drag şi-l întrerupse cu blîndețe:

— Fiul meu,... m-apropiu cu vîrsta de un veac. E o povară, să ştii!

— Ştiu, tată, te-nțeleg... şi mă bucur că te văd totuşi în putere şi limpede la minte ca întotdeauna.

— Slavă Domnului, nu mă pot plînge de asta, numai că nu mai pot merge la fel de sprinten ca acum cîțiva ani.

— Cînd vei împlini veacul, să-mi spui, ca să te cinstim aci cu toți, în sfînta casă a ta. De-ar avea toți domnii, neprețuiți sfetnici ca tine, tată, fericite ar fi țările de sub oblăduirea lor!

Bătrînul monah dădu din cap cu îngăduință şi răspunse:

— Eşti prea bun cu mine, Mirceo. Şi aceasta mă fericeşte nespus de mult! Iată, are țara aceasta binecuvîntată parte de ce spuseşi. Țara aceasta, ce mi-e mai dragă decît toate cele cutreierate în lunga mea viață, din care mai mult de jumătate aci mi-am petrecut-o!

Auzindu-l pe cuviosul stareț că începe să vorbească, ceea ce rar i se întîrnpla, mai cu seamă la ospețe, se făcu o linişte, de se auzea răsuflarea fiecăruia. Ochii lor erau ațintiți asupra bătrînului, care grăia aidoma unui sfînt din poveşti:

— Tată-meu a fost grec-macedonean de la Prilep; iar mumă-mea sîrboaică, Domnu-i odihnească cu drepții. Şi de mic, fiind eu înclinat către învățătură, am colindat pe unde am crezut că pot învăța. Am făcut ascultare şi ucenicie la sfîntul munte Athos, unde am primit multe şi prețioase învățături. Şi odată, pe cînd mă aflam în țara grecească, într-o bună zi, fiind eu cu caprele mînăstirii la păşune, un păstor bătrîn mi-a povestit multe despre o țară minunată, ce s-ar afla dincolo de munții Balcani. Eu am ținut minte şi gîndul de a veni în țara aceea m-a urmărit toată viața mea şi mi l-am îndeplinit..., iar de aci n-am mai putut pleca, fiind eu astăzi mai român, socot, decît toți românii laolaltă! sfîrşi bătrînul.

— Eşti, tată, eşti cu prisosință, că ai făcut multe pentru binele țării. Numai că ai ridicat cele dintîi monastiri ale noastre Vodița şi Tismana şi ar fi destul. Dar cîte n-ai mai înfăptuit tu pe lîngă acestea?

Sfîntul Nicodim, cum îi spuneau toți, adaogă zîmbind cu o bucurie copilărească:

— După ce te vei odihni, am a-ți arăta cu ce ne-am îndeletnicit şi noi, slujitorii acestui sfînt lăcaş de închinăciune şi reculegere, în răgazul de vreme ce ni-l lăsau treburile, ca să nu crezi cumva că stăm aci numai de mătănii, cîntări, cetanii şi izvoade.

— Nici nu mi-a trecut prin minte asemenea gînd, tată. Dar n-am răbdare şi nici vreme de odihnă nu-i. Arată-mi acum, ceru vodă.

— Haidem, dar! Veniți cu toții împreună, să mergem spre hambare.

— Ai făcut bucate frumoase în ăst an?

— Frumoase, da; numai că nu de bucate e vorba. Ajungînd la hambare, Nicodim strigă cu un glas nebănuit de puternic pentru vîrsta lui:

— Misaile!

Şi atunci ieşi la iveală un călugăr tînăr, înalt, voinic, cu părul, barba şi pletele castanii şi cu un comanac verde pe cap. Li se păru tuturor o veche cunoştinţă, dar nimeni nu ştiu de unde să-l ia, cînd deodată Boian strigă străluminat:

— Sfinte Nicodime, acest călugăr chemat de sfinţia ta pre nume Misail, nu este cumva chiar Mihailo sîrbul, adus de mine cîndva aci la ascultare?

— Ba-i chiar el, spătare, răspunse bătrînul şi a făcut ascultare la mine chiar, la stăreţie; dar fiind tare voinic şi dovedind mare dîrzenie, i-am dat a îndeplini anumite treburi care mi s-au părut mie mai potrivite cu firea lui. Misaile, deschide, rogu-te hambarul.

Tînărul călugăr porni, fîlfîindu-şi sutana neagră, de părea o mare pasăre de pradă, şi cu o mînă repede şi sigură desfăcu ivărul, se opinti puţin şi deschise uşa grea de stejar, cu multă uşurinţă. Apoi aşteptă.

Părintele Nicodim îi grăi din nou:

— Înlăuntru nu e o lumină prea bună. Fii bun şi adă-le aci!

Misail intră grăbit în hambar, se întoarse, purtînd pe braţe un vraf de arcuri mari cu coardele bine întinse, şi se opri cu ele în faţa lui Mircea-Vodă.

Domnul luă unul şi, încercîndu-i coarda ca pe o strună de alăută, grăi rîzînd:

— La acestea ne-ar trebui săgeţile celor din vale, la care or fi lucrînd poate şi-acum!

Părintele stareţ răspunse tot rîzînd:

— Şi aceia, fiule, tot la îndemnul meu au început a făuri săgeţi, cadă păcatele lor asupra mea, că de cîtăva vreme nu mai ţin sărbătorile, pentru aceste unelte de luptă.

— Aha, făcu domnul, m-am gîndit eu că aci trebuie să fie ceva mai deosebit la mijloc.

— Cînd o cere ţara, Mirceo, nici Dumnezeu nu zice: „Ba!” Şi fiindcă pomenişi de acele săgeţi, gîndesc că poate voieşti a cerca arcurile, doamne?

Vodă încuviinţă din cap, surîzînd. Nicodim îi grăi lui Misail:

— Fiule, adă cîteva condeie tismănene, dar degrabă, te rog.

Tînărul călugăr răspunse cu o blîndeţe ce nu se potrivea de loc cu faţa-i fioroasă:

— Le am gata pregătite, prea sfinte părinte, şi-i dete bătrînului stareţ trei săgeţi pe care acesta le luă cu o deosebită gingăşie, de parcă ar fi ţinut în mînă nişte giuvaieruri rare.

Mircea Vodă cercă una uşor, cu degetul cel mare la vîrf, o puse apoi în arc, întinse coarda, privi lung pînă hăt, în depărtare, pe deasupra castanilor, se încorda şi trase. Săgeata vijîi, şuierînd voios şi se pierdu în văzduhul albastru.

— Sînt straşnic de bune amîndouă, tată! spuse vodă cu mulțămire, şi arcul şi condeiul său.

— Şi-acum am a-ți mai arăta ceva, spuse bătrînul Nicodim, ce-ți pregătesc eu de vreme îndelungată. Misaile, du-te şi întoarce-te degrabă aci cu ciracii tăi.

Tînărul călugăr se înclină cu smerenie şi porni spre o chilie ce se vedea singuratecă în stînga hambarului, strigînd:

— Hai, că vă aşteptă sfîntul Nicodim!

Şi-atunci, pe uşa scundă a încăperii, ieşiră pe rînd, aplecîndu-se cu grabă, de parcă erau alungați de cineva din lăuntru, şase matahale de călugări, cît şase brazi: drepți voinici, înalți şi cu bărbile nețesălate de vreme îndelungată. Veniră şi se aşezară cu smerenie repede lîngă starețul mînăstirii, aşteptîndu-i porunca.

Nicodim îşi ridică ochii înlăcrimați de bătrînețe către Mircea-Vodă şi grăi cu multă căldură în glas:

— Măria ta şi cinstiți boieri, nu e pe lumea aceasta ceva care să nu aibă o poveste, oricît de mică ar fi ea. Şi aceşti frați întru ascultare la sfînta noastră monastire îşi au povestea lor, care, în cîteva cuvinte, e următoarea: au venit la mine, nu toți odată, fireşte, ci pe rînd, dar cu acelaşi dureros ghimpe înfipt în suflet: tînjeau de dragoste: vezi că aceea ce le era dragă se dusese după altul.

Un murmur de milă se ridică din mijlocul oştenilor. Dar starețul, ca şi cum n-ar fi auzit nimic, spuse mai departe la fel de liniştit:

— I-am lăsat o vreme, cît am socotit eu că trebuie, să se căineze, să se vaiete şi să bată mătănii; dar într-o bună zi i-am strîns pe toți la arhondaric şi le-am ținut un logos cam în felul acesta: „Bine, măi flăcăiaşi, nu vă e ruşine, oameni în toată firea şi zdraveni, de-ați doborî boul cu pumnul, să vă bociți ca nişte babe neputincioase?! Oameni ca bradul ca voi, tari de-ați rupe o potcoavă nouă numai cu două degete, să vă pierdeți vremea în scînceli? Nu mai sînt alte fete pe lumea asta,... În țara asta? Sînt berechet şi vă aşteaptă, săracele, numai că voi nu le-ați căutat. Şi-am să vă trimit la ele, cînd voi crede eu că a sosit timpul. Iar pînă atunci, să-mi dați ascultare la ce vă spun şi să faceți întocmai, că altmineri vă ajunge blestemul meu, şi taman în fundul iadului nimeriți!

Aci, cei şase flăcăi se priviră zîmbind încurcați unul pe celălalt şi apoi toți se uitară la Misail, care-şi pusese arcurile de o parte şi stătea cu mîinile încrucişate fără să clipească.

Nicodim urmă:

— Şi cum Misail, în cea dintîi spovedanie a lui, mi-a mărturisit totul, fără a-mi ascunde un fir de adevăr măcar, şi ştiam că-i priceput foarte în mînuirea armelor, i-am dat în ascultare ostăşească, pe aceşti şase cîrlani

nărăvaşi... şi-am făcut din ei şase oşteni, mai folositori țării noastre în lupte, decît monastirii mele ca să cînte, să aprindă smirnă şi tîmîie şi să stingă luminările arse pe jumătate. Acum mai pot spune că de mult le-au trecut tuturor fiorii cei dintîi ai dragostei şi le vine a rîde de slăbiciunea minții lor de atunci. Sînt bărbați în toată firea, căliți cum trebuie şi ei înşişi chiar mi-au spus deunăzi că viața lor nu are preț, decît dacă o închină țării. Că frumoasă o fi ea dragostea pentru femeie, într-adevăr; dar dragostea de țară e mai presus de orice pe lume, că femeia tot te mai trădează uneori, dar țara, niciodată! Iar Misail, pe care-l dezleg acum de cinul călugăresc, e căpetenia lor.

O tăcere adîncă se aşternu după aceste vorbe. Mircea-Vodă rămase mult pe gînduri. Şi cei şapte călugări oşteni aşteptau cu sufletele la gură hotărîrea domnului, care întîrzia să se arate. Dar vodă nu se gîndea acum la ei, ci la marea înțelepciune şi străşnicie a bătrînului stareț care vădea o adîncă înțelegere a celor lumeşti pe care ştia să le împletească cu atîta iscusință cu cele dumnezeeşti. Într-un tîrziu, după ce privi o clipă în depărtare, pe de-asupra tuturor, se întoarse la ai săi şi răspunse:

— Mihailo,... eu îți spun aşa cum ştiu că te-a chemat dintr-un început, îți cunosc povestea, pe de-a-ntregul, ei, de la Mara doamna.

Şi văzînd că tînărul călugăr tresare dureros şi îngrijorat, îl linişti de îndată:

— N-ai a te teme de nimic. Te-am înțeles şi te-am iertat de mult... şi eu şi doamna, mai cu seamă că ai dovedit căință şi vitejie la ciocnirea cu netrebnicul acela de Vlad. De aceea, în amintirea faptei tale de credință, i-am dat numele de Mihail mult iubitului meu fiu.

La aceste cuvinte, Misail simți că ochii îi sînt săgetați de o durere ascuțită şi cîteva lacrimi i se prelinseră fără de voie pe obraji-i supți. Abia mai putu îngăima:

— Măria ta!

— Mihailo, din această clipă, avînd dezlegarea părintelui meu de suflet, prea sfîntul Nicodim, poți veni cu ai tăi cu tot în slujba mea.

Aici, Mihailo se lăsă în genunchi dinaintea domnului, îi prinse mîna şi i-o sărută, grăind cu sfială:

— Cuvintele măriei tale, doamne, mi s-au săpat în suflet pentru totdeauna şi-ți voi fi credincios toată viața, măcar că te-am urît de moarte cîndva. Dar dacă o dragoste puternică se poate preface în ură, de ce o ură puternică nu s-ar putea preface într-o dragoste asemănătoare? Sînt al măriei tale, poți face cu viața mea ce vroieşti, oricînd vroieşti!

— Şi cu viața noastră, aşijderea, mărite stăpîne! grăiră cei şase, îngenunchind şi ei în fața domnului, după pilda lui Mihailo, mai marele lor.

Mircea-Vodă îşi muşcă buzele cu mirare şi, întorcîndu-se către părintele Nicodim, spuse şăgalnic:

— Tată, se vede că aceşti vrednici oşteni au fost ciracii sfinției tale. Că toți, în cap cu Mihailo, au deprins felul de a vorbi ales al tău. Îți mulțumesc din suflet pentru toate neprețuitele daruri ce mi le-ai făcut astăzi şi te încredințez că, de aci înainte, îi voi păstra pe cei şapte flăcăi, tovarăşi nedespărțiți ai mei în toate împrejurările grele ce se vor ivi.

CAPITOLUL VII

Un groaznic jurământ din vremi apuse.

DUPA DOUA ZILE de binefăcătoare odihnă, convoiul domnesc porni la drum, tocmai în cealaltă parte a țării, spre răsărit, în ținutul județului Săcuieni.

Ținta le era de astă dată orașul Buzău, unde locuia jupînul Staicu, fratele măriei sale, pe care domnul ținea neapărat să-l vadă, înaintea grelei încercări de război ce o aştepta țara cu adîncă îngrijorare, dar şi încredere în izbîndă.

Trecuseră de-a lungul văii Buzăului, pe dreapta rîului, şi se opriseră în frumosul sat Ciulinița, al cărui stăpîn era chiar boierul Staicu, om cucernic, blajin şi din cale afară de darnic, care uneori părăsea orașul şi se mai abătea prin aceste pline de farmec locuri, spre a lăsa slobod frîu gîndurilor, alungîndu-le uşor pe apa lină a Buzăului.

*

Fierăria lui Ilie Răgălie, potcovarul satului, se afla chiar la intrarea dinspre miază-noapte a Ciuliniței, avînd în față un şopron mare, bun pentru adăpost la vreme rea. La cîțiva paşi mai încolo se înălța cumpăna unei fîntîni împodobite cu înfloriturі de fier, cu mult meşteşug lucrate de către stăpînul fierăriei.

Răgălie fierarul, om chibzuit, se gîndise că era nevoie de apă în apropiere, atît pentru el, ca să-şi călească potcoavele înroşite în foc, cît şi pentru adăpatul cailor însetați de drum. Că voinicii ce-i călăreau, de obicei, nu se prea îndesau la apă, mai cu seamă cînd aveau pusă la oblînc plosca plină cu vin ruginiu de Drăgăşani sau de Dealul Mare, dătător de viață şi veselie.

Fierarul tocmai prinsese cu cleştele potcoava roşie, ce-o bătuse pînă atunci pe nicovala tocită şi ludoasă ca argintul, ca s-o stingă în căldarea cu apă, cînd în fața fierăriei se opriră trei pilcuri mici de călăreți, care, ca la o poruncă neaşteptată, săriră din şei jos toți deodată.

Potcovarul încremeni cu mîna întinsă în aer şi nu-i veni să-şi creadă ochilor.

— Ce-ai rămas aşa, cu ochii țaglă la mine, Ilie? îl întrebă Mircea-Vodă, venind spre el cu paşi rari şi apăsați, de-i zornăiau pintenii de argint ai cizmelor ca nişte zurgălăi.

— Sărutăm dreapta, slăvite stăpîne, dar iacă nu m-aşteptam să te văd astăzi şi pe măria ta, răspunse Răgălie.

— Şi pe mine zici?! se miră Mircea. Dar pe cine ai mai văzut?

— Pe jupîn Staicu, fratele măriei tale. Mai adineaori a plecat de la mine spre sat. Cic-ar avea de făcut o judecată cu nişte țărani de la noi care au o price cu boierul Căliman.

— Ei, dar ştii că se brodi bine? spuse Mircea-Vodă cu multă bucurie. Taman ne îndreptam spre Buzău că voiam să dau cu ochii de dumnealui. Aşa-i mai bine, după ce-l întîlnim, facem calea întoarsă spre Cetatea de Argeş. Acum, hai, vezi ce le trebuie cailor noştri: potcoave noi sau numai caiele, că ni-e degrabă. Crezi că ai potcoave cîte ne trebuie la atîția cai?

— Măria ta, răspunse cu vădită mîndrie fierarul, la mine stau gata întotdeauna cam la două sute de potcoave, că doar n-or fi tuspatru stricate la acelaşi cal. Mai bați o caia - două, să ție cît îi drumul, fără primejdie de şchiopătare. Mă Gheorghiță, ia fă-te-ncoa' cu cleştele ăla de nări,... hai, hai, mişcă-te mai repejor!

De după foaie ieşi sprinten un flăcăiandru plin de funingine cu un cleşte lung în mînă, strigînd:

— Gata-s, tăicuță!

— Dă jos şirul ăla de potcoave şi vino sub şopron. Aşa, vezi! Acu prinde uşor armăsarul măriei sale de nări şi fii cu multă băgare de seamă, măi, că ăsta-i cal domnesc şi nu ştie multe.

*

Cînd sosiră la casele boierului Staicu din Ciulinița, îl găsiră pe acesta stînd în pridvor şi scrutînd zarea, de parcă ar fi căutat acolo dezlegarea pricinei ce-o avea de judecat astăzi. Lîngă el se aflau Lazăr, starețul monastirii Snagov, şi preotul din sat.

Cînd alaiul lui Mircea-Vodă intră pe poartă, fratele domnului se şi afla în curte cu brațele întinse. Îl îmbrățişa pe domn cu toată căldura şi-apoi dete să-i sărute mîna, ceea ce Mircea nu-i îngădui.

— Pesemne, făcu vodă, arătînd cu capul spre cei doi preoți din privdor, care i se înclinaseră pînă la pămînt, văzînd că domnul îi priveşte, pesemne că vei face o judecată grea, Staicule!

— Cam aşa, măria ta! spuse Staicu rîzînd. Nu e chiar o judecată, e un jurămînt cu brazda în cap a ciulinițenilor, pentru nişte pămînturi. Dar bine

că te brodişi şi măria ta; în felul acesta toate se vor desfăşura cu mai multă străşnicie, evlavie şi grijă de a se respecta adevărul asupra celor jurate. Numai că de vrei să iei parte la ceremonie, va trebui să mergi cu noi dimpreună la fața locului, la hotarul pămînturilor cu pricina şi mi-e teamă că eşti prea obosit.

— Ba, frate Staicule, doresc nespus de mult a vedea un asemenea jurămînt, întrucît eu n-am mai avut prilejul pînă astăzi, ştiut fiind că pricinile acestea mărunte de hotărnicii le fac mai mult boierii şi slujitorii domneşti, iar nu însuşi domnul.

— De-i aşa, atunci să pornim. Apoi, boierul Staicu porunci:

— Calul meu;... iar pentru sfinţiile lor, caleaşca!

*

La locul de judecată era adunată de cu zori mare mulțime de norod. Soarele se ridicase acum aproape de nămiezi şi oamenii aşteptau nerăbdători pe boierul Staicu, ce fusese stăruitor rugat să ia parte la acest vechi obicei al pămîntului, pe care bătrînii îl puneau în folosință numai în rara împrejurare, cînd nu se putea hotărî altfel dreptatea.

Cînd Mircea-Vodă, jupînul Staicu, spătarul Boian şi toți ceilalți căpitani de oaste şi oşteni, dimpreună cu starețul Lazăr şi părintele Dumitru sosiră la hotarul ocinei în jurămînt, țăranii, strînşi grămadă în jurul unor tufani bătrîni, îşi scoaseră căciulile şi rostiră cu sfială:

— Să trăiți măriile voastre şi sfinților părinți.

Dar cînd văzură că în fruntea convoiului se află însuşi domnul țării, pe care-l cunoşteau bine, întrucît venise de nenumărate ori la fratele său, strigară de hăuli văzduhul:

— Să trăieşti, măria ta, şi bine-ai venit!

— Aşijderea şi voi, dragii mei, şi bine v-am găsit! le întoarse vodă urarea şi, sărind sprinten din şa, le grăi: Aflînd de la boierul Staicu precum că aveți azi soroc pentru jurămînt cu brazda-n cap, am socotit că e bine să mă aflu şi eu de față. Şi-acum faceți-vă treburile după datină. Eu nu am a mă amesteca întru nimic, ci, stau aici numai spre a privi.

Atunci, Staicu veni în mijlocul oamenilor şi întrebă cu blîndețea lui dintotdeauna:

— Ce aveți a spune? Să ne grăiască mai întîi județul satului.

În fața oamenilor se afla un bărbat arătos între două vîrste, îmbrăcat cu multă îngrijire, cu strai de şiac castaniu şi cu cămaşe de cînepă albă ca floarea pe el. În mîna stîngă ținea o căciulă fumurie de miel, cu care arăta în sus şi-n jos, trăgînd cu ea o brazdă închipuită dinaintea celor ce-l priveau în tăcere.

— Măria ta, prea cinstite boierule Staicu şi prea sfinți părinți, pricina noastră aceasta este: ocina Ciuliniței a fost încălcată cu multe brazde la aratul de primăvară de către oamenii boierului Căliman.

— Aşa,... şi?

— Şi la dreapta noastră plîngere, boierul Căliman a spus că măria sa nu poate şti care e hotarul, că dumnealui n-a văzut răzoare între pămînturile celor două ocine, niciodată. Dar răzoare s-au pus tufe mărunte de măcieş,... numai că au fost scoase cu plugul şi li s-a pierdut urma.

— Aşa?! făcu Staicu nemulțumit şi foarte mirat. E drept că nici eu n-aş putea spune astăzi, aşa după cum se vede locul, cam pe unde a fost răzorul. Şi ce vroiți, oameni buni, să faceți dară?

— Măriile voastre, să se țină datina din străbuni, dacă la mijloc e rea credință asupra hotarului din partea vreunuia. Iar noi avem în Ciulinița doi bătrîni, pe moş Zamfir şi pe moş Dănişor care au fost în copilărie depărați la hotarele ocinei şi țin minte de-atunci. Ei spun că la şirul ăsta lung de tufani a fost tras hotarul pe vremuri şi sînt gata să jure sus şi să meargă de-alungul hotarului ştiut de ei, cu brazda-n cap, şi să se pună semne din nou şi aşa să rămînă în veci de veci, spre a nu mai fi pricină de gîlceavă şi judecată nicicînd.

— Cine e de față din partea boierului Căliman, că pe dumnealui nu-l văd? întrebă cu bunăvoință jupîn Staicu.

— Nimeni, măria ta. Nimeni! Cînd i-am spus boierului Căliman la vreme, că măria ta ai hotărît pentru astăzi soroc de jurămînt cu brazda-n cap, dumnealui m-a înjurat şi a pus argații să mă izgonească de la curte ca pe-un cîine de pripas. Şi-a spus că lui nu-i pasă de nimeni decît de Dumnezeu şi-a început a rîde batjocoritor.

— Aşa a spus? se mînie de astădată Staicu. Bine dară,... vom vedea noi cine va mai rîde la urmă. Le vin eu de hac tuturor jecmănitorilor. Să se facă, Irimie, precum ai spus, încuviință cu tărie Staicu. Părintele Lazăr, starețul sfintei monastiri Snagovul, va face citanie în fața tuturor de blestemul groaznic ce va cădea asupra acelora ce vor mărturisi strîmb. Şi acest blestem să se ştie, va urmări neamul celor mincinoşi pînă-n veac.

Starețul Snagovului citi cu glas limpede şi cutremurător blestemul, iar cei doi unchieşi grăiră cu tărie, ridicînd dreapta:

— Aşa să fie, dacă mărturia noastră va fi strîmbă şi aşa să ne ajute Dumnezeu nouă şi neamului nostru întreg!

Îndată după aceasta, un flăcău voinic cu mînecile suflecate, care aştepta cu plugul de-o parte strigă:

— Hai, boulenii tatii, hi, hăis! şi se opinti cu putere în coarne, de se săltă aproape de-o şchiopă în sus, trăgînd o brazdă lată şi lucioasă. Apoi se opri.

Alți doi flăcăi se aplecară de-ndată cu două traiste de lînă albă şi le umplură cu pămîntul reavăn, ce răspîndea o mireasmă proaspătă şi plăcută.

Apoi îi ajutară pe cei doi moşnegi jurători să şi le pună în cap. Unchieşii, ținîndu-şi cu amîndouă mîinile traistele de pămînt deasupra capetelor, se-ntoarseră către cei de față şi rostiră cu glas tremurat, nu de teamă, ci de bătrînețe:

— Dacă mărturia noastră nu e cinstită, grea să ne fie țărîna în mormînt şi să ne apese mai greu decît aceste brazde ce sînt acum de-asupra capetelor noastre!

Un murmur de adîncă-nfiorare se ridică din mijlocul țăranilor adunați la jurămînt şi se risipi în văzduhul toamnei timpurii.

Cei doi bătrîni porniră aşa, cu brazda în cap, de-a lungul hotarului, pe care ei îl ştiau că este cel adevărat după semnele din copilărie, cînd fuseseră martori şi depărați, spre a ține minte toată viața.

După ei porni de îndată şi plugul cu cei doi boi, spre a trage brazdă nouă urmînd ca pe locul proaspăt arat să se facă noile semne de hotar, punîndu-se alți puieți de copaci trainici şi pietre.

— Acu', oameni buni, grăi cu împăciuire Staicu, eu am îndeplinit ceea ce m-ați rugat. Rămîn aci: județul Ciuliniței şi cei doi sfinți părinți, precum şi logofătul domnesc, spre a întocmi zapisul şi a ni-l aduce spre iscălire. Fiți sănătoşi!

— Să trăieşti, măria ta, şi Dumnezeu să te aibă în pază!! strigară țăranii într-un glas şi porniră în goană după jurătorii care se îndepărtaseră binişor.

.....

— Staicule, spuse Mircea-Vodă, luîndu-l pe după umăr cu dragoste pe fratele său, nu-mi pare rău că m-am nimerit la acest străvechi obicei al pămîntului. Sînt încredințat că cei doi moşnegi au venit cu mărturie cinstită!

— Şi eu, de asemenea! răspunse Staicu, mai cu seamă că îi cunosc bine apucăturile hrăpărețe ale jupînului Căliman, care aruncă vina pe slujitorii săi. Dar ia spune, mult iubitul meu frate, ce vînt te-a abătut într-acoace?

— Am a grăi cu tine despre vijelia ce se va stîrni în curînd asupra țării. Ştii de unde venim noi acum?

— Bănuiesc, surîse Staicu, privindu-l pe frate-său drept în ochi. Ştiu că, în afară de sfatul tău domnesc, mai ai doi sfetnici de mare credință, la care te duci întotdeauna pe rînd: sfîntul Nicodim de la Tismana...

— Şi sfîntul Staicu de la Buzău! continuă Mircea, rîzînd cu poftă.

— Ba nu chiar sfînt, fratele meu, că sfinții nu obişnuiesc să facă moarte de om, iar eu, de data aceasta sînt hotărît să ies din bîrlog, dimpreună cu toți urşii pădurilor mele, şi să fac prăpăd în vrăjmaşul care am auzit că se pregăteşte să ne calce glia.

— Ai şi auzit? se miră domnul.

— Şi m-am şi pregătit. Vreau să-ți dovedesc că eu nu-s bun numai de sfaturi; cînd e țara la grea cumpănă, aşa cum n-a mai fost pînă acuma, las totul la pămînt şi..., aci Staicu îşi scrîşni dinții cu mare mînie, vai de maica ăluia ce mi-o ieşi în cale, mie şi alor mei!

Lui Mircea-Vodă îi veniră lacrimile în ochi şi nu se sfii să şi le şteargă.

— Vii cu mai mult decît mă aşteptam, Staicule. Ce să mai grăiesc cu tine, dară?! De n-aş fi frînt de oboseală atît eu, cît şi tovarăşii mei de drum, aş pleca pe dată. Dar aşa, cată să mă odihnesc în această noapte. Iar pentru mîine, prea vrednicul meu frate, aş mai avea o rugăminte la tine: să mă însoțeşti o bucată de drum, spre a-ți arăta şi ție locul pe care îl socotesc eu, drept cel mai potrivit, spre a-l înfrunta pe Baiazid.

CAPITOLUL VIII

În care viteazul sîrb Marcu Crăişorul îşi arata scîrba de a fi nevoit să lupte la Rovine în armia otomană, împotriva celor de-o lege cu el.

DOAMNA MARA încremenise lîngă fereastra deschisă ce da în grădina palatului domnesc. Frumoşii săi ochi albaştri erau înlăcrimați. După clipirile repezi ale genelor dese şi negre şi tremurul buzelor, ce parcă şopteau într-una ceva de neînțeles, se vedea bine că abia îşi stăpîneşte hohotul ce-i potopea întreaga făptură. Spre a face totuşi ceva, strîngea mereu, în neştire, în mişcări repezi, mînuța lui Mihail, care-şi întoarse capul către maică-sa şi întrebă nedumerit:

— Ce ai, măicuță?

Alături, pe o laviță se juca neştiutoare cu două mîțe, rîzînd şi vorbind cu ele, ea ştia ce, Marina, fiica cea mică a lui Mircea-Vodă şi a Doamnei Mara, dobîndită de vreo trei ani.

Doamna scoase o năframă subțire ca pînza de păianjen şi îşi şterse ochii; apoi îşi mîngîie feciorul cu dragoste şi, privindu-l țintă pe Mircea-Vodă, care se oprise în pragul uşii puțin încruntat, şopti:

— Iartă, doamne, această mică slăbiciune femeiască. M-au năpădit prea multe gînduri deodată şi n-am putut să le alung, nici să mă împotrivesc lor. Presimțeam că va veni cîndva această grea clipă de acum, însă nu mă aşteptam să fie atît de curînd.

— Sînteți gata de plecare? întrebă Vodă, plimbîndu-şi ochii prin camera largă. Ați luat tot ce era mai uşor şi mai de preț?

— Măria ta, am luat aşa ca să mai găsesc cele de trebuință la întoarcere, răspunse doamna Mara suspinînd.

— Să fim sănătoşi şi să-ți fie gura aurită, doamnă. S-ar putea să mă fi îngrijorat de-a surda, însă aşa socot eu că-i mai bine. În tot ce fac, iubita şi neprețuita mea doamnă, obişnuiesc a mă conduce şi după cuvintele înțelepte rămase din bătrîni: „Paza bună trece primejdia rea”. După obiceiul pămîntului am dat poruncă să se facă pustiul dinaintea oştilor lui Baiazid, spre a nu avea vrăjmaşii nici ce mînca şi nici ce bea. Şi-am socotit că, pînă va

trece furtuna, te vei afla la mai mare adăpost decît aici, în cetatea Făgăraşului, unde sînt domn şi stăpîn. Şi-ți făgăduiesc că voi veni să te iau. Iar de vei avea cumva vreo nevoie peste cele prevăzute de mine, cere-i fără sfială regelui Sigismund, carele va fi bucuros să te ajute. Să ştii!

Aci, micul principe Mihail ciripi nespus de fericit:

— Mergem la Făgăraş?! Ce bine-mi pare! De mult voiesc a vedea această cetate frumoasă, după cîte mi s-au povestit despre dînsa. Dar o luăm şi pe Marina?

Doamna îl strînse între poalele ei şi-l mîngîie din nou pe cap. Apoi grăi către Mircea-Vodă care aştepta nerăbdător:

— Măria ta, sîntem gata cu toate. Să mergem la căleşti.

Vodă îşi deschise larg puternicile-i braţe, strîngînd-o cu multă dragoste pe mîndra lui soție. O simți tremurînd de teamă şi cu pieptu-i zvîcnind de suspinele ce aproape o înăbuşeau.

— Fii tare, draga mea, rosti Mircea-Vodă adînc mişcat, aşa cum ai fost şi pană acum. Eşti soață şi mamă de domn! Să fii încredințată că-mi voi ține făgăduiala de a veni să te iau. Îți jur!

Doamna îi sărută mîna dreaptă, udîndu-i-o cu lacrimi, şi şopti întretăiat:

— Din tot sufletul, izbîndă, măria ta! Rămîi sănătos .. . şi te aşteptăm cu dragoste!

*

Cînd caleaşca domnească se pierdu în depărtare, lăsînd în urmă un nouraş de praf, ce se risipi uşor la suflarea lină a vîntului de toamnă, şi domnul nu mai auzi decît un uruit îndepărtat, oftă din greu şi cu podul palmei stîngi, înciudat de slăbiciunea ce-o arăta, îşi şterse o lacrimă fugară ce, fără voie, i se prelingea pe obrajii arşi de soare şi bătuți de ploi.

Apoi, scuturîndu-şi pletele, ca spre a-şi alunga un gînd nedorit, rosti cu glasul puternic şi plin de limpezime:

— Şi-acum să pornim pe drumul nostru cel mare, boieri. Ne aşteaptă oastea!

*

Într-adevăr, la porunca lui Mircea-Vodă de mai înainte, oastea tăbărîse într-o luncă a rîului Argeş, la poalele unei păduri de deal. Oamenii se resfiraseră printre copacii înalți şi groşi, aşteptînd liniştiți cuvîntul domnului de a porni la luptă.

Se lăsase o seară plăcută, luminoasă, şi luna lui Brumărel de cîteva zile se arăta mai răcoroasă. Toamna înaintase neaşteptat de repede, frunzele se

îngălbeniseră, unele începură să se desprindă de crengi şi, căzînd în rotocoale lungi, zburau întocmai unor fluturi de primăvară, iar cele rămase erau înfiorate, cuprinse parcă de nelinişte din senin şi fremătau uşor la suflarea şăgalnică încă a vîntului.

Într-un luminiş al pădurii apărat de o perdea groasă de fagi, se aflau aşezate corturile, fără a purta nici unul din ele stema țării sau steagul care să arate unde se adăposteşte voievodul. Toate erau asemenea şi-n fața fiecăruia, la intrare, stăteau de straşnică strajă, cu lăncile în mîini, cîte doi oşteni zdraveni.

Deodată la sunetul prelung şi tremurător al unui corn de vînătoare, începură să se ivească de după corturi şi dintre copaci, oşteni în zale de fier şi cu coifuri lucitoare de-ți lua ochii, în ultimele străluciri ale soarelui ce răzbătea încă în luminişul pădurii.

Mircea-Vodă după ce le dădu roată cu privirea, ridică mîna dreaptă, cerînd tăcere, spre a le grăi:

— Iubiților mei: boieri, căpitani de oaste şi oşteni, nu mai e mult pînă la cea dintîi ciocnire a oştilor noastre cu armia otomană. Noi nu putem lăsa glia strămoşească să cadă sub stăpînirea lor, precum căzură pînă acum, una după alta, la rînd, țările vecine nouă. Baiazid înaintează acum spre cetatea noastră de scaun, pe un drum hotărît de noi. În calea lor, de la Nicopole încoance, am făcut pustiul, şi am lăsat pîlcuri de harță, care-l lovesc tot timpul, fără pic de răgaz, atrăgîndu-l fără să ştie încoace, spre a-l face să primească mai tîrziu lupta aci, la locurile acestea rovinoase ale Argeşului, pline de smîrcuri nevăzute, de mlaştini înşelătoare şi de şanțuri întărite, din care cu greu scapă acela ce a căzut odată în ele.

Un murmur de admirație nețărmurită se ridică din mijlocul oştenilor, dar nimeni nu rupse liniştea deplină ce stăpînea luminişul, cu un cuvînt măcar.

Domnul continuă:

— Toți dorim izbînda, dar, de nu vom putea ține piept puhoiului otoman, va să ne retragem pe nesimțite şi să ne adăpostim în Cetatea de Argeş, de unde nu ne mai poate scoate nimeni fără voia noastră.

Iată, de ce am ales pentru Baiazid această cale. Şi el, după ştirile ce le-am primit prin iscoade, o urmează cuminte şi neabătut.

Aci, Costea armăşel nu se mai putu abține şi întrebă:

— Iartă, măria ta, pe un prea tînăr şi prea puțin priceput învățăcel întru ale războiului. E cea dintîi a mea luptă de război şi-aş voi din tot sufletul să fac prăpăd printre osmanlîi. Sînt oare atît de dibaci oştenii de harță, încît să-i atragă pe vrăjmaşi pînă în aceste rovine?!

— Mă miră această întrebare, Costeo! răspunse Mircea-Vodă, zîmbind, cînd ştii bine că acolo se află trimis prea-bunul tău frate de cruce Mihailo, cu

ceata lui de călugăraşi, iar conducătorul cetelor de harță este însuşi căpitanul Petrovan.

— Ah, doamne, suspină Costea, mă iartă că îndrăznesc a-ți spune, dar rău îmi pare că nu mă trimeseşi şi pe mine cu ei. .

— Cum aşa? sări vodă, prefăcîndu-se supărat, nu te bucuri că vei lupta în stînga mea? Sau voiai cumva să-i fi netezit calea lui Vlad care vine în alaiul lui Baiazid?

Tînărul oştean îşi ridică ochii îndureraţi către voievodul său şi nu putu să rostească decît atîta cu lacrimile în ochi:

— Doamne!

Dar spătarul Boian prinse prilejul şi spuse îngrijorat:

— Toate bune, măria ta, lasă-l pe Vlad în plata dracului, nu a Domnului, că îi vom veni noi de hac; dar aflai una care mă cam puse pe gînduri: cică vin împreună cu oastea lui Baiazid, şi sîrbii supuşi lui, în frunte chiar cu regele Ştefan Lazarevici, cu iscusitul Constantin Dragaşevici şi cu cel mai viteaz şi puternic dintre oştenii sîrbi Marco Cralevici, carele, spune cine l-a văzut la luptă, se bate cu douăzeci odată şi-i răpune la fel de uşure ca pe nişte pui de găină!

— Şi ți-e teamă cumva de ei, Boiane? îl întrebă Vodă cu puțină amărăciune în glas.

— Ba, mărite stăpîne, că nici eu nu mă dau aşa, cu una, cu două, măcar că n-am faima lui Marcu Crăişorul! Dar altceva face să mi se încrîncene carnea pe mine: cum se poate ca nişte rude ale domnului nostru să vină alăturea de urgia turcească împotriva noastră?! Iată, aceasta nu-mi intră în cap şi pace.

— Aci ai dreptate, spătare. Şi nu numai domnia ta te miri de această faptă nelalocul ei, dar însăşi Mara Doamna, verişoara lui Marcu, este peste măsură de uimită de acest lucru!

— Aşa-i?

— N-aş dori să mă aflu în pielea lui, oftă Mircea-Vodă. Acest mare viteaz se bucură într-adevăr de o neobişnuită putere. Se spune că odată, într-o luptă, nemaiavînd cu ce da în vrăjmaşi, că i se frînsese pala, a smuls un copac din rădăcini şi l-a mînuit ca pe-o ghioagă, făcînd prăpăd. Putem noi şti ce e în sufletul lui de viteaz? Sau îi putem ghici gîndurile ce-l frămîntă? Că de bună voie nu-i însoțeşte el pe duşmanii țării sale!

— Om trăi şi-om vedea, măria ta! răspunse Boian. Dar Mircea-Vodă nu isprăvise ce avea de grăit:

— Despre el sau mai bine zis despre mîndria ce-l stăpînea în tinerețea lui, pe Marcu Crăişorul, Mara Doamna mi-a spus o poveste plină de adîncă învățătură!

— S-o auzim şi noi, măria ta! cerură oştenii.

— V-o spun, pentru ca nici unul dintre voi să nu se-ngîmfe vreodată de puterea lui, care e bine s-o dovedească acolo unde trebuie şi mai cu seamă pe cîmpul de bătaie. Ascultați: Marcu Crăişorul pornise într-o bună zi călare pe o potecă de munte. Mergea fluierînd de mama focului, vesel că se-ntoarce acasă, la ai săi, de care-i era tare dor. Deşi foarte tînăr, făcuse pînă atunci multe isprăvi de vitejie, care-i duseseră faima în lumea întreagă. Şi era mîndru de puterea lui, nevoie mare.

Dar cum mergea el aşa, fără să-i pese de nimic, iată că-i iese în cale un moşneag bătrîn,... bătrîn,... ca vremea de bătrîn, cu părul şi barba, colilie. Ducea cu mare greu o traistă în spate şi abia-şi tîrşîia picioarele-i vlăguite şi băgate-n nişte opinci rupte şi răscoapte.

— Bună vremea, Marcule! grăi unchiaşul, ridicîndu-şi ochii-i tulburi spre voinic.

Călărețul tresări cu plăcere, îşi struni roibul şi întrebă plin de mîndrie:

— Ce, mă cunoşti, moşule?!

— Cine nu te cunoaşte pe tine, Marco Cralevici, fiul vestitului crai Vukaşin de la Prilep!? Şi cine n-a auzit de minunatele tale isprăvi?!

— Aşa-i, aşa-i, moşule! Tăria mea e fără de seamăn! Nu ştiu ce n-aş fi în stare să fac cu marea mea putere! spuse Marcu Crăişorul peste măsură de îngîmfat.

— Aşa-i, aşa-i! răspunse asemenea lui Marcu şi moşul, zîmbind cu şiretenie pe sub mustața-i albă. Dar în clipa aceea chiar, bătrînului îi alunecă traista din spate, căzîndu-i în praful drumului.

— Aoleu, unchiule, nici o trăistuță goală nu poți ține în spate?!

Bătrînul oftă din adînc şi răspunse cu amărăciune:

— E grea taică, e tare grea!

— Ce spui? Aşa trăistuță şi-un copil ar putea-o duce!

— Se poate, voinicule, se poate, grăi moşneagul, zîmbind uşor; dar fii bun, rogu-te, şi dă-mi-o, că mie mi-e greu să mă-ncovoi spre a o lua.

Marcu Crăişorul, de pe cal, îşi aplecă baltagul bine ascuțit, prinse cu unul din capete mînerul traistei şi dete s-o ridice.

Dar în clipa aceea, bătrînul, care era craiul munților şi-ntradins ieşise în calea voinicului, spre a-i mai tăia puțin din mîndrie, îi dădu traistei greutatea Pămîntului. Marcu Crăişorul abia putu s-o clintească puțin din loc, dar de ridicat, nici pomeneală, un deget de la pămînt măcar.

Foc şi pară de supărare, voinicul sări de pe cal îndată şi prinse cu amîndouă mîinile traista, încercînd s-o ridice. Nimic!

— Dar cum, flăcăule? spuse moşul zîmbind cu tîlc, parcă spuneai adineaori că şi un copil ar putea-o duce, darămite un voinic ca Marcu Crăişorul?

Atunci Marcu, flăcări de ruşine, grăi:

— Ce Dumnezeu să aibă, moşule, de n-o pot clinti măcar, tocmai eu, necum s-o ridic?!

Dar în clipa aceea cît te-ai şterge la un ochi, bătrînul se făcu nevăzut cu traistă cu tot, iar Marcu rămase pe gînduri şi se-ntrebă cu teamă:

— Oare am aţipit pe cal şi-am visat,... am avut o vedenie cumva... ori mi-a ieşit în cale vreun vrăjitor aievea? Şi a pornit mai departe la drum cam pe gînduri.

De-atunci cică Marcu Crăişorul, cu toate minunatele isprăvi de vitejie, ce le-a mai făcut, n-a mai dat niciodată dovadă de mîndrie deşartă, sfîrşi Mircea-Vodă, cătînd cu dragoste la oştenii săi care oftară cu încîntare în priviri, asemenea unor nepoţi ce au ascultat o poveste plină de farmec.

— Da, încuviinţă Boian, povestea e tare frumoasă, măria ta, şi cu mult tîlc, şi eu mă bucur că Marcu Crăişorul s-a dat pe brazdă, da' vorba e de ce a venit el, rubedenie cu noi şi mai cu seamă de o lege cu noi, împotriva noastră, alături de duşmanii noştri de moarte?

— Iată, spătare, la aceasta nu mai ştiu, zău, ce să-ţi răspund, decît ce-ţi spusei la început. Dar ceea ce ştiu bine e că aceştia doi: Marcu Crăişorul şi Constantin Dragaşevici sînt cei mai viteji oşteni de care am auzit eu pînă astăzi!

*

Dar abia se aşeză Mircea-Vodă pe un trunchi de paltin, ce se afla lîngă cortu-i, că deodată, se-ncruntă şi îşi aţinti urechea spre miază-zi: prinsese tropot îndepărtat de copite.

Se ridică de îndată, drept, ager, în picioare, şi spuse răguşit:

— Aţi auzit, boieri dumneavoastră?

— Auzit, măria ta! răspunseră cei cîţiva boieri din preajmă-i.

— Nu pot fi decît de-ai noştri şi numai vreo cîţiva. Ce să se fi întîmplat oare? Ieşiţi-le înainte cu făclii!

Se vede, însă că cei ce goneau călări veniseră cu atîta iuţeală purtînd ei înşişi torţe aprinse în mîini, încît, în scurtă vreme, pătrunseră în luncă. Aruncînd torţele unor oşteni, ce le prinseră din zbor, noii veniţi se opriră în faţa domnului şi strigară într-un glas:

— Să trăieşti, măria ta!

— Dar ce s-a putut întîmpla, Petrovane? întrebă vodă cu uimire. Nu v-aşteptam în fapt de seară!

— Măria ta, multe, c-altminteri n-am fi venit aşa, năpristan. Mihailo sîrbul a fost prins! spuse Petrovan cu glasul sugrumat.

— Adicătelea, mai bine zis, adaose cu năduf, apăsînd pe cuvinte Mitu, unul dintre cei şase călugări de la Tismana, mai mult s-a dat el prins.

— Cum aşa... vorbiți mai lămurit? ceru Mircea-Vodă puțin tulburat Petrovan îşi clătină capul cu nedumerire, îşi ridică sprîncenele şi grăi întretăiat, abia stăpînindu-şi mînia:

— Eu îl vedeam de cîtăva vreme cam neliniştit, cam abătut, cam cum să spun..., că nu i-s boii acasă. L-am lăsat în pace, nu l-am cercetat că ce mi-am zis? Treaba pe care o face el cu cei şase popi e grea,... de răspundere. Că ce-i drept, e drept, măria ta, i-a hărțuit pe otomani şi i-a ciopîrțit şi a băgat în ei o sută de draci, de-ți era mai mare dragul..., îi asmuțea într-o parte şi cînd ăia dădeau buluc acolo, se trezeau cu ai noştri în spate.

— Bine, lasă toate astea, îl cunosc eu ce poate. Spune cum a căzut prins... sau cum s-a lăsat prins, după spusa lui Mitu.

— Măria ta,... ieri seară, aşa cam pe după scăpătatul soarelui Mihailo şi-a luat popii cu el şi a pornit tiptil, cu mare grijă, spre tabăra otomană. Corturile turceşti se află mai la adăpost ceva; în fața lor sînt cele sîrbeşti şi macedonene. Asta a băgat-o de seamă de mult Mihailo şi ne-a spus-o chiar într-o zi: „Vedeți, măi fraților, corturile cu semilună şi soare sînt în spate; iar în față sînt cele cu cruce ale sîrbilor noştri.” Şi ieri seară, cum stătea în adăpostul lui, din care nu l-ar fi putut zări nimeni, aruncîndu-şi ochii-i vultureşti în tabăra vrăjmaşă a zis: „Măi fraților, asta era vorba lui, iată că la intrarea cortului ăstuia cu cruce a ieşit viteazul vitejilor, Marco Cralevici şi priveşte spre cer îngîndurat. Trebuie să dau neapărat ochii cu el. Voi aşteptați-mă aci; de astă dată mă duc singur.” Zise şi ieşi din adăpost, mergînd mai uşor ca un rîs de munte; apoi, cînd i se păru lui că e timpul, se culcă pe burtă la pămînt şi-ncepu să se tîrîie ca un şarpe fără a fi simțit de nici unul din străjeri. Şi deodată, cînd îl pierdusem din ochi, îl văzurăm că răsare drept în fața uriaşului care zicea el c-ar fi fost Marcu Crăişorul.

Petrovan tăcu o clipă, dar vodă nu-i dete răgaz, întrebînd:

— Ei,... şi-apoi?

— Apoi, măria ta, Marcu tresări şi în aceeaşi clipită era cu spada ridicată, de mi s-a părut la lumina lunii că ține un fulger în mîna dreaptă. Şi-a ridicat privirea şi parcă l-a cunoscut pe Mihailo că şi-a coborît spada, l-a luat de braț şi-au intrat împreună în cort

— Cînd a fost asta, zici?

— Ieri seară, doamne, cam pe vremea d-acu.

— Aşa,... şi?

— Şi, luminate stăpîne, noi am tot aşteptat cu răbdare, crezînd că se va întoarce, că e numai o viclenie de-a lui; dar văzînd că a trecut o zi şi o noapte la mijloc şi că nu mai dă nici un semn de viață: ori el, ori prin vreun prepus al lui, am venit degrabă încoace, spre a şti ce trebuie să facem.

— Bine ați cugetat! spuse vodă fără să clipească.

— Şi acu ce facem? întrebă Petrovan, neplăcîndu-i liniştea lui vodă.

— Ce-ați făcut şi pînă acum!

— Şi-n locul lui Mihailo, doamne?

— Ia-l pe Costea armăşel. Tot îi părea lui rău că a rămas aci!

— Atunci, facem calea-ntoarsă?

— Şi-mi dați de ştire, cînd oastea lui Baiazid se îndreaptă spre noi cu hotărîrea de a ne lovi!

*

În vremea aceasta, în tabăra otomană era mare fierbere. Nechezatul cailor cuprinşi de neastîmpăr, întrucît presimțeau apropierea ciocnirii, se amesteca cu zăngănitul iataganelor şi cu bolboroseala turcilor care căutau să-şi înăbuşe teama, vorbind tare şi repezit despre tot soiul de nimicuri, numai ca să nu-i copleşească tăcerea şi o dată cu ea să nu pună stăpînirea pe ei amorțirea. Erau obosiți de aşteptarea, încordarea şi hărțuielile din primele zile; iar dorința-i aprigă de a se bate cu românii şi de a-i învinge le mai slăbise întrucîtva.

Cînd Mihailo pătrunse în cortul lui Marcu Crăişorul, aci se mai afla un oştean foarte arătos, care-şi făcea de lucru la un junghi cu prăselele de argint încrustat cu nestemate ce străluceau în ape vii de diferite culori. Văzînd că un străin pătrunsese în cortul lor, îi spuse lui Marco în sîrbeşte:

— Cine-i acesta şi ce vrea?

La care, Mihailo îndrăzni să răspundă chiar el în limba țării lor:

— Sînt Mihailo Vucici, măria voastră, fost în slujba despotului Dobromir şi acum căpitan în oastea lui Mircea-Vodă.

— Prin urmare, vrăjmaşul nostru! zîmbi cu tristețe Dragaşevici.

— Din nefericire, suspină fără să vrea Mihailo.

— Şi în ce scop venişi? Ai cumva vreo solie din partea lui Mircea-Vodă? De ce nu ne spui şi nouă? întrebă Marcu Crăişorul cu blîndețe.

— Eşti de acelaşi sînge şi neam cu noi! adăugă Dragaşevici.

— Crezi oare că noi ne simțim în apele noastre ca aliați ai lui Baiazid, care ne-a supus țara şi ne-a căsăpit poporul? Şi ni l-a batjocorit cum a voit? Mi-e aşa de scîrbă de starea în care mă aflu, spuse cu adîncă mîhnire Marcu Crăişorul, încît, ți-o spun cu mîna pe cuget, doresc din tot sufletul să mor printre cei dintîi în lupta ce se va da cu românii, cărora le doresc izbîndă. Să ții minte aceasta şi să-nțelegi mai mult decît pot eu a-ți spune.

— Acelaşi lucru să-l crezi şi din parte-mi! adaogă Dragaşevici.

Mihailo rosti atunci cu glasul scăzut:

— Acum, măriile voastre, vă pot spune de ce mi-am pus viața în primejdie, spre a ajunge în tabăra sîrbească; dar povestea ce trebuie s-o afle turcii despre mine este alta.

Şi Mihailo le depănă celor doi viteji sîrbi o istorie de dragoste şi răzbunare, pe care aceştia o ascultară cu multă luare aminte, cînd încruntați, cînd zîmbitori şi plini de adîncă înțelegere.

*

În a doua seară, de la această întîmplare, pe cînd Mircea-Vodă, în luminişul unde se aflau corturile armiei româneşti, sfîrşea de vorbit cu Petrovan şi cei şase călugări oşteni, iată că se auzi un nou tropot de copite, dar de astă dată al unui singur cal.

— Cine să mai fie oare? se-ntrebă domnul încruntat.

— Oricine-ar fi, măria ta, răspunse Boian, e fără de primejdie pentru noi. Chiar cel mai puternic duşman de-ar fi, ce să facă singur împotriva a mii de oameni?

Tropotul era din ce în ce mai rar, pînă cînd se opri la marginea pădurii şi, printre copaci, se zări înaintînd cu greu, sprijinindu-se de ei şi clătinîndu-se ca bătut de vînt, un oştean înveşmîntat în straie sîrbeşti. O tăcere ca de moarte se aşternu peste pădure şi oşteni. Nu se auzea decît răsuflarea acestora întretăiată şi freamătul frunzelor în bătaia unui vînt ce atunci chiar începu să sufle ca la o poruncă din necunoscut.

Istovit din cale-afară, oşteanul înainta ameţit, nesigur pe picioarele lui, şi, oprindu-se în fața lui Mircea-Vodă, abia izbuti să-şi scoată coiful de pe cap, spunînd în şoaptă cu mare sforțare:

— Să trăieşti, măria ta!

— Mihailo! țipă Mircea-Vodă uimit, şi abia putu să-l prindă în brațe, că oşteanul se clătină gata să cadă. Mihailo, credinciosul meu Mihailo, ce e cu tine, spune?

Dîndu-şi seama că omul abia mai poate să vorbească, vodă îl aşeză uşor pe trunchi şi veni lîngă el, aplecîndu-şi urechea, spre a prinde mai bine ce i se spunea gîfîit şi întretăiat:

— Măria ta ... totul... s-a făcut... după planul nostru. Am izbutit să ajung în tabăra lui Ilderim. Era şi Vlad acolo.

— Lasă, Mihailo! Spune ce-i mai degrabă! îi ceru vodă. Oşteanul îşi duse mîna la gît, cătînd să-şi desfacă veşmîntul. Simțea că se înnăbuşe. Spuse întretăiat şi din ce în ce mai stins:

— Baiazid,... mîine,... În zori,... Fiți gata! ... De Marco şi Dragaşevici... să ştiți că...

Dar flăcăul nu apucă să isprăvească ce mai avea de spus. Un val de sînge îi izvorî din gură. Îşi duse mîna în stînga pieptului şi se întinse uşor pe iarbă, de-a lungul trunchiului, într-un oftat prelung şi dureros, dîndu-şi sufletul cu ochii măriți şi luminoşi de bucuria datoriei împlinite.

Mircea-Vodă căzu lîngă el în genunchi şi încet, uşor, ca o mîngîiere îşi trecu mîna-i stîngă peste pleoapele lui Mihailo, închizîndu-i ochii pentru totdeauna.

— Cea dintîi jertfă a războiului acesta, ce se vesteşte cumplit. Dumnezeu să te odihnească cu vitejii şi drepții laolaltă. Ai murit pentru libertatea țării noastre româneşti şi te plîng, o, viteazule Mihailo, mai mult decît pe fratele meu. Fapta ta să fie pildă şi îndemn pentru toți oştenii mei.

După cîteva clipe de tăcere, domnul strigă, ridicîndu-se:

— Îngrijiți de pogribania lui Mihailo. Retezați coroana acestui gorun, mai tăiați încă unul asemenea lui şi faceți-i aci, pe locul acesta, unde-i veți săpa şi groapa, cea mai mare cruce care s-a văzut vreodată. Iar acestui sfînt mormînt să-i poarte de grijă cei din satul de lîngă Rovine, făcîndu-i toate slujbele şi să nu fie în veci uitat.

*

Rovinele se cufundaseră într-o tăcere apăsătoare ce părea şi mai plină de fiori în întunericul ce se lăsase pe neaşteptate, asemenea unei uriaşe pături de umbră. Nimic nu se mişca pe întinderea parcă fără de sfîrşit Nici vîntul nu se mai auzea. Şi această linişte desăvîrşită parcă nu prevestea nimic bun.

.....

Era a zecea zi din luna de toamnă numită cu gingăşie de români, Brumărel.

Ostile otomane se apropiaseră de lunca Argeşului, în spatele căreia începea pădurea unde aşteptau românii.

Dar tăcerea aceasta obositoare ce domnea peste fire, îi neliniştea la culme pe vrăjmaşi.

Baiazid poruncise să intre în luptă cei dintîi sîrbii şi macedonenii. În fruntea acestor două puternice oştiri ale sîrbilor călăreau Marcu Crăişorul şi Constantin Dragaşevici. Înainte de a-şi despărți oamenii, Dragaşevici îşi luă rămas bun de la Marco şi-i spuse cu glasul sfîşiat de durere:

— Fratele meu,... rămîi cu bine; n-aş fi crezut vreodată să ajung în asemenea stare de plîns. Pornesc la luptă cu inima strînsă... şi de m-ai tăia acum la un deget, un strop de sînge n-ar picura!

Marcu îi răspunse la fel de întristat:

— Frate Dragaşevici, eu mă rog Domnului pentru izbînda românilor, care-s de-o lege cu noi. În această luptă nu numai că n-am să scot spada din teacă şi n-am să lovesc pe nimeni, dar nici n-am să mă apăr în vreun fel!

Atît a spus, înfigîndu-şi cu sete pintenii de argint în burta calului, care, ridicîndu-se în două picioare, a nechezat prelung şi dureros, şi a țîşnit ca din arc într-o goană nebună, pe-ntinsul cîmpiei.

Marcu călărea cu mîinile ridicate, gol de gînduri, cînd deodată simți trei junghiuri năpraznice străbătîndu-i pieptul lat şi se prăbuşi fără suflare.

Văzînd că le-a pierit viteazul prinț, în care credeau ca într-un sfînt, oştenii sîrbi se risipiră care încotro şi-n spatele lor se iviră otomanii călări, înfuriați de trădarea sîrbilor. Erau faimoşii spahii, vestiți în întreaga lume pentru neîntrecuții lor cai iuți, de sînge arăbesc. În aceeaşi clipă dinspre partea românilor, iviți deodată în fața oştirii otomane, se prăvăli ca un tunet năpraznic glasul bubuitor al lui Mircea-Vodă:

— Arcaşi... un cal să nu cadă. Țintiți numai oamenii. Acolo-i primejdia.

Un vuiet scurt, dar puternic, de parc-ar fi şuierat viscolul în miez de iarnă se auzi deodată şi călăreții otomani din primul pîlc se rostogoliră de pe cai printre copitele acestora. Unii rămăseseră agățați cu piciorul în scară şi erau tîrîți aşa, în neştire, lovind cu capul pămîntul noroios. Cei din spatele lor avură aceeaşi soarta Nici nu apucară măcar să ajungă la şanțuri şi smîrcuri. Românii, care-i lăsaseră pe vrăjmaşi să înainteze, îi loveau acum din trei părți, izvorînd necontenit din pădure şi luînd în cîteva clipite locul acelora care căzeau.

Deodată se auzi un vuiet ca suflarea tăioasă a unui vînt pustiitor şi un tropot puternic de copite. În fruntea unui pîlc de călărești români, pe armăsarul său roib, zbura Mircea-Vodă, învestmîntat în zale cu coif şi-nvîrtind cu nădejde pe deasupra capului sabia lui care strălucea de-ți lua

ochii. Cei ce-l însoțeau: spătarul Boian, Staicu, Filos-logofătul, Roman Herăscu, Manea şi Costea strigau cuprinşi parcă de o grozavă furie ce-i pălise deodată: — Loc! Loc! Loc!

Iar Mircea-Vodă, potrivindu-şi mai bine gleznele în scări, strigă înspăimîntător la vedere:

— Acuma, copii! După mine!

Şi se avîntă spre cetele ienicerilor ce veniseră degrabă în ajutorul spahiilor care erau pierduți, zăpăciți, căzuți de pe cai.

Strîngînd furios calul cu amîndoi genunchii, ca într-un cleşte de fier, domnul Țării Româneşti îşi prinsese spada cu amîndouă mîinile şi începu a o învîrti ca pe o morişcă, aplecîndu-se uşor în dreapta şi în stînga şi răspîndind moartea în cotropitori. Şi nici o lovitură nu-şi greşea ținta.

Boierii, ce-l însoțeau, îi urmară pilda şi văzură uimiți şi îmbucurați că vrăjmaşii încep a da înapoi plini de spaimă, cutremurați de groaznica înfrîngere la care nu se aşteptau.

— Unde e fulgerul vostru? se auzi glasul mînios al domnului. Unde-i faimosul Ilderim? De ce nu se arată aci pe cîmpul de bătaie?

Dar n-avea cine să-i răspundă. Pe deasupra oştenilor români, cu o mare dibăcie, mii de arcaşi îşi trăgeau săgețile ce întunecau văzduhul şi toate se înfingeau în trupuri de duşmani.

Înnebuniți de groază, spahii, rămaşi fără cai şi scăpați cu viață din luptă, începură să se risipească în fugă încotro vedeau cu ochii, dar nimereau în şanțuri sau se împotmoleau în mocirle şi în smîrcuri; iar locurile rovinoase ale luncii Argeşului îi înmormîntau acolo pentru totdeauna.

Ienicerii, ce se aruncaseră cu vitejie în luptă, spre a lua locul spahiilor înfrînți, la înspăimîntătorul iureş de nestăvilit al românilor, se clătinau îngroziți în valuri, precum spicele unui lan de grîu, la suflarea puternică a unui vînt vrăjmaş.

Şi deodată în fața lor se iviră cei doi sîrbi uriaşi, însoțiți de cei şase călugări de la Tismana, care, în strigăte de îndemn la luptă, ce te pătrundeau pînă la oase şi făceau să ți se ridice părul măciucă în cap, îşi aruncaseră săbiile şi învîrteau acum cu o iuțeală nemaipomenită nişte ghioge țintuite care mergeau ca la o poruncă, toate opt deodată, se auzeau opt pocnete îngrozitoare şi opt vrăjmaşi se prăbuşeau în țărînă, pentru a nu se mai ridica niciodată.

*

În vremea aceasta, Baiazid se preumbla plin de furie, făcînd spume la gură şi blestemînd ca o babă neputincioasă. De pe înălțimea, unde stătea privind desfăşurarea luptei, vedea înfiorătorul prăpăd şi, muşcîndu-şi pumnii de groaznică mînie, urlă ca scos din minți:

— Nu pot pricepe cum de e cu putință asemenea înfrîngere?! Cum se poate să pierd o bătălie, eu, care n-am fost înfrînt de nimeni, niciodată?! Cum de s-a abătut asupra oştirii mele asemenea prăpăd?

Într-adevăr că priveliştea era înfiorătoare. Săgeţile românilor veneau ca o grindină dezlănțuită în cel mai groaznic potop; cerul se întunecase de mulțimea lor. Iar sîngele scurs făcuse băltoace roşii, în care copitele cailor intrau pînă în glezne. Urletele de îndemn la luptă şi strigătele deznădăjduite de durere şi moarte se ridicau în văzduh, cutremurător.

Lui Baiazid i se făcu greață, o sudoare rece îi năpădi tot trupul, simți că limba uscată îi amorțeşte în gură, se încovoie ca tăiat de iatagan şi ceru unui ienicer să-l ajute pînă la cort. Aci veni, îndată după el, Evreinos Bei, omul său de încredere, care-i spuse cu glasul pițigăit:

— O, prea strălucite padişah al padişahilor, iartă pe robul tău că îndrăzneşte ...

Încruntat, Baiazid îşi ridică ochii întunecați spre el şi spuse sfîrşit de durere:

— Vorbeşte o dată şi lasă toate acestea...

— Porunceşte retragerea, înalte stăpîne, că altminteri românii ne prăpădesc cu desăvîrşire. Şi-apoi om mai vedea.

— Şi dacă se țin după noi aceşti diavoli neobosiți, aşa cum eu n-am mai văzut pînă acum?

— Nu cred, luminăția ta, sînt şi ei istoviți de această luptă îngrozitoare şi vor căuta să se refacă. Pun capul meu chezăşie că aşa va fi.

— Spune dară să sune buciumul de retragere în grabă! oftă Baiazid copleşit de durere şi dezgust. N-aş fi crezut vreodată că-mi va fi dat să trăiesc asemenea ruşinoasă înfrîngere.

De unde să ştie marele sultan că-l aştepta, nu peste multă vreme, o nenorocire şi mai groaznică decît aceasta?

.....

Cînd, după sfîrşitul luptei, în amurg, oştenii părăseau istoviți cîmpul de bătaie, printre cei ce-şi jertfiseră viața, pe lîngă Marcu Crăişorul, îl aflară şi pe celălalt mare viteaz sîrb Constantin Dragaşevici.

CAPITOLUL IX

Vedem cu mîhnire că pentru cei mici la suflet si duşmănoşi, viclenia şi deşarta dorință de îmbogățire sînt mai presus de vitejie şi de dragostea de patrie.

NICI O GRIJĂ, BOIERI, v-am mai spus: nici o grijă; oamenii mei stau la pîndă şi la cel mai mic semn de primejdie, ne dau de veste, spuse boierul Căliman, oaspeților săi, care nu-şi mai găseau astîmpăr. Şi apoi, adaogă el, cu vădită mîndrie, pivnița mea cu vinuri are o trapă care te duce tocmai în inima pădurii. Ce, adică, domniile voastre credeți că eu vreau să-mi las pielea în mîinile lui Mircea-Vodă?! Nici gînd! Îl aştept pe măria sa Vlad-Vodă!

— Ca să-ți laşi pielea în mîinile lui, boierule? glumi rîzînd jupîn Vlavic.

— Ptiu, Doamne fereşte, muşcă-ți limba, boierule! scuipă cu teamă Căliman. Am voit a spune că adică, vreau să-l slujesc pe Vlad-Vodă, care-i omul lui Baiazid sultan şi ne-aduce pacea.

— De, oftă cu îndoială bătrînul Carapat, de, Dumnezeu ştie ce ne-o mai aduce. Cunoşti doar zicala din strămoşi: „Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor”.

— Dacă ții cu Mircea-Vodă, la ce-ai mai venit la adunarea noastră, moş Carapat? grăi Buia nemulțumit.

— Da'nu țin cu el, păcatele mele, numai că aruncai şi eu aşa o vorbă.

— Lăsați gîlceava, că nu pentru asta v-am chemat! căută să-i împace Căliman. Apoi spuse cu glasul scăzut, ca şi cum le-ar fi încredințat o mare taină: Boieri, am veşti că Baiazid îl va pune domn pe Vlad, cum auziră ți. E vorba de cîteva zile. Țara e sătulă de lipsuri şi de război. Vlad-Vodă e un om înțelegător şi supus. Nu iubeşte războiul, îi place să agonisească şi să petreacă.

— Şi țara ce să facă în vremea asta? îl întrebă în batjocură boierul Carapat. Să strîngă haraciul pentru Ilderim, aşa-i?

— Mai bine haraci, decît război!

— Eu am auzit, că am şi eu oamenii mei, de ce n-aş spune-o, am auzit că aceasta ar fi învoiala: să plătim bir otomanilor, în schimbul libertății. Păi, cam ce fel de libertate ar mai fi asta? Şi ce nu pot pricepe eu, e de ce, Mircea-Vodă, care i-a spulberat pe turci la Rovine, s-a retras şi se tot retrage din fața lor? Ce are de gînd? întrebă cu mirare neprefăcută Nanul.

— Ehei, spuse Vlavic, ştie el ce face! Puhoiul otoman e copleşitor. Oastea lui Ilderim este de douăzeci de ori mai mare decît a noastră. La Rovine i-a zdrobit Mircea, că a fost şi locul cu dibăcie ales; dar vezi că în largul țării e mai greu să le vii de hac. Şi atunci, se retrage pînă cînd i-o veni lui bine. Iar noi trebuie să ne folosim de impasul acesta greu, în care se găseşte Mircea-Vodă şi să-i facem de petrecanie, ca să scăpăm de el.

— Uşor de zis, dar greu de înfăptuit! spuse Nanul. Mircea-Vodă nu e omul care să se piardă aşa, cu una, cu două. Că nu ne place nouă un domn ca el, e altceva, dar ...

— Lasă-l, că m-am săturat de el şi de ai lui pînă peste cap! sări furios Căliman. El, cu frate-său, prefăcutul ăla de Staicu şi cu fariseul de popa Nicodim de la Tismana, ca să nu mai vorbesc de Boian şi de Filos-logofăt, ne duc țara de rîpă. Păi, ştiți domniile voastre cum se poartă de la un timp cu boierii? Să vă spun eu, ca să vă lămuriți o dată pentru totdeauna. Fusei deunăzi la Tismana, pentru nişte pricini cu țăranii, că am şi eu pe-acolo o ciozvîrtă de baştină. Ia citiți aci ce carte le-a dat Mircea-Vodă, tismănenilor, înaintea bătăliei de la Rovine. E scrisă de diacul Mihail de la logofeția domniei.

— Citeşte domnia ta că eşti mai învățat decît noi, spuseră boierii.

— Ascultați dară, şi Căliman îşi drese glasul, tuşind asemenea unui dascăl care se pregăteşte să cînte şi apoi zise: le scrie Mircea-Vodă țăranilor: „Să nu le credeți nici decum celor ce s-ar ispiti să umble printre voi dintre boierii şi cnezii domniei mele, ca să vă ia ceva sau să vă tragă la alte munci, peste cele cuvenite; de se vor ivi din aceşti boieri, oricine ar fi să-i dați la cap!” Ei, ce ziceți? Adică, să vină țăranul şi să-mi dea mie boier la cap, ai?

— Numai dacă îi ceri mai mult peste ce se cuvine a-ți da, doar scrie lămurit! îi răspunse Carapat batjocoritor. Că ştie el, săracul, Mircea-Vodă, cam cine se îndeletniceşte cu asemenea treburi şi cartea pentru aceia a fost ticluită!

— Hm! mustăci Căliman, fără să-i vină bine la socoteală. În sfîrşit, să trecem la ale noastre, ale de-acum. Dacă n-ar fi fost Vlad la mijloc, Baiazid ar fi prădat şi pîrjolit întreaga țară. Aşa, că fără să mai spun multe, trebuie să vă legați cu toții să-i ieşim în cale lui Vlad, să-l primim precum se cuvine unui domn, cu pîine şi cu sare, că altminteri s-a isprăvit cu noi şi cu ocinile noastre. E sfîntă vorba din bătrîni: „Capul plecat, de sabie nu e tăiat!”

— De, boieri, oftă Carapat, de multe ori e mai bine să-ți fie tăiat, decît să trăieşti în robie!

— Spui aşa, fiindcă domnia ta ți-ai trăit traiul şi ți-ai mîncat mălaiul, îi strigă cu duşmănie Căliman. Dar ia să fii mai tînăr cu treizeci de ani, să vedem ce-ai face?

— Ți-aş trînti pe obrajii ăştia rotofei ca nişte buci, două palme, aşa ca să auzi cîinii în Giurgiu, îi strigă Carapat mînios. Apoi ieşi mormăind şi trînti uşa, de se zgudui casa întreagă din temelii, vroind parcă să-i arate astfel lui Căliman că nu l-au părăsit încă toate puterile.

Boierilor, vrăjmaşi lui Mircea-Vodă, nu le venea să creadă o asemenea izbucnire din partea bătrînului. O clipă se aşternu o tăcere apăsătoare asupra tuturor. Căliman, care se simțea vinovat de plecarea lui Carapat, deci şi de gazdă, nu îndrăzni să grăiască el cel dintîi şi aşteptă. Se auzi glasul mustrător al boierului Vlavic:

— Nu trebuia să i-o torni chiar aşa, pe față. Boierul Carapat e în vîrstă, dar e încă verde, jupîne.

— Verde? se oțărî Căliman. E de mult putregai. Îmi pare rău că l-am poftit la această întîlnire.

— Să-ți pară rău într-adevăr... ziseşi că e putregai, dar eu, la viața mea, am văzut de multe ori putregaiuri care luminau la întuneric mai vîrtos decît o sută de licurici laolaltă. Noi numai de asta n-avem nevoie acum.

— Ți-e teamă de el cumva, boierule? La cin'să spună despre adunarea noastră? Mircea rătăceşte cu oastea-i spulberată prin codrii şi cată să-şi păzească pielea, răspunse Căliman nepăsător.

— Dar mai are răspîndiți destui prieteni în țară. Şi-apoi Vlad, cel atît de mult aşteptat de către domnia ta, e un domn nedorit de popor. Trebuie să fim cît se poate mai chibzuiți în toată treaba asta. Că eu, unul, deşi mă ştiți potrivnic lui Mircea-Vodă pînă la moarte, nu pot crede în ruptul capului că acest om, care mai mult decît orice este înzestrat cu aleasă iscusință, se va lăsa înlăturat şi înlocuit cu unul ca Vlad.

CAPITOLUL X

Regele Sigismund al Ungariei îi arată biruitorului de la Rovine cea mai mare cinste şi-i întinde, în restriştea în care se afla acesta, o frățeasca mînă de ajutor.

OASTEA ROMANEASCA mergea în trapul domol al cailor către Ardeal, de-a lungul rîului Dîmboviţa, în susul apei, către izvoare. În depărtare se vedea frumoasa cetate numită Podul Dîmboviţei, vestit loc de vamă pentru Ardeal, unde se strîngeau sute de neguţători, mai cu seamă primăvara şi toamna, în drum spre Ţara Românească sau spre ţinuturile transilvane.

Mircea-Vodă făcu semn de oprire şi grăi îngîndurat:

— Iubiţii mei tovarăşi de luptă şi necazuri,... de aci, pentru unii dintre noi, drumurile ni se despart

Un oftat prelung se ridică din mijlocul oştenilor pe feţele cărora se zugrăvea o adîncă întristare.

— Eu, continuă domnul, cu bruma de oaste mică ce-o mai am, voi apuca în sus, spre Bran; iar spătarul Boian, cu oastea cea mare, multă, puţină, cîtă mai e, va rămîne în ţinuturile oltene de aci, spre a-i da, din cînd, în cînd, de lucru lui Vlad, omul lui Ilderim, pînă cînd, cu ajutorul Celui de sus, mă voi înapoia.

— Măria ta, precum ai binevoit a porunci, aşa voi face, grăi spătarul Boian, înălţîndu-se în şa, parcă spre a-şi întări şi mai bine cele spuse. Îngăduie-mi, numai, rogu-te, înainte de a face calea întoarsă, să mă abat pe la vama de la Genune, unde am ceva treburi cu anumiţi străjeri de la Turnul Roşu.

— Din clipa în care ne despărţim, Boiane, eşti pe deplin stăpîn pe toate hotărîrile şi faptele domniei tale. Fă, dar, ce crezi, de cuviinţă că-i mai bine.

— Atunci, aş trece mai tîrziu, mărite stăpîne, tot în acelaşi scop, şi pe la Vîltoarea de peşti de la Porţile de Fier.

— Bine te-ai gîndit, încuviinţă domnul. Aceasta nu ne poate fi decît de folos.

— Iar înainte de a ne lua rămas bun, grăi mai departe Boian, cred că ar fi bine să ştim şi noi, la o nevoie, pentru vrun sfat ori vreo poruncă, sau pentru ce s-ar ivi pe neaşteptate,... pe unde te-am putea găsi, măria ta?

Mircea stete o toană pe gînduri, alungîndu-şi privirile, după obicei, în zare, şi răspunse rar:

— Iubiților mei prieteni, voi trece dincolo de cumpăna apelor, spre a mă opri în cîteva locuri de mare trebuință. Mîine mă găsiți la Bran... apoi la Braşov, peste cîteva zile cred că voi face un scurt popas de odihnă la Şinca, după care mă opresc pentru mai multă vreme la Cetatea de Făgăraş, unde bine ştiți că se află toți ai mei. Şi, de voi avea a vă spune eu ceva, ce nu suferă întîrziere, fiți încredințați că mă voi face luntre şi punte şi voi găsi mijlocul de a vă ajunge la timp cu cuvîntul meu.

Socot că este bine să cunoaşteți, iubiții mei, că mă voi întîlni cu regele Sigismund. Şi acum, vă las sănătoşi, vitejii mei, şi vă doresc din tot sufletul tot binele ce se poate dori unor prieteni adevărați, cum v-ați dovedit a fi voi întotdeauna. Să trăiți!

Şi atunci, văile Dîmboviței clocotiră la strigătul ce izbucni din mii de piepturi vitejeşti:

— Să trăieşti, măria ta!

În aceeaşi clipă chiar îşi struniră caii doi oameni deodată: Mircea-Vodă şi spătarul Boian. Domnului îi flutură pe buze un zîmbet de dragoste pentru cel mai dîrz oştean al său, iar acesta, ridicîndu-şi capul, spre a fi mai bine auzit, strigă cu glasul sugrumat de vădită emoție:

— Şi... izbîndă, măria ta!

Domnul înclină din cap a mulțămire şi-i răspunse cu înțeles:

— Pe curînd, Boiane!

Ostile se despărțiră şi porniră care încotro spusese. Răpăitul copitelor pe pietrişul mare de munte se auzi la început lămurit; apoi din ce în ce tropotul se făcu tot mai slab, tot mai îndepărtat; zgomotul păru aidoma picăturilor grele de ploaie ce cad pe un frunziş uscat, pînă cînd se stinse cu totul şi nu se mai auzi nimic, decît suflarea uşoară a vîntului de toamnă.

*

De cum pătrunse în Țara Făgăraşului oastea cea mai mică alcătuită din boieri şi oşteni aleşi, Mircea-Vodă simți că sîngele îi curge parcă mai repede în vine şi cugetul îi este mai voios, mai plin de linişte. Chipul îi era luminat de un dulce zîmbet de încredere şi nădejde. Nu se putu stăpîni de a întoarce capul şi a le spune însoțitorilor săi, bucuroşi că, în sfîrşit, cunosc şi ei această parte a pămîntului românesc:

— Iată, iubiți prieteni, şi țara noastră a Oltului de peste munți, frumoasă şi bogată ca tot ce e cuprins românesc... Acesta este drumul cel mai scurt ce ne duce spre Cetatea Făgăraşului, unde abia aştept să mă văd.

*

În înserarea ce coborîse pe nesimțite, cetatea Făgăraşului părea pustie. Doar cîteva luminări licăreau şi îți atrăgeau privirile către nişte ferestre înalte, largi şi ferecate în sticle felurit colorate, care parcă răsfrîngeau cele din urmă raze ale soarelui întîrziat, pentru a le spune şăgalnic şi pe-ndelete: bună seara!

Turnurile înalte în opt colțuri păreau ele însile nişte oşteni de strajă şi dominau cu neasemuita lor măreție împrejurimea.

În fața porții mari şi grele de stejar bătut în fier, te scotea o potecă străjuită de brazi înalți. Ajunşi la şanțul plin ochi cu apă, oştenii noştri se opriră pe loc, la strigătele unor străjeri ce se înălțară deodată parcă din zidirea turnului:

— Stați!

Purtau platoşe şi coifuri, iar în mîini aveau lănci cu vîrful lung şi ascuțit asemenea unor spade lungi.

— Cine sînteți?

Atunci se auzi în liniştea serii graiul limpede al domnului Țării Româneşti:

— Mircea-Vodă şi ai săi!

La auzul acestei neaşteptate veşti, străjerii răspunseră într-un glas:

— Să trăieşti, măria ta! Mintenaş! Dă de veste, măi Vasile, să se deschidă poarta mare!

Văzduhul fu spintecat deodată de sunetul întretăiat şi ascuțit al unei trîmbițe de alamă. Din castel se auziră paşi repezi, bocănind pe treptele de stejar, şi în scurtă vreme poarta grea scîrțîi prelung de parcă un balaur cu dinții de fier ar fi scrîşnit mînios că i se tulbură liniştea.

— Dar straşnic se mai vaită poarta voastră, măi Dinule! glumi vodă, cunoscîndu-l pe vechiul portar al castelului.

— N-am mai uns-o de cînd ai fost măria ta ultima oară. Într-adins o lăsăm aşa, că, Doamne fereşte, de-ar pătrunde cineva aci pe negîndite, ceea ce nu s-a întîmplat să ne dea ea de veste mai întîi.

— Să ştii că nu e rău! Doamnele? voi Mircea-Vodă să ştie mai întîi de toate.

— Bine, măria ta. Şi s-ar putea spune că te aşteaptă chiar de cînd au sosit aci.

— Mihail Voievod? Domnița Marina?

— Au mai crescut ceva amîndoi, slăvite stăpîne, iar Mihail-Vodă e la învățătura de arme a lui Barbălat, carele se ştie că a fost şi dascălul măriei sale Sigismund, cîndva.

În această vreme, sala cea mare a castelului fu luminată ca ziua cu torțe de răşină ce răspîndiră o dată cu flăcările jucăuşe şi o mireasmă proaspătă şi amețitoare de pădure de brad.

— Dinule, spuse domnul prietenos, ai grijă de găzduire. Eu mă duc sus.

— Am înțeles, măria ta, voi face întocmai! răspunse portarul şi, rămînînd singur cu oaspeții, bătu puternic de trei ori din palme, semn la care o uşă nevăzută din fundul sălii se deschise şi pe ea intrară, aşteptînd poruncile, trei femei tinere şi frumos îmbrăcate.

— Pregătiți toate odăile de oaspeți... şi,... se opri el, cuprinzînd cu privirea pe toți cei intrați în vasta încăpere, şi chiar pe ale noastre, iar noi vom găsi adăpost la vecini. Şi masa o puneți la fel ca pentru cea din urmă vînătoare care a fost aci acum doi ani. Andrei, Daneş şi Miclăuş să aibă grijă de cai. Puteți merge la treabă.

Femeile făcură o plecăciune şi se-ntoarseră în grabă, bucuroase foarte de oaspeți aşa de aleşi, precum şi de faptul că aveau prilejul să alunge măcar pentru cîteva zile amorțeala ce pusese stăpînire pe mărețul castel.

*

Cînd uşa de la iatacul de sus se deschise şi în pragul ei se ivi Mircea-Vodă, doamna Mara desfăcînd brațele se îndreptă către falnicul bărbat ce înainta spre ea ca în vis:

— Domnul meu,... grăi ea fericită. Fii binevenit. O,... de-ai ştii ce îngrijorată am fost şi cît te-am aşteptat.

Mircea o îndepărtă puțin de la sine, ca s-o vadă mai bine, o mîngîie pe frumosul ei păr auriu, o cuprinse din nou în brațe şi îi spuse cu blîndețe:

— Doamnă,... iată,... mi-am ținut făgăduiala: am venit la Făgăraş, dar nu spre a te lua la cetatea de Argeş, ci pentru a te ruga să mai rămîi încă puțin timp aci.

— Am aflat cu nespusă bucurie că Baiazid a fost înfrînt şi că ostile i-au fost spulberate ca pleava de vînt!

— Aşa a şi fost, mult iubita mea Mara, dar fiind otomanii de zece ori mai numeroşi decît noi, am fost nevoiți să ne retragem. Între timp, Ilderim a venit cu Vlad, cel de dezgustătoare amintire, şi l-a pus domn în locu-mi. Sînt cîțiva boieri care-l sprijină, ca să-şi sporească bogățiile. Vlad plăteşte, spre ruşinea țării noastre, tribut. Savai că țara nu-l vrea şi că el domneşte numai într-o parte a pămîntului românesc, e socotit domn de către Baiazid.

— Şi măria ta? îndrăzni să rostească în şoaptă cu sfială doamna Mara.

— Măria mea? întrebă Mircea zîmbind îndurerat. Iată, am venit să mă sfătuiesc cu Sigismund, numai el şi cu mine, fără de nici un martor, asupra celor ce vor trebui să fie înfăptuite. Se urzesc lucruri mari, scumpa mea doamnă, şi aşa precum vor fi ţesute acum, aşa vor rămîne vreme îndelungată. Voi aştepta aci, pînă-mi va sosi cuvîntul lui Sigismund, carele, să ştii, n-aş fi crezut să-mi fie atît de binevoitor.

— Dar cum oare veţi putea vorbi în doi, se miră doamna Mara, cînd măria ta nu cunoşti limba germană, iar Sigismund nu o rupe pe româneşte?

Domnul dădu cu îngăduinţă din cap şi răspunse zîmbind:

— De bună seamă că ne-ar trebui tălmaci. Numai că, din fericire, şi unul şi altul cunoaştem o limbă pe care, cînd am învăţat-o, nu ne-am gîndit că ne-ar putea fi de folos într-o împrejurare ca aceea ce va veni: limba latinească. El o ştie ca orice principe catolic; iar eu am învăţat-o în copilărie, la îndemnul doamnei Calinihia, de la popii papistaşi ce slujeau la biserica Sîn Nicoară din Curtea de Argeş.

— Bine e să înveţe omul cît mai multe, cînd i se iveşte prilejul. De bună seamă că atunci cînd te dăscăleau, erai furios, că-ţi pierzi vremea de-a surda! rîse doamna Ţării Româneşti.

— Chiar aşa! Dar cred eu că este cu neputinţă ca în decursul vieţii să nu-ţi fie de folos o dată măcar ceea ce ai deprins de la cineva cu sau fără voie, chiar socotind că faci aceasta de pomană! Şi-acum, draga mea, să rostesc şi vorbele ce-mi stăruie pe buze încă de la sosire: ce face iubitul meu fecioraş?

În clipa aceea chiar, parcă ar fi aşteptat să audă întrebarea lui vodă, prin uşa larg deschisă se prăvăli în iatac Mihail, aruncîndu-se asupra domnului şi cuprinzîndu-i mijlocul bine strîns într-un cordon lat de piele bătut cu pietre nestemate şi argint.

— Ei, bată-te norocul, flăcăiaşul tatii! rîse Mircea-Vodă cuprins de o mare bucurie. Adevărată vorbă din bătrîni că vorbeşti de lup şi... Mihail la uşă.

Apoi, ridicîndu-l în braţe, îl sărută cu foc pe amîndoi obrajii şi-l lăsă jos. Mihail îi prinse mîna dreaptă, sărutîndu-i-o apăsat de mai multe ori nesăturat; apoi grăi:

— Tăicuţule, maistrul Barbălat mi-a spus că cel mai mare vrăjmaş al românilor şi al ungurilor şi al polonilor este un fel de zmeu din poveşti pe care-l chemă Ilderim! Aşa să fie?

— Nu te-a mințit maistrul tău, spuse vodă, mîngîindu-l cu căldură pe pletele-i negre.

— Da' măria ta ştii că acest foarte iscusit maistru al meu de arme mă învaţă multe şi mărunte, ca să-l înfrîng în luptă dreaptă pe Ilderim, aşa precum Făt-Frumos l-a biruit pe Zmeul zmeilor?

— Bine face, dragul tatii, măcar că nu ți-aş dori să te afli vreodată față în față cu acest proclet, ca să-ți grăiesc şi eu ca-n basmele tale. Las-că-n cele din urmă i-o veni tot taică-tău de hac. Dar pînă atunci, hai, du-te la bunica şi spune-i c-am sosit şi că voi veni de îndată s-o văd şi să-i sărut mîna. Şi-apoi caut-o pe Marina şi vino cu ea aci!

*

Luna lui Mărțişor a anului 1395 sosise cu o vreme însorită şi călduță, voind parcă să adeverească oamenilor că pe drept cuvînt este cea dintîi lună a primăverii.

La casa sfatului din Braşov era forfotă mare. Tînărul rege Sigismund al Ungariei binevoise a se opri pentru două zile în frumoasa cetate a Coroanei, înainte de a lua parte la o vînătoare de cerbi carpatini ce fusese hotărîtă în munții Făgăraşului.

Era invitat, printre alți oameni de seamă, şi Mircea-Vodă, domnul Țării Româneşti, socotit de toți un ales oaspete, sosit pentru cîtăva vreme în Ardeal, printre altele, pentru a-şi pune rînduială în anumite treburi în ducatele de Almaş şi Făgăraş, pe care le stăpînea aci voievodul român.

În sala de primire, cu ferestrele spre răsărit, se afla o masă mare cu jilțuri de catifea de jur împrejur; iar pe masă, foi de pergament, cerneală, pene de scris şi două mici cupe de argint în care se găsea nisip fin, bine cernut.

Mircea-Vodă şedea îngîndurat cu cotul drept răzimat de spătarul unui scaun înalt. Lîngă el vorbeau în şoaptă boierii români: Roman Herăscu, Radu Berivoescu, Filos--logofăt, Dobîcescu şi Mogoş, cu conții maghiari Fòrgaş, Nicolae de Gara, Bàlgay şi Emeric Bèbek, aşteptînd sosirea regelui Sigismund şi a alteței sale Ştibor, voievodul Ardealului.

Deodată uşa din spre apus se dete de perete cu grabă; un pristav regal veni zorit şi voi să-l anunțe pe rege, dar acesta intră fără nici un fel de ceremonie, îl dete la o parte cu delicateță şi spuse:

— Lasă, lasă, nu e timpul acum pentru asemenea formalități. Bună ziua, domnilor, şi iertați-mi, vă rog, întîrzierea nedorită. Chiar începutul primăverii îți poate da peste cap micile planuri. Zăpada stăruie încă în acest oraş de munte, iar drumurile lungi sînt mai greu de străbătut.

Acestea zise, îşi scoase mînuşa de piele castanie şi se-ndreptă spre Mircea-Vodă care-i pornise şi el în întîmpinare.

— Alteța voastră fiți bine venit! Şi însoțitorii voştri de-asemenea!

— Maiestate, primiți omagiile noastre pline de adînc respect, precum şi bucuria de a vă cunoaşte în sfîrşit.

— De-asemenea, de-asemenea, repetă regele, privindu-l pe Mircea-Vodă cu vie curiozitate şi admirație. Statura lui înaltă, zveltă şi totuşi viguroasă, îl

impresionase profund şi nu ascundea aceasta. Punîndu-i mîna pe umărul drept, îi spuse cu multă prietenie:

— Rog, respectuos pe alteța voastră să se aşeze. Domnilor, fiți buni şi dați-ne voie să ne împărtăşim cîteva păreri, fără de nici un martor. Vă vom ruga să ne faceți cinstea prezenței domniilor voastre la timpul potrivit.

Magnații unguri şi boierii români se retraseră repede în camerele alăturate, iar regele Sigismund veni lîngă Mircea-Vodă, se aşează pe scaunul alăturat şi, întocmai unui vechi şi bun prieten, îi spuse cu deosebită bunăvoință:

— Cum vedeți, am făcut toate după dorința alteței voastre. Să intrăm de-a dreptul în miezul lucrurilor. Cunosc foarte bine starea în care vă aflați şi țin, de la început chiar, să vă spun că, pentru mine, adevăratul suveran al Țării Româneşti sînteți alteța voastră.

Mircea-Vodă, adînc mişcat de vorbele lui Sigismund, răspunse cu multă căldură:

— Vă mulțumesc pentru aceste bune cuvinte de început, maiestate, şi trebuie să vă asigur şi eu de toată stima şi prețuirea noastră a românilor. De altfel, Vlad, uzurpatorul meu, nu stăpîneşte decît o parte din țară. Spătarul Boian cu oastea mea cea mare stă încă de pază şi ştie ce are de făcut în orice împrejurare s-ar ivi, oricît de neaşteptată ar fi aceasta. Dar nu de Vlad e vorba aci. Turcii sînt duşmanii cei mai de temut ai tuturor „*et nostros spelcialissimos hostes sunt*”.

— Într-adevăr, întări regele, „*duşmanii dumneavoastră ai românilor, în special*”.

— De aceea, o alianță între țările noastre, cele dintîi în primejdie, e cum nu se poate mai bine venită. Dacă-mi îngăduie maiestatea voastră, am să vă înşir îndatoririle asupra cărora socotesc eu că e bine să discutăm.

— Vă rog, alteță!

— Eu, cu toți boierii mei credincioşi, şi mai sînt destui aceştia, vă asigur, mă oblig a lupta nu numai contra otomanilor, dar şi împotriva altor duşmani ai maiestății voastre. De veți purta război, maiestatea voastră aflîndu-vă în fruntea oştirii, asemenea voi proceda şi eu, luptînd însumi în fruntea oştirii mele; de veți trimite numai armia singură cu generalii săi, asemenea voi trimite şi eu.

Ostaşii maiestății voastre regale vor avea liberă trecere prin Țara Românească, în drumul lor împotriva duşmanilor; li se va da găzduire şi hrană bună, costul acestora privind pe maiestatea voastră, bineînțeles. Acelaşi lucru va fi şi cu armia românească în Ungaria. De vor merge oştile maghiare pe cursul Dunării, hrana va fi trimisă pe fluviu, de bună seamă.

Cei ce, în urma rănilor căpătate în luptă, vor cădea, sau cei ce se vor îmbolnăvi pe drum, pot rămîne liniştiți în Țara Românească, unde vor fi bine îngrijiți, ca nişte frați.

La cetățile şi oraşele cucerite sau asediate, pe lîngă garda maghiară, se va pune de asemenea o gardă românească.

Cred că am prevăzut aproape totul, maiestate!

— Sînteți fratele meu prea iubit, alteță, şi vă voi dovedi-o aceasta. După Rovine, mi-am dat seama într-adevăr de ce leu domneşte în Muntenia; acuma văd şi mai bine că duşmanii voştri înşişi au avut dreptate cînd au spus despre altețа voastră că: „*Mircea Voievod e principe între creştini cel mai viteaz şi cel mai ager*!”

Mircea Vodă zîmbi cu modestie şi abia îngăimă:

— O, maiestate, zău că e mult prea mult. N-am făcut într-adevăr decît ceea ce conştiința mea îmi poruncea să fac şi totul numai şi numai pentru binele țării mele, pentru libertatea şi propăşirea ei.

Tînărul rege oftă, îi prinse pumnul cu dreapta şi-i spuse:

— Pentru mine unul, trebuie s-o mărturisesc, sînteți pildă şi îndemn, model demn de urmat, şi mă simt fericit că sîntem aliați. Iar ceea ce v-am spus astăzi nu sînt vorbe goale, vă repet, vă voi dovedi-o cît de curînd. Şi acum să vină secretarul, spre a scrie tratatul.

Zicînd acestea, apucă un clopoțel de pe masă şi-l agită în aer de cîteva ori. Apoi, îi spuse secretarului care aştepta în picioare:

— Eşti gata, Andraş?

— La ordinul maiestății voastre! răspunse acesta cu timiditate.

Atunci, regele Sigismund se întoarse uşor către Mircea-Vodă şi grăi curtenitor şi cu multă bunăvoință în glas, spre mirarea tuturor celor de față:

— Alteță serenisimă, binevoiți vă rog, a dicta clauzele tratatului de alianță, în limba latină, aşa după cum am convenit!

Mircea-Vodă înclină capul, se sprijini de masă cu palma dreaptă şi se ridică în toată zvelteța înălțimii sale. Îşi mîngîie fruntea cu două degete şi rosti apoi calm şi răspicat:

— „*Io, Mircea, Voievod muntean, duce de Făgăraş şi ban de Severin, declar că am următoarele îndatoriri față de prea luminatul prinț şi domn, domnul Sigismund, cu mila lui Dumnezeu, rege strălucit al Ungariei, Dalmației, Croației şi marchiz de Brandenburg*”...

CAPITOLUL XI

Aflăm cum Mircea-Vodă, uitînd de o străveche vorba înțeleaptă, trece prin nenumărate şi grele peripeții.

VENISE DIN NOU VARA, dar de astă dată îl găsise pe Mircea-Vodă pe meleaguri ardelene, aşteptînd. Se afla la Sibiu şi nu-şi pierduse nădejdea o clipă că vor veni pentru el iarăşi zile bune, cu toate că în ultima vreme se petrecuseră întîmplări atît de multe şi de grele, încît ar fi putut umple un veac.

Cu privirea pierdută pe fereastra deschisă spre parcul uriaş, domnul pribeag urmărea zborul neliniştit al unui fluture ce părea o frunză veştedă de toamnă, desprinsă de pe creanga-i tremurătoare, şi gîndul i se întoarse la ziua aceea de izbîndă, în care el însuşi dictase tratatul de alianță cu regele Ungariei. Îşi aminti cum îl întărise cu sigiliul său cel mic, căci marele sigiliu rămăsese la Curtea de Argeş.

Sigismund se arătase un mare şi neprețuit prieten. Ridicase pe picior de război o oaste aleasă, avînd în frunte floarea nobilimii maghiare, viteji tot unul şi unul care nu-şi precupețiseră viața, spre a o pune în slujba voievodului Țării Româneşti. Luptele împotriva uzurpatorului Vlad-Vodă fuseseră crîncene şi izbînda înclinase cînd de-o parte, cînd de cealaltă.

Pieriseră în Țara Românească atunci mulți magnați unguri şi oşteni de gloată, care dovediseră o mare vitejie pe cîmpul de bătaie, şi banul Ştefan de Losoncz fusese printre cei dintîi.

Şi Mircea-Vodă zîmbi la amintirea unei neaşteptate fapte de vitejie din partea alteței sale Ştibor, voievodul Ardealului, pe care-l cunoscuse şi schimbase cu el doar cîteva vorbe de curtenie, cu prilejul semnării tratatului de alianță de la Braşov.

Această scurtă întrevedere însă, precum şi aleasa stimă ce-o avea regele Sigismund pentru Mircea-Vodă, fuseseră de-ajuns ca principele Ardealului să-şi dea seama ce om deosebit este voievodul Țării Româneşti. Şi-i arătase, de atunci chiar, o mare prețuire, ce nu se dezmințise niciodată.

O văzuse aceasta Mircea-Vodă la puțină vreme după întîlnirea de la Braşov, cînd ostile ungureşti şi ale sale se aflau față în față cu ostile lui Vlad.

Atunci, pe întinsa cîmpie dunăreană, Ştibor, zărindu-l pe Vlad, îi spusese lui Mircea-Vodă, care-i stătea în dreapta:

— Îngăduiți-mi, alteță, să mă folosesc astăzi, înainte de ciocnirea oştilor noastre, de un vechi obicei al războinicilor — căpitani de oaste. Doresc să mă lupt cu Vlad, uzurpatorul măriei voastre.

Mircea-Vodă, neaşteptîndu-se la asemenea propunere, fusese o clipă descumpănit şi răspunsese zîmbind oarecum stingherit:

— Alteță, ce se va spune atunci despre mine? Nu credeți că mai nimerit ar fi să-l înfrunt eu pe Vlad?

Mircea-Vodă avea dreptate şi Ştibor rămăsese puțin încurcat, neştiind ce cuvinte meşteşugite să folosească pentru a nu-l jigni pe domn.

— De bună seamă că da, răspunse el, însă riscul pentru mine este mai mic,... o rană mi s-ar vindeca mai uşor, sînt cu douăzeci de ani mai. . . tînăr,... ca şi Vlad de altfel, şi-apoi de ce n-aş recunoaşte-o, înțelepciunea măriei voastre ne este de mare folos tuturor acelora ce avem cinstea de a vă fi prieteni..., aşa că... Şi-apoi, ce vreți, mi-a abătut mie să mă lupt cu el cavalereşte?! Îmi îngăduiți sau nu?

Mircea îl privise surîzător şi-i strînsese mîna:

— Vă doresc izbîndă, alteță!

Auzind urarea, Ştibor îşi înfipsese pintenii înstelați de argint în burta armăsarului tretin, ce bătea pasul cu neastîmpăr, ieşise în fața oastei sale şi, cumpănindu-şi lancea în mîna dreaptă, îl privise țintă pe Vlad şi-i strigase cu putere:

— Alteță, înainte de ciocnirea oştilor noastre, vă rog să-mi faceți cinstea unei lupte cavalereşti în doi.

Vlad-Vodă se făcuse fețe-fețe, privise stingherit în juru-i, căutînd parcă scăparea la boierii săi; apoi, neavînd încotro, îşi îndemnase calul şi ieşise în fața lui Ştibor.

Amîndoi călăreții porniseră în pas domol, îndepărtîndu-se unul de celălalt, ca la o sută de paşi. Se opriseră, privindu-se scrutător, îşi potriviseră scuturile, strîngîndu-le cît mai aproape de piept, îşi cumpăniseră lungile lăncii şi porniseră într-o goană nebună unul împotriva altuia, în primejdioasa înfruntare.

Ştibor venise cu lancea ridicată deasupra capului; Vlad, dimpotrivă, o ținea aplecată, țintindu-şi vrăjmaşul său în coapse, unde i se părea mai puțin apărat.

La cea dintîi ciocnire, îşi loviseră scuturile, care zăngăniseră scurt. Vlad se clătinase puțin în şa, dar se reculesese repede şi, înfuriat, se năpustise asupra lui Ştibor, care îl aştepta zîmbind. În clipa în care Vlad era încredințat

că-l va lovi de moarte şi va sfîrşi lupta ce n-o dorise, Ştibor îşi atinsese calul cu pintenul în stînga şi acesta sărise arc în lături, iar Vlad se dusese ca vîntul înainte, abia putîndu-se opri la o mare depărtare.

Oştenii lui Mircea şi-ai lui Ştibor izbucniră în puternice hohote de rîs, care acoperiseră vaierul de amărăciune ce se ridicase dinspre oastea lui Vlad.

Ştibor era prea îndîrjit ca să mai audă ceva. Strîngîndu-şi armăsarul cu putere între genunchi, îl repezise împotriva lui Vlad. Privindu-l pe acesta crunt în ochi şi prefăcîndu-se că-i ţinteşte capul, Ştibor îl lovi cu sete în coapse de două ori, doborîndu-l. Apoi îşi întorsese calul către ai săi, în timp ce oştenii de credinţă ai lui Vlad îşi trăgeau stăpînul în grabă la adăpost, într-o pădure deasă.

.....

Dar Vlad rămăsese mai departe în tronul Ţării Româneşti.

*

Iată însă că o nenorocire groaznică şi de neînlăturat se abătuse asupra căpeteniei aliaţilor.

Tînăra regină Măria, iubita doamnă a lui Sigismund, căzuse de pe cal la 17 ani şi, din această pricină, născuse înainte de vreme, pierzîndu-şi viaţa, împreună cu pruncul. Cum era şi firesc, regele lăsase totul la pămînt şi alergase la Buda, cît mai grabnic, spre a îngriji de înmormîntarea frumoasei şi nefericitei regine şi a sărmanului său copil ce nu trăise nici o clipă.

Şi acum, răul, ce stăruie şi stăpîneşte uneori multe clipe din viaţa omului, se potolise. Toate lucrurile se liniştiseră, afară de unul: regele Sigismund se găsea din nou la grea cumpănă şi-i venise de astă dată rîndul lui Mircea-Vodă să-i dea sfat de cinstită prietenie şi frăţesc ajutor.

Perdelele grele de catifea roşie ca vişina putredă tremurară uşor în cadrul ferestrelor deschise, fiind boltite spre grădină; iar în încăperea singuratecă pătrunse o pală de vînt ca un fior.

Mircea-Vodă simţi că cineva intrase în sală şi se-ntoarse repede către uşă. În înserarea tîrzie de vară văzu statura înaltă a unui bărbat înveşmîntat în straie cernite: părea o umbră neagră ce se desprinsese dintr-o perdea cenuşie şi înainta cu paşi răsunători spre ferestre: era regele Sigismund.

— Bună seara, alteţă serenisimă, zise suveranul Ungariei, întinzînd mîna.

— Bine aţi venit, maiestate, răspunse Mircea cu prietenie. Vă aşteptam cu multă nerăbdare. Nu ne-am văzut de timp îndelungat şi avem a ne spune atîtea.

— O, bunul meu prieten, oftă Sigismund, sînt copleşit de durere; iată-mă purtînd doliu după două fiinţe scumpe deodată. Şi acum, după toată această amărăciune, prea iubitul meu cumnat, Vladislav, rîvneşte la coroana

apostolică a regilor maghiari, pe temeiul că eu, fiind acum văduv, nu mai am nici un drept la tronul Ungariei, întrucît am fost un simplu consort al reginei Măria.

— Mă aşteptam la această mîrşăvie din partea Iaghelonului, răspunse Mircea cu dezgust, dar fiți liniştit, maiestate, vă asigur că aceasta nu se va întîmpla niciodată.

— Vă rog să nu luați ceea ce vă voi spune acum drept o „*captatio benevolentiae*" din partea mea şi nici o linguşire deşartă. Ştiți bine părerea sinceră ce o am despre alesele însuşiri cu care sînteți înzestrat. Cunosc de mult deosebita voastră abilitate diplomatică şi vă consider drept cel mai luminat cap politic din părțile răsăritene ale Europei. Aşadar, vă rog să-mi spuneți ce părere aveți, ce mă sfătuiți să fac în această grea împrejurare?

Mircea îl privi cu multă dragoste şi răspunse cu o hotărîre de nestrămutat:

— Mai întîi de toate, voi repezi, bineînțeles, cu îngăduința maiestății voastre, la Iaghelon, pe cei doi boieri ai mei: Roman Herescu şi Manea, pe care-i cunoaşteți bine.

— Cu ce misiune?! se miră regele.

— Aceea de a-l încunoştiința că, deşi sînt pribeag în Ardeal, oastea mea cea mare, avînd de căpetenie pe spătarul Boian, se află prin părțile oltene şi va fi gata să se mişte uşor şi repede pînă în Ardeal spre a se întîlni cu ostile polone, dacă vreo împrejurare oarecare va cere. Atît! Ba,... parcă li-aş mai spune ceva, adaogă Mircea după o clipă de gîndire.

— Anume ce? fu curios Sigismund să afle mai curînd.

— Că şi eu mai am aci o oaste mai mică, dar care s-ar putea mări şi pe care mă voi încăpățîna a o conduce chiar eu, de va fi cumva nevoie. Şi cu asta... vă încredințez că Iaghelonul va fi lămurit pe deplin asupra celor ce s-ar putea să urmeze şi se va domoli.

— Da,... sînt convins de aceasta, rîse Sigismund, răsuflînd uşurat.

— Şi îngăduiți-mi, maiestate, să vă dau un sfat: faceți în aşa fel ca să-i ajungă la urechi Iaghelonului, precum că se vîntură tot mai stăruitoare ştirea că s-ar putea foarte curînd să fiți ales împărat al Germaniei, cel puțin eu aşa am auzit, şi că nu este în interesul unui rege mic să-l supere în nici un fel pe un viitor mare împărat.

— Într-adevăr, spuse încîntat Sigismund, şi aceasta ar putea contribui la succesul celei dintîi!

— Acum, maiestate, trebuie să vă spun că şi eu mă găsesc într-o grea cumpănă,... alta decît aceea pe care o cunoaşteți. Doamna Mara, bună rudă cu Ştefan Lazarevici, vasalul lui Baiazid, a primit de la regele Serbiei cîteva ştiri care m-au pus pe gînduri şi, printre altele, aceea că țarul Straţimir al Bulgariei ar fi chemat la Adrianopol, ca să stea de vorbă cu sultanul însuşi...

— Şi-ntrucît vă poate nelinişti pe alteța voastră această ştire? se miră Sigismund.

— Aceasta nu, însă următoarea, cu prisosință. Se mai zvoneşte că Ilderim doreşte să stea, în acelaşi timp, de vorbă şi cu mine, că ar fi nemulțumit de Vlad, cu tot tributul pe care i-l dă acesta, şi că ar fi spus chiar către apropiații săi că „*un vrăjmaş înțelept este mai bun decît un prieten fără minte*!"

— Că o mie de Vlazi laolaltă nu fac cît Mircea-Vodă singur, este foarte adevărat, grăi Sigismund îngîndurat. De asemenea, că ar fi putut spune maxima aceea Baiazid, sînt pe deplin convins. El însuşi e un bărbat înțelept şi foarte învățat; dar, în acelaşi timp, mai ştiu şi că e deosebit de perfid şi de crud. A dat, de altfel, nenumărate dovezi Şi cea dintîi, ce m-a zguduit peste măsură de mult, este uciderea fratelui său mai mare. Ca să vă răspund, alteță, folosind şi eu o maximă, pe care desigur că o cunoaşteți, vă voi aminti că nu este bine să ai încredere în patru lucruri: în sultan, în dragoste, în avere şi în mare, prin sultan, înțelegîndu-se de bună seamă „*orice cap încoronat*".

Şî, zîmbind cu şiretenie, regele Ungariei adăugă: „O ştim aceasta noi doi perfect de bine, înaintea multora". Dar acum sîntem buni prieteni şi sper că vom fi toată viața. Pe aceasta se bazează sfatul ce-mi permit să vi-l dau de a nu vă încrede în Baiazid şi, deci, de a nu vă duce la Adrianopol. Nu puteți şti ce se ascunde în această apreciere făcută față de martori mulți, de este într-adevăr aşa. Dacă vi se întinde o cursă? De Sişman, unul din cei doi țari ai Bulgariei, a scăpat. Poate că vrea să scape acum şi de Straţimir şi-o dată cu el şi de alteța voastră. Vă dați seama la ce primejdie ați expune țara voastră şi țările vecine, Ungaria chiar, de ce să n-o recunosc, prin îndepărtarea alteței voastre din calea vijeliosului Ilderim?

Mircea-Vodă rămase pe gînduri cîteva clipe. Îşi scutură apoi capul pletos, ca spre a-şi alunga frămîntarea, ce simțea că îl apasă, şi spuse tărăgănat:

— Şi totuşi, maiestate, grozav m-ar ispiti să dau ochii cu acest mare general, că-ntr-adevăr, trebuie s-o recunoaştem, este un mare conducător de oşti şi un mare cuceritor ...

— Pe care, însă, l-a zdrobit la Rovine bunul şi iubitul meu frate de arme Mircea-Vodă al Țării Româneşti! spuse cu admirație Sigismund.

— O, vă mulțumesc, maiestate, mă copleşiți cu aceste înalte aprecieri. Şi totuşi..., în ce stare nenorocită mă găsesc astăzi.

— Nu mai nenorocită decît a mea. Situația alteței voastre este trecătoare şi se poate remedia, dar nenorocirea cumplită ce s-a abătut asupra familiei mele este definitivă. Aşa trebuie să priviți lucrurile. Oricum, eu nu sînt de

părere să vă hazardați; dar, de voiți să plecați cu tot dinadinsul, aveți din partea mea tot concursul. Doamna Mara ce zice? Dar boierii?

— Sînt întru totul de aceeaşi părere ca şi maiestatea voastră. Nu cred în Ilderim, după cum nu cred în Mahomed, profetul osmanlîilor.

*

Trandafiri de toate culorile curcubeului, bogat înfloriți sau boboci ce abia surîdeau soarelui, se împleteau în ghirlande cu aleasă măiestrie răsucite în arcuri mari întretăiate.

Sub bolta înaltă a unui colț din imensul parc, într-un chioşc vopsit în verde, la adăpost de razele arzătoare ale soarelui de amiază, pe un jilț cu perne de puf, şedea privind cu vădită încîntare belşugul de flori şi respira cu nesaț mireasma îmbătătoare prea puternicul sultan Baiazid. Lîngă el, în picioare, şedea Musa, cel mai tînăr fecior al lui şi cel mai iubit, bucuros că tatăl său îl alesese pe dînsul, dintre toți ceilalți frați, să-i țină tovărăşie în această frumoasă dimineață.

Din cînd în cînd, asupra sultanului şi a fiului său se revărsa o ploaie de petale viu colorate, unele căzînd de la sine, iar altele, cele mai multe, desprinse din floare de zburătăcitul păsărilor cîntătoare, ce se zbenguiau fericite şi ele de minunata zi pe care o trăiau.

În fața chioşcului, la o distanță de cîțiva paşi, îşi susura apa un havuz, aruncînd-o în patru arcuri egale şi întrecînd înălțimea plopilor zvelți ce se ridicau pe aleea singuratecă. În stropii împrăştiați în jur, întocmai unei ploi blînde şi jucăuşe, soarele îşi trimitea lumina, asemenea unor curcubeie în miniatură.

Singurătatea celor două prea puternice fețe împărăteşti era numai aparentă, căci în spatele tuturor copacilor uriaşi din apropiere se găsea cîte un ienicer înarmat pînă în dinți.

Deodată, liniştea adormitoare, ce învăluia întreaga grădină, fu tulburată de nişte paşi puternici ce se auzeau scîrțîind supărător pe pietrişul colțuros de granit

Era Ibrahim Bei, mareşalul seraiului şi omul de încredere al lui Baiazid.

După temenelile cuvenite, făcute pînă la pămînt, Ibrahim îndrăzni să spună şoptit, de parcă ar fi rostit o taină, cu un zîmbet subțire de batjocură parcă în colțul gurii:

— Prea strălucite stăpîne al credincioşilor, aleşii noştri oaspeți au sosit şi aşteaptă înalta favoare a luminației voastre de a fi primiți.

Baiazid se îndreptă în jilț şi spuse repede, făcînd un gest grăbit cu mîna:

— Să poftească fără de nici o zăbavă. Iar tu, Musa, fiul meu, aşază-te! Nu se cuvine ca un principe turc de coroană să stea în picioare în fața unor ghiauri, fie aceştia chiar cei mai de seamă suverani.

Musa se aşează supus în stînga tatălui său şi aşteptă cu nerăbdare. Aceasta nu-i fu pusă prea mult la încercare, căci pe aleea din faţa chioşcului verde se iviră doi bărbaţi înalţi şi bine legaţi, care înaintau fără grabă şi cu multă demnitate, avînd în părţi şi în spate şase ieniceri cu fesurile albe, înaintea cărora mergea cu paşi săltaţi Ibrahim Bei.

— Să trăiţi, luminăţiile voastre! spuseră tare cei doi oaspeţi într-un glas, plecîndu-se adînc şi ducîndu-şi dreapta la inimă şi la frunte.

— Fiţi bine veniţi la Idriné, prea cinstiţi musafiri. Mă bucur că aţi sosit amîndoi odată. Vă rog binevoiţi a vă aşeza şi a mă ierta că vă primesc în acest chioşc, fără saltanatul cuvenit unor capete încoronate.

Cel mai tînăr dintre cei doi, care era Mircea-Vodă, îşi ridică fruntea şi, cu privirea luminată de un zîmbet senin, spuse:

— E mai curat aerul aci, înălţimea voastră... şi ne putem bucura în voie de mireasma ameţitoare a trandafirilor.

Pe faţa sultanului nu se petrecu nici o schimbare; el se adresă lui Ibrahim molcom:

— Garda se poate retrage!

În cele cîteva clipe de tăcere, ce se lăsaseră asupra chioşcului, Mircea-Vodă îl privi cu multă luare aminte pe Baiazid. Sultanul avea într-adevăr înfăţişare maiestuoasă, care-i era mărită de îmbrăcămintea lui bogată, ce parcă-l copleşea. Chipul îi era măsliniu, cu ochi negri şi aspri, şi cu un nas vulturesc, sub care parcă sta de strajă o mustaţă subţire şi neagră corb, lăsată pe oală.

Cine l-ar fi văzut aşa, cum şedea pe jilţul acela de răchită, n-ar fi zis că se află în faţa marelui războinic care într-adevăr era Ilderim.

De la sultan, Mircea-Vodă îşi trecu repede privirea asupra tînărului Musa care se uita surîzător şi cu multă curiozitate la cei doi străini.

Baiazid observă că Mircea-Vodă îl priveşte pe fiul său cu multă simpatie şi surprindere, şi-i grăi cu bunăvoinţă:

— Ei, principe Mircea, îţi place tînărul ce-mi stă în stînga?

— Nespus de mult! răspunse Mircea, şi încerc a ghici cam cine poate fi?

— Cel mai tînăr dintre fiii mei: Musa, răspunse Baiazid.

— Şi bănuiesc că şi cel mai drag, completă Mircea.

— Întocmai! Mă bucur să-l am în preajma-mi cît mai des... şi doresc să-l deprind din vreme cu cîteva din atît de numeroasele treburi ale unei mari împărăţii.

— E un lucru într-adevăr înţelepţesc, luminăţia voastră!

— Aşa socotesc! zîmbi Baiazid, pentru prima oară la această întrevedere, şi mă bucur că nu am şi eu patruzeci de flăcăi, aşa precum avea Attila.

— Alt mare cuceritor al lumii! spuse Mircea îngîndurat.

— Mă asemuieşti lui? întrebă sultanul cu plăcută surprindere şi satisfacție.

— Aveți multe asemănări, înălțimea voastră, continuă Mircea-Vodă. Şi lui îi erau tare dragi copiii şi războaiele.

— Într-adevăr, am auzit că într-o zi, un ambasador, intrînd în cortul lui Attila, l-a găsit pe marele rege întins pe jos în patru labe şi călărit de cel mai mic fiu al său. Attila s-a ridicat zîmbind şi i-a spus solului, văzîndu-l foarte nedumerit: „Nu trebuie să vă mire! Pe cîmpul de luptă sînt ostaş; dar aci, în cortul meu, în familia mea, sînt mai înainte de orice un tată ca toți tații!

— Şi cred că această latură a sufletului său îi face cinste marelui rege, dinaintea căruia a tremurat acum o mie de ani Europa! sfîrşi Baiazid.

— Aşa cum tremură acum, în fața strălucirii voastre, adăugă Mircea cu două înțelesuri, zîmbind.

Baiazid îl privi pătrunzător pe fostul domn al Țării Româneşti, se încruntă şi dădu din cap. Apoi zise cu glasul stins, ca de o mare oboseală:

— Ți-am pătruns gîndul, principe Mircea. În clipa cînd spuneai că tremură Europa în fața mea, te-ai gîndit că Attila a fost totuşi învins pe cîmpiile Catalaunice de către bizantini, nu?

— Luminăția voastră a spus-o! Eu n-am cutezat. Dar sînt de multe ori în decursul vremii înfrîngeri care-ți fac mai multă cinste, decît o izbîndă.

— Poate că ai dreptate, principe! adăugă Baiazid, căzînd pe gînduri.

— Şi-apoi, continuă Mircea-Vodă, împrejurările acestei groaznice bătălii de la cîmpiile Catalaunice au fost luminate din plin de o mare frumusețe istorică.

— Ce vrei să spui?

— Fapte care cred că e cu neputință să nu fie cunoscute de către luminăția voastră, spuse simplu Mircea-Vodă. Mi-am amintit de faimosul răspuns pe care i l-a dat împăratul bizantin Marcian lui Attila, cînd acesta i-a cerut aur, spre a-l lăsa în pace, aşa cum se obişnuise să primească de la Teodosie, fostul împărat: „*Noi avem aur numai pentru prieteni, pentru duşmani, avem fier*”, înțelegînd prin aceasta armele de luptă. Şi în bătălia cumplită, ce a urmat acestui schimb de cuvinte, Attila a fost înfrînt, după cum ştiți, de către Aetius, marele general, supranumit „*cel de pe urmă roman*”.

— Şi folosul acestei lupte? întrebă Baiazid.

— Aparent, nici unul, răspunse Mircea. Ostile de strînsură, ce au luptat sub flamura bizantină, deşi biruitoare, s-au împrăştiat ca pleava spulberată de vînt. Dar învățătura ce ne-o arată această luptă uriaşe e mare şi pilduitoare. Ea vrea să ne spună tuturor celor războinici, că şi un mare cuceritor poate fi învins, oricît ar fi el de viteaz şi oricît de numeroasă i-ar fi oastea.

Baiazid îşi strînse buzele, stăpînindu-şi mînia ce simțea că îl cuprinde, şi spuse încruntat:

— Povestindu-mi toate acestea, principe Mircea, mi-ai amintit de Rovine, unde totuşi m-ai învins. Oh, asta n-am să ți-o pot ierta niciodată, să ştii! Un ostaş ca tine mi-ar fi plăcut să-mi fie aliat, iar nu vrăjmaş. De aceea te-am chemat acum aci, împreună cu țarul Straţimir al Bulgarilor, care pare a fi mult mai înțelegător decît tine.

— Totuşi l-ați preferat pe Vlad, înălțimea voastră!

— Care este supus şi face tot ce-i cer!

— O alianță, strălucirea voastră, înaintea oricărei alte clauze, cere egalitate. Țara Românească doreşte cinstită prietenie cu Turcia, dar ca să fie călcată în picioare şi să plătească umilitor tribut, precum astăzi Vlad, eu n-aş putea primi niciodată. Sînt gata să vă dovedesc credința mea şi a țării mele în orice împrejurare. Puneți-mă la încercare şi nu vă voi dezamăgi. Dar să ne arătați aceeaşi cinste țării mele şi mie, precum o arătăm noi Turciei şi înălțimii voastre.

— Nu-mi cade bine ce-mi spui, principe Mircea, şi totuşi trebuie să recunosc că-mi place. Eşti într-adevăr un om dintr-o bucată şi cred că împreună am putea ajunge la mari înfăptuiri. Trebuie să înțelegi, însă, omul lui Alah, că eu, Ilderim, nu pot suferi pe nimeni lîngă mine, drept egalul meu şi nici să-l tratez ca atare. Eu sînt suzeran şi toți ceilalți, fie ei oricîte capete încoronate, nu pot fi decît vasalii mei, cum vă place vouă europenilor să spuneți. Nu ştiu dacă mă înțelegi?

— Vă înțeleg foarte bine, răspunse Mircea molcom, însă îngăduiți-mi să o rog cu adînc respect pe luminăția voastră să înțeleagă ce vreau să spun şi eu: în Țara Românească, nu poate fi decît un singur suzeran şi acela e domnul țării. Vlad nu poate fi socotit domn, ci un biet măscărici de bîlci!

— Aş dori să mai stai de vorbă pe îndelete cu țarul Straţimir, care ți-e unchi, şi pe care l-am chemat într-adins, împreună cu tine, aici, ca să te mai domolească puțin. Acum puteți pleca. Veți mai zăbovi la noi cîtva timp..., poate că vom cădea la o înțelegere, în cele din urmă. Şi, cînd veți avea gînduri bune, veniți din nou la mine. Am să vă aştept, dar nu prea mult, că n-am răgaz, îmi stă Constantinopolul în gît. Cînd poporul nostru turc a pornit cuceririle, bunicul meu Orcan şi-a ales drept capitală Brusa..., oraş mare, vestit şi vechi din timpul lui Hanibal; tată-meu Murad a schimbat capitala aci, la Adrianopol. Ei bine eu doresc să-mi fac capitala la Constantinopol, oraş între orașe, cetatea de scaun a marelui împărat Constantin. Pornind de pe meleagurile împărăției bizantine, eu vreau să fac o împărăție care să cuprindă măcar jumătate din lume... şi am s-o fac!

*

Mircea-Vodă băgase de seamă că în tot timpul cît vorbise atît de fățiş cu marele sultan Baiazid, fiul acestuia îl privise cu neascunsă admirație, îi sorbea cuvintele, surîzînd şi aprobîndu-i cu înclinări din cap tot ce spunea.

Ochii negri ca tăciunele şi sclipitori ai tînărului principe vădeau un foc lăuntric, o deşteptăciune şi o îndrăzneală ce aşteptau să fie puse la treabă.

La acestea se gîndea Mircea, cînd țarul Straţimir, ieşind din seraiul sultanului, îi spuse:

— Nu crezi că i-ai vorbit lui Ilderim cam prea deschis?

— De loc! răspunse Mircea. Măria ta m-ai silit la aceasta, întrucît n-ai găsit de cuviință să rosteşti o vorbuliță măcar; ai tăcut tot timpul ca un peşte, de parcă ți-ai fi pierdut graiul pe neaşteptate.

— Această fiară sălbatecă, măcar că e om cu aleasă învățătură, mi-a făcut atîta rău şi mi-a adus atîta batjocură mie, familiei mele şi țării mele, încît în fața lui ura înverşunată ce i-o port mă amuțeşte...

— Acum te sfătuiesc eu să vorbeşti mai puțin şi mai încet! spuse Mircea. S-ar putea ca vreunul din ienicerii ce ne conduc să ştie greceşte... şi atunci n-ar fi prea bine.

— Nu cred eu că Baiazid se leagănă cu gîndul că-i iubit de noi. Te ascult totuşi. Dar de ce ne-am oprit aci? întrebă Straţimir pe unul din ostaşii cu fes alb ce-i era în dreapta.

— Aici e hanul de unde veți pleca mai departe cu caleaşca la Brusa, îi răspunse ienicerul. Acolo veți fi găzduiți şi veți şedea pînă cînd prea strălucirea sa padişahul va binevoi să-şi amintească de măriile voastre.

— Dar de ce nu rămînem la Adrianopol? se înciuda țarul bulgarilor.

Ienicerul, ce părea căpetenia gărzii, zîmbi subțire şi spuse cu subînțeles:

— De, pesemne că e mai frumos la Brusa, măria ta! La toate acestea, Mircea-Vodă tăcu molcom; însă o adîncă îngrijorare îl cuprinse şi căzu pe grele gînduri.

*

Se-mplinise o săptămînă, de cînd Mircea-Vodă şi țarul Straţimir se aflau la Brusa şi se simțeau cu inima adînc întristată, întocmai unor prizonieri.

În palatul unde fuseseră duşi, aveau într-adevăr tot ce le era de trebuință şi nu se puteau plînge de nimic, decît de libertatea îngrădită. Nu li se îngăduia să părăsească palatul, nici măcar pentru a privi în uliță.

Mircea-Vodă, care văzuse faimosul şi marele oraş din caleaşca ce-i adusese de la Adrianopol, tare ar fi dorit să se plimbe şi să-i cunoască toate neasemuitele frumuseți ce le întîlneai la fiecare pas.

Dar porunca lui Baiazid era limpede: nici o privire măcar în afara seraiului, necum să iasă pe poartă.

Erau străjuiți de zece eunuci înfiorători la vedere, care nu scoteau nici o vorbă de-ai fi zis că sînt şi surzi şi muți. Şi poate că erau într-adevăr, că cei doi principi nu le auziseră pînă acum niciodată glasul.

Slujitorii şi bucătarul le vorbeau cu mult respect şi se purtau cum nu se poate mai îndatoritori, dar ce folos că nu de ei depindea ieşirea din palat, ci de straşnicii păzitori, cu care n-aveai cum să te înțelegi!

Ca să nu se plictisească, celor doi musafiri li se dăduse o tablă de şah, dar şi jocul acesta ajunsese, ca, după şapte zile de şedere, să-i obosească şi să le fie nesuferit. Din toropeala în care căzuseră de la o vreme şi amorțeala ce-i copleşea, îi mai scotea, în revărsatul zorilor şi către seară, cîntecul păsărilor ce umpleau frunzişul des al copacilor.

Nimeni şi nimic nu le tulbura liniştea apăsătoare de o săptămînă încheiată. Mircea-Vodă îşi frămînta mintea şi se plimba necontenit cu paşi rari pe aleile minunatei grădini, al cărei farmec însă, nu-i mai făcea nici o impresie. Țarul Straţimir îl urmărea cu privirea tristă şi nu îndrăznea să-i spună nimic, spre a nu-l supăra. Într-un tîrziu, după ce ocolise de vreo zece ori havuzul ce-şi arunca apa, împrăştiind în jur stropi ca de ploaie, Mircea-Vodă îşi puse capul sub țîşnitura rece. Apoi îşi scutură pletele-i castanii şi le apăsă cu palmele. Veni în fața unchiului său şi spuse cu năduf:

— Desigur că o ieşire trebuie să fie totuşi din această stare.

— Care anume? întrebă Straţimir, lipsit de gînd.

— Baiazid mă ține aşa, spre a mă hotărî să merg la el. Dar dacă merg, trebuie să primesc tot ce-mi cere el, fără a cîrti. Şi aceasta nu-mi vine de loc la socoteală.

— Şi atunci o să stăm aci astfel o veşnicie? Mircea-Vodă oftă şi-şi mai scutură o dată capul.

— Acum îmi pare rău că nu l-am ascultat pe regele Sigismund. Dar nu se poate să nu se iveas că în cele din urmă ceva,... să nu găsim o ieşire din acest impas,... nu se poate..., o simt asta cu cea mai mare tărie.

În aceeaşi seară chiar, îndată după chemarea hogei de la geamia din apropiere, poarta se deschise şi pe ea intră principele Musa, însoțit de doi tineri.

Cunoscîndu-l, eunucii se plecară pînă la pămînt şi-l poftiră prin semne înăuntru. Venind mai marele gărzii, Musa-i spuse că are să le comunice celor doi oaspeți ceva din partea prea strălucitului sultan. Căpitanul eunucilor îi conduse de îndată în sala unde se aflau Mircea şi Straţimir care, părăsind şahul cu dezgust, jucau acum țintar, ca să-şi omoare vremea.

Cînd îl văzură pe Musa, amîndoi săriră în picoare ca împinşi de un arc şi rămaseră aşa nedumeriți. Un val de nelinişte le cuprinsese întreaga făptură. Se puteau aştepta la orice din partea lui Baiazid. Şi dacă acesta îl trimisese chiar pe fiul său favorit, însemna că la mijloc este ceva de seamă.

Musa îi făcu semn cu capul căpitanului de gardă să părăsească încăperea şi acesta se supuse, făcînd adînci temenele şi ieşind de-a-ndaratelea.

Tînărul principe se duse pe la toate uşile şi ferestrele, cercetînd de nu este ascuns vreun spion; apoi veni în faţa celor doi monarhi şi luîndu-i cu delicatețe de mînă, el fiind în mijloc, îi trase către un colț, care i se păru lui mai sigur. Ţinîndu-i cu bunăvoinţă de după mijloc, îi întoarse cu faţa spre colț şi grăi în şoaptă:

— Rog respectuos pe măriile voastre să nu fie mirate de felul meu de a mă purta. Am toate motivele pentru aceasta şi cred că le înțelegeți. Astăzi, aci în Brusa,... În Adrianopole,... şi în întreaga Turcie, nu poți avea încredere în nimeni, decît în tine însuți. Totuşi, am fost nevoit să cer ajutorul a doi prieteni pentru o anumită treabă. Ascultați-mă, acum, vă rog, şi nu mă întrerupeți, pînă n-am să vă spun tot.

Cei doi dădură din cap în semn de încuviinţare; apoi Musa, privindu-l pe Mircea-Vodă cu multă căldură, îi spuse:

— Viaţa măriei voastre este în mare primejdie! Mircea se-ncruntă şi-l privi ţintă pe tînăr, fără să scoată o vorbă. Acesta urmă:

— Prea strălucitul şi înțeleptul meu tată, cînd v-a chemat la dînsul, v-o spun cu mîna pe cuget, a avut cele mai bune gînduri, după cum aţi şi putut constata la întrevederea de acum o săptămînă. S-a lovit de dîrzenia voastră, pe care şi el şi eu am admirat-o totuşi. Iar eu trebuie să vă mărturisesc, alteţă, că am pentru vitejia, curajul, patriotismul şi înfăţişarea voastră o deosebită admiraţie. Iată acum de ce v-am spus că viaţa vă este în mare primejdie. Alaltăieri au sosit din Ţara Românească soli la înalta Poartă, cîţiva boieri munteni, dintre care am reţinut următoarele nume: Vlavic, Stoian şi Stănilă, în fruntea lor, fiind un oarecare Căliman, toţi foarte îndîrjiţi împotriva măriei voastre şi venind din partea lui Vlad-Vodă, actualul domn. Aflînd că alteţea voastră se găseşte la Adrianopol, chemat chiar de către prea luminatul sultan, Vlad s-a simţit în primejdie şi atunci i-a trimis pe aceşti reprezentanţi ai săi, cu daruri de mare preţ şi cu tributul în pungi cu galbeni încă o dată peste cel cuvenit, dar şi cu rugămintea de a vă prinde şi a vă lua viaţa, isprăvind astfel o dată pentru totdeauna cu povestea aceasta.

Văzîndu-l însă pe sultan că stă în cumpănă, Căliman, crunt la înfăţişare şi cu o ură neîmpăcată, a adăugat: „Măria sa Vlad-Vodă vă mai aduce la cunoştinţă că în apus, la îndemnul regelui Sigismund al Ungariei, se pregăteşte o mare armată la care vor mai lua parte: francezi, englezi, germani, veneţieni, bizantini şi români, atîţia cîţi i-au mai rămas lui Mircea, în Ardeal şi în Oltenia. Iar Sigismund nu aşteaptă decît înapoierea lui Mircea-Vodă, care, spune el, cunoaşte felul de a lupta al turcilor şi e cel mai potrivit să-i ducă la izbîndă pe toţi cruciaţii strînşi spre a înfrunta Semiluna. Şi cînd îl

aveți în mînă, a adăogat el, pe cel mai învierşunat vrăjmaş al împărăției otomane, să-l lăsați să vă scape printre degete?”

Mircea-Vodă nu se mai putu stăpîni şi întrebă cu glas sugrumat de mînie:

— Şi prea strălucitul sultan ce a răspuns la această mîrşăvie? E de părerea lor? Eu vă jur cu mîna pe conştiință că nu ştiu nimic de nici o pregătire şi de planurile regelui Sigismund, cu toate că el este ultimul om cu care am vorbit, înainte de a veni la Adrianopol. Sultanul i-a crezut?

— Fireşte că nu! răspunse Musa surîzînd. De aceea, un timp s-a lăsat greu! El este un mare viteaz, precum îl cunoaşteți, dar nu un laş şi-un trădător. De față, însă, la această întrevedere au fost, din păcate, şi Ibrahim Bei, mareşalul seraiului, şi lucru şi mai grav, Evreinos Bei, omul de încredere al tatălui meu, care de cînd cu sfatul acestuia în lupta de la Rovine, de tristă amintire pentru noi, nu mai face un pas, fără să nu-l consulte. Ei, bine, aceşti doi sfetnici ai marelui Ilderim, cer cu stăruință să i se îndeplinească rugămintea lui Vlad-Vodă, care dovedeşte atîta credință şi care le-a adus atîtea daruri de preț. Intre noi fie vorba, eu sînt convins că, pe lîngă cele primite în fața sultanului, cei doi ipochimeni au fost înduplecați cu multe altele pe din afară, de către Vlad, spre a-l susține cu toată convingerea. Şi mi-e teamă să nu reuşească.

Musa tăcu puțin obosit. Se simțea că este adînc îngrijorat de soarta lui Mircea, ca de aceea a unui bun prieten. Domnul român căzu pe gînduri şi întrebă, privindu-l pe tînărul principe drept în ochi:

— Iertați-mă că îndrăznesc, alteță, dar cum să-mi explic această mare bunăvoință ce mi-o arătați, căci, pe cîte înțeleg, doriți să mă ajutați într-un fel oarecare?

Musa, strîngîndu-l prietenos de umeri pe Mircea, îi grăi cu blîndețe:

— O, măria voastră, sentimentele puternice şi adevărate nu au nevoie de cuvinte mari şi meşteşugite. Mi-ați cîştigat de mult simpatia, dinainte chiar de a vă cunoaşte în carne şi oase. Cronicarii noştri vorbesc cu multă admirație despre altețea voastră. Eu am auzit despre alesele fapte vitejeşti şi m-a impresionat în mod deosebit marea şi sincera dragoste de țară ce ați avut-o întotdeauna. Şi-apoi, eu sînt pe jumătate creştin; nu uitați că maică-mea, este principesa Olivera, fiica regelui Ştefan Lazarevici al sîrbilor. Vreau să vă ajut din toate puterile mele. E riscul mare, mare de tot! Cum o voi face, nu ştiu încă. Dar eu sînt şi un drept credincios al învățăturilor profetului nostru Mahomed, care, printre multe altele, ne spune în Coran: „*Nu trebuie silnicie, ca să-ți aduci cîştigul unei zile; soarta are însemnată pentru fiecare muritor partea sa de mulțumire*”

— Şi-atunci? întrebă Mircea, nerăbdător să audă cam ce planuri are totuşi salvatorul său.

— Şi-atunci, deocamdată, am venit spre a vă pune la curent cu ce se petrece în palat şi a vă ruga să fiţi pregătiţi pentru orice, în fiecare noapte, începînd cu această noapte chiar. Sultanul se pare că înclină să asculte sfatul celor doi consilieri ai săi. Eu însă, voi afla totul la timp şi le-o voi lua înainte.

— Şi ce veţi putea face, mă întreb? Nu vă primejduiţi viaţa alteţei voastre înşivă?

— Am şi eu oamenii mei, principe Mircea, care cunosc sentimentele tatălui meu pentru mine, mă adulează şi mă urmează orbeşte, desigur la gîndul că le voi fi cîndva sultan. Dintre ei, n-am ales decît pe aceştia doi ce mă aşteaptă. Unul e grec, Alexios, şi celălalt, turc, Selim. Ei mă respectă şi mă iubesc din copilărie mai mult decît fraţii mei adevăraţi, care, de ce n-aş spune-o: nu mă văd de loc cu ochi buni şi tare mi-ar mai dori pieirea. Ce-am să fac încă nu ştiu, v-am mai spus-o, am să mă sfătuiesc îndelung cu ei şi-am să vă comunic la timp, spre a ne sfătui apoi şi împreună. De aceşti prieteni ai mei sînt sigur ca de mine însumi. Pentru alte greutăţi ce mi s-ar ivi în cale, un proverb de-al nostru spune că: „*Sula de aur zidul pătrunde*”. Banul convinge mai uşor şi mai repede ca orice alt argument din lume şi întotdeauna aurul a tăiat mai bine şi mai adînc decît oţelul. Tot ce vă rog este să aveţi încredere în mine. Gîndul ce nu mă părăseşte şi-mi dă curaj şi îndemn este că ar fi un mare păcat, crimă de neiertat, ca un om ca alteţea voastră să-şi piardă viaţa din dorinţa unui alt om, dar acesta de nimic, ca Vlad, şi mai cu seamă în felul acesta prostesc. Nu admit moartea unui viteaz, decît pe cîmpul de luptă!

Mircea continuă să tacă, adîncit în gîndurile ce nu-i dădeau pace o frîntură de clipă măcar. Fiul sultanului adăugă:

— Fiţi, vă rog stăruitor, din suflet, cu mare băgare de seamă. Nu vorbiţi absolut nimic între măriile voastre şi nu comentaţi nimic. Cine a spus că zidurile au urechi, a avut mare dreptate. Aşteptaţi veşti de la mine şi fiţi gata.

Mircea-Vodă întinse amîndouă mîinile şi-i cuprinse palmele lui Musa, strîngîndu-i-le mişcat, cu mare dragoste. Apoi spuse în şoaptă:

— Cum voi putea vreodată, o, principe, să răspund acestei mari bunăvoinţe? În afară de primejdia la care îmi dau seama că vă expuneţi, veţi avea şi mari cheltuieli de făcut. Voi putea eu să vă arăt marea mea recunoştinţă, vreodată?

Musa zîmbi şi spuse cu simplitate:

— O, alteţa voastră, dacă cineva face un bine cu gîndul la răsplată, acela nu e om bun într-adevăr şi mai bine să nu-l mai facă. Cu nimic în lume nu poate fi răsplătit binele ce-l faci din curată convingere, decît cu imensa mulţumire, ce-ţi inundă sufletul, că te poţi bucura de bucuria aceluia pe care l-ai ajutat la nevoie.

*

Trecuse puțin de miezul nopții. În aerul cald tremura încă vibrațiile glasului puternic al paznicului care vestea locuitorilor Brusei că pretutindeni e liniște şi pot dormi în pace. Paşii lui se auzeau pe caldarîmul de granit, îndepărtîndu-se uşor, fără grabă, de palatul unde Mircea-Vodă şi țarul Straţimir stăteau întinşi pe sofale cu mîinile sub cap, privind fără somn, pe fereastra deschisă, luna şi stelele ce sclipeau în depărtarea albastră întunecată a cerului.

— Ce ne mai aşteaptă oare? îşi rosti cu glas tare gîndul ce-l frămînta țarul Straţimir. Dacă totuşi, cu toată simpatia ce ne-o arată, Musa ne întinde vreo cursă? Se va spune că am încercat să fugim şi-atunci, în drum, am fost prinşi şi omorîți. Şi toți se vor spăla pe mîini de moartea noastră în felul acesta!

Mircea-Vodă se săltă de pe sofa în capul oaselor şi spuse şoptit:

— Iartă-mă, unchiule, că îndrăznesc, dar te rog vorbeşte cît mai puțin, iar dacă vorbeşti, fă-o în aşa fel, ca să nu fii înțeles decît de mine. Mie îmi spune un glas lăuntric că nu e ce crezi măria ta. Vom vedea care dintre noi a avut dreptate.

Un cucurigu prelung şi apropiat, urmat de îndată de alte cucuriguri din ce în ce mai îndepărtate şi de lătrăturile puternice ale cîinilor, întrerupse convorbirea celor doi bărbați, cînd deodată, Mircea-Vodă văzu la lumina lunii, că în colțul dinspre apus a camerei se mişcă covorul şi se ridică uşor. Fără să spună o vorbă îi arătă lui Straţimir cu mîna, unduirile ca de şarpe ale covorului; apoi, amîndoi deodată puseră mîna pe cîte un sfeşnic în care ardeau mirodenii şi, astfel înarmați, înaintară în vîrful picioarelor, aşteptînd cu sufletul la gură să vadă ce se mai întîmplă. Mircea grăi în şoaptă:

— Eu cunosc bine tertipurile turceşti. De-or veni să ne omoare în somn, să ne vindem viața scump!

Ținîndu-şi răsuflarea, cei doi principi aşteptau cuprinşi de firească emoție şi nerăbdare. Covorul fu ridicat de un capac ce-l dădu într-o parte şi din trapa descoperită se ivi capul unu tînăr cu o tichie albastră. Acesta privi cu grijă de jur împrejur şi zărindu-i pe Mircea şi Straţimir, ridică mîna dreaptă şi le făcu semn cu degetul pe buze să tacă. Apoi, cu uşurința unei pisici, sări în odaie, îi trase pe prizonieri în colțul cel mai întunecos şi le spuse şoptit:

— Sînt trimis de principele Musa. Vom merge pe unde am venit eu. Aveți toată încrederea. Aci nu vă pot spune mai mult. Sîntem aşteptați.

Abia acum Mircea-Vodă îl recunoscu pe tînăr; era grecul Alexios, despre care-i vorbise, în seara trecută chiar, Musa; iar cînd solul principelui le dădu cîte un stilet, drept o armă mai uşoară, căpătară în sfîrşit încredere în el.

Trecură prin trapă şi pipăiră, în întuneric cu picioarele, o scară mică de şapte trepte. Alexios îi lăsă să-l aştepte, se-ntoarse, potrivi covorul pe capacul trapei, închise chepengul şi apoi coborî spunînd:

— Să ne ţinem de mînă şi să mergem pe dibuite! înaintară aşa cam vreo treizeci de paşi, cînd deodată zăriră ca un tighel de aur o lumină pîlpîind în dreptunghiul unei uşi îndepărtate. Atunci tînărul şopti:

— Intrăm acolo!

Cînd ajunseră în dreptul uşii, aceasta se deschise trasă de cineva dinăuntru şi cei doi fugari se găsiră cu groază în faţa căpitanului de eunuci, care-i trase înăuntru, fără să spună o vorbă. Mircea-Vodă îi aruncă lui Alexios o privire întrebătoare, iar acesta îi răspunse din deprindere şoptit, deşi n-avea cine să-i audă:

— Căpitanul e omul nostru, măria ta! Are să vă lămurească pe deplin luminatul principe, Musa, care vă aşteaptă în odaia de gardă.

Mircea-Vodă abia apucă să se dumirească bine, cînd căpitanul, pe care-l crezuseră surd şi mut, cum erau toţi ostaşii de sub conducerea lui, spuse zîmbind:

— Rog pe măriile voastre să se aşeze pe aceste jilţuri şi să-mi îngăduie să-i bărbieresc, lăsîndu-le numai un fir de mustaţă. Apoi, îi mai rog să se îmbrace cu aceste straie de pescar şi să ia în spate năvoadele ce zac colo în colţ.

Căpitanul Mustafa le rase repede barba celor doi fugari, îi mînji apoi pe obraz cu catran cu care se călăfătuiau corăbiile, ca să pară pescari adevăraţi, şi-i ajută să se îmbrace sub privirile zîmbitoare ale lui Alexios. Ţarul Straţimir cam strîmbă din nas, cînd îşi puse cămaşa pescărească soioasă, plină de solzi cleioşi, şi zise:

— Dar ştiu că put straşnic a peşte aceste straie, căpitane!

— Sînt straie îndelung purtate, măria ta. Altfel cum am putea fi crezuţi că sîntem pescari adevăraţi? Iată că şi eu mă îmbrac la fel cu măriile voastre, numai că în loc să-mi rad barba care-mi lipseşte, am să-mi lipesc o mustaţă pe oală spre a nu mai semăna de loc cu cel dinainte. Şi-acum, vă rog să binevoiţi a merge după mine. Dar luaţi şi plasele, vă rog. Aşa.

.....

Cînd îi văzu principele Musa, care-i aştepta împreună cu Selim, izbucni într-un rîs zgomotos şi spuse mulţumit:

— Dacă v-aş fi întîlnit eu însumi pe uliţă, noaptea mai ales, nu cred că v-aş fi recunoscut. Nici nu se putea o mai bună preschimbare. Şi acum ascultaţi-mă, vă rog, cu cea mai mare luare aminte. Veţi pleca însoţiţi de către Mustafa şi cei doi buni prieteni ai mei Alexios şi Selim, în care puteţi avea toată încrederea.

— Dar alteţea voastră nu vă primejduiţi, mărite principe? întrebă Mircea-Vodă cu vădită îngrijorare. Fuga noastră tot se va afla mai devreme sau mai tîrziu. Ce s-a făcut cu eunucii de pază şi ce se va întîmpla cu Mustafa?

Musa surîse cu multă bunăvoinţă şi răspunse calm:

— M-am gîndit mai înainte la toate îndelung şi nu cred să fi scăpat ceva. Toţi eunucii, care aţi băgat de seamă că sînt surzi şi muţi, au fost adormiţi şi vor visa plăcut pînă-n noaptea următoare. Nici n-a fost nevoie să-i mai legăm. Eu va trebui să pornesc chiar în noaptea aceasta la drum, înapoi la Adrianopol. Aci am făcut aşa, ca să fiu trimis de către prea strălucitul meu tată cu anumite treburi. Cînd se va afla de fuga măriilor voastre, eu voi fi ajuns de mult acasă. Cei doi prieteni ai mei, după ce-şi vor fi îndeplinit misiunea ce le-am încredinţat-o, de a vă petrece, pînă cînd veţi fi în deplină siguranţă, vor veni şi ei la Adrianopol. De altfel, nimeni n-are să simtă lipsa lor cîteva zile.

— Şi Mustafa ce va face? întrebă ţarul Straţimir.

— Cu Mustafa e ceva mai deosebit, spuse Musa zîmbind cu înţeles. Cunoaşteţi cred crudul obicei al multor suverani de a-şi omorî cu nepăsare şi fără mustrare de conştiinţă pe aceia pe care i-au folosit: fie omorînd, la rîndul lor, pe cineva indezirabil, fie zidind ascunzători pentru comori sau încăperi tainice, fie că deţin secrete prea mari. Eu nu pot proceda astfel. Pe cei care mă servesc sau mă ajută, în vreun fel oarecare, spre a-i împiedica totuşi să vorbească vreodată şi să mă trădeze poate, chiar, fără să vrea, îi ajut să-şi creeze o altă situaţie într-o parte a lumii cît mai îndepărtată de locul împricinat. Mustafa este un ostaş viteaz şi de nădejde, care, aflînd cam ce urma să se întîmple cu măriile voastre şi pe cine păzeşte, s-a revoltat el însuşi. Aşa că nu mi-a fost prea greu să-l conving. Asupra lui va cădea toată vina acestei evadări. Chiar el şi-a adormit oştenii şi, îl priveşte de ce, i-a ajutat să fugă pe cei doi prizonieri. Spre a nu avea de suferit consecinţele, a dispărut fără urmă. Ce se va întîmpla cu el? Eu mi-am permis să-i făgăduiesc în numele vostru, principe Mircea, că-l veţi lua în Ţara Românească, şi-i veţi face acolo situaţia pe care socotesc că o merită cu prisosinţă.

— Cuvîntul alteţei voastre, principe Musa, răspunse Mircea, punîndu-şi dreapta pe inimă, este sfînt pentru mine. Doresc din suflet să-mi ajute Dumnezeu să vă pot înapoia cu prisosinţă o cît de mică parte din marea recunoştinţă ce v-o datorez.

— Atunci toate sînt bune! răspunse satisfăcut Musa. Să pornim, deci, şi Alah să fie cu noi!

*

Vîntul începu să se ascută şi să sufle tăios. Cei trei pescari, urmați la cale de zece paşi de către doi tineri, ce păreau, după îmbrăcăminte, a fi nişte calemgii, ce se duceau la slujbele lor, înfruntau cu greu tăria vîntului, care-i bătea în față.

Pînă să se facă ziuă mai era, iar întunericul stăruia încă pe străzile şi aşa umbrite de falnicii platani ai Brusei. Dar deodată, le ieşi în față unul din paznicii mahalalei, care tocmai îşi făcea rondul de dimineață. Mustafa se opri, răsuflă din greu, îşi potrivi mai bine năvodul pe umăr, şi spuse cu glasul răguşit, ca de băutură şi nesomn:

— Bună dimineața, cinstite efendi!

— Bună dimineața, prietene! răspunse paznicul, căscînd zgomotos. Ați plecat cu noaptea-n cap, dar încotro, că pe aci nu prea aveți unde prinde peşte?

— Tocmai asta vroiam să te întrebăm, efendi, şi să te rugăm să ne îndrumezi, încotro s-o apucăm, spre a ajunge la Bilegic!

— Ce să faceți la Bilegic?! E un oraş sărac şi n-are fir de apă,...; de peşte ca să nu mai vorbim?

— Acolo se află un staroste al nostru, al pescarilor, care ne va duce să pescuim în rîul Sakaria, care se zice că, spre vărsarea lui în Marea Neagră, are atîta peşte, de-ți rupe năvoadele.

— Aşa să fie? Atunci ştiu c-o să vă procopsiți. Iată, o luați pe drumul acesta spre răsărit şi mai întrebați. Dar fără o caleaşca ceva, nu ştiu cînd veți putea ajunge, că-i tare departe!

— Mulțumim... şi Alah cu domnia ta, efendi! Cînd se îndepărtară puțin, Mircea-Vodă îi spuse:

— Şi noi obişnuim să întrebuințăm şiretlicurile acestea de a spune că mergem într-o parte şi o luăm cu totul dimpotrivă. Dar or mai prinde oare?

— Şiretlicurile cele mai simple au prins întotdeauna de o sută de ori mai bine decît cele încurcate. Era cît pe-aici să greşesc şi să-ți spun aşa cum nu e bine să se audă. Că tocmai despre acest lucru n-am vorbit. Domnia ta eşti de aci înainte Mehmet, iar tovarăşul domniei tale este Suleiman, ca să fim înțeleşi. Şi măcar că ştiți turceşte, e mai bine să nu vorbiți. Mă lăsați pe mine.

— Şi, dacă nu ți-e cu supărare, frate Mustafa, întrebă Mircea-Vodă, noi acum încotro mergem?

Mustafa oftă din adînc şi răspunse:

— Încercăm, cu ajutorul lui Alah, să ajungem la Ismir, oraş la capătul lung şi cel mai îndepărtat al Mării Marmara. Şi-odată ajunşi acolo, vom mai vedea. Dar, cum ieşim din Brusa, în primul sat ce ni se va ivi în cale, trebuie neapărat să cumpărăm o căruță cu doi cai, că altminteri e prăpăd şi ne prinde vremea rea pe drum.

*

După o noapte de frămîntare şi nesomn, în care hotărîrea îi stătuse în cumpănă, în zori, Baiazid cedase stăruinţelor celor doi sfetnici ai săi, care-l urau pe Mircea-Vodă mai mult decît sultanul însuşi, şi poruncise gealatului moartea fostului domn al Ţării Româneşti, ce se vădea a fi hain, chiar şi lipsit de tron.

Capul viteazului şi marelui ostaş era aşteptat acum să-i fie adus padişahului într-un sac cu rumeguş de lemn, spre a se încredinţa că osînda a fost îndeplinită. În chioşcul, în care cu o săptămînă în urmă stătuse de vorbă cu Mircea-Vodă şi Straţimir, Ilderim se preumbla acum puţin nelinişţit şi parcă mustrat de conştiinţă că se lăsase totuşi înduplecat prea uşor de intrigile lui Ibrahim şi ale lui Evreinos. Din cînd, în cînd, se oprea cu privirea asupra lui Musa, care-l urmărea, silindu-se să pară cît mai nepăsător. Deodată, sultanul se opri şi spuse:

— Dacă ai fi fost tu lîngă mine, Musa, nu m-ai fi lăsat, desigur, să rostesc atît de repede moartea acestui viteaz ghiaur. Cine m-a pus să te trimit la Brusa? Puteam trimite pe oricare altul dintre fraţii tăi, pentru fleacul de a transmite Marelui Hoge hotărîrile mele cu privire la geamia noastră. Dar parcă şi tu, Musa, ai cerut aceasta cu insistenţă?!

— Întocmai, preastrălucite stăpîne şi prea iubitul meu părinte, răspunse Musa, plecîndu-şi ochii cu sfială, întocmai, în dorinţa de a vedea Marele Hoge că mă preţuiţi şi că sînt fiul vostru preferat!

— Da,... ai dreptate!

Şi Baiazid, bătînd furios cu piciorul în podea, privi foarte atent la mozaicul alcătuit cu atîtea măiestrie din bucăţele de piatră: roşii, verzi, albastre şi sidefii, prăfuite cu aur, ca şi cum ar fi căutat printre pietricelele sclipitoare o dezlegare în ceasul acesta greu, şi spuse încruntat:

— Hm! Şi-acum trebuie să aştept gealatul cu capul acestui nefericit principe, care, de fapt, are marea vină de a fi viteaz şi de a-şi iubi mai presus de orice pe lume, ţara.

Dar sultanul se opri deodată, atras de zgomotul făcut pe pietrişul aleii din faţa chioşcului de către cei doi mari consilieri ai săi, după care venea spăşit şi cu fruntea plecată, gîdea, bălăbănind în mînă un sac gol.

Baiazid avu o presimţire care parcă-l amuză. Ochii îi mijiră uşor şi i se încreţiră într-un zîmbet de nestăpînit. Îi aşteptă răbdător pe cei trei să se apropie, pînă ajunseră la intrarea în chioşc, şi nu le spuse o vorbă, bucuros să-i joace puţin.

Văzînd că tăcerea se lasă apăsătoare şi marele Ilderim nu le adresează un cuvînt, care să fie alcătuit măcar şi dintr-un singur sunet, aşa cum obişnuia el de multe ori să le spună: „E”, însemnînd „ce-aveţi de spus?”, Evreinos îndrăzni în cele din urmă:

— Prea slăvite padişah al padişahilor ... nenorocire ... mare nenorocire ...

— E! strigă deodată Baiazid mîniat, de Evreinos bei tremură ca apucat brusc de friguri, ce te văicăreşti aşa ca o babă neputincioasă? Spune!

— Mircea şi Straţimir au scăpat, abia izbuti să îngaime cu spaimă sfetnicul.

— Cum adică au scăpat? Ce cabazlîc prostesc mai e şi ăsta? Lămureşte-mă!

— Au fugit, luminate stăpîne! Cînd au ajuns gealatul cu oamenii mei la palatul din Brusa, ei fugiseră de o zi, împreună cu căpitanul Mustafa, care, fără îndoială, le-a înlesnit evadarea.

Şi atunci deodată din gîtlejul lui Baiazid izbucni ca o cascadă un rîs zgomotos, neaşteptat, de satisfacţie parcă, dar şi de scîrbă, faţă de isprava nevolnicilor săi oameni:

— Ha! Ha! Ha! Ha! Ce mai treabă! De bicisnici,... de netoţi,... de hahalere... Şi hadîmbii lui Mustafa ce-au păzit?

— Ei nu ştiu nimic! Au fost adormiţi, credem, chiar de Mustafa, care nu se află nicăieri!

— Ptiu! scuipă sultanul dezgustat. Lipsiţi din ochii mei cît mai de grabă. Îmi vine să poruncesc gealatului să umple sacul acela cu bostanii voştri seci. N-auziţi? Ce mai aşteptaţi, după o asemenea ispravă? îmi cereţi capul lui Mircea cu o drăcească stăruinţă,... vi-l dau... şi voi îmi veniţi cu asemenea veste. Ce aşteptaţi, vă mai întreb o dată? Să fug eu după ei? Să mi-l aduceţi aci: din pămînt, din iarbă verde, în palmă, să-i iau eu capul cu acest iatagan ce-mi atîrnă la brîu, că voi nu sînteţi în stare nici să păziţi un om ca ăsta, darămite să-l scăpaţi... Ah! Ah! Ah! ... Iată, fiul meu, pe cine se sprijină marea împărăţie otomană. Află şi bagă la cap: să n-ai încredere niciodată în nimeni, decît în tine însuţi. Dacă vrei să te scarpini bine, nu pune pe altul, ci scarpină-te singur.

Şi Baiazid le întoarse spatele, dar, văzîndu-l pe principele Musa încremenit şi palid la faţă, de spaimă, îi zîmbi uşor şi-i făcu cu ochiul ca de-o glumă bună.

*

Înnebuniţi de furia nemaipomenită a lui Baiazid, cei doi bei, foarte îngrijoraţi acum de propria lor soartă, întrucît îl scăpaseră din mînă pe unul din cei mai aprigi vrăjmaşi ai sultanului, porniră de îndată sute de ieniceri şi spahii după cei trei fugari, cu porunca de a-i prinde şi de a-i aduce vii, nevătămaţi, spre a fi judecaţi chiar de către marele stăpînitor, care-şi arătase dorinţa de a-i ucide cu mîna lui.

Fusese pusă în mişcare într-adevăr o întreagă armată; iar oamenii de credinţă ai celor doi prea puternici bei se împrăştiaseră prin locurile pe unde îşi închipuiau că ar putea da de fugari, care, după socotelile lor, nu puteau să fi ajuns prea departe şi, deci, era peste putinţă ca, mai devreme sau mai tîrziu, să nu le cadă în mînă.

*

În vremea aceasta: Mircea-Vodă, ţarul Straţimir şi Mustafa, rămaşi singuri, se găseau în apropiere de Gallipoli, unde se adăpostiseră la o rubedenie de-a fostului căpitan de eunuci, răsuflînd uşuraţi că pînă atunci nu-i supărase nimeni nici cu o întrebare măcar.

Veniseră pînă acolo, schimbînd totuşi drumul, în cele din urmă, după ce Alexios şi Selim îi părăsiseră. Mustafa fusese de părere că nimeni nu trebuia să ştie încotro vor merge de aci înainte. Era mai sănătos, spunea el. Şi aşa, se ţinuseră de ţărmul Mării Marmara, trecuseră strîmtoarea Dardanele cu ajutorul unor pescari adevăraţi şi ajunseseră, în cele din urmă, la Gallipoli, unde se simţeau în siguranţă.

Dar sfînta e vorba din bătrîni: *„Să nu spui: «hop» pînă n-ai sărit şanţul”*

Kerim, rubedenia lui Mustafa, îi primise pe fugari, fără prea multă tragere de inimă şi cam strîmbînd din nas.

Mustafa îşi scosese mustăţile de mult şi arăta aşa cum îl cunoscuse văru-său de ani de zile. Dar lui Kerim, neguţător de fructe, nu-i făcuse o impresie prea bună ceilalţi doi fugari. Şi-apoi nu se dumirea de ce Mustafa purta şi el straie de pescar? Simţea că nu e lucru curat la mijloc şi stătea ca pisica la pîndă, cu ochii în patru, curios să afle care-i adevărul în toate acestea.

Trecuseră două zile de la sosirea pescarilor în Gallipoli, cînd, în seara următoare, în prăvălia lui Kerim veni să cumpere nişte rodii un vecin tare vorbăreţ, de la care află că pristavul cetăţii a dat de ştire că stăpînirea caută trei tîlhari fugiţi din închisoarea de la Brusa şi că cine va ajuta la prinderea lor vii şi nevătămaţi, va primi drept răsplată o sută de dinari.

Aflînd de toate acestea, Kerim închise prăvălia mai devreme ca de obicei şi se grăbi spre casă. Aci îi găsi pe cei trei pescari, stînd la gura focului, unde fierbea cina, şi dregîndu-şi plasele care aveau cîteva ochiuri rupte.

Fără a le mai da bună seara şi fără să-i bage de loc în seamă pe cei doi străini, gazda i se adresă lui Mustafa provocator:

— Ai aflat marea veste care umblă prin oraş? Mustafa lăsă plasa şi se uită încruntat la Kerim:

— De unde să ştiu eu ce veşti sînt în oraş, cînd n-am ieşit din casă de două zile?

— Dar de ce n-ai ieşit din casă, bre, omule? Te-am împiedicat eu cumva sau poate că ai, adică mai bine zis aveți toți trei vreo pricină bine întemeiată, ca să vă feriți de ochii lumii, ai? se răsti de astă dată Kerim.

Mustafa se ridică în picioare cît era el de înalt şi-i aruncă vărului său o privire care-l îngheță.

— Ce vrei să spui, jigodie, vorbeşte lămurit?

— Nu cumva ştii tu poate cine sînt cei trei tîlhari fugiți din temnița de la Brusa şi pe capul cărora s-a pus preț de o sută de dinari? Nu e o sumă de lepădat!

Mustafa ridică pumnul şi voi să-l lase în capul lui Kerim, dar acesta, iute de picior, se strecură pe uşa ce rămăsese întredeschisă şi o luă la fugă spre centru oraşului, de-i sfîrîiau cîlcîiele pe caldarîmul de granit.

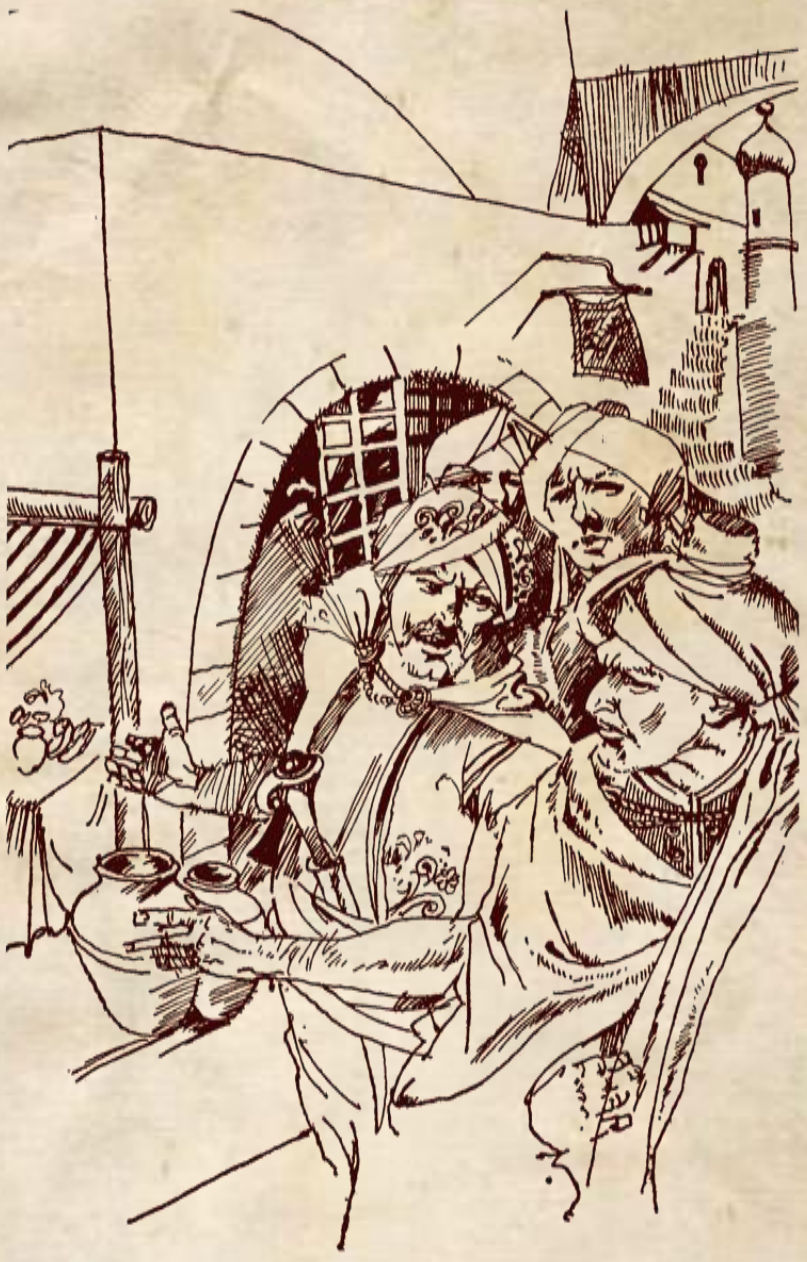

— Nu-i o clipă de pierdut! strigă Mustafa nelinişti celor doi tovarăşi. De îndată să ne punem la adăpost şi să părăsim oraşul cît mai în grabă, că altfel nu dau nici o firfirică pe viețile noastre.

Mircea şi Straţimir voiră să ia plasele la care lucrau, dar Mustafa le spuse:

— Lăsați plasele, că nu ne mai sînt de nici un folos. Veniți după mine.

Cei trei ieşiră în grabă din casa lui Kerim, în uliţa slab luminată, ca orice uliță de mahala, de un fanar spart şi cîrpit cu cocă, ce-şi arunca razele-i tremurătoare numai la cîțiva paşi de el.

— Rămîneți în urma mea, le spuse Mustafa tare îngrijorat, şi țineți-vă după mine la zece paşi, fără să mă părăsiți o clipă din ochi. Cînd mă opresc eu, vă opriți

şi voi şi vă faceți de lucru, fără să se simtă că mă cunoaşteți, că-i prăpăd!

Apoi Mustafa o porni în grabă în susul uliței. Deodată se opri lîngă calcanul unei case ce dădea într-un maidan dosnic. Aci, se dezbracă cu o iuțeală nemaipomenită, scoase din traista ce-o purta cu el straiele de căpitan de eunuci şi se îmbrăcă şi mai repede de cum se dezbrăcase. Le făcu semn celor doi fugari să se apropie şi le spuse în şoaptă:

— Aşteptați-mă aci. Lungiți-vă pe jos şi prefăceți-vă că dormiți. Fiți fără grijă şi aveți încredere în mine, că nu vă părăsesc. Viața mea-i în joc la fel cu a voastră. Trebuie să facem orice, ca să scăpăm cu bine, pînă ajungem în Bulgaria. Primejdia cea mare acum e îmbrăcămintea aceasta de pescari. Kerim fără îndoială că a spus tot la stăpînire. Eu mă duc să vă fac rost de alte straie, pînă nu se află de noi în tot oraşul. Cu bine!

Mircea-Vodă şi țarul Straţimir îşi stăpîniră cu greu oftatul şi se duseră în colțul cel mai îndepărtat al maidanului, aşezîndu-se pe jos, turceşte.

— Mi se cade cu prisosință să trec prin toate aceste primejdii de moarte, spuse cel dintîi, întrucît m-am legat la cap, fără să mă doară. N-am ținut seama de sfatul lui Sigismund şi m-am băgat în gura lupului de bună voie. Atunci la ce să mă mir şi să mă căinez că acesta sau haita lui vrea să mă mănînce?

— Dar eu ce să mai zic? Pe mine m-a chemat Baiazid, chipurile, ca să te fac pe tine mai înțelegător. Ca şi cum era sigur că aş avea vreo putere asupra voinței tale. Doamne, Doamne, cu ce ți-am greşit, ca să mă pedepseşti astfel la bătrînețe? De voi scăpa cu bine şi de astă dată, intru într-o monastire să-mi grijesc de păcatele pe care se vede că le-am făcut în viață, fără să-mi dau seama.

Apoi tăcură amîndoi; nu li se mai auzea decît răsuflarea. Noaptea se lăsase călduță. Un aer curat şi puternic venea dinspre strîmtoarea Dardanele, răcorindu-le puțin fețele înfierbîntate de teamă.

Nu mai ştiau cît timp trecuse de cînd stăteau aşa, cînd auziră paşii lui Mustafa şi tresăriră. Acesta îi căută cu privirea prin întuneric, îi descoperi şi veni către ei cu brațele întinse pe care purta nişte haine mai acătării, vechi, dar curate şi mirosind a foi de paciulie.

— Hai, schimbați-vă repede şi să plecăm de grabă. Noroc că am găsit un telal de haine vechi în apropiere şi n-am colindat prea mult prin oraş. Cînd m-a văzut că-s căpitan de eunuci mi-a adus îndată tot ce i-am cerut, fără să mă mai întrebe ceva.

.....

— Cît de scurt a fost drumul de la Adrianopole la Brusa şi cît de lung mi s-a părut de la Brusa la Adrianopole şi înapoi! spuse țarul Straţimir, oprindu-se lîngă un cedru, ca să se mai odihnească.

— E şi firesc, îi răspunse Mircea-Vodă, privindu-l cu îngăduință ca pe un copil, doar acum am mers mai mult pe ocolite. Dar ce nu înțeleg eu, frate Mustafa, este de ce ne-am întors aci, la Adrianopole, cum s-ar spune în gura lupului?

Mustafa le răspunse cu şiretenie:

— M-am gîndit îndelung, înainte de a mă hotărî la asta şi mi-am zis că nimănuia nu-i va trece prin minte că vă veți întoarce chiar în locul de unde ați plecat şi unde se află duşmanii de moarte ai voştri. Cine credeți voi că se gîndeşte să vă caute pe aci? Şi din Adrianopole în Bulgaria este numai un pas. Iar acum, ca să ne pierdem urma, hai să dăm o raită prin At-Maidan, unde e piața cea mai măre din oraş. Aveți ce vedea şi de ce vă minima: e un vestit tîrg de cai, cum nu s-a mai pomenit prin alte părți de lume, apoi mai e şi tîrg de vite şi de sclavi. Şi, de ne vom plictisi cumva în tîrg, deşi nu cred, că numai la bazarul cel mare îți poți pierde o zi întreagă, căscînd gura, mergem la hipodrom care e alături. Pînă se lasă seara, n-avem altceva mai bun de făcut şi sîntem în mai mare siguranță în mijlocul mulțimii, decît plimbîndu-ne pe ulițe.

Şi fără să mai aştepte încuviințarea celor doi tovarăşi ai săi de drum, Mustafa o porni spre At-Maidan.

Aci o lume neobişnuită şi împestrițată li se înfățişe ochilor uimiți şi încîntați ai celor doi străini de țara turcească. Tarabele erau întinse în fața unor dughene mari, unele lîngă altele, avînd de vînzare cele mai diferite lucruri ce se puteau închipui.

Într-un vacarm asurzitor, neguțătorii îi opreau pe cumpărători, lăudîndu-şi marfa cu cele mai alese şi meşteşugite cuvinte.

Dar ce-i uimi şi-i incintă mai mult decît toate pe călătorii noştri fu un harap care îşi arăta într-un țarc mare, din marginea maidanului, uriaşa lui putere şi nemaipomenita-i îndemînare. Lumea izbucni în urale şi laude pe deplin meritate, iar harapul, cu fesul în mînă, porni pe la fiecare din cei ce-l priviseră cu sufletul la gură, rugîndu-i să-i dea cît îi lasă inima.

— Straşnic om! grăi Mircea-Vodă cu admirație. Asta singur cred că e în stare să se bată cu zece o dată.

— Mai face şi alte isprăvi, afară de ce-ați văzut aci! le spuse Mustafa. Dar acum, că s-a înserat, să ne potolim foamea la „Ancora de aur”, un han din apropiere, şi-apoi să mergem la o gazdă din miazănoaptea oraşului, de unde vom porni călări spre Bulgaria. Totul e pus în rînduială şi, dacă scăpăm şi de acest hop, ne putem socoti oameni liberi.

*

La „Ancora de aur” era într-adevăr un han ferit, ascuns în spatele unei perdele de platani uriaşi, şi trebuia să ştii de el că se află la răscrucea acelor

drumuri de margine, altminteri nu l-ai fi putut vedea. O şuviță subțire de fum albăstrui şi plăcut mirositor se înălța din mijlocul arborilor, vestind trecătorilor că acolo se frige faimosul kebap de berbec, cu pilaf, cu cimbru, piper şi alte mirodenii ce-i dădeau fripturii un gust deosebit.

Drumeții noştri se opriră în fața a doi platani mai înalți, care parcă străjuiau intrarea, şi privind în sus, zăriră cu uimire stelele sclipind puternic în întunericul ce se lăsase pe nesimțite.

— Nici n-am băgat de seamă, cînd a căzut noaptea, spuse Mircea-Vodă.

— Iar eu, adaogă Straţimir, am şi uitat că mai poate să-ți fie şi foame din cînd, în cînd. Bun gînd a avut Mustafa, cînd ne-a adus să cinăm aci la han.

— Să intrăm, că, de întîrziem, s-ar putea să nu mai avem loc. E un han cu multă căutare, mai cu seamă pentru kebapul lui, cum nu se găseşte altul în tot oraşul.

Încăperea, neobişnuit de mare în care se aflau mesele, era aproape plină cu oaspeți de tot soiul, care înfulecau cu poftă.

Cei trei nou sosiți se aşezară la o masă lîngă o uşă ce dădea în curtea din dos a hanului. Mustafa era bucuros că a găsit un loc atît de potrivit şi se lăsă pe scaun, oftînd uşurat, ca de o mare oboseală. Apoi îi făcu din depărtare un semn hangiului, care, fără să-i mai întrebe ce doresc, le aduse îndată trei porții de kebap, pîine neagră şi trei stacane cu salep, la care Straţimir strîmbă din nas şi spuse cu obidă:

— Dar ceva zeamă de struguri nu se pomeneşte prin aceste locuri de lume?

Mustafa se încruntă şi spuse apăsat:

— Ai uitat pesemne, preacinstite prietene, că legea noastră ne opreşte să bem vin şi să mîncăm carne de porc?

Unui bun musulman nu-i este îngăduit să uite o clipă măcar învățăturile profetului.

— Aşa e,... Mă mir cum de-am putut uita. Pesemne, unde mi-e atît de sete, zîmbi Straţimir cu resemnare.

Într-adevăr că kebapul era grozav de gustos: carnea de berbec, bătută cu ciocanul de lemn şi stropită din belşug cu mirodenii, era fragedă de se topea în gură; iar orezul din pilaf, bob şi bob, avea un gust deosebit, aşa cum cei doi străini de locurile acelea nu-şi aminteau să mai fi mîncat vreodată pînă atunci.

— Bun bucătar, hangiul! spuse Straţimir.

— Aaaa,... Mehmet al nostru, făcu Mustafa, bun e puțin zis,... neîntrecut!

Dar, către sfîrşitul cinei, iată că Mehmet veni grăbit la masa lor şi spuse în şoaptă:

— Bre, Mustafa, o ceată de ieniceri caută de zor pe nişte, spun ei, tîlhari, fugiți de la Brusa, şi pe tine. Eu nu ştiu ce-i adevărat din toate astea, dar cum nu vreau halima în prăvălia mea, ştergeți-o uşurel pe uşa asta din spatele vostru. O să ieşiți în curtea din dos,... şi acolo, în grădina de zarzavat, care dă la Ciamlidgia-Cişmè, de unde vă puteți împrăştia mai uşor şi fără zarvă, care încotro. Lasă, că-mi plătiți altă dată. Mergeți sănătoşi şi să auzim de bine.

Cît vorbise Mehmet, cei trei se şi ridicaseră în picioare şi se strecuraseră uşor pe uşa deschisă de către hangiu, care o astupa acum cu trupul său vînjos, prefăcîndu-se că strînge de pe masă.

Bune ar fi fost toate, dacă treburile s-ar fi desfăşurat aşa după cum spusese Mehmet; dar vezi că rar socoteala de acasă se potriveşte cu cea din tîrg.

Curtea din spate era pustie la ceasul acela de seară. Doi zăvozi hămăiră scurt de cîteva ori şi, la fluieratul lui Mustafa, încetară, aşezîndu-se liniştiți, cu botul pe labe, şi întorcînd numai capetele către cei ce se îndepărtau în grabă către grădina de zarzavat.

Dar cum intrară în grădină, deodată săriră pe ei cu spăngile ridicate, gata de luptă, şase ieniceri.

— Nici o mişcare, că-i prăpăd! strigă căpitanul oştenilor.

Hamalii însă erau pregătiți pentru orice împrejurare. Şi dacă n-aveau săbii cu ei, spre a nu da de bănuit, îşi ridicară cu o iuțeală nemaipomenită frînghiile soioase şi învîrtindu-le fulgerător pe deasupra capetelor celor ce se năpustiră asupra lor, îi biciuiră, amețindu-i şi-i făcură să dea înapoi zăpăciți.

Dar ienicerii se reculeseră repede şi, văzînd cam ce fel de arme foloseau cei trei hamali, se dădură cîțiva paşi înapoi şi se năpustiră asupra lor, urlînd ca nişte fiare sălbatice. Insă hamalii se şi aruncaseră la pămînt şi ienicerii, împiedecîndu-se de trupurile acestora, căzură unii peste alții, lovindu-se şi tăindu-se chiar în hangerele lor. Oştenii erau totuşi tineri şi nespus de ageri. Se ridicară repede în picioare şi săriră din nou pe hamali, care, oricît de puternici şi viteji ar fi fost, nu puteau lupta cu nişte frînghii, împotriva unor paloşe late şi ascuțite, ei fiind trei şi vrăjmaşii lor încă pe-atîția.

Văzîndu-i că încep să dea înapoi, unul din oşteni strigă:

— Nici o mişcare, v-am mai spus! Pînă aci v-a fost! înainte, şi nici o vorbă. Avem poruncă să vă ducem la luminăția sa Evreinos-bei.

Dar Mustafa nu degeaba fusese căpitan de eunuci atîția ani de zile, ca să se lase aşa dus cu una, cu două. Le strigă cu îndrăzneală:

— Aveți poruncă spuneți? De la cine aveți poruncă?

— N-ai auzit? De la strălucirea sa Evreinos-bei.

— Dar pentru care pricină?

— Las-că ştii tu destul de bine, îi răspunse ienicerul, ca să ți-o mai spun şi eu.

În aceeaşi clipă, poarta cea mare a curții din dos se deschise în grabă şi un pîlc de zece spahii pătrunse în ogradă.

— Nici o mişcare vă spun acum eu, tuturor! strigă cu putere căpitanul călăreților. Ce se întîmplă aci?

Glasul li se păru cunoscut hamalilor, dar nu ştiau de unde să-l ia. Înfățişarea falnică a aceluia care vorbea nu le amintea în clipa aceea de nimeni. Totuşi Mustafa, tresări deodată , se învioră şi înaintînd cu mult curaj, se aruncă cu fața la pămînt şi începu să strige, bătîndu-se cu pumnul în piept, ca un apucat:

— Înălțimea voastră, aceşti ieniceri nu ne-au lăsat să ne sfîrşim cina, ne-au ridicat, fără nici o pricină, de la masa noastră şi ne-au tîrît afară în ghionti; iar acum vor să ne ducă cu ei nu ştiu pentru ce!

— Cine eşti tu, de te smiorcăi aşa? se-ncruntă căpitanul de spahii.

— Sînt Osman, un biet hamal din Gallipoli, care-şi cîştigă pîinea cinstit şi care...

Dar căpitanul nu-l lăsă să-şi sfîrşească vorba şi-i strigă cutremurător, de se-ncreți pielea pe bietul Mustafa, care acum chiar că nu mai ştia ce să creadă.

— Ha, ha! Osman zici că eşti?! Un biet hamal, spui, şarpe veninos?! Eşti tu hamal, cum sînt eu marele hoge de la Brusa. Să-ți spun eu cine eşti, de-i aşa, ca să afli şi tu, spurcăciune. Eşti netrebnicul Mustafa, fostul căpitan de eunuci al prea strălucitului nostru padişah. Ai înşelat buna credință a stăpînului tău şi, de n-ar trebui să te duc viu, ți-aş crăpa capul aci, pe dată.

Mustafa îl recunoscuse mai de mult, dar Mircea-Vodă şi țarul Straţimir abia acum îşi dădură seama cine era straşnicul căpitan de spahii: Alexios, bunul prieten al principelui Musa; iar alături de el se afla Selim. Încremeniți, ei erau încredințați că, de astă dată, soarta li-e pecetluită.

Văzînd ce neaşteptată întorsătură au luat lucrurile, căpitanul ienicerilor, veni degrabă în fața lui Alexios şi spuse hotărît:

— Avem poruncă de la înălțimea sa Evreinos-bei să-i ducem pe aceşti trei oameni la strălucirea sa, vii şi nevătămați.

— Hm, hm! mustăci Alexios. Ciudat! Şi eu am aceeaşi straşnică poruncă, numai că noi sîntem trimişi chiar de către luminăția sa principele Musa. Aveți carte la mînă în privința aceasta?

— N-am nici un fel de carte, decît cuvîntul înălțimii sale şi atît.

— Atunci, n-am ce vă face. Iată cartea noastră, iscălită chiar de către fiul prea strălucitului nostru padişah. Aşa că ...

— N-ar fi bine atunci să-i ducem împreună? propuse ienicerul.

— Împreună? strigă Alexios mîniat. Cum adică? Avem noi, aceşti spahii călări, nevoie să fim apărați sau păziți cumva? Voi, ienicerii, sînteți pedeştri. Să fac rost acum de cai şi pentru voi? N-am decît trei telegari pentru cei

prinşi. Hai, hai! Faceți calea întoarsă şi descurcați-vă cum puteți, dar cu noi n-aveți ce căta.

Cei şase ieniceri, de teamă să nu-l supere pe prea puternicul căpitan de spahii ce venea, după cum glăsuia cartea, chiar din partea principelui Musa, se îndepărtară degrabă, amarnic de supărați.

În clipa următoare, Alexios şi Selim săriră de pe şei drept în picioare în fața prinşilor şi, spre marea uimire a acestora, îi luară în brațe cu nespusă bucurie.

Şi-atunci se auziră puternicele hohote de rîs, ca nişte pocnete de bici, ale celor ce se simțeau deodată uşurați de groaznica pacoste ce crezuseră că a căzut peste dînşii.

— Ce-a mai fost şi asta, prietene Alexios,? întrebă Mircea-Vodă.

— Una de-a slăvitului nostru stăpîn, măria ta. Ştiți doar care a fost porunca luminăției sale dintru început: să nu vă slăbim din ochi şi să nu vă părăsim, pînă ce nu vom socoti noi că sînteți în deplină siguranță. Asta am şi făcut. Tot timpul v-am urmărit şi am fost aproape de măriile voastre,... din depărtare, rîse Alexios, gata să vă sărim în ajutor la nevoie. Ştiind că cei doi mari dregători ai sultanului vă sînt duşmani de moarte şi au dat poruncă să fiți prinşi, ne-am ținut după oamenii lor, şi, mai ştiind şi cam încotro v-ați îndreptat, iată că am dat de măriile voastre. Acum, avem poruncă aspră să nu vă lăsăm decît cînd veți ajunge pe pămînt bulgăresc, unde luminăția sa țarul Strațimir e la domnia sa acasă. Iar strălucitul meu stăpîn, măria ta, adăugă Alexios, adresîndu-se lui Mircea-Vodă, mi-a spus să vă rog să-i trimiteți din cînd în cînd ştiri prin oameni de credință, la care vă va răspunde de asemenea. Şi acum, poftiți pe cai şi să pornim, ca nu cumva să fim ajunşi din urmă de oamenii celor doi bei, care n-ar fi de mirare să fie loviți de dambla, de gălbenare sau măcar de turbare.

CAPITOLUL XII

Ni se arată cum, nefiind luate în seama înțelepciunea şi priceperea în lupta a vitejilor şi încercaților Valahi cu Otomanii, marea cruciadă europeană, pornită împotriva acestora, este spulberata la Nicopole, precum pleava de vînt.

NICIODATĂ PÎNA ATUNCI, oraşul Orşova nu adăpostise atîta puhoi de oaste ca-n acel an de pomină 1396, la începutul lunii lui Gustar.

Dar nici atîta de amestecată şi pestriță. O sută de mii de oşteni, jumătate călăreți şi jumătate pedestraşi, din cele mai felurite neamuri ale Europei, aşteptau nerăbdători şi plini de emoție marea încleştare pentru care veniseră aci de peste țări şi mări: înfruntarea Semilunei, care ajunsese să pună în primejdie acum şi părțile din spre apus ale continentului.

La chemarea regelui Sigismund de Luxemburg al Ungariei, care acum era şi puternic vicar al împărăției germane şi se aştepta să fie ales în curînd împărat, răspunseră toți cu multă însufleție şi se găseau strînşi laolaltă în fruntea ofițerilor: conți şi mareşali din Francia, duci din Englitera, cavaleri din Germania, amirali venețieni şi generali bizantini, la care se alăturase, cum era şi firesc, oastea ungară a regelui Sigismund, ce era şi căpetenia întregii oştiri.

Dar regele Ungariei încă nu se hotărîse să pornească lupta şi o tot tărăgăna, invocînd diferite pricini, de care oştenii trebuiau să țină seama. Pînă într-o zi, cînd palatinul Nicolae de Gara intră neanunțat în camera suveranului său şi-i şopti cîteva vorbe, care-l făcură pe Sigismund să sară de pe pat, unde se odihnea cu mîinile sub cap şi ochii în tavan, şi să-l urmeze de îndată pe palatin în port. Regele nu aşteptă mult, că trei bărci uşoare şi iuți se opriră la mal şi din cea dintîi săriră sprinteni ca nişte flăcăi de douăzeci de ani Mircea-Vodă şi spătarul Boian.

Cînd îl văzu pe acela pe care-l socotise de mult pierdut pentru totdeauna, Sigismund mai întîi îşi potoli cu mîna bătăile repezi ale inimii;

apoi îi ieşi înainte cu braţele deschise şi, fără să se mai stăpînească, îl sărută pe amîndoi obrajii, zicînd ca pentru sine:

— În sfîrşit, acum putem începe lupta cea mare! Fii bine venit, măria ta, dar să-ţi spun drept, că de nu m-ar fi anunţat palatinul Nicolae de Gara cine trece Dunărea aci, la Orşova, nu te-aş fi recunoscut. Unde-ţi sînt părul, barba... şi mustaţa cea deasă?

— S-au topit ca şi mine, maiestate! grăi Mircea-Vodă, rîzînd şi răspunse îmbrăţişării cu aceeaşi prietenie.

— Nu speram să te mai revăd vreodată, şi totuşi, ciudat, te aşteptam. Oh,... mi-ai pricinuit multă supărare şi mi-ai dat mari emoţii. Acum mi-a venit inima la loc. E lîngă mine omul cel mai preţios dintre toţi vitejii care se află acum în această Orşova. Comandanţii oştilor sînt la petrecere. Cam cu aceasta se îndeletnicesc cei mai mulţi, parcă ar fi venit aci ca să bea şi să mănînce în neştire, adevărat, cum se spune, ca de frica morţii. Să nu-i tulburăm, deci, şi să stăm puţin de vorbă, între patru ochi.

Privindu-l pe Boian, Mircea-Vodă adaogă surîzînd:

— Cu îngăduinţa maiestăţii voastre, între şase ochi. Sigismund se grăbi să aprobe îndată:

— De bună seamă, generalul Boian nu ne poate fi decît de folos. Dar nu vom fi nici între şase ochi, întrucît la acest sfat de taină al nostru va participa şi palatinul de Gara, comandantul suprem al armatei ungare.

*

Cei patru bărbaţi se aşezaseră pe jilţuri faţă în faţă, în colţul cel mai îndepărtat de uşă al camerei lui Sigismund. Nicolae de Gara trăsese zăvorul la uşa grea de stejar şi spusese:

— Măcar că nu ne va tulbura nimeni, cred, întrucît oaspeţii noştri, cînd au dinaintea lor mîncare aleasă şi vin bun, nu-i mai urneşti din loc nici cu o sută de boi.

Sigismund oftă din greu şi spuse cu amărăciune:

— Din nefericire, acesta este adevărul cel mai adevărat. Apoi, întorcîndu-se către Mircea-Vodă, grăi cu glasul scăzut:

— Iată pe scurt cam ce aveam de spus. Despre primejdia turcilor pentru întreaga Europă nu mai are nici un rost să discutăm, este evidentă. Baiazid a cutezat să strige în gura mare către paşalele sale că în curînd va intra călare în biserica Sfîntului Petru din Roma şi-i va da calului său să mănînce ovăz pe masa altarului. Lăudăroşenia aceasta, plină de cea mai sfruntată obrăznicie, nu putea fi lăsată fără răspuns. Am trimis soli în multe ţări şi am primit frumoase răspunsuri. Oastea strînsă astfel se ridică la o sută de mii de oameni. Conducătorii acesteia sînt dintre cei mai aleşi, a căror bravură a fost dovedită în multe şi multe lupte.

Aci, Sigismund se opri şi respiră adînc, prilej pentru Mircea-Vodă să spună:

— Destui, maiestate, ca să facă faţă acestei mari lupte. De un singur lucru mi-e teamă însă, şi anume că nu vor lupta uniţi, ci fiecare oaste, după cum o va tăia capul. Şi aceasta ar putea să dăuneze.

— Întocmai aceeaşi grijă mă frămîntă şi pe mine, întări regele. Ceea ce doresc să mă sfătuiesc cu măria ta este cum şi de unde să pornim lupta? Am ţinut să vorbim mai întîi împreună, întrucît ştiu că le cunoşti bine toate aşezările întărite şi mai cu seamă felul de a lupta al turcilor, doar i-ai învins şi i-ai pus pe fugă! sfîrşi Sigismund zîmbind.

— Şi cu ajutorul Celui de sus, nădăjduim, adăugă Mircea-Vodă, că-i vom mai învinge. Iată acum care e părerea mea. E bine, în mersul nostru către Adrianopol, să ne ţinem de malurile Dunării. Pe apă vor pluti în şir corăbiile cu arme şi provizii. Noi vom merge pe uscat şi ne vom opri la cele mai însemnate cetăţi turceşti întărite, spre a le cuceri şi a ne asigura că nu vom fi loviţi prin spate. Trei asemenea cetăţi ne stau deocamdată în faţă: Vidinul, Rahova şi Nicopole. La Vidin se află unchiul meu, ţarul bulgar Straţimir,... ţar cu numele, căci abia aşteaptă să scape de turci. La Rahova are să fie mai greu, întrucît aci sînt turcii foarte bine întăriţi. După acestea două, cetatea turcească cheie, care trebuie neapărat să cadă în mîinile noastre este Nicopolul, pe malul drept al Dunării, avînd în faţa ei, pe malul stîng, cetatea românească Turnu.

Mircea-Vodă se opri o clipă, ca spre a-şi aduna gîndurile. Nerăbdător, Sigismund îi spuse:

— Te ascultăm mai departe, iubite prietene.

— Am rămas aşa, îşi reluă firul Mircea, că mi-am întors gîndul cu veacuri înapoi, la vechimea acestei bătrîne cetăţi, care a fost durată hăt, pe vremea împăratului Traian... I se spunea pe atunci Nicopoli ad Istrum. Împăraţilor bizantini le-a plăcut aşezarea şi au clădit pe ea cetate nouă, ca să le fie de alăpost şi apărare la nevoie. Iar acum a încăput pe mîna vrăjmaşilor noştri de moarte.

— De la care o vom cuceri în drumul nostru spre Constantinopol, spuse cu convingere Sigismund. Şi sînt sigur de aceasta, dacă măria-ta ne vei da frăţeasca-ţi mînă de ajutor.

Aci, Mircea-Vodă îşi întinse amîndouă mîinile vînjoase şi arse de soare, spunînd cu sinceritate:

— Pe amîndouă şi pe mine însumi, cu toţi ostaşii ce mi-au rămas credincioşi, maiestate! Şi am aci vreo trei mii, care fac însă cît nouă mii, o spun fără mîndrie deşartă.

— Cunoşti bine locurile acestea?

— Ca-n palmă,... vă pot duce şi cu ochii închişi, oriunde, şi nu numai eu, ci oricare dintre oamenii mei.

— Atunci, spuse regele cu vădită mulțumire, să mergem la comandanții de oşti să le spunem să fie pregătiți; mîine, în zori, pornim la drum.

*

Oastea creştină sosi în fața cetății Nicopole abia către jumătatea lunii septembrie. Zilele de toamnă erau călduțe şi frunza nu ruginise încă, iar drumurile erau uscate şi fără gloduri; rar dacă le stropea cîte o ploicică ce nici nu se simțea; pămîntul se zbicea îndată la razele dulci ale soarelui.

Cetatea se înălța mîndră, străjuind parcă Dunărea, pe un podiş, de unde domina întreaga cîmpie a marelui fluviu.

De jur împrejur, avea ziduri groase şi turnuri de pază şi apărare, făcute de către turci care-şi dăduseră seama de marea însemnătate strategică a acestei vechi cetăți.

Privind cu admirație, regele Sigismund lăsă fără de voie să-i scape aceste cuvinte străbătute de oarecare îngrijorare:

— Aci nu mai e Vidinul...

— Şi nici Rahova! completă Ştibor, voievodul Ardealului, care era în preajma lui.

— Şi totuşi, intră în vorbă Mircea-Vodă, ghicind parcă ce se petrecea în sufletul regelui Ungariei, dacă vom chibzui bine şi vom cădea cu toți la o înțelegere, Nicopole va fi în cele din urmă în stăpînirea noastră, iar de aci, calea spre izbîndă ne este deschisă.

*

Două săptămîni încheiate au încercat oştenii creştini să cucerească Nicopole, dar în zadar; deşi asediată, cetatea rezista şi cu toate că o bătură cu tunurile, nu putură clinti din ea un zid măcar, necum să pătrundă înăuntru.

Încredințați că, în cele din urmă, cetatea va cădea de la sine, lipsită de hrană şi apă, cruciații şi conducătorii lor mai ales, se puseră pe chefuri şi petreceri, de-ai fi zis că sînt la nuntă, iar nu la război. Cînd se saturau de mîncare şi băutură, porneau să joace zaruri sau alte jocuri de noroc, în care erau grozav de pricepuți.

Dar tocmai cînd se aşteptau mai puțin, ca un trăznet din senin căzu în fața lor ştirea, adusă de iscoade, că Ilderim a sosit în fruntea unei mari oştiri la Nicopole şi este gata de luptă. Înfiorați de asemenea veste, toți oştenii creştini avură acelaşi gînd dureros şi plin de ruşine pentru ei: „Nu degeaba acest mare sultan fusese supranumit „Fulgerul”. Cum şi cînd sosise, de nu-i

aflase nimeni de ştire?! Dar nu mai era timp pentru astfel de întrebări ce nu-şi mai aveau acum nici un rost.

Conducătorii cruciați se aflau asupra chefului, amețiți de băutură, iar unii abia se puteau ține pe picioare, necum să se ridice de la masă, la chemarea regelui Sigismund, căpetenia întregii oştiri.

Turcii însă nu se grăbeau. Ei se mişcau iavaş, iavaş, dar cu multă socoteală. Se urcară pe podişul cetății, avîndu-i în față ca în palmă pe vrăjmaşi. Mircea-Vodă se repezise, cu o mie din cei mai destoinici oşteni ai săi, spre a vedea din depărtare oastea turcească şi a-şi da seama cam la cîți oameni se ridică.

Pînă să vină înapoi din recunoaştere lui Sigismund şi lui Ştibor li se păru că a trecut un veac. Ceilalți căpitani de oaste însă, se străduiau să pară cît mai nepăsători.

În sfîrşit,... iată-l!

Regele Ungariei i se repede înainte, ca dus de vînt, şi abia-l lăsă să descalece.

— Ei,... cum stăm, măria ta?

Mircea-Vodă se aruncă din şa drept în mijlocul cavalerilor, de-ai fi zis că vrea să-nceapă o luptă cu toți aceştia deodată, şi zice, scoțîndu-şi coiful şi ştergîndu-şi fruntea de sudoare:

— Nu cred că sînt mult mai numeroşi decît noi. Am însă, a vă face o mare rugăminte, care este spre folosul luptei ce se va da!

— S-o auzim, răspunseră comandanții, strîngînd cercul în jurul lui Mircea-Vodă.

— Vă rog să ne lăsați pe noi, românii, să pornim cei dintîi la luptă, întrucît îi cunoaştem bine pe turci, le ştim felul lor de a se bate precum şi toate şiretlicurile ce le folosesc în războaie!

Cavalerii străini se-ncruntară şi, în cea dintîi clipă, nu rostiră nici o vorbă. În sprijinul lui Mircea, regele Sigismund spuse pe deplin încredințat:

— Eu cunosc foarte bine felul de a lupta al românilor şi sînt de aceeaşi părere: să înceapă lupta Mircea-Vodă şi oamenii săi, iar noi să venim îndată după dînşii, cînd ni se va face semn.

Dar tocmai atunci, cînd vrăşmaşul de moarte le era în preajmă, în loc de prietenie şi înțelegere s-a iscat o hărmălaie şi o ceartă, de te-ai fi crezut la bîlci, în mijlocul unor negustători zurbagii, care se tocmeau cu înverşunare, iar nu în fața unor cavaleri ce urmau să pornească la o luptă măreață şi crîncenă, spre a înfrunta Semiluna.

Seniorul de Coucy, care, de asemenea, îi cunoştea bine pe români, spuse:

— Şi eu sînt de aceeaşi părere cu a maiestății sale regelui Sigismund: să pornească la atac cei dintîi românii cu voievodul lor.

Dar chiar compatriotul său, nobilul Guy de Trimouille îi strigă duşmănos:

— Cum poți cere asemenea lucruri lipsite de judecată? Fără îndoială că frica ți-a întunecat mintea-ți slabă şi nu mai ştii ce vorbeşti. Cum te poți teme oare să începem lupta noi, francezii, cînd cavalerii noştri sînt atît de tari, încît ar putea susține bolta cerească cu sulițele lor?

Aci, nobilul senior de Coucy, stăpînindu-şi din răsputeri mînia ce-l cuprinsese, răspunse apăsat:

— Ceea ce ai spus este o blasfemie şi o sfidare la adresa cerului. Cît priveşte despre frica ce susții că a pus stăpînire pe mine, nu-ți răspund decît atît: în lupta teribilă ce va urma am să-ți dovedesc, nu numai că nu mi-e frică de nimeni, dar te asigur că, în încăierare, botul calului tău nu va ajunge măcar nici la coada calului meu.

Atunci se auzi deodată strigătul mînios al tînărului conte Jean de Nevers, care, în ciuda faptului că abia împlinise 22 de ani, era căpetenia oştilor franceze:

— Doar n-am venit aci atîta cale, cu cei şase mii de cavaleri ai mei şi n-am cheltuit atîția bani, ca să asist la atacul dat de către alții, oricît ar fi aceia de pricepuți şi de viteji. Ce fac ei vom putea face şi noi, cu prisosință încă. După mine, cavaleri!

Şi contele Jean, fără să mai aştepte măcar încuviințarea cuiva, porni la atac urmat de Filip de Artois, mareşalul Boucicaut şi ceilalți. Într-adevăr, că acestui iureş năpraznic, turcii nu-i putură face față. Ei fură zdrobiți sau puşi pe fugă.

Îmbătați de neaşteptat de uşoara izbîndă, francezii porniră într-o goană nebună mai departe. Dar deodată, în fața lor se ivi o pădure de pari înfipți în pămînt. Caii, şi-aşa

destul de obosiți, mai mult de greutatea armurii, decît de a călăreților, se prăbuşiră, trăgîndu-i cu ei şi pe cavaleri, care încercau cu greu să lupte în picioare.

Turcii ieşiră atunci ca din pămînt, mai mulți de trei ori pe cît fuseseră, şi-i înconjurară pe sărmanii luptători care căzuseră ca într-o capcană bine chibzuită.

Regele Sigismund, nemaivăzîndu-i pe tovarăşii săi de luptă pe întinsul cîmpiei, strigă îngrozit către Mircea-Vodă şi Ştibor:

— Ce se petrece, oare, acolo, frații mei, căci eu sînt atît de tulburat, încît nu-mi mai pot da seama?

— Ceea ce era de aşteptat, maiestate, răspunse Mircea-Vodă încruntat şi plin de adîncă mîhnire: francezii s-au lăsat înşelați de viclenia turcilor, care, prefăcîndu-se că fug înspăimîntați, i-au atras astfel în cursă şi acum îi măcelăresc.

— E groaznic! se înfiora Sigismund. Să-i salvăm cît mai e cu putință.

Şi, îndemnîndu-şi calul, regele Ungariei porni vijelios însoțit de cele două căpetenii şi de oştenii unguri şi români, care abia aşteptau să intre în luptă.

În fața acestui iureş năpraznic, turcii, uimiți, neştiind ce să creadă, statură pe loc cîteva clipite şi se clătinară ca bătuți de vînt, sub paloşele noilor sosiți.

— Înainte copii, nu vă lăsați! se auzi strigătul puternic de îndemn al lui Mircea-Vodă. Domnul român însuşi lovea cu sete în dreapta şi-n stînga, făcînd gol în juru-i.

Ştibor se lupta cu mai multă înverşunare ca niciodată, iar Sigismund, fericit că va izbuti să-şi scoată tovarăşii de arme din impas şi să le arate că avusese dreptate, cînd sprijinise cererea lui Mircea-Vodă de a începe atacul cu ai săi, zîmbea cu bucurie copilărească acestui gînd.

Dar izbînda lor, ce părea că prinsese aripi, le fu zădărnicită de oastea lui Ştefan Lazarevici, aliatul lui Baiazid. Sîrbii, proaspăt sosiți pe cîmpul de luptă, la îndemnul regelui lor, se năpustiră din spate asupra celor de-o lege cu ei.

Luați pe neaşteptate, românii şi ungurii trebuiră să țină piept acum vrăjmaşilor din două părți. Turcii, încurajați de ajutorul primit, îşi reveniră şi se năpustiră urlînd asupra acelora ce-i descumpăniseră pentru scurtă vreme.

Văzînd primejdia de a împărtăşi soarta francezilor şi a burgunzilor, Mircea, Ştibor şi Sigismund, strînşi unul lîngă altul, îşi croiră drum printre şirurile de turci. Oamenii, care izbutiseră să iasă dim cumplita încleştare, se aruncară în Dunăre, spre a ajunge înot la corăbiile ce-i aşteptau să-i ducă învingători pînă la Constantinopol.

Sigismund, istovit mai mult de cumplita înfrîngere, decît de oboseala luptei, spuse cu glasul sfîrşit de durere, urcîndu-se pe corabie:

— Mult iubiții mei prieteni, rămîneți cu bine. Truda mea de a-i strînge pe cei de-o lege cu noi împotriva marii primejdii otomane s-a sfîrşit printr-un dezastru. Lupta aceasta putea fi cîştigată, dacă cei hotăriți să învingă n-ar fi fost conduşi de ambiție deşartă şi încăpățînare prostească, cei mai răi sfătuitori ai oamenilor.

CAPITOLUL XIII

„Din Sfînta Monastire de la Nucet, citire”

BĂTĂILE ÎN UŞA GROASA DE STEJAR erau atît de uşoare, încît urechea lui Mircea-Vodă, ațintită în altă parte, abia le auzi.

— Intră, Nițule, strigă domnul, venindu-i să rîdă. Uşa se deschise încet şi în pragul ei se ivi Nițu, vechiul copil de casă a lui Mircea-Vodă, acum flăcău în toată puterea. Făcu o plecăciune şi aşteptă.

— Bine, măi Nițule, îi grăi domnul mustrător; se poate să baţi în uşă aşa, ca o fată mare? Cînd o să te părăsească sfiala asta nepotrivită cu un flăcău bun de horă? Doar ştii cît mi-eşti de drag?

— Taman d-aia măria ta, nu cutez să...

— Ba să cutezi, că mie oamenii cutezători îmi plac. Tu aşa de molatec cum eşti, ai fi în stare să laşi să pătrundă în iatacul meu pe oricine şi să mă omoare! glumi vodă.

Aci, Nițu sări ca ars, îşi îndreptă trupu-i vînjos, îşi încruntă privirea şi grăi cu atîta dîrzenie, de parcă era altul, decît cel de pînă atunci.

— Ba, măria ta, nimeni n-ar putea intra în iatacul luminăției tale, decît călcînd peste mine mort. Că ce-ai făcut măria ta pentru noi, nimeni pe lumea asta n-ar fi făcut. Fără mila măriei tale alde maică-mea ar fi rămas pe drumuri, cerşetoare şi eu, aşijderea, după bătălia de la Cîmpia Mierlei, în care şi-a lăsat bietul taică-meu, Domnu-l odihnească, viața.

— Şi de ce nu eşti, mă rog, întotdeauna, aşa cum fuseşi acum?

— Cînd mă aflu în fața măriei tale, nu ştiu cum, dar mă cuprinde o sfială şi mă zăpăcesc.

— Să cauți să nu te mai cuprindă şi să faci bine să nu te mai zăpăceşti. Că eu pentru tine am gînduri mari şi frumoase, măi. N-o să te țin toată viața aci, copil de casă. Te vreau ostaş de nădejde al țării, aşa precum a fost şi taică-tău.

— Voi fi ce vei porunci măria ta! spuse Nițu, de astă dată mai cu îndrăzneală.

— Aşa, vezi? Dar pentru asta mai e vreme. Acu spune ce ții în mînă..., un răvaş cumva?

— Întocmai, slăvite doamne. L-a trimis cu un călugăr cuviosul stareț Sofronie de la sfînta monastire Cozia.

— Aşa? Dă-l încoace! Mulțămesc. Aşteaptă, nu pleca! Ți-am spus eu să pleci?

Nițu înghiți un nod şi rămase pe loc, descumpănit, în mijlocul odăii.

Mircea-Vodă desfăcu răvaşul şi citi cu glas tare cele scrise de egumenul monastirii Cozia:

„Din sfînta monastire de la Nucet citire, către binecinstitorul şi de Christos Dumnezeu iubitorul, Io Mircea, Voievod şi Domn al Țării Româneşti, de la robul lui Dumnezeu Sofronie, prea umilul stareț al sfintei monastiri de la Nucet, ce-i mai zice şi Cozia, supuşenie, credință şi smerenie. Vei afla, prea luminate doamne, că lucrarea poruncită de către măria ta la sfîntul nostru lăcaş, a fost îndeplinită întocmai şi-l aşteptăm pe prea strălucitul şi iubitul nostru stăpîn să binevoiască a veni aci, spre a se bucura de frumusețea şi de trăinicia ei, care credem că alta asemenea nu se află în Țara Românească. Şi meşterii bizantini şi greci, precum şi Alexios şi Mustafa te aşteaptă cu nerăbdare, spre a le lăuda cum se cuvine această ispravă a lor, într-adevăr de minune şi mare îndrăzneală, aducînd la îndeplinire gîndul măriei tale întru totul, astfel că astăzi, ctitoria măriei tale nu este numai un sfînt lăcaş de odihnă şi închinare, ci şi puternică aşezare de retragere şi apărare la nevoie şi în restrişte. Şi mai îngăduie robului tău Sofronie, mărite doamne, să-ți amintească faptul că ai făgăduit călimăneştenilor de a purcede cu ei la vînat în munții Coziei, unde mişună sălbăticiunile de tot soiul, care s-au înmulțit, din cale-afară şi-i primejduiesc pe localnici, ce nu mai au linişte de ele. Şi să ştii, doamne, că, mergînd între oamenii din multe sate, am oblicit că mare este bucuria tuturor că l-ai biruit pe nevrednicul Vlad-Vodă şi l-ai alungat, dîndu-l în seama craiului Ştibor al Ardealului, care va şti el ce să-i facă; iar acuma este din nou stăpîn în țară prea iubitul nostru părinte Mircea-Vodă, în veci fie lăudat şi cinstit, iar bicisnicul de Vlad-Vodă, de trei ori proclet şi afurisit.

Şi sărutăm dreapta măriei tale toți cei din partea locului şi te aşteptăm cu multă rîvnă, dragoste şi credință. Şi să vii curînd, măria ta, că te aşteptăm.

Sofronie, stareț al sfintei monastiri Cozia”

Mircea-Vodă împături răvaşul, îl puse cu grijă la piept şi se duse la fereastră, privind cu nesaț la frunzişul copacilor. Apoi spuse ca pentru sine:

— Chiar că mă pălise un dor de ducă prin munții Olteniei.

Apoi, întorcîndu-se către Nițu, îl întrebă în glumă:

— Ei, tu ce zici, măi Nițule, de scrisoarea popii Sofronie?

Nițu se îndreptă de şale şi, privindu-l țintă în ochi pe vodă, îi grăi:

— Măria ta, cutezător m-ai voit, iată cutezător încerc să fiu de astă dată. Zic că să mă iei şi pe mine la vînătoarea aceea, că poate ți-oi fi şi eu de vreun folos cumva.

Domnul izbucni în rîs şi spuse cu bunăvoință:

— Ei, aşa da, tragi a oştean de ispravă, Nițule. Şi asta mă bucură! E cea dintîi rugăminte a ta către mine, aşa-i? S-ar putea oare să nu ți-o îndeplinesc?

Nițu dădu un chiot de bucurie şi, aruncîndu-se în genunchi la picioarele lui Vodă, îi prinse dreapta şi o sărută de cîteva ori apăsat. Mircea-Vodă adaogă:

— Cel dintîi ce va şti cînd vom pleca spre Cozia vei fi tu şi cată a te pregăti de drum. Dar ascultă şi bagă bine la cap ce-ți spun: îți poruncesc cu străşnicie ca, din această clipă chiar, să uiți cu totul de răvaşul popii Sofronie. M-ai înțeles?

Nițu-şi ridică ochii castanii şi limpezi ca de căprior şi întrebă tare, plin de nevinovăție:

— De care răvaş e vorba, măria ta?

Vodă zîmbi, îl mîngîie pe cap părinteşte şi-i spuse:

— Aşa-mi placi! Acum fii bun şi roagă-l pe Mihail-Vodă să vină la mine, că am ceva de taină cu măria sa.

*

Nuci falnici cu tulpini groase cît trunchiul unui om voinic şi cu coroanele bogate în crengi dese ce se împleteau unele cu altele, se revărsau din belşug la poalele muntelui Cozia, mergînd pînă aproape de albia Oltului.

Şi din mijlocul lor răsări deodată mîndra aşezare a sfintei monastiri Cozia, cu ziduri mari, groase şi înalte, pe care cu greu le-ar fi trecut vrăjmaşii, necum să le clintească din loc. În curtea sfîntului lăcaş, pe lîngă nucii, care parcă îi stăteau de strajă, erau risipiți şi cîțiva brazi înalți şi drepți ca nişte uriaşe luminări, înfipte asemenea unor sentinele tinere şi neînfricate.

Porțile mari şi grele de stejar se aflau date de ziduri, iar forfota din jurul bisericii vădea că domnul era aşteptat.

Cei trei călăreți, urmați cam la zece paşi de alți zece ostaşi tot călări, se opriră cîteva clipite, înainte de a pătrunde în curte, şi trebuiră să-şi întărească glasurile, spre a se putea auzi, întrucît clopotul cel mare de aramă al monastirii, vestit în toate țările creştine din răsărit pentru frumusețea dangătului său, începu să sune puternic, răspîndindu-şi cîntul în unde dese şi făcînd să tremure văzduhul cale de cîteva posti.

— Privind ctitoria domniei mele, fără de voie mi se duce gîndul la Tismana, grăi cu blîndețe Mircea-Vodă, şi cuget că aceea pare mai impunătoare, poate şi unde este aşezată pe o înălțime într-adevăr amețitoare.

— Dar şi Cozia, doamne, răspunse spătarul Boian, văzută de pe malul stîng al Oltului, în întregul ei, este la fel de falnică şi chiar mai frumoasă decît Tismana.

— Poate unde este şi mai tînără, Boiane, glumi domnul.

— Şi-apoi măria ta, Tismana nu are ziduri aşa de puternice ca aceasta. Vorba e, cum-necum, ea s-a ridicat sub ochii noştri şi ne e cea mai scumpă tuturor. Cu pridvorul acesta în față, cînd pătrunzi în biserică, parcă ai intra nu numai în casa Domnului, ci puțin şi într-o casă de-a ta, de la țară! adaogă Boian.

— Aşa-i, spătare? întrebă Mircea-Vodă bucuros. Vezi, tocmai aci este marea ei frumusețe. Dar hai să mergem că, iată, popa Sofronie dă semne de mare nerăbdare şi-l văd că se-ndreaptă el însuşi spre noi.

— Sărutăm dreapta măriei tale, se auzi Sofronie, ieşind în fața călăreților. Bună dimineața, prea cinstite spătare!

— Blagosloveşte, părinte.

— Domnul,... cu măria ta şi cu țara.

Ca din pămînt, ieşiră la vedere trei călugări, care apucară frîiele celor trei cai. Sofronie, văzînd cine era cel de-al treilea călăreț, făcu ochii mari şi nu se putu abține să nu spună:

— Ce aleasă cinste şi mare bucurie pentru noi, slăvite stăpîne! L-ai adus, în sfîrşit, şi pe măria sa Mihăilaş-Vodă?

— L-am adus, chir Sofronie! zîmbi vodă cu plăcere, ca întotdeauna cînd venea vorba despre feciorul său, la care ținea mai mult ca la orice altă făptură pe lume. Cată de aci înainte a-l deprinde, cît de cît, cu unele treburi ale domniei, ca mai tîrziu să-l am destoinic tovarăş şi ajutor, precum marele Basarab-Vodă pe bunicul nostru Nicolae Alexandru Vodă, de vrednică pomenire.

— Aşa să te audă Dumnezeu, măria ta.

Călărețiidintîi descălecară, în timp ce următorii intrau pe poartă. Fiecare boier şi oştean fu dat în grija cîte unui călugăr, iar Mircea-Vodă cu Mihail-Vodă, tînărul său fecior, se urcară în foişorul anume clădit pe malul drept al Oltului, de unde rîul se vedea venind din Ardeal: mare, liniştit sau vijelios, cu unde mici sau valuri înspumate, în toată măreția şi frumusețea lui.

Aci, îl chemă domnul țării pe starețul Coziei şi stătu îndelung de vorbă cu el. Într-un tîrziu, Mircea-Vodă grăi cu glasul scăzut:

— După o asemenea lucrare de taină, părinte Sofronie, mai toți domnii şi regii obişnuiau să-i piardă pe cei ce-au făcut-o, spre a nu o putea spune

nimănui. Dar cum aceşti meşteri sînt oameni de ispravă, neprețuiți şi tare pricepuți, de care s-ar mai putea să ai nevoie în curgerea vremii, fiind, socot eu, şi un mare păcat să le iei viața, după sfatul bunului meu prieten, principele Musa, îi vei păstra.

Starețul Sofronie îşi ridică sprincenele cu adîncă uimire şi spuse:

— Voința măriei tale e sfîntă, numai că...

— Mai cu seamă, îi tăie vorba Mircea-Vodă că toți aceştia mi-au dovedit credință şi m-au ajutat, punîndu-şi viața lor în primejdie, ca s-o salveze pe a mea.

— E vorba de Alexios şi Mustafa? întrebă marele călugăr.

— Întocmai! De aceea m-am gîndit ca, în seara asta chiar, să-i legi cu puternic jurămînt de taină, fiind numai noi între noi, să nu mai ştie nici ei de ceea ce au meşterit în cuprinsul sfintei monastiri a Coziei. Şi tu, Sofronie, vei face apoi acelaşi jurămînt în fața mea, domnul țării, care sînt şi cap bisericii, că nu-i vei dezvălui taina, decît pe patul tău de moarte, o dată cu sfînta cuminecătură, aceluia pe care-l vei socoti vrednic a-ți fi urmaş la stăreție.

CAPITOLUL XIV

Îl cunoaştem aci şi pe noul domn de la Moldova, pre nume Alexandru, fiul lui Roman Vodă Muşat.

SFÎRŞITUL ANULUI 1399 şi începutul lui 1400, veniseră cu o iarnă uşoară, călduță, fără zăpadă multă şi cu adieri şi miresme de primăvară.

Mircea-Vodă, prea puternicul domn al Țării Româneşti, se găsea în al patrusprezecelea an de domnie. Petrecuse sfintele sărbători ale Crăciunului la Tîrgovişte, al doilea oraş de seamă al țării după Curtea de Argeş, şi primele zile ale noului an îl găsiră tot în această aşezare, gustînd dulcea pace a căminului, atît de mult rîvnită în ultima vreme.

Ningea bogat, dar zăpada nu se prindea; ai fi zis că se topeşte înainte de a atinge pămîntul.

Domnul privea pe fereastră în grădină, dar gîndul îi colinda prin Moldova, unde aflase că iarăşi sînt frămîntări pentru tron, măcar că în scaun se afla acum Iuga Vodă Ologul.

Doamna Mara îi respectă un timp liniştea: văzînd însă că tăcerea se prelungeşte mai mult decît se aşteptase, tuşi uşor şi spuse cu glas dulce şi învăluitor:

— Ce griji îl tulbură pe mult iubitul meu soț şi domn?

— Mă gîndeam, scumpa mea doamnă, la Moldava, sora şi vecina noastră de la miazănoapte.

— De bine, sau de rău? voi să ştie doamna Mara.

— Nici de bine şi nici de rău; mă gîndeam că de la trecerea la cele veşnice a răposatului Petru Vodă Muşat, bunul meu prieten, adică din anul de tristă pomenire 1391, şi pînă astăzi, deci în numai nouă ani de zile, s-au perindat la tronul Moldovei trei domni, bune rubedenii între dînşi, dar nu la fel de buni şi ei ca domni: Roman Vodă Muşat, Ştefan Vodă Muşat şi acesta din urmă, de astăzi. Iuga Vodă, poreclit de ai săi „ologul”!

— Dar dacă-i olog, se miră doamna Mara, atunci cum de este domn, că pre cîte ştiu, domnul țării nu poate fi ales decît dintre cei zdraveni, el neputînd avea vreun beteşug, decît dacă l-a căpătat cumva în luptă?!

— Aşa-i, dar vezi că acest Iuga nu este olog de-a binelea; e om întreg, numai că-l chinuie durerea de picioare şi, din cînd în cînd, nu poate să meargă decît sprijinit sau foarte greu singur. Dar acest Iuga, ca şi ceilalți dinaintea lui, îi cîntă în strună Iaghelonului şi-mi sînt potrivnici mie. Ba, Ştefan Vodă Muşat l-a ajutat chiar pe bicisnicul de Vlad-Vodă, uzurpatorul meu, şi l-a împrietenit cu Vladislav.

— Dar nici Iaghelonul, se avîntă doamna Mara, pre cîte ştiu, nu mai stă prea bine pe tronul său, întrucît şi regina Hedviga a murit sărmana şi ea, la scurtă vreme după soră-sa, aşa că ...

— Într-adevăr că tristă soartă au avut aceste tinere regine surori! Întîi Maria, acum ea. Nimic nu s-a ales de moştenirea lui Ludovic cel Mare. Eh,... acest Iuga-Vodă al Moldovei este un domn nevolnic, însă, la rău, un prost se pricepe mai bine să ți-l facă decît un om deştept!

Pe cînd vorbeau astfel, ca-n foarte multe împrejurări din viață, şi de astă dată, întîmplarea veni pe neaşteptate în sprijinul gîndurilor lui Mircea-Vodă. Auzind din depărtare tropote de cai la acea vreme de seară timpurie, domnul se întoarse la fereastră şi încercă să desluşească cine sînt călăreții ce treceau cu atîta grabă pe lîngă palat. Caii se opriră sforăind, smucindu-şi zurgălăii şi bătînd copitele în caldarîm. Peste cîteva clipite, iată că uşa la iatacul domnesc se deschise şi intră căpetenia de straje, strigînd:

— Să trăieşti, măria ta, au sosit soli de la Moldova! Mircea-Vodă îşi ridică sprîncenele a mirare şi spuse:

— Acum? Aci? De la cine?

— Nu spun decît că e de mare grabă şi că-i foc.

— Să intre dară!

Şi-ndată se aflară în fața domnului Țării Româneşti, trimişii din Moldova: boierul Drăgoi, tovarăşul de solie de pe timpuri al boierilor munteni Manea şi Herăscu, precum şi Petru Hudici şi Ivan Oană, pe care Mircea-Vodă îi cunoştea doar din auzite.

— Să trăieşti, măria ta! strigară falnicii boieri moldoveni şi-şi puseră genunchiul drept la pămînt.

Domnul le întinse mîna pe care aceştia o sărutară cu adînc respect, ducînd-o la frunte. Apoi, Drăgoi rosti răspicat:

— Prea slăvite doamne, iartă-ne, te rugăm, îndrăzneala de a-ți tulbura liniştea în fapt de seară şi mai cu seamă în sărbători, dar ni-i tare degrabă. Sîntem solii măriei sale Alexandru, fiul fostului domn Roman Vodă şi te roagă să-i vii în ajutor, spre a lua scaunul domniei de la Moldova, pe care acum stă

un om slab de virtute, ce abia-şi tîrîie picioarele şi face umbră pămîntului de pomană.

— Iuga Ologul? întrebă Mircea-Vodă, zîmbind cu dispreț.

— El, măria ta, căruia în loc de tron, i-ar şedea mult mai bine să gogească în pat laolaltă cu babele şi să toarcă lînă.

— Dar Alexandru Muşat, în numele căruia ați venit, v-a dat cumva vreun răvaş către mine?

Drăgoi stete o toană pe gînduri; apoi scoase din carîmbul cizmei un răvaş frumos împăturit şi spuse:

— Slăvite doamne, în răvaşul acesta spune numai ca să dai crezare celor ce-ți vom grăi noi; de teamă ca nu cumva să fim prinşi de oamenii Iugăi şi cercetați. Dar ne-a spus măria sa Alexandru că, de vei vroi a şti mai mult, să binevoieşti a vorbi cu mine.

— Atunci, boier Drăgoi, hai să vorbim dară, spre a şti ce avem de făcut. Pohteşte, rogu-te, în această cămară, în timp ce tovarăşii domniei tale vor fi omeniți, precum se cuvine unor oaspeți aleşi, de către doamna Mara a Țării Româneşti.

*

Boierul Drăgoi îşi sfîrşi astfel solia:

— Şi eu stărui în ajutorul neprețuit şi neprecupețit al măriei tale pentru acest Alexandru Muşat, carele este un bărbat ales, cumpătat şi cumpănit, blînd şi nearțăgos, îndrăzneț; şi mai cu seamă că măria ta eşti pentru el pildă şi îndemn, uitîndu-se la faptele-ți ca la soare şi doreşte a ridica Moldova noastră în ochii lumii, aşa precum ai ridicat măria ta Țara Românească.

Mircea-Vodă zîmbi uşor şi spuse tărăgănat:

— Eu am a-ți pune o singură întrebare, boier Drăgoi ..., şi anume: ce face acum Roman Vodă, tatăl acestui Alexandru, pe care domnia ta îl susții cu asemenea tărie?

Drăgoi dădu din cap cu amărăciune şi spuse:

— Măria ta,... bietul Roman Vodă, în urma bătăliei de la Camenița, după cum bine ştii, a fost prins de către Svidrighel, fratele Iaghelonului, şi şade şi acuma pus la păstru într-o cetate, vorba vine, că este la închisoare de-a binelea, Dumnezeu ştie unde!

— Straşnic de bun paznic de domni mai e Iaghelonul!

— E cît o mai fi şi el. Atunci, măria ta? ceru răspuns grabnic Drăgoi.

— Atunci, boierule, mîine, în zori, pornim spre Moldova, spre a-l înscăuna pe fratele nostru Alexandru. Eşti mulțumit?

.....

Spătarul Boian, aflînd de hotărîrea lui Mircea-Vodă, după ce mustăci puțin, nehotărît încă, dacă să vorbească au ba, spuse totuşi, în cele din urmă, frămîntîndu-şi mîinile aspre şi bătătorite:

— Măria ta,... mă cunoşti bine şi ştii, deci, că dacă-mi porunceşti să merg în iad, să mă bat cu dracii, mă duc fără zăbavă. Dar eu o vorbă vreau să te întreb: Ce folos să avem noi oare, dacă în scaunul Moldovei va sta acest nou Muşatin sau va rămîne tot Iuga Ologul?

— Boiane, dragul meu, Iuga nu ne este prieten, ci dimpotrivă; dar Alexandru, chiar de nu ne va ajuta vreodată şi de nu ne va fi nici prieten, ceea ce n-aş crede, măcar să nu ne fie duşman şi tot e ceva.

*

Oastea munteană, în frunte cu Mircea-Vodă şi spătarul Boian, avînd de călăuze pe cei trei boieri moldoveni, ieşi din Țara Românească, o luă în susul Siretului, trecu de Adjud, unde făcu scurt popas, lăsă Sascutul în urmă şi se opri la Bacău, pentru mai multă odihnă. Apoi poposi din nou la Roman, noua aşezare a fostului domn Roman Vodă Muşat, unde o întîmpină Alexandru Muşat cu puțina lui oaste de strînsură.

Acela care, în numele stirpei şi a însuşirilor sale, cerea pe drept domnia Moldovei, era un bărbat în putere, tînăr încă, înalt şi lat în spate, cu capul mare şi pletos, obrajii bucălați şi roşii de sănătate, iar barba şi părul de pe acum încărunțite. Ochii-i erau albaştri, luminoşi ca cerul țării sale, şi uitătura îi era din cale-afară de blîndă şi prietenoasă.

Văzîndu-l şi recunoscîndu-l pe Mircea-Vodă, Alexandru sări în grabă de pe cal cu agerime, se opri cu smerenie la trei paşi de marele domn, privindu-l pe acesta drept în ochi, îşi scoase cuşma de jder şi strigă cu o nebănuită putere, de răsună văzduhul curat de iarnă:

— Să trăieşti, măria ta, şi bine-ai venit în Moldova! Atunci, însoțitorii lui Alexandru, aruncîndu-şi cuşmele în sus strigară de asemenea, de hăuliră văile:

— Trăiască Mircea-Vodă!

Domnul Țării Româneşti răsuflă din adînc şi împrăştie în aerul rece al dimineții o trîmbă de abur ce se ridică uşor în sus, asemenea fumului de la hornuri. Apoi, spuse încet, dar cu multă bunăvoință:

— Bine te-am găsit, prietene Alexandre!

Îi întinse mîna şi cînd moldoveanul i-o strînse cu putere, Mircea-Vodă îl trase la pieptu-i şi-l îmbrățişa cu drag, ca pe un copil al său. După care adăugă simplu, cinstit, româneşte:

— M-ai chemat, prietene. Iată-mă-s: am venit! Te ascult dară!

— Măria ta, mai întîi de toate spun aiasta şi să ştii că nu-i o vorbă goală: n-am să uit niciodată că ai răspuns chemării mele; te vei încredința!

— Tare o doresc, măria ta, răspunse Mircea-Vodă, apăsînd pe ultimele două cuvinte, ceea ce nu-i scăpă lui Alexandru, care se îmbujora şi mai mult de plăcere şi grăi:

— Apăi de mi-ai spus, luminate doamne, aşa precum mi-ai spus, această vorbă a lui Mircea-Vodă grăieşte mai mult ca orice.

— Atunci, ce mai aşteptăm dară? întrebă Mircea-Vodă, zîmbind pe sub lunga-i mustață. Să pornim spre Suceava.

— Slăvitul meu prieten, îndrăzni Alexandru, îngădu-ie-mi a-ți spune că iscoadele mi-au adus ştirea precum că la Tîrgul Neamț şi la Baia ne aşteaptă oştile Iugăi, cu ajutor polon.

— Ah, ce veste bună mi-ai dat! Atunci, cuviincios este a nu-i lăsa să ne aştepte prea mult şi să pornim de-ndată, după ce ne vom ospăta şi vom da trupurilor noastre odihna de trebuință ...

.....

Într-adevăr că în apropierea Tîrgului Neamț, se arătă în zare oastea moldovenească. Erau sumedenie de oameni călări cu sulițele la oblînc şi aşteptau plini de nelinişte.

Cum se ivi pe un muncel din fața lor oastea muntenească, avîndu-l în frunte pe Mircea-Vodă între spătarul Boian şi Alexandru Muşat, toți moldovenii îşi ridicară sulițele şi aşteptară porunca să pornească la atac. Mircea-Vodă le prinse frămîntarea, precum şi strălucirea obişnuită a ochilor. Atunci, ridică mîna dreaptă şi le grăi cu putere, de vîjîia văzduhul ca la răsunetul unei trîmbițe:

— Adăstați o clipită, feții mei, şi-apoi porniți împotriva noastră. Unde-i vestitul Iuga Vodă? De ce n-a venit şi el în fruntea voastră? O, mîndria voastră de ostaşi încercați nu vă spune nimic? Primiți oare să fiți sub ascultarea unui om care nu e în stare să vă ducă la nici o biruință,... pe voi, urmaşii lui Dragoş Vodă... şi ai lui Bogdan Vodă de slăvită amintire?

Ca la un cuvînt pornit din tăriile cerului, moldovenii îşi plecară sulițele şi ascultară mai departe, cerînd din priviri să li se mai vorbească încă. Mircea nu aşteptă:

— Iată pe cine-l socotesc eu vrednic de a vă fi domn şi al cărui prieten sînt şi voi fi şi mai vîrtos de aci înainte: Alexandru Muşatin, fiul lui Roman Vodă, de care nu ați avut a vă plînge. Vreți voi oare să se verse sînge românesc pentru această faptă de dreptate?

Şi atunci deodată, miile de călăreți moldoveni îşi smulseră de la piept năframele albe şi înfigîndu-le în sulițe porniră către munteni strigînd de bubuia văzduhul ca de tunet:

— Ura-aaa! Trăiască Mircea-Vodă,... Trăiască Alexandru Vodă Muşat, domnul Moldovei!

Mircea-Vodă îl privi pe Alexandru Muşat zîmbind întrebător. Ochii acestuia erau scăldați în lacrimi de negrăită fericire. Abia izbuti să şoptească întretăiat:

— Doamne Mirceo, astăzi am aflat cea dintîi învățătură de la măria ta, că uneori limba poate cuceri mai bine decît sabia. Îi simt pe toți ai mei.

— Şi pe mine lîngă dînşii, Alexandre! zîmbi cu drag Mircea-Vodă. Iar acum, să desăvîrşim treaba începută: să mergem la Suceava!

.....

Aflînd că Mircea-Vodă se îndreaptă spre cetatea de scaun a Moldovei cu noul domn Alexandru Vodă Muşat, poporul fu cuprins de o însuflețire fără de seamăn. La porțile Sucevei, date de ziduri, le ieşiră înainte boierii țării şi mitropolitul cu pîine şi cu sare atît lui, cît şi noului domn. Iar cînd Mircea-Vodă întrebă în glumă: „Ce face Iuga Vodă, boieri dumneavoastră?”, asteptînd cu totul alt răspuns decît acela pe care-l primi: „Vă aşteaptă liniştit la palatul domnesc, măria ta!”, domnul Țării Româneşti întrebă din nou, mirat:

— O spuneți în glumă cred?

— Ba nicidecum, măria ta. E într-adevăr aşa! Cînd a aflat de cele întîmplate, a spus împăcat în sine: „Atunci, la ce bun să mă mai obosesc să fug, că nici n-o pot face ca lumea... Să vină sănătoşi!”

— Iată o purtare înțeleaptă, căreia socot că i se cuvine un răspuns asemănător. Să nu i se clintească un fir din părul lui Iuga Vodă. Pe acest om îl voi lua cu mine; i se cade a trăi în pace atîta cît mai are de trăit.

.....

Îndată ce i se încredința domnia Moldovei de către întreaga suflare boierească şi bisericească ce se afla la Suceava, Alexandru Vodă, după ce coborî treptele tronului, se îndreptă către Mircea-Vodă, care-l aştepta surîzător, sprijinit cu mîinile pe mînerul în cruce al înaltei sale spade.

Noul domn îşi deschise brațele spre a-l cuprinde: Mircea-Vodă dădu drumul paloşului ce se plecă într-o parte, zornăind pe podeaua de marmoră, şi primi îmbrățişarea lui Alexandru Vodă care-i şopti înfiorat:

— Părintele meu, cum să-ți mulțămesc? Domnul Țării Româneşti spuse cu blîndețe:

— Măria ta Alexandre Vodă, țin din tot sufletul ca eu cel dintîi să-ți aduc urările cele mai pline de căldură ale sufletului meu: „întru mulți şi mulți ani să domneşti, cu: milă, înțelegere, înțelepciune, linişte şi bunăvoință către supuşi tăi, căci ei alcătuiesc Moldova şi pe ei te sprijini. Şi-acum ascultă un sfat de la un domn mai vîrstnic, mai vechi, şi mai încercat: Înțelepciunea cea mai mare pentru acei ce poartă o coroană pe cap, este să asculte şi să aleagă şi din înțelepciunea acelora ce le stau în preajmă. Trăiască Măria sa Alexandru Vodă Muşatin al Moldovei întru mulți şi fericiți ani!”

CAPITOLUL XV

Aflam aci cum lui Mircea-Vodă i se iveşte, în sfirşit, prilejul îndelung aşteptat de a-i arata principelui Musa al turcilor, marea sa recunoştință şi de a-şi întoarce datoria față de acesta.

TRECUSERĂ CÎȚIVA ANI de la înscăunarea lui Alexandru Vodă Muşatin în Moldova şi noul domn se arătase un bun şi chibzuit gospodar. Luînd pildă de la marele său vecin Mircea-Vodă, împărțise şi el întreaga țară în județe, făcuse drumuri de legătură între oraşe şi cetăți şi le curățise de noroaie şi de tîlharii ce mişunau pînă atunci, ca să poată trece neguțătorii moldoveni şi străini, fără de teamă dintr-o parte într-alta a țării. Şi cîte altele pentru uşurarea traiului celor de sub oblăduirea sa nu făcuse?

Iar poporul, după obiceiul lui dintotdeauna, nu întîrzie să-i dea şi lui o poreclă, care era mai mult un nume de laudă, spunîndu-i cu multă dragoste şi evlavie: Alexandru Vodă cel Bun.

Domnul Țării Româneşti era din cale-afară de mulțămit că acela pe care-l ajutase să ia domnia este un bărbat ales, de ispravă şi nu contenea să spună, cînd venea vorba despre Alexandru-Vodă, în fața boierilor săi:

— Trebuie să recunoaşteți, boieri dumneavoastră, că am avut mînă bună şi mă pot mîndri cu aceasta!

Într-una din zile se dădea la palatul domnesc din Tîrgovişte un mare ospăț: domnița Marina, fiica lui Mircea-Vodă şi a doamnei Mara, ce o dobîndiseră la cîțiva ani după Mihail, împlinea acum cincisprezece ani.

Masa mare era întinsă chiar în sala tronului şi la ea luau parte toți boierii de credință ai lui Mircea-Vodă, de astă dată, la dorința doamnei Mara, dimpreună cu jupînesele şi jupînițele, spre a se veseli şi tînăra domniță de vederea lor.

Pe cînd petrecerea era în toi, iată că pe uşa larg deschisă ce dădea spre cuhnii, în loc să intre pivnicerul cu ajutoarele sale, se înfățişară paharnicul Dragotă, doi copii de casă ce purtau fiecare în brațe cîte un polobocel greu de

stejar pe care abia-l duceau; iar după ei îndată, se arătă un boier moldovean ce făcu o plecăciune în fața mesenilor şi rosti cu glas limpede şi răsunător:

— Să trăiți şi să benchetuiți întru mulți ani, măriile voastre, şi multă fericire tuturor, dar mai cu seamă măritei domnițe Marina, pe care dorim s-o vedem în curînd cinstită mireasă a celui mai strălucit principe din lume!

Deodată se făcu o tăcere adîncă şi toate capetele se întoarseră către noul venit. După felul cum vorbea dulceag şi tărăgănat îşi dădură seama de-ndată că este de la Moldova; ceea ce nu puteai, însă, ghici era cam ce se afla în cele două butoiaşe.

Mircea-Vodă, spre a-l cinsti cum se cuvine pe noul sosit, care îşi închipuia din partea cui vine, se ridică în picioare şi răspunse:

— Fii bine venit, boierule! Binevoieşte a pohti la masa noastră şi spune-ne, rogu-te, care ți-e solia?

— Măria ta, eu sînt stolnicul Drăgan şi m-a trimis chiar bunul meu stăpîn şi domn Alexandru Vodă de la Moldova, cu acest mic dar pentru ziua de naştere a prea frumoasei şi cinstitei domnițe Marina, căreia îi doreşte mulți ani cu sănătate şi voie bună, ca şi tuturor celor de față!

— Aşa să dea Domnul, precum ai grăit! Dar ce se află, cinstite stolnice Drăgane, în aceste două butoiaşe? întrebă Mircea-Vodă, zîmbind cu chef. Pentru vin, rîse el de astă dată subțire, ar fi cam mici; pentru vreo licoare scoasă din prune,... taman bune.

— Eu zic, mărite doamne, că-i mai bine să le dau cep şi să gustați. În ele se află o băutură nouă şi nemaipomenită ... care şi nouă ne-a fost trimisă de la Polonia, cinci asemenea polobocele în dar, din care măria sa Alexandru Vodă s-a gîndit să vă trimită şi măriei voastre două, cu prilejul acestei mari sărbători.

— Dă-le cep, deci, precum ai spus! ceru Mircea-Vodă, spre a gusta această rară şi straşnică băutură.

Stolnicul Drăgan bătu din palme şi îndată i se înfățişară trei slujitori: unul cu un ciocan, altul cu un tîlv, de scos băutura din butoaie, iar al treilea cu două carafe mari în mînă, şi se puseră pe lucru. Cel dintîi ciocăni bine dopul de lemn, apoi îl trase afară cu putere. Îndată izbucni din butoi o spumă albă ce porni a se revărsa, prelingîndu-se pe doage. Dar cel cu tîlvul se repezi şi prinse licoarea în carafe. Era galbenă ca untdelemnul, iar la gura carafei se ridică îndată o spumă deasă de un lat de palmă.

Drăgan porni cu carafa plină în mare grabă spre capul mesei, unde se afla Mircea-Vodă. Ajungînd, luă o cupă goală şi o umplu cu băutura galbenă, spumoasă. Apoi, turnă şi celorlalți, care aşteptau cu adîncă mirare să guste minunata băutură.

Mircea-Vodă luă cupa în mînă, o ridică în fața ochilor şi privi în zare prin ea; apoi o duse la nas şi-i trase adînc mireasma pe nări, aşa precum obişnuia să facă cu vinul, înainte de a-l bea.

Acum sorbi cu nădejde o gură bună şi deodată se opri ca ars. Se încruntă o clipă, îşi ridică sprîncenele cu mare mirare şi înghiți totuşi cu greu. Apoi îşi plesni limba de cerul gurii şi grăi dezgustat:

— Uitai, măre stolnice, să-l pun pe paharnicul meu să ia credința la această ciudată băutură. Şi de n-aş ştii că mi-o trimite prea bunul meu prieten Alexandru Vodă, aş jura că am băut otravă. Dar din ce-i făcută oare şi cum îi zice?

Stolnicul îşi îngădui să rîdă şi spuse:

— Măria ta ai fost mai viteaz ca domnul nostru, carele, cînd a sorbit întîiaşi dată din ea, a scuipat-o pe pereți!

— Îi dau dreptate, stolnice, pare a fi mai curînd un leac băbesc făcut din sabur. Lămureşte-mă, rogu-te.

— Slăvite stăpîne, această băutură se numeşte cum nu se poate mai firesc: îi zice „bere”!

— Bere?! se miră Mircea-Vodă şi o dată cu dînsul toți mesenii. Bere ziseşi, stolnice? Păi bere se numeşte de-a-valma tot ceea ce bei. Nu spunem noi în graiul nostru românesc că pe cutare l-am ținut pe bere şi pe mîncare?

— E drept, măria ta, dar iată că aşa-i zice, bere! Şi e făcută din apă de la fîntînă, orz şi hamei, lăsate aşa să zacă, pînă încep să fiarbă singure. Apoi licoarea se limpezeşte şi iacă asta e. Dar să ştiți, prea cinstiți meseni, că numai la început pare rea la gust şi amară-fiere, dar după ce sorbi mai multe înghițituri şi te obişnuieşti cu ea, începe să-ți placă, mai ales că-ți dă o dulce amețeală, mai uşoară şi mai plăcută decît aceea a vinului. Dacă-mi îngăduiți, am să beau o stacană eu însumi în fața măriilor voastre, spre a vă da pildă.

Şi fără să mai aştepte încuviințarea, stolnicul Drăgan îşi umplu o cupă şi o dădu peste cap, în uimirea tuturor şi mai cu seamă a lui Mircea-Vodă, care se mira foarte cum de bea moldoveanul cu atîta poftă, fără să se oțărască şi să se scuture ca de friguri, asemenea licoare amară ca o otravă.

Dar după pilda stolnicului, toți prinseră curaj şi se porniră să bea pe întrecute, la început, e drept, strîngînd din ochi şi strîmbîndu-şi buzele, dar mai tîrziu, cu plăcere chiar, pînă cînd limbile li se dezlegară deodată ca prin farmec şi începură toți a ciripi întocmai unor vrăbii gureşe şi neastîmpărate.

*

Spre sfîrşitul ospățului, Mircea-Vodă îi făcu un semn tainic lui Nițu, care uşor, pe nebăgate în seamă, trecu pe lîngă cîțiva boieri şi le şopti ceva la ureche; iar cînd se sparse petrecerea şi toți plecară pe la casele lor, în iatacul domnului se aflau strînşi laolaltă: boierul Staicu, fratele măriei sale, spătarul

Boian, Filos-logofăt, spătarul Dan, Baldovin-logofăt, banul Radu Berivoiescu precum şi nelipsiții boieri Manea şi Roman Herăscu, toți bucuroşi că băuseră cu multă cumpătare şi erau cu mintea limpede, gata a răspunde cu aleasă cuviință lui Mircea-Vodă, care nu degeaba le spusese să rămînă la ceasul acela tîrziu din noapte.

— Binevoiți a şedea, cinstiții şi iubiții mei oaspeți, grăi vodă, zîmbind cu bunăvoință. Doamna, domnița, jupînesele şi jupînițele noastre vor crede că, după obicei, ne-am strîns la o vorbă între noi, bărbații. Şi aceasta e într-adevăr aşa; însă ceea ce avem a vorbi în seara aceasta este de cea mai mare însemnătate pentru viața țării noastre. Ba aş putea spune, boieri dumneavoastră, mai bine şi mai apăsat, că nu s-a ivit încă pînă acum în viața acestei țări o împrejurare de atîta însemnătate.

Boierii murmurară îngrijorați, fără a îndrăzni vreunul să ridice cuvînt. Numai spătarul Boian, gîndi, fără a-şi da seama tare, ca pentru sine:

— Dar ce Dumnezeu ar putea fi? Domnul, prinzîndu-i şoapta, grăi înveselit:

— De bine, Boiane, dragul meu şi boieri dumneavoastră. Adică de bine ar putea fi, de ne vom înțelege şi cred că ne vom înțelege. S-a ivit minunat acest prilej de a sta de vorbă la sfîrşitul ospățului nostru... şi bine a fost că nu v-ați prea pus mintea cu băutura, spre a vă păstra limpezimea.

— Apăi că nici n-am prea avut cu ce, măria ta, îndrăzni Boian, în rîsul boierilor, mai ales cu poşirca aceea de la Alexandru Vodă.

— Care nu e de loc rea, dacă-i deprinzi gustul, Boiane, zise domnul surîzînd. Aşa! Acum, fără îndoială că sînteți nerăbdători să ştiți despre ce e vorba Eu n-am să vă spun nimic. Vă rog să îngăduiți însă a veni în mijlocul nostru căpitanul Costea Armaş, carele precum ştiți, a fost trimis de mine de vreme îndelungată în Turcia, avînd poruncă a se întoarce în țară numai atunci cînd va socoti că are a ne spune despre fapte de seamă petrecute acolo. Costea Armaş a sosit năpristan chiar în această dimineață, cu toți oamenii săi. Aş putea să vă spun eu însumi ceea ce am aflat de la dînsul; am socotit însă că este mai bine şi mai cu tărie a-l asculta chiar pe el, care a fost de față la multe din cele ce le veți auzi în seara aceasta.

— Prea bine-ai socotit, măria ta! răspunseră boierii într-un glas. Îl aşteptăm dară pe Costea Armaş.

Mircea-Vodă îl privi pe Nițu, care asemenea unei umbre se îndepărtă, spre a se reîntoarce de îndată cu cel aşteptat.

— Să trăieşti, măria ta, şi domniile voastre boieri, aşijderea, zise tînărul căpitan de oaste...

— Fii bine venit, Costeo! îi răspunseră boierii.

— Aşează-te şi vorbeşte, fătul meu, spuse domnul, apăsîndu-l cu blîndețe de umăr spre un jilț din apropiere.

— Mărite doamne şi prea cinstiți boieri, la osmanlîi s-au petrecut fapte ce au pus pe gînduri întreaga omenire. Cunoaşteți cu toți sfîrşitul îngrozitoarei bătălii de la Angora, aşa cum alta nu s-a mai pomenit pînă acum din veacuri, dintre sultanul turcilor Baiazid Ilderim, vajnicul nostru vrăjmaş dintotdeauna, şi prea vestitul han al mongolilor Timur-Şchiopul. Cei opt sute de mii de mongoli i-au înăbuşit şi i-au zdrobit cu desăvîrşire pe cei patru sute de mii de osmanlîi.

— Am auzit despre aceasta, spuseră boierii, şi ne-am bucurat.

— Dar ce n-ați auzit poate şi deci nu ştiți, adaose Costea, este cum a sfîrşit prea strălucitul şi viteazul sultan Ilderim. A fost prins de către Timur-Lenc pe cîmpul de bătaie şi, fapt nemaipomenit din partea unui stăpînitor de popoare, l-a închis pe Ilderim într-o cuşcă cu gratii de fier, punîndu-i cătuşe cu lanțuri la mîini şi la picioare, şi l-a plimbat astfel în văzul şi rîsul lumii, asemenea unei fiare sălbatice.

Boierii murmurară cu groază, iar Filos-logofăt întrebă înfiorat:

— Este adevărat ceea ce spui, Costeo, sau e numai o bolnavă închipuire a ta?

— La fel de adevărat, cinstite logofete, precum este că mă aflu acum în fața domniilor voastre. Cum aş cuteza oare să vă mint? se încruntă Costea. Dar focul mistuitor, iscat de această cruntă batjocoră, a prefăcut în scrum viteaza inimă a lui Baiazid. Ilderim nu mai este!

Un vaier de milă se ridică din mijlociii boierilor.

— A murit Baiazid? întrebă totuşi banul Radu Berivoiescu, ca şi cum n-ar fi auzit sau înțeles bine.

— S-a stins de adînca mîhnire a înfrîngerii... şi de cumplita batjocură.

Aci, Mircea-Vodă, făcîndu-şi cucernic cruce, rosti oftînd:

— Dumnezeu să-l ierte!

-— Că are de ce! spuse Boian, mustăcind.

— Boiane, îl mustră domnul cu blîndețe, bate-te peste gură.

— De ce, măria ta? se oțărî Boian, încruntîndu-se. Au n-am dreptate? Pe cîți i-a asuprit acest om crud şi nemilos? Cîte vieți româneşti a supus şi a stins, pe cîți i-a călcat în picioare şi i-a umilit mai aprig decît hanul Timur-Lenc pe dînsul? Ce a căutat, a găsit! ... şi vorba noastră din bătrîni: „*Cine-o mai face ca el, ca el să pățească*!”

— Hai, să-l lăsăm pe Ilderim în plata lui Alah, spuse Mircea-Vodă împăciuitor, căci îşi dădea seama că spătarul Boian are dreptate totuşi. Alta este grija ce-mi apasă sufletul şi pe care vreau să v-o aduc la cunoştință: cei trei feciori ai lui Baiazid, moştenitorii săi, frați numai după tată: Soliman, Mohamed şi Musa se ceartă acum pentru tronul împărătesc.

Auzind asemenea ştire, spătarul Boian se făcu tot numai urechi. Apoi, după obiceiul său, îşi aruncă vorba:

— Fără-ndoială, măria ta şi boieri dumneavoastră, că este de mare însemnătate pentru țara noastră cine va fi sultan în Turcia.

Mircea-Vodă, încruntîndu-se, spuse:

— Ei, aflați dară că s-au şi făcut doi sultani: Soliman şi Mohamed, rămînînd fără tron tocmai acela care ne-a arătat întotdeauna multă bunăvoință şi prietenie. .. prea luminatul principe Musa, fiul sultanei Olivera, care, după cum ştiți, este fiica regelui Lazarevici al sîrbilor. Şi Musa, supranumit şi „Celebi", pentru înfățişarea şi purtarea lui aleasă, era cel mai iubit fiu al lui Baiazid.

— Da' cum de s-a făcut asta, măria ta? nu se putu stăpîni Boian. Cum de a rămas tocmai principele Musa fără tron?

Domnul răspunse adînc mîhnit:

— V-am spus că Musa Celebi era fiul cel mai iubit al lui Ilderim. Acesta îl avea lîngă sine întotdeuna şi lui îi pregătea tronul. Cînd a fost prins Baiazid pe cîmpiile Angorei, aceeaşi soartă a avut-o şi Musa, care era cu tată-său dimpreună. După moartea lui Baiazid, Timur i-a dat drumul lui Musa, care a sosit în țara sa prea tîrziu, căci între timp cel mai mare dintre frații săi, Soliman se şi făcuse sultan în părțile Europei; iar frate-său mijlociu, Mohamed, care era în Asia, de asemenea, în părțile asiatice.

— Mare ticăloşie! murmurară boierii.

— Domniile voastre ştiți ce a făcut Musa pentru mine cîndva şi cred că vă dați seama ce ar însemna pentru țara noastră să se afle pe tronul Turciei un sultan prieten nouă. Pe ceilalți doi fii ai lui Baiazid, Soliman şi Mohamed, îi ştim bine că ne sînt vrăjmaşi, ca şi tatăl lor, răposatul. Doreşti a grăi, logofete Baldovin?

— Da, măria ta, spuse molcom Baldovin. Puțin, cum mi-e obiceiul. Pe noi nu ne priveşte cine e sultan în Asia. Rămînă sănătos acolo. Dar aci, în Europa, da! Fiind principele Musa sultan aci, noi am avea linişte şi pace în țară şi am putea să ne vedem nestingheriți de treburi. Socot, deci, că se cade a face tot ce e cu putință, pentru a-i veni în ajutor lui Musa.

Spătarul Dan, vărul domnului, ridică dreapta şi apoi glăsui:

— Aşijderea socotesc şi eu, măria ta şi iubiți prieteni, numai că totul trebuie făcut fără vorbărie şi cu multă chibzuință, spre a nu da nimănuia de bănuit.

Ceilalți boieri spuseră şi ei într-un glas:

— Sîntem de aceeaşi părere, măria ta!

Domnul, văzîndu-l pe spătarul Boian, că, împotriva obiceiului său, de astă dată tace, căzut pe gînduri, îl întrebă mirat:

— Dar domnia-ta, Boiane, n-ai nimic a ne spune? Spătarul Boian sări de pe jilț şi grăi cu glasul sugrumat de emoție:

— Da' cum să n-am, păcatele mele? Dar am amuțit de bucurie, numai la gîndul că s-ar putea să-l aducem pe tronul Turciei pe Musa, sultan.

— Aşa da! încuviință vodă bucuros. Apoi grăi rar şi îngîndurat: Acestea au fost ştirile, boieri dumneavoastă. Şi aceasta este părerea şi dorința noastră în asemenea împrejurare ce ar putea fi norocoasă pentru noi. Dar mai întîi de toate, trebuie să avem şi încuviințarea prea luminatului principe Musa, întrucît fără de voia sa noi nu putem întreprinde nimic.

— De bună seamă, doamne! răspunseră boierii.

— Acuma, grăi Mircea-Vodă, să-l rugăm din nou pe Costea-Armaş să ne spună mai departe ce se ştie despre principele Musa Celebi şi în ce stare se găseşte dînsul?

— Mărite doamne şi cinstiți boieri, iată cum stau lucrurile: strălucitul principe Musa se află acum oaspete la principele Isfendijar, care stăpîneşte porturile Sinope şi Castemuni de la Marea. Aci a fugit Musa de teama lui Soliman sultan, fratele său, care-l caută pretutindeni şi vrea să-l piardă, ca să nu-i ia tronuL

— De ce-i este frică nu va scăpa! zise Filos-logofăt.

— Dar la Isfendijar nu e primejdie pentru principele Musa? voi să ştie spătarul Boian.

— Nu, răspunse Costea, căci acest Isfendijar, principe musulman de sine stătător, este vrăjmaşul de moarte al sultanului Soliman. Aşa că Musa se află pe mîini bune.

— Iar cu Isfendijar eu sînt bun prieten! spuse Mircea-Vodă. Iată ce vom face: spătarul Dan şi Filos-logofăt vor pleca în mare taină la Sinope, unde se găseşte prea luminatul Musa. Dacă el primeşte a-l ajuta să ia tronul Turciei, îl poftim cu toată cinstea să vină aici, la Tîrgovişte, spre a sta de vorbă împreună pe îndelete şi cu de-a-mănuntul şi a pune la cale toate după cuviință.

— Dar cum se va face aceasta, măria ta? întrebă spătarul Dan vărul domnului. Drumul e tare lung, foarte greu şi mai cu seamă primejdios.

— M-am gîndit şi la asta, prea iubite vere Dane şi cinstite spătare. Fără nici o carte de la mine, prin viu grai îl rugați din parte-mi pe iubitul meu prieten, principele Isfendijar să vă dea cea mai bună corabie cu cei mai credincioşi şi pricepuți corăbieri. Cu ea îl aduceți pe înălțimea sa Musa Celebi pe Marea, pînă la Constanța şi de acolo, aci la Tîrgovişștea. Şi-apoi „văzînd şi făcînd”.

— Prea bine, măria ta, încuviință Dan. Cum l-ai aşezat în tron pe Alexandru Vodă Muşatin de la Moldova, tot asemenea va fi şi cu prea strălucitul Musa sultan.

— Numai că de astă dată e o treabă mult mai grea şi mai încîlcită. Să nădăjduim însă, că o vom duce şi pe aceasta la bun sfîrşit.

Filos-logofăt ridică mîna:

— Mărite stăpîne, aş avea o rugăminte: să ne însoţească la Sinope şi cei doi buni prieteni ai principelui Musa, ce stau de vreme îndelungată la noi: Alexios şi Mustafa, care ne-ar putea fi de mare folos, în această împrejurare.

— Să fie precum doreşti, logofete, zise domnul. Apoi rămase cîtva timp adîncit în gînduri. Se hotărî să vorbească, dar tot mai stete la îndoială o toană; în cele din urmă glăsui, arar, abia scoţînd cuvintele din gură:

— Să-i spuneţi principelui Musa, spre a-l încredinţa de marea mea bunăvoinţă şi preţuire, că sînt gata, cînd va fi sultan, să i-o dau de soţie pe mult iubita mea fiică, domniţa Marina, tot aşa precum tată-său Baiazid a avut-o de soţie pe Olivera, fiica regelui Ştefan Lazarevici; iar Murad, bunicul său, pe frumoasa Tamara, fiica ţarului Ion Alexandru al Bulgarilor, de la Tîrnova.

CAPITOLUL XVI

Pe malul stîng al Oltului, o masă de piatra, tăiată de vremuri în stîncă, îl aşteaptă pe viteazul Mircea-Vodă şi ai săi să ospăteze.

DE VREO CÎȚIVA ANI ÎNCOACE, frumoasa aşezare a Tîrgovişteiîl vedea tot mai des pe măria sa Mircea-Vodă în cuprinsul măreţelor sale ziduri. Viteazului domn i se părea că găseşte aci mai multă linişte, că aerul este mai puțin tare ca la Curtea de Argeş şi că-şi poate lăsa gîndurile mai slobode să colinde în trecutul său viforos şi să cugete la viitor.

Aceasta nu însemna că părăsise vechea cetate de scaun a Argeşului. Poate că îl atrăgea Tîrgovişteaşi pentru că mult iubitului său fiu Mihail Vodă îi plăcea mult acest oraş liniştit şi se gospodărise aci.

Era în toamna anului 1413. Frunzele se arămiseră şi, la suflarea vîntului, se scuturau uşor şi porneau în zbor fluturat, făcînd ocoluri largi şi căzînd în foşnet ca de mătase pe pămîntul uscat.

La palatul domnesc din Tîrgovişte, ferestrele erau larg deschise şi aerul călduț al serii pătrundea în marea sală a tronului, aducînd mireasma amară şi pătrunzătoare a frunzelor jilave de nuc.

Mircea-Vodă, îmbrăcat în straie cernite, îşi aştepta boierii cu strîngere de inimă, ca niciodată. Avea de pus la cale treburi de mare însemnătate pentru țară şi, pentru întîia oară, de cînd era domn, se simțea neliniştit în fața unei întrevederi cu boierii săi. De astă dată, împotriva obiceiului, îi aştepta măria sa pe boieri în sala tronului, în loc să se lase dînsul, stăpînul țării, aşteptat de către aceştia, aşa precum se cuvenea şi o cerea datina.

Venise din timp, atît ca să-şi adune gîndurile aci, cît şi ca să-i vadă pe rînd, pe fiecare, şi să-i observe cu luare aminte: cum intră aceştia, cum se închină, ce priviri schimbă între ei şi să le citească, pe cît se va putea, gîndurile ascunse ce-i însufleţeau.

Iată, însă, că înaintea boierilor păşi în sală tînăr, proaspăt, zvelt şi frumos, în floarea bărbăției, Mihail-Vodă, care, văzîndu-şi tatăl la fereastră, se grăbi să-i sărute mîna cu iubire şi să-l întrebe:

— Măria ta, primul, iubite tată?

— Dară tu, Mihăilaş? întrebă domnul, surîzînd cu blîndeţe.

— Eu am venit într-adins, ca să-i pot urmări pe boieri, aşa ca un fel de joacă... şi-apoi, eu nu-s domn...

— Vei fi mai curînd de cît te aştepţi; mă bucur însă, că ai avut acelaşi gînd ca şi mine. Dar iată că sfetnicii tronului încep să vină,... şi cei dintîi, ca de obicei, sînt spătarul Boian şi Filos-logofăt.

— Să trăiţi, măriile voastre! se auziră cei doi boieri nou sosiţi.

— Aşijderea şi domniile voastre, fiţi bine veniţi, boieri! Iată-l şi pe Staicu, mult iubitul şi credinciosul meu frate,... Poftim, poftim, vere Dane! ... Şi domnia ta, Maneo... Aşezaţi-vă!

În scurtă vreme, toţi boierii din sfatul domnesc erau aşezaţi în jilţuri şi aşteptau cuvîntul domnului.

Mircea-Vodă se sui pe tron şi rămase în picioare, privind nepăsător parcă pe fereastră. Perdelele uşoare de borangic unduiau uşor la suflarea molcomă a vîntului. Domnul îşi întoarse privirea spre boieri, le dădu roată cu ochii săi vultureşti, îşi mîngîie barba încărunţită cu mîna dreaptă şi se sprijini puternic cu stînga pe lunga sa spadă. Tăcu un timp şi apoi grăi:

— Frumoasă toamnă, boieri dumneavoastră!

— Frumoasă, măria ta! încuviinţară boierii.

— Dar tare tristă, iubiţii mei sfetnici! oftă domnul din adînc. Iată-mă-s din nou în straie cernite, ca acum douăzeci şi şapte de ani, cînd m-am suit în scaunul domnesc şi m-am înveşmîntat în negru după sfînt-răposatul fratele meu Dan-Vodă, Domnu-l odihnească cu drepţii; iar acum, după sărmanul meu ginere Musa Celebi sultan, care n-a avut parte să împărătească în Turcia mai mult de doi ani şi jumătate, că i-a luat viaţa acel destrăbălat de Mohamed ce, spre ruşinea omenirii, îi este frate. Nu mai vorbesc de soarta amară a mult iubitei mele fiice, care încă rătăceşte prin străini.

Un suspin de milă şi mîhnire se ridică din mijlocul boierilor. Domnul urmă:

— Iubiţii mei sfetnici, dintre care mulţi îmi sînteţi rude sau prieteni, cugetul m-a îndemnat să vă chem spre a vă face o mărturisire cinstită. Veţi auzi-o îndată. Iată, mă uit pe ferestrele deschise ce dau în grădină, privesc la nucul ce parcă străjuieşte palatul, şi, vai, ce mult mă aseamăn lui!

Cu toţii cei ce vă aflaţi acum de faţă mi-aţi încredinţat frîiele domniei acum douăzeci şi şapte de ani... şi bine ştiţi, boieri dumneavoastră, că m-am străduit din răsputeri să fiu un bun, credincios şi cinstit cîrmuitor al ţării, pe care-o iubesc mai presus de orice pe lume. Şi-am dovedit-o aceasta întotdeauna, că nu m-am dat în lături de la nimic pentru binele ei, pentru propăşirea ei, pentru libertatea ei, pentru ridicarea ei în fruntea altor ţări, şi de multe ori mi-am pus viaţa în primejdie, ca s-o apăr.

— Aşa e, măria ta! răspunseră boierii cu duioşie.

— Ştiți că n-am lenevit niciodată, că am mîncat şi am băut întotdeauna ce au mîncat şi au băut oştenii mei şi niciodată n-am fugit din fața unei primejdii, oricît de mare ar fi fost aceea, fără să mă gîndesc o clipită măcar că s-ar putea să nu mă mai întorc.

— Şi aceasta este aşa, slăvite doamne!

— Averi n-am dorit şi nici n-am strîns; m-am mulțămit întotdeauna cu puțin. Dreapta noastră credință am cinstit-o şi, precît mi-a stat în putință, am căutat să ajut sfintele lăcaşuri ale Domnului.

Vă spuneam adinioară că privesc la nucul din grădină şi-l aseamăn cu viața mea,... cu domnia mea, dar se-ngemănează una cu cealaltă. Iată cum vîntul de toamnă suflă în frunzişul lui şi una cîte una se desprind frunzele, ca şi anii mei, peste care au bătut vînturi aspre şi ploi reci şi viscole orbitoare. Şi s-au spulberat anii mei, întocmai frunzelor acestui nuc bătrîn, care cad la pămînt veştede şi îngălbenite.

— Dar mai are multe frunze nucul pînă să fie pe de-a-ntregul dezgolit, măria ta, sări Boian de la locu-i.

— S-ar putea să aibă, măre Boiane, dar vezi că nucul e bătrîn!

— O fi nucul, se supără Boian, dar nu şi măria ta.

— Mă simt obosit, boieri dumneavoastră. Prea multe au trecut peste capul meu, care iată, a albit poate înainte de vreme. Cu îngăduința domniilor voastre aş dori să urmez şi eu pilda străbunului meu Basarab Vodă cel Mare... şi precum el şi-a luat ajutor la domnie pe Nicolae Alexandru-Vodă, asemenea şi eu să-mi împart domnia de azi înainte cu prea iubitul meu fiu Mihail-Vodă.

Boierii se ridicară în picioare şi strigară într-un glas:

— Voința măriei tale e sfîntă lege pentru noi. Trăiască măria sa Mihail-Vodă!

Ochii bătrînului domn se umplură de lacrimi. Îndreptîndu-şi privirea spre fiul său, ce stătea lîngă Filos-logofăt, spuse molcom cu glasul tremurat:

— Măria ta, binevoieşte a veni lîngă mine. Tînărul voievod veni cu paşi rari, fără grabă, în fața tronului şi se opri puțin stingherit. Mircea-Vodă îi întinse mîna dreaptă, pe care fiul său voi s-o sărute, dar domnul şi-o trase în jos şi nu-l lăsă; îl luă de umeri şi suindu-l pe tron, îl aşeză în scaunul de alături, în care şedea de obicei la sărbători doamna Mara. Apoi spuse zîmbind cu căldură:

— Vă mulțumesc, boieri dumneavoastră. Doreşti a grăi, spătare Boian?

— Aş vrea să spun şi eu vreo două vorbe, măria ta, aşa după cum mă taie capul, că, precum se ştie, mai bine mă pricep a mînui spada, decît limba.

— Pohtim, rogu-te!

— Măria ta,... că ai nevoie de un ajutor tînăr la domnie, e de la sine înțeles şi nu poate fi decît spre binele țării că vrei să-l deprinzi pe măria sa Mihail-Vodă cu trebile acesteia care-s într-adevăr tare multe şi grele. Măria sa Mihail-Vodă nu are de luat decît pilde bune de la măria ta, că pînă şi duşmanii te laudă şi te ridică în slavă, atît pentru vitejia măriei tale, cît şi pentru dibăcia cu care ştii să cîrmuieşti şi să ții cumpăna trebilor în aşa fel, ca celelalte țări să facă în cele din urmă cum vroieşti măria ta. Nu mai vorbesc că ai izbutit, prin agerimea minții măriei tale, să pui domn în Moldova pe Alexandru-Vodă şi sultan în Turcia pe bietul Musa Celebi, care păcat că a domnit atît de puțin. E mare lucru că ostile noastre au pătruns în Adrianopol, şi dincolo de el, şi l-au suit în tron pe Musa sultan, savai că le-a dus la biruință spătarul Dan şi nu eu, că m-ai ținut în țară, măria ta, şi nu m-am supărat, dar mîhnit tot am fost că nu m-am dus şi eu cu ei.

— Dar cu mine, aci, în țară, cine voiai să rămînă, Boiane? Că nici eu n-am fost cu ei! îi răspunse domnul.

— Eh, măria ta, acu s-o lăsăm moartă. Vorba e că timp de doi ani şi jumătate, cît a ținut stăpînirea lui Musa, țara noastră a fost liniştită şi a propăşit. Cu un lucru numai nu mă împac, măria ta.

— Spune-l, Boiane, să-l auzim.

— Îl spun, măria ta, o dată ce mi-am dat drumul, acum e mai greu să mă opresc, mai cu seamă că pentru binele țării îl spun. Nu-mi plăcu adinioară cînd te auzii că te simți obosit.

— Dacă-i aşa, Boiane, şi simt într-adevăr nevoia să mă odihnesc? Nu mai sînt tînăr.

— Da' cum de poți spune una ca asta, măria ta? Auziți asemenea vorbe, boieri dumneavoastră, şi tăceți?

— Ba iacă eu n-am să tac! se ridică spătarul Dan. Că nu mai pot răbda. Vorbeşti de oboseală şi de bătrînețe, măria ta? Dar se ține în şa vreunul de douăzeci de ani ca măria ta?

— Poartă oare vreunul tînăr atît de aprig spada, făcînd prăpăd în juru-i şi se află vreunul în toată Țara Românească mai neînfricat şi mai iscusit la războaie ca măria ta? sări şi banul Radu Berivoiescu.

— Are vreunul dintre noi judecata limpede şi poate lua hotărîri pline de adîncă înțelepciune, ca măria ta? spuse şi Filos-logofăt. Şi se mai află astăzi oare vreun domn atît de prețuit, respectat şi temut ca măria ta, care ții cumpăna politicii între toate țările din jurul nostru, făcînd ca ochii tuturor să fie ațintiți cu admirație la Țara Românească?

Mircea-Vodă se aşeză în sfîrşit în scaunul tronului şi grăi, surîzînd fericit:

— Vă mulțămesc din nou, boieri dumneavoastră, pentru prea frumoasele cuvinte ce le-ați rostit cu atîta dragoste şi căldură despre mine... şi iată vă mărturisesc cinstit că ele au izbutit să mă învioreze.

Dar în acele clipe chiar, o, cum potriveşte uneori viața lucrurile şi te loveşte, cînd te aştepți mai puțin, uşa fu dată de perete în lături şi în sală pătrunse Costea-Armaş, împreună cu Nițu, care acum era căpitan de oaste, şi strigară cu spaimă:

— Măria ta, Mohamed sultan a venit cu urgie în țară pe neaşteptate şi înaintează spre Tîrgovişstea, ca să se răzbune pe noi că l-am ajutat pe răposatul Musa sultan la tron.

Un murmur de îndîrjire, asemenea unui freamăt al frunzelor uscate prin care şuieră viscolul, se auzi în sala tronului. Toți boierii erau în picioare cu ochii țintă la domn. Mircea-Vodă se ridică uşor şi se îndreptă în toată înălțimea sa. Aşa cum era cu mîna stîngă pe mînerul spadei şi cu dreapta ridicată, cu părul şi barba încărunțite, pe care torțele aprinse trimiteau o lumină aurie, părea un bătrîn arhanghel al dreptății şi-al răzbunării.

— Precît se mai poate, după obiceiul pămîntului, să se facă pustiul dinaintea oştilor musulmane. Să se aprindă focuri pe dealuri şi să se dea sfară în țară de război. Pînă se va strînge oastea noastră şi pînă ne va sosi ajutor de la vecinii unguri şi poloni, spătarul Boian şi spătarul Dan să dea mereu, neîntrerupt, cu sîrg, lupte de hărțuială, care-i zăpăcesc şi, mai cu seamă, îi scot din fire pe vrăjmaşi. Iar cînd ne va veni bine, le vom ieşi în față cu puhoiul de oaste şi-i vom zdrobi ca-n atîtea rînduri. Mihail-Vodă să pornească cu oastea cea mică. Iar eu, cu oastea de apărare ce a mai rămas, îl voi aştepta pe acest nechibzuit sultan Mahomed, aci la Tîrgovişstea, dacă voi îl veți lăsa să ajungă pînă aci.

Spătarul Dan se împotrivi cu hotărîre:

— Ba, doamne!

— Ce vrei să spui, spătare Dane? se miră Mircea-Vodă.

— Iartă-mi îndrăzneala, slăvite stăpîne. Pînă în această clipă grea, ți-am ascultat toți cuvîntul cu sfințenie şi l-am urmat neabătuți întotdeauna. Ascultă-ne şi măria ta, măcar de astă dată, pentru binele țării. Noi te iubim ca pe un bun şi vechi părinte al nostru şi dorim a te păstra cît mai mult lîngă noi, pentru aleasa măriei tale înțelepciune, cum nu o au multe capete încoronate din Europa astăzi. Pentru lupte şi vitejii îl avem acum pe Mihail-Vodă, care cată a-şi face botezul războiului cu cinste în această împrejurare.

— Iar pe măria ta, intră în vorbă din nou spătarul Boian, ,te rugăm cu stăruință şi dragoste să te abați numai pentru cîteva zile la sfînta monastire Cozia, spre a prinde noi puteri pentru lupta cea mare a țării împotriva lui Mahomed sultan.

Mircea-Vodă se încruntă şi spuse fără supărare:

— Ba, spătare Boian! Şi, ţie, Dane, la fel îţi răspund. Eu cat a fi întotdeauna acolo unde să află vitejii mei, şi nu în mijlocul lor, ci în fruntea lor.

— Dar cum vei putea face această oare, mărite doamne, de nu-ţi vei împrospăta puterile? Adineauri parcă ne spuneai că eşti obosit, se supără spătarul Dan.

Vodă îşi înclină capul într-o parte şi alta şi răspunse în doi peri;

— Spuneam...e adevărat,... că sînt obosit să stau şi să lîncezesc pe tron, aceasta am vrut eu a înţelege, dar cînd e vorba de luptă,... e altceva.

Aci se amestecă în vorbă şi Mihail-Vodă, care, venind în faţa domnului, îi spuse cu adîncă îngrijorare:

— Măria ta şi mult iubitul meu părinte, asemenea boierilor şi eu doresc a fi cît mai mult timp lîngă mine.

Pentru aceasta, cată a te păstra asemenea unui sfînt înţelept. Te rog şi eu din suflet,... du-te la Cozia, pentru cîteva zile numai şi vom veni să te luăm de acolo şi să pornim mai departe, la luptă, de va mai fi nevoie.

Domnul Ţării Româneşti stete puţin pe gînduri. Apoi, îndreptîndu-se către boieri, grăi surîzînd cu şiretenie:

— Atunci,... de-i aşa, e firesc să-mi ţineţi plăcută tovărăşie la... odihnă şi cîţiva dintre domniile voastre, care sînteţi la fel de tineri ca şi mine,... să vă-ntremaţi de asemenea, o dată cu mine, spre a da apoi lupta şi a izbîndi!

Auzind acestea, spătarul Dan se grăbi a răspunde:

— Alegeţi-i măria ta pe care-i doreşti a-ţi fi oaspeţi..în afară de mine.

— Şi de mine, adăugă Boian.

— Şi de noi, doamne! strigară toţi ceilalţi într-un glas.

Mircea-Vodă prinse a rîde:

— Aşadar, de se va ivi vreo primejdie pentru mine la Cozia, mă lăsaţi de izbelişte, să mă descurc numai cu sfinţii de pe pereţi şi cu călugării? A,... nu! Ori veniţi şi cîţiva din voi cu mine, ori vin eu cu voi, măcar că sînt cum vreţi să-mi daţi a înţelege... bătrîn!

— Măria ta! se împotriviră boierii acestui cuvînt pe care-l socoteau prea greu.

— Măria mea, spuse Vodă cu hotărîre, vă porunceşte să vă alegeţi aceia care veţi rămîne cu mine la Cozia.

*

Era joi, către seară, cînd sosiră călăreţii domneşti la Cozia, iar porţile ferecate ale mănăstirii se aflau încuiate cu străşnicie. Linişte desăvîrşită; ţipenie de om nu se simţea în curte; ai fi zis că este o aşezare pustie, nelocuită.

Mircea-Vodă îi spuse călăreţului din dreapta sa:

— Ei, spătare Boiane, domnia ta, care m-ai îndemnat a veni aci, fii bun, rogu-te, ridică ciocanul de fier şi bate în poartă de patru ori.

— Îndată, doamne! zise Boian şi îndeplini de sîrg porunca lui vodă.

Ca şi acum cîţiva ani, se auzi forfotă în dosul porţii grele de stejar şi de astă dată se înălţă răsunător chiar glasul părintelui Sofronie:

— Cine-i acolo?

— Oameni de la domnie! se auzi răspunsul.

Dar starețul nu se grăbi să deschidă, ci grăi din nou, apăsat:

— Nu mă mulţămeşte numai acest răspuns. Spuneţi cuvîntul ce l-am hotărît dinainte ca semn de recunoaştere şi apoi vă dau drumul.

— Halal, Sofroniei se auzi rîzînd Vodă. Aşa te vreau, dragul meu! Trăim vremuri grele şi paza bună trece primejdia rea. Ascultă dar cuvîntul fermecat ce deschide zăvoarele: „rozmarin”.

Dar de la cea dintîi vorbă a domnului, Sofronie deschisese în grabă el însuşi poarta care scîrţîi prelung:

— Ţi-am cunoscut glasul, stăpîne. Sărutăm dreapta şi bine-aţi sosit în sfînta noastră monastire. Binevoiţi a cinsti casa şi masa noastră.

— Cuvioase Sofronie, de pe acum îţi spun: pregăteşte-te pentru şederea noastră pentru mai multe zile, fără a se şti însă de nimeni cine îţi sînt oaspeţii. S-au abătut iarăşi peste biata noastră ţară vremuri de restrişte. Am venit aci pentru adăpost şi odihnă, spre a porni apoi la luptă grea, atunci cînd va sosi ceasul.

— Slăvite doamne, casa măriei tale este, iar eu voi căta a fi cea mai bună gazdă ce s-a aflat vreodată printre călugări.

.....

Luni era a cincea zi, de cînd oaspeţii noştri se aflau la Cozia şi nici o ştire nu le venise din afară, de la nimeni, de cum merg trebile în ţară. În foişorul lui Mircea-Vodă stăteau la sfat îngrijoraţi cei cîţiva boieri ce-l însoţiseră pe domn, dimpreună cu starețul Sofronie. Domnul simţea că se înăbuşe mai mult de grijă şi de supărare, decît de aerul greu şi de fumul luminărilor ce ardeau în paraclis. Deschisese ferestrele şi privea apa repede a Oltului în care se răsfrîngeau razele aurii ale soarelui. Închise ochii şi spuse îngîndurat ca pentru el însuşi:

— Ai zice că se aude o ploaie năprasnică.

Cei de faţă nu răspunseră. Mircea-Vodă vorbi mai departe, de astă dată cu glasul ceva mai întărit şi mai plin de îngrijorare:

— Iată, boieri dumneavoastră, că sîntem în cea de-a cincea zi aci, la Cozia, şi nici o veste; iar cei doi ciobănaşi trimişi în iscoadă nu s-au înapoiat încă. Stau ca pe jăratec şi nu-mi mai găsesc locul de nelinişte.

— Măria ta, dădu răspuns Sofronie, drumurile-s rele şi acum, după cele două zile de ploi mari, desfundate,... se merge tare anevoie; să mai adăstăm, că trebuie să sosească.

— Of,... mi-e gîndul la banul Radu Berivoiescu şi la spătarul Dan,... cum s-or fi descurcat cu fărîma de oaste ce-au avut-o...? Şi dacă le-au sosit ajutoarele la timp ...

Aci, spătarul Boian caută să-l liniştească pe domn:

— Nu le purta de grijă, măria ta, că doar îi cunoşti de ce sînt în stare. Pun prinsoare că la plecarea noastră de aci îi vom întîlni, prin preajmă, biruitori şi veseli ca întotdeauna. Pesemne că de aceea nici nu ne-au trimis vreo ştire că sînt pe-aproape... şi vor sosi la noi, cînd ne vom aştepta mai puțin.

— Să dea Dumnezeu, spătare! Şi mă mai gîndesc şi la Mihail-Vodă ... că e tînăr şi...

— Măria ta, îi luă vorba tot Boian, e drept, e tînăr Mihail-Vodă, dar a învățat a se bate cu dascălul Barbălat al lui Sigismund şi-apoi a mai deprins şi de la noi toți cîte ceva. Şi lîngă el stau nedezlipiți ca nişte cîini credincioşi: Costea-Armaş şi Pavel şi Vasile, cei doi sîrbi uriaşi, care-l iubesc ca pe copilul lor.

— Totuşi, spuse cu îndoială Vodă, eu nu mă voi linişti de-a binelea, pînă cînd nu-mi va sosi o ştire cît de mică măcar de la ...

Dar nu apucă să-şi sfîrşească vorba că deodată se auziră bătăi puternice de ciocan în poarta cea mare a mănăstirii, într-una, fără oprire, cu dîrzenie şi duşmănie chiar, de-ai fi zis că cineva loveşte o toacă uriaşă.

— Ian ascultați, se opri Mircea-Vodă, încruntîndu-se. Să fie dintre ai noştri, oare?

— Acestea nu-s bătăi obişnuite de drumeți care cer găzduire, răspunse Sofronie neliniştit.

Domnul strigă atunci:

— Milco!

— Poruncă, măria ta!

— Tu eşti mai tînăr şi mai ager. Aleargă cît poți de repede în clopotniță şi vezi cine-s aceia care ne tulbură liniştea?

— M-am dus, luminate stăpîne!

Cît lipsi Milco, nimeni nu scoase o vorbă; toți ascultau în tăcere ca vrăjiți bătăile ce se făceau din ce în ce mai repezi şi mai puternice. Milco veni gîfîind de goană şi de spaimă:

— Osmanlîii, măria ta!

— Mulți?

— Pîlcuri, pîlcuri de spahii, poat-să fie o sută şi mai bine.

— Oho,... Şi-auzi-i cum mai bat în poartă. Fără îndoială că au venit după noi. Cum de ne-or fi oblicit, nu-mi pot lămuri. Ne-a trădat cineva pesemne. E limpede, însă, că nu le vom putea ține piept numai noi cîțiva oameni, oşteni sau călugări... şi jertfa noastră ar fi zadarnică, în cele din urmă tot am fi zdrobiți.

Aci, boierii Boian, Manea, Herăscu şi Filos-logofăt căzură în genunchi înaintea domnului şi grăiră cu glasul sugrumat de mîhnire:

— Măria ta,... iartă-ne, măria ,ta!

— De ce să vă iert, boieri dumneavoastră? Boierii răspunseră, clătinîndu-şi capetele cu amărăciune:

— Că te-am îndemnat şi am stăruit a veni aci, la Cozia. Iată că pierim prinşi ca nişte bieți şoareci în cursă. Dar să ştii, doamne, că vom muri cu spada în mînă toți, pînă la unul, spre a-ți ține zid de apărare.

— Iar pînă la urmă aş muri şi eu, ucis de nişte otomani ca un sărman pui de găină, nu, boieri dumneavoastră? răspunse Mircea-Vodă rîzînd.

Cei de față rămaseră încremeniți, afară de starețul Sofronie şi de căpitanul Nițu, omul lui Vodă, care ghiceau ce avea să urmeze. Deodată, domnul îşi ridică fruntea şi strigă:

— Sofronie, trimite de-ndată pe un călugăr isteț să stea de vorbă cu osmanlîii, să-i întrebe cu bună cuviință ce doresc şi să-i întîrzie cît va putea mai mult; apoi să deschidă şi să-i conducă chiar el, căutînd a-i rătăci cît mai mult prin curtea monastirii. După aceasta, vino degrabă în biserică. Ne vei găsi acolo. Aşa. Tu, Nițule, fugi la grajduri, ia caii, ieşi uşurel pe poarta tainică a monastirii, mergi cît mai departe prin luncă, şi-apoi treci Oltul înot cu ei.

— Am înțeles, măria ta! Şi Nițu se făcu nevăzut. Cum boierii îl priveau pe domn cu nedumerire, neştiind ce să creadă, vodă le spuse zîmbind cu mustrare, asemenea unui părinte iubitor, feciorilor săi:

— Ei, dragii mei, cînd am primit să mă opresc aci, la Cozia, m-am gîndit şi că s-ar putea întîmpla ceva neprevăzut şi de primejdie chiar. Şi iată că aşa a fost. Numai că eu m-am gîndit cu mult înainte, cu ani în urmă, la toate acestea. Dar bătăile în poartă au încetat; omul lui Sofronie stă acum de vorbă cu osmanlîii. N-avem deci o clipă de pierdut. Să mergem cît mai degrabă în biserică. Aşa. Acum, boieri dumneavoastră, a sosit ceasul cînd am să vă dezvălui taina monastirii Cozia, pe care, în afară de mine şi de starețul Sofronie, nu o mai cunosc decît meşterul Petros bizantinul, Alexios, Mustafa şi zidarii lor. Zilele de închisoare de la Brusa mi-au deschis ochii să-nfăptuiesc la această sfîntă monastire ceea ce am înfăptuit. Milco, vino încoace te rog! Ajută-mă!

— Porunceşte, măria ta, spuse Milco venind de-ndată lîngă vodă.

— Iată, iubiții mei boieri, aceasta este strana în care stau eu de obicei la sfînta slujbă. Sub covor, în fața stranei, e o dală mare de marmoră cu un mîner de fier îngropat în ea. Milco, apleacă-te şi trage mînerul! Mai cu putere. Aşa! Pune dala deoparte. Acum ridică aceste doua cîrlige.

Milco făcu tot ce i se spusese şi, în fața boierilor uimiți, se ivi o hrubă din care ieşea un vuiet puternic ca de ploaie mare.

— Ce vuieşte aşa, mărite stăpîne? întrebă Boian peste măsură de uimit.

— E Oltul, Boiane. Bolta aceasta ce o vedeți porneşte de aici de subt piatra stranei pe subt albia Oltului şi răspunde tocmai pe celălalt mal, într-o pădure deasă de stejari şi de nuci.

Boierii rostiră uimiți de-a binelea:

— Phii! Phii! Minunată treabă, măria ta!

— Minunată într-adevăr, mai ales că ne va scăpa viața tuturor. Şi acum, să.ne grăbim. Sofronie, torțele! Cîte sînt?

— Şapte în cap, măria ta. Cîte una de român, răspunse starețul ce venise şi el între timp în biserică.

— Prea bine. Acum, cinstiți boieri, luați fiecare cîte o torță şi porniți la drum după mine pe sub apa Oltului, fără de nici o grijă. Eu am mai făcut acest drum de cîteva ori, îndată după zidire, spre a-mi da seama de cum este. Iar sfinția ta, părinte Sofronie, îngrijeşte de rest şi cată a-mi da de ştire totul la timp, cum vei crede mai bine de cuviință.

*

Cînd şi ultimul oştean părăsi hruba, spătarul Boian trase adînc în piept aerul proaspăt şi înmiresmat de toamnă şi grăi fericit:

— Ah, bine e, Doamne, la lumina zilei! De n-ai şti ce ascunde, ai zice că ieşirea asta e o groapă ca oricare alta, acoperită de ierburi şi tufe de măcieş!

Vodă încuviință din cap spusele spătarului Boian; stătu puțin pe gînduri, încruntat, şi-apoi grăi cu tărie:

— Iubiți prieteni, vă cunosc bine credința şi dragostea ce le aveți pentru mine, c-altminteri n-aş fi primit să mă însoțiți la Cozia. Iată ce am a vă cere cu cea mai mare stăruință: să jurați aci, avînd dinaintea noastră sfînta mea ctitorie, că, din acesta clipă chiar, veți uita tot ce ați văzut şi ați auzit. Nimeni pe lume nu trebuie să ştie cum am scăpat din primejdia de moarte în care ne-am aflat.

Boierii îşi ridicară spadele cu mînerul în chip de cruce şi rostiră, fără să clipească, într-un glas:

— Jurăm, măria ta!

Glasul domnului îşi recapătă mlădierea prietenoasă:

— Şi-acum, dragii mei, să pornim în sus, prin lunca Oltului. Otomanii ne-or fi căutînd de mama focului şi-or fi turbaţi că... am intrat în pămînt, precum a şi fost. Să ne oprim aci şi să facem popas.

Vodă le arătă o stîncă joasă, cam de jumătatea unui stat de om. Era retezată şi netezită de vînturi şi ploi, asemenea unei mese. În jurul ei se aflau spărturi de pietre şi trunchiuri de copaci, iar trei paltini mai bătrîni, ce-şi împreunaseră crengile, o apărau de arşiţa puternică a soarelui.

— Iată, prieteni, această masă de piatră, ce ne-a ieşit în cale, ne îmbie parcă la odihnă. E aci o umbră tare plăcută. Starețul Sofronie, bun popă, dar şi bun gospodar, a avut grijă să-i dea lui Milco, două traiste cu de-ale mîncării. Să cinstim, dar, această masă de piatră ce parcă a fost poruncită de noi aci într-adins. Pohtiți, boieri, rogu-vă, asezați-vă pe steiuri sau trunchiuri de copaci. Milco, fă pe gazda. Aşa, dragul meu.

Îndată se iviră pe netezimea pietrei două pîini mari albe, coapte la țest, păstrăvi afumați în crengi de brad şi pastrama de căprior. Şi nu lipsiră nici ploştile cu vin ruginiu de Drăgăşani.

Milco tocmai începuse să taie pîinea în felii, cînd se opri, ațintindu-şi urechea către crîng.

— Ce-i, fătul meu? îl cercetă domnul. Ai auzit tropotul de cai? Şi eu. Cel ce vine e bine venit şi-acela e Nițu, cu armăsarii noştri. Îl aşteptam.

Şi Vodă încheie surîzînd:

— De n-ar fi sosit la timp, aş fi fost îngrijorat. Acum ne putem înfrupta liniştiți. Poftă bună, boieri dumneavoastră!

*

Soarele se ridica uşor, negrăbit pe bolta cerească şi acum îşi revărsa asupra Țării Româneşti o căldură dulce şi mîngîietoare.

Pilcul de călăreți, în frunte cu Mircea-Vodă, făcuse drum de o zi de la mînăstirea Cozia, cînd fu ajuns din urmă de doi ciobănaşi şi ei călări tot pe cai domneşti.

Vorbirea le fu scurtă: turcii răscoliseră monastirea pretutindeni şi plecaseră furioşi că-şi pierduseră vremea de-a surda. Ca să-i mai domolească, Sofronie, îi ospătase în lege şi le dăduse chiar să bea din sîngele Domnului, fapt de la care vrăjmaşii nu se dăduseră înapoi, ci se arătaseră bucuroşi foarte să arate alesei băuturi cinstea ce i se cuvenea.

Dar ciobănaşii îi mai aduseseră o ştire, ce umpluse de bucurie sufletul măriei sale: oştenii lui Mohamed sultan începuseră a da înapoi. Înnebuniți de hărțuielile românilor, de foame şi de sete, cei mai mulți se stingeau fără a lupta. Cei trei căpitani de oşti: Mihail-Vodă, banul Radu Berivoiescu şi spătarul Dan hotărîseră să-i lovească pe vrăjmaşi acum între Tîrgovişte şi Tîrgşor. Şi-l rugau cu toată căldura şi smerenia pe măria sa Mircea-Vodă să

binevoiască a-i aştepta în linişte la Curtea de Argeş, unde s-ar fi aflat mai la adăpost.

Această veste îl bucurase într-adevăr pe Mircea-Vodă, dar îl şi umpluse de adîncă îngrijorare. Pe cei doi boieri ai săi de nădejde îi cunoştea bine, doar îi văzuse luptînd alături de măria sa în atîtea rînduri; dar inima i se strîngea la gîndul că fragedul său vlăstar se află în focul bătăliei şi că i s-ar putea întîmpla vreun rău.

Domnul se mustră cu asprime, spunîndu-şi:

— N-am făcut bine că l-am lăsat singur. În cea dintîi luptă a lui trebuia să fiu lîngă el să-l văd,... să-l apăr,. .. să-l ajut.

Apoi, gîndul domnului se-ntoarse către tinereţea sa de odinioară:

— Dar oare eu la vîrsta lui, în cea dintîi bătălie a mea, avutu-l-am pe Negru-Vodă lîngă mine?

Şi iarăşi îl cuprinse duioşia:

— Eh,... Mihail e mai puţin legat la trup,. .. mai gingaş,... mai... Nu! ... N-am făcut bine! Datoria mea era să fiu alături de el, măcar acum, la început.

Şi Mircea-Vodă nu-şi mai găsea tihna.

*

Oastea otomană se îndrepta istovită de foame şi de sete către Tîrgovişte, cu gîndul că acolo va găsi de toate cu îndestulare.

Dar în apropiere de Tîrgşor, oraş de curînd ridicat de Mircea-Vodă, fuseră loviţi de românii ce ieşiseră dintr-o vîlcea şi-i luaseră pe vrăjmaşi ca din oală.

Otomanii se zăpăciră la început, cu toate că se afla cu ei sultanul Mohamed, care voia să-l pedepsească pe Mircea-Vodă că-l ajutase pe Musa să se urce pe tronul Turciei. Şi era înviersunat.

Românii luptau despărţiţi în trei oşti, atacînd repede şi puternic din trei părţi o dată, şi avîndu-i în frunte pe: Mihail-Vodă, banul Radu Berivoiescu şi spătarul Dan.

Turcii dădeau înapoi, îngroziţi de tăria celor trei căpitani, cînd, pe un cal roib, apăru neaşteptat în faţa lor sultanul însuşi, strigînd:

— Încotro fugiţi, fricoşilor? Nu vedeţi oare cine-s în faţa voastră? Doi boieri şi un copilandru. Mircea-Vodă a îmbătrînit şi se odihneşte, iar pe voi vă conduce fiul marelui Ilderim. De cine vă e teamă atunci?

Şi iată că la acest cuvînt de îmbărbătare otomanii se întoarseră cu o furie de nestăvilit împotriva românilor, într-adevăr, cugetau ei, nici unul din cei trei căpitani români nu putea fi vestitul Mircea-Vodă.

Uimiţi de avîntul neaşteptat al turcilor, românii rămaseră descumpăniţi. Oboseala îi copleşi dintr-o dată şi abia se mai apărau acum, necum să sară asupra vrăjmaşilor.

Cei trei căpitani ai românilor se băteau ca nişte zmei, făcînd prăpăd; însă totul se vădea în zadar; oştenii lor slăbeau din ce în ce şi dădeau înapoi, retrăgîndu-se spre Tîrgşor.

Şi-atunei, deodată, se auzi din senin un răcnet ca de leu rănit şi pe un cal negru corb se arătă pe cîmpul de luptă un bărbat cărunt cu pletele-n vînt şi cu o spadă uriaşă în mînă, rotind-o ca pe o morişcă pe de-asupra capului. După el veneau trei pîlcuri de călăreți la fel de iuți şi de îndîrjiți. Pătrunse vijelios printre oştenii români şi îi înfiora întocmai ca suflarea unui vînt răcoritor, după o arşiță cumplită:

— Ce faceți, copiii mei?! Voi dați înapoi?! Voi, cei care l-ați înfrînt la Rovine pe Ilderim, cel neînvins de nimeni pînă atunci?! Şi din fața cui dați înapoi? Din fața lui Mohamed, care l-a ucis pe Musa, prietenul nostru? înainte, dragii mei, după mine, la izbîndă!

Şi Mircea-Vodă, însîngerîndu-şi falnicu-i armăsar cu pintenii de argint, porni fără să se mai uite înapoi, încredințat pe deplin că este urmat de toți oştenii săi.

Văzîndu-l pe Mircea-Vodă, tocmai cînd se aşteptau mai puțin la aceasta, nu numai otomanii, dar însuşi Mohamed tresări şi toți se traseră înapoi cu spaimă.

Românii se simțiră deodată înviorați, de parcă ar fi sorbit apa vie din poveşti, adusă la timp de o zînă binefăcătoare. Oboseala li se topise ca prin farmec şi se aruncară pe duşman, strigînd cît îi lua gura:

— Pe ei, fraților. Nu vă lăsați!

Mircea-Vodă îşi ridică mîna dreaptă, cu paloşul de pe care se prelingeau picături de sînge, şi grăi:

— Acum ajunge cît i-am petrecut. Restul drumului înapoi să-l facă şi singuri. Pe cei răniți, oblojiți-i; pe cei morți, îndropați-i cît mai repede. Să nădăjduim că această luptă le-a fost învățătură de minte şi că ne vor lăsa în pace multă vreme de aci înainte.

*

La palatul din Tîrgovişte, unde locuia Mihail-Voievod, era mare ospăț, dat de către tînărul domn în cinstea tatălui său şi a boierilor ce luptaseră împreună cu el la alungarea cotropitorilor de pe pămîntul Țării Româneşti.

Era o zi frumoasă de duminică, la prînz. Această cea dintîi masă, la care îi poftise pe boieri Mihail-Voievod, se afla către sfîrşit. Oaspeții, bucuroşi de izbînda oştilor româneşti, îşi arătau veselia rîzînd şi vorbind tare.

Mircea-Vodă încerca să pară la fel de voios ca toți ceilalți; dar, din cînd în cînd, zîmbetul ce-i flutura cîteva clipe i se stingea uşor pe buze, la amintirea unui gînd ce-l frămînta continuu, răpindu-i tihna.

Filos-logofăt, care-i stătea în dreapta, îi luase seama, dar nu îndrăznea să-l întrebe ceva, spre a nu-l mîhni şi mai tare. Mai ales că bănuia ce-l frămînta pe domn şi nu găsea deocamdată nimic care să-i aline durerea ce-i potopea sufletul, necum să-i dea vreun sfat care să i-o înlăture cu totul.

Gîndul bătrînului domn era la singura lui fiică Marina, care-şi trăia restriştea pe meleagurile turceşti, văduvă tînără, oropsită şi fără putință de scăpare din starea nenorocită în care se afla, asemenea unei roabe înveştmîntate în aur.

De multe ori vodă îşi mai ogoise aleanul vorbind cu Filos despre sultana Marina şi acesta îl încurajase întotdeauna, spunîndu-i aceleaşi şi aceleaşi vorbe:

— Măria ta,... eu alta n-am a-ți spune din filozofeştile gînduri ce le cunosc, decît atîta: „totul se va limpezi de la sine, atunci cînd ai să te aştepți mai puțin la aceasta".

— Ei, Filos, îi răspunse domnul, dînd din cap cu neîncredere,... să-ți fie gura aurită,... dar tare mi-e teamă că am să plec lîngă strămoşii mei, fără a-mi mai vedea copila... şi, vezi, asta mă topeşte.

Dar tocmai cînd petrecerea era în toi şi vorbele, deşi rostite de meseni cu destulă putere, abia se înțelegeau, în curtea palatului se auzi larmă neobişnuită.

Ca la o poruncă, în sală se făcu linişte şi în cadrul uşii şi se ivi căpitanul Nițu, tulburat ca niciodată.

— Măriile voastre, soli de la Mohamed-sultan.

Mircea-Vodă îşi lăsă palma-i grea cu un pocnet răsunător pe masă, de zăngăniră pocalele de argint, se ridică repede şi fără a spune o vorbă îl privi cu înțeles pe Mihail-Vodă care se afla la celălalt capăt; acesta sări zvelt în picioare şi grăi:

— Să ne facă cinstea de a veni chiar aci.

— Bine chibzuit, încuviință bătrînul voievod, mai cu seamă că multora le plac obiceiurile de la ospețele noastre.

Pe uşa larg deschisă de căpitanul Nițu intrară trei soli printre care Ferid-Paşa, omul de încredere al lui Mohamed-Sultan, şi în ciuda acestui fapt, unul din marii dregători turci ce-l prețuiau mult pe Mircea-Vodă.

La intrarea lor, toți mesenii se ridicară în picioare. Glasul lui Ferid-paşa se auzi prietenos:

— Bun găsit, măriile voastre I

— Fiți bine veniți, înalți oaspeți şi binevoiți, vă rugăm, a ne cinsti masa, răspunse Mircea-Vodă, făcîndu-le semn cu mîna dreaptă către jilțurile de lîngă el.

— Şi iertați-ne, că ne-am îngăduit să vă primim aci, adăugă Mihail-Vodă, dar n-am dorit să aşteptați pînă mîine pentru aceasta.

Ferid-paşa, cuprinzîndu-i cu privirea-i ageră pe toți, grăi molcom:

— Ştirile ce vii le aducem din partea strălucitului nostru sultan Mohamed, prea fericitul fiu al marelui Baiazid Ilderim, sînt atît de însemnate, încît chiar măriile voastre v-ați fi supărat, dacă nu vi le spuneam de cum am sosit. Aşadar, prealuminatul sultan a cugetat că este mai înțelepțesc lucru să alungăm vrajba dintre Turcia şi Țara Românească, dorind să fie linişte şi înțelegere între popoarele noastre.

— Aceasta şi noi am dorit-o întotdeauna, grăi Mircea-Vodă cu blîndețe, şi am dovedit-o chiar în multe împrejurări, care, uneori, ne-au fost potrivnice. Solia prea strălucitului sultan Mohamed găseşte la noi cea mai mare înțelegere.

— Prea bunul şi luminatul nostru padişah, spuse mai departe Ferid-paşa, zîmbind cu înțeles şi privindu-l țintă pe Mircea-Vodă, vă face, cu acest prilej, spre a vă încredința de sincera sa prietenie, cel mai mare dar pe care putea să vi-l facă.

Bătrînul domn îi susținu nemişcat privirea solului şi fu cuprins de înfiorare. Ferid-paşa bătu din palme şi în marea încăpere intră cu sfială o femeie cu fața acoperită de văluri albastre. Ea îl căută cu ochii înlăcrimați pe Mircea-Vodă şi se repezi ca dusă de vînt spre el cu brațele deschise.

— Marina,... fetița tatii, strigă amețit de neaşteptata bucurie, domnul. În sfîrşit,... acum,.. . acum, . . . dar nu putu să-şi sfîrşească gîndul.

Ochii tuturor erau scăldați în lacrimi. Mircea-Vodă, după ce-şi strînse fiica la piept şi o sărută cu foc, o prinse de umeri şi-i spuse cu blîndețe:

— Fugi degrabă la maică-ta, care nu mai are zi bună de cînd ai plecat. Nițule, rogu-te, arată-i drumul.

— Am înțeles, măria ta! şi Nițu îi făcu loc degrabă fostei domnițe a Țării Româneşti, care, cu paşi mărunți, ieşi în fugă pe uşa ce rămăsese deschisă.

Bătrînul domn îl privi zîmbind pe solul lui Mohamed şi rosti cutremurat de atîta fericire:

— Prea cinstite şi luminate Ferid-paşa, m-am încredințat acum pentru totdeauna de aleasa înțelepciune şi prietenie a marelui vostru sultan, căruia îi voi răspunde la fel. Despre pacea care trebuie să domnească între popoarele noastre, vom sta de vorbă în linişte mîine de dimineață. Acum vă rugăm încă o dată a ne cinsti mîncarea şi băutura ce se află pe această masă şi fiți bine veniți, prea iubiți oaspeți.

O linişte adîncă pusese stăpînire pe întreaga ființă a marelui voievod. Se simțea atît de uşor, de parcă plutea pe deasupra tuturor, purtat de o adiere prietenă. Privindu-l pe Filos cu culdură, îi şopti zîmbind:

— O, înțeleptul meu sfetnic, cîtă dreptate ai avut: într-adevăr, bucuria împlinirii marilor gînduri, îndelung şi aprig dorite, vine atunci cînd o aştepți mai puțin sau de loc, şi e negrăit de dulce.

CUPRINSUL

CAPITOLUL I

Ni se arată cum o grozavă întunecime de soare dintr-o zintîi de Ghenar, de-acum aproape şase sute de ani, tulbură multe minți care pînă atunci păreau limpezi şi luminate. **3**

CAPITOLUL II

Se pune la cale o bătălie şi se pregăteşte o nunta. **9**

CAPITOLUL III

Apele nu se revarsă mari numai primăvara. **15**

CAPITOLUL IV

Dar şi revărsate, apele pot fi silite de către oamenii destoinici să intre în matca lor şi să-şi urmeze cursul liniştit. **27**

CAPITOLUL V

Frămîntări înainte de marea vijelie **34**

CAPITOLUL VI

Condeiele lui Mircea-Vodă **41**

CAPITOLUL VII

Un groaznic jurămînt din vremi apuse. **54**

CAPITOLUL VIII

În care viteazul sîrb Marcu Crăişorul îşi arata scîrba de a fi nevoit să lupte la Rovine în armia otomană, împotriva celor de-o lege cu el. **60**

CAPITOLUL IX

Vedem cu mîhnire că pentru cei mici la suflet si duşmănoşi, viclenia şi deşarta dorință de îmbogățire sînt mai presus de vitejie şi de dragostea de patrie. **73**

CAPITOLUL X

Regele Sigismund al Ungariei îi arată biruitorului de la Rovine cea mai mare cinste şi-i întinde, în restriştea în care se afla acesta, o frățeasca mînă de ajutor. **76**

CAPITOLUL XI

Aflăm cum Mircea-Vodă, uitînd de o străveche vorba înțeleaptă, trece prin nenumărate şi grele peripeții. **84**

CAPITOLUL XII

Ni se arată cum, nefiind luate în seama înțelepciunea şi priceperea în lupta a vitejilor şi încercaților Valahi cu Otomanii, marea cruciadă europeană, pornită împotriva acestora, este spulberata la Nicopole, precum pleava de vînt. **112**

CAPITOLUL XIII

„Din Sfînta Monastire de la Nucet, citire" **120**

CAPITOLUL XIV

Îl cunoaştem aci şi pe noul domn de la Moldova, pre nume Alexandru, fiul lui Roman Vodă Muşat. **125**

CAPITOLUL XV

Aflam aci cum lui Mircea-Vodă i se iveşte, în sfirşit, prilejul îndelung aşteptat de a-i arăta principelui Musa al turcilor, marea sa recunoştință şi de a-şi întoarce datoria față de acesta. **131**

CAPITOLUL XVI

Pe malul stîng al Oltului, o masă de piatra, tăiată de vremuri în stîncă, îl aşteaptă pe viteazul Mircea-Vodă şi ai săi să ospăteze. **139**

DE ACELAŞI AUTOR

1. „Din țara basmelor" — poveşti, Edit. Cartea Românească, 1924
2. „Mintea şi Norocul" — poveşti, Edit. Gorjan, 1943
3. „Orologiul împăratului" — poveşti, Edit. Tineretului, 1957
4. „Cişmigiu et Comp. — roman umoristic de amintiri, Edit. Tineretului, 1969, ediția a III-a
5. „Hora anotimpurilor" «— versuri pentru copii, Edit. Crai Nou,1945
6. „Cu trenul" — versuri pentru copii, Edit. Socec, 1947
7. „Cei trei ştrengari" — versuri pentru copii, Edit. Socec, 1947
8. „Ocupațiile micuților" — versuri pentru copii, Edit. Socec, 1947
9. „Comoara" — comedie, Edit. CEC, 1948
10. „Banul Mărăcine" — povestire istorică, Edit. Tineretului, 1967
11. „Inelul lui Dragoş Vodă" — povestire istorică, Edit. Tineretului, 1968
12. „Cerbii lui Mihai Vodă" — roman istoric, Edit. Tineretului, 1968

Apărut 1970
Tiparul executat
la întreprinderea Poligrafică Cluj.
Republica Socialistă România.

Coperta originala şi ilustrațiile:
IOAN DEAK CLUJ